

۱/۶/۱۶۷

برنامه معیشتی الگوی پیشرفت اسلامی

با استناد به آیه ۱۳۶ و روایت

محورهای جلسه:

۱. چرا اقتصاد بخش خصوصی و بخش دولتی، الگوی مطلوب اقتصاد نیست؟
۲. زیرساخت‌های اولیه برای بازسازی اقتصاد مردم پایه کدام است؟

شورای راهبردی

الگوی پیشرفت اسلامی

۱۰ مرداد ۱۴۰۳

الْحَمْرَةُ

وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِيثُونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا
اللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

سوره مبارکه آل عمران، آیه ۱۴۶

و چه بسیار از پیامبرانی که مردان الهی فراوانی به همراه آنان جنگیدند، پس در مقابل آنچه در راه خدا به آنان رسید سستی نکردند و ناتوان نشدند و سر تسلیم و ذلت فرود نیاوردند؛ و خدا شکیبایان را دوست دارد.

شناسنامه:

متن پیش رو (ویرایش اول) صد و شصت و هفتمین مکتوب از نوع ششم محصولات مرتبط با نقشه الگوی پیشرفت اسلامی (پیاده فوری) است. محتوای این محصول، متن پیاده شده سخنان حجت الاسلام و المسلمین علی کشوری (دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی) در نشست تخصصی «برنامه معیشتی الگوی پیشرفت اسلامی» می باشد که در تاریخ چهارشنبه ۱۰ مرداد ۱۴۰۳ در تالار شهر مشهد برگزار گردیده است. شایان ذکر است این متن، مستند به ۱۳۶ آیه و روایت و زیرمجموعه مباحث "فقه المكاسب" است. ضمناً بحث حاضر حاوی یک جدول تصمیم (مشمول بر ۹ تصمیم) می باشد.

برنامه معیشتی الگوی پیشرفت اسلامی

مقدمه:
برگزاری نشست «برنامه معیشتی الگوی پیشرفت اسلامی»

چرا اقتصاد بخش خصوصی و دولتی، الگوی مطلوب اقتصاد نیست؟

برنامه معیشتی الگوی پیشرفت اسلامی

ناکار آمدی‌های ششگانه اقتصاد بخش خصوصی و دولتی (تصویر)

الگوی اقتصاد مردم‌پایه (تعریف)

زیرساخت‌ها و اقدامات اولیه برای بازسازی الگوی اقتصاد مردم‌پایه اقتصاد کدام است؟ (تصمیم)

شکست وضعیت اقتصادی در سراسر جهان (خصوصاً کشورهای توسعه‌یافته مثل آمریکا و کشورهای اروپایی)

**هدف از برگزاری این جلسه
 آغاز معماری اقتصاد آینده دنیا براساس تئوری‌های اقتصادی اسلام**

بی‌توجهی به وصف «طبیات» در تولید کالا

ایجاد فاصله طبقاتی و عدم توزیع عادلانه سود

بی‌توجهی به فاصله مناسب محل کار و محل سکونت

ایجاد اختلال در تنظیم وقت افراد

وابستگی به تأمین مالی بزرگ

ایجاد چالش‌های مختلف زیست محیطی

تولید کالا با رعایت شش قید:

واگذاری زمین رایگان به مردم و اجرای قانون مترقی احیاء موات

ساخت دار و اسعه (خانه حیاط‌دار)

مردمی کردن اداره معادن

ساخت و راه‌اندازی بازارهای رایگان و وقفی با جانی مناسب

تأمین اولیه نهاده‌های طبیعی تولید

راه‌اندازی الگوی غیرمتمرکز مدیریت آب

راه‌اندازی هنرستان‌های مرتبط با مشاغل برتر

معرفی و حمایت از مشاغل برتر در مساجد و نمازهای جمعه

راه‌اندازی برنامه ملی کاهش مصرف انرژی

علت دیده‌نشدن مشکلات اقتصادی در کشورهای دنیا

ناتوانی تئوری‌های اقتصادی موجود (مانند: نظریات منکیو Mankiw و آدام اسمیت) در رفع مشکلات اقتصادی در ایران و جهان

**در تولید غذا و خوراکی‌ها
 در تولیدات غیرخوراکی**

مبنتی بودن اقتصاد بخش خصوصی و دولتی بر «اصل استخدام (اجبر شدن)»

راه‌اندازی تولید غیرمتمرکز: راهکار تولید عادلانه + توزیع عادلانه سود ناشی از تولید

افزایش حمل و نقل

اِشغال عمده وقت انسان توسط اقتصاد بخش خصوصی و دولتی برای «نیاز شغلی»

دوروش بانک‌ها برای تأمین مالی بزرگ

نیاز به بسته‌بندی‌های گسترده در تولید صنعتی

چالش‌های ناشی از بسته‌بندی‌های زیاده‌انداز «تولید سرعت»

چالش‌های متنوع ناشی از پسماندهای تولید

چالش‌ها:

راه‌اندازی پدیده مترقی «تولید خانگی»

جانمایی کاربری‌های سه‌گانه: تولید و مدیریت آب، مشاغل برتر و سکونت پیوسته

اجرای قانون طسق توجه به قوانین و سیاست‌های مهاجرتی و جمعیتی

تولید غذای طبیب در حیاط خانه

بهره‌برداری مردمی و غیرمتمرکز از معادن

قراردادن سود حاصل از معادن در اختیار تمام مردم (نه فقط کارآفرینان (سرمایه‌دارها))

بذَر مرغوب (غیرترزخته و غیرهستای) آفت‌کشی طبیعی (نه شیمیایی و وزنی)

دامپروری شیء پایه

راه‌اندازی نمایشگاه عکس در حاشیه نمازجمعه یا مسجد محله در مورد معرفی مشاغل برتر

تمرکز بر روی کاهش حمل و نقل در کشور

توسعه گرمایش و سرمایش طبیعی (شئ پایه) یوسله تغییر الگوی انرژی در جامعه و...

وجود نظام شاخصه‌های ارزیابی غلط در اقتصاد کلان:

نامہ سرکشاده شاگردان منکیو و استغفا آنها از شرکت در کلاس درس او در دانشگاه هاروارد در اعتراض به ناکارآمدی نظریات اقتصادی منکیو !!

**شورش جلیقه‌زرها در فرانسه
 جنبش ضد وال استریت در آمریکا**

به‌کارگیری مواد افزودنی و غیر مفید فراوان (و در نتیجه: ایجاد ضررهای متعدد و اختلال در متابولیسم بدن)

حذف سوسیس از نان (و در نتیجه: بالارفتن چربی‌ها و ایجاد بیماری‌های گوارشی و دیابت)

پخت نان بر روی آهن (عاملی برای از بین رفتن تمام ارزش‌های غذایی نان!)

توزیع ناعادلانه سود ناشی از تولید (رسیدن عمده سود به کارفرما و هیات مدیره)

**آلودگی هوا
 آلودگی صوتی
 ناترازی مصرف سوخت**

افزایش قیمت سوخت (و در نتیجه: گران شدن زندگی مردم)

عدم وجود وقت کافی برای تأمین سایر نیازها (مانند: همسر داری، تربیت فرزند، تفریح، صلح رحم و...)

ربادادن و رباگرفتن! (بهره‌دادن به مردم و بهره‌گرفتن)

پایه‌گذاری «پول اعتباری» و «خلق پول»

نیاز به بسته‌بندی‌های گسترده در تولید صنعتی

چالش‌های ناشی از بسته‌بندی‌های زیاده‌انداز «تولید سرعت»

چالش‌های متنوع ناشی از پسماندهای تولید

چالش‌ها:

راه‌اندازی پدیده مترقی «تولید خانگی»

جانمایی کاربری‌های سه‌گانه: تولید و مدیریت آب، مشاغل برتر و سکونت پیوسته

اجرای قانون طسق توجه به قوانین و سیاست‌های مهاجرتی و جمعیتی

تولید غذای طبیب در حیاط خانه

بهره‌برداری مردمی و غیرمتمرکز از معادن

قراردادن سود حاصل از معادن در اختیار تمام مردم (نه فقط کارآفرینان (سرمایه‌دارها))

بذَر مرغوب (غیرترزخته و غیرهستای) آفت‌کشی طبیعی (نه شیمیایی و وزنی)

دامپروری شیء پایه

راه‌اندازی نمایشگاه عکس در حاشیه نمازجمعه یا مسجد محله در مورد معرفی مشاغل برتر

تمرکز بر روی کاهش حمل و نقل در کشور

توسعه گرمایش و سرمایش طبیعی (شئ پایه) یوسله تغییر الگوی انرژی در جامعه و...

**فروپاشی خانواده‌ها
 افزایش جرائم و انحرافات
 گسترش فردگرایی و لیبرالیسم در جامعه!**

تحرک مردم برای سپرده‌گذاری سرمایه‌های خرد در بانک‌ها!

ایجاد فاصله طبقاتی (بخاطر سپردن سرمایه‌های کلان به طبقه سرمایه‌داران جامعه!)

افزایش توزم (بخاطر بهم خوردن موازنه عرضه و تقاضا و افزایش نقدینگی)

ریشه ایجاد چالش‌های ناشی از بسته‌بندی‌های پلاستیکی

چالش‌های ناشی از بسته‌بندی‌های زیاده‌انداز «تولید سرعت»

چالش‌های متنوع ناشی از پسماندهای تولید

چالش‌ها:

راه‌اندازی پدیده مترقی «تولید خانگی»

جانمایی کاربری‌های سه‌گانه: تولید و مدیریت آب، مشاغل برتر و سکونت پیوسته

اجرای قانون طسق توجه به قوانین و سیاست‌های مهاجرتی و جمعیتی

تولید غذای طبیب در حیاط خانه

بهره‌برداری مردمی و غیرمتمرکز از معادن

قراردادن سود حاصل از معادن در اختیار تمام مردم (نه فقط کارآفرینان (سرمایه‌دارها))

بذَر مرغوب (غیرترزخته و غیرهستای) آفت‌کشی طبیعی (نه شیمیایی و وزنی)

دامپروری شیء پایه

راه‌اندازی نمایشگاه عکس در حاشیه نمازجمعه یا مسجد محله در مورد معرفی مشاغل برتر

تمرکز بر روی کاهش حمل و نقل در کشور

توسعه گرمایش و سرمایش طبیعی (شئ پایه) یوسله تغییر الگوی انرژی در جامعه و...

تولید کالایی که طیب باشد

فاصله طبقاتی و سود ناعادلانه ایجاد نکند

به تأمین مالی بزرگ نیاز نداشته باشد

فاصله اش با محل سکونت کم باشد

تنظیم وقت کارگران را به چالش نکشد

چالش‌های محیط زیستی ایجاد نکند

تغییر قانون ۶۰ به ۴۰ نظام مهندسی کشور

تکنولوژی بسیار پیشرفته فانت برنامه تقویت آب‌خواری

طراحی سقف‌های هدایت کننده آب باران در پشت بام

تفکیک آب نجس از آب کثیف در خانه

جانمایی صحیح محل کار و محل بازار و محل تفریح و محل تحصیل در طراحی و ساخت شهرها

راهکار:

توسعه گرمایش و سرمایش طبیعی (شئ پایه) یوسله تغییر الگوی انرژی در جامعه و...

فهرست مطالب:

۱. مقدمه: بررسی ضرورت برگزاری نشست «برنامه معیشتی الگوی پیشرفت اسلامی» ۱
- ۱/۱/۱. وجود نظام شاخصه‌های ارزیابی غلط در اقتصاد کلان؛ علت دیده‌نشدن مشکلات اقتصادی در کشورهای دنیا ... ۱
- ۱/۱. شکست وضعیت اقتصادی در سراسر جهان (خصوصاً کشورهای توسعه‌یافته مثل: آمریکا و کشورهای اروپایی)؛ ضرورت و علت برگزاری نشست ۱
- ۱/۱/۲. لزوم بررسی وضعیت اقتصادی با شاخصه‌های ارزیابی صحیح؛ راهکار درک شکست و مشکلات اقتصادی در دنیا ۲
- ۱/۱/۲/۱. شاخص کفاف زندگی؛ یکی از شاخصه‌های ارزیابی صحیح وضعیت اقتصاد ۴
- ۱/۱/۲/۱/۱. عدم وجود شاخص "کفاف زندگی" در شهرهای توسعه‌یافته جهان (مانند: توکیو و نیویورک و مادرید و...) و گران‌بودن زندگی در شهرها؛ دلیلی بر نابسامانی اوضاع اقتصادی در سراسر جهان ۴
- ۱/۱/۲/۲. شاخص مشاغل مستقل؛ یکی دیگر از شاخصه‌های ارزیابی صحیح وضعیت اقتصاد ۷
- ۱/۱/۲/۲/۱. استخدای بودن عمده مشاغل در جهان (رسیدن عمده سود به کارفرما و سود بسیار پایین کارگران)؛ دلیلی بر نابسامانی اوضاع اقتصادی در سراسر جهان ۷
- ۱/۲. آغاز معماری اقتصاد آینده دنیا براساس تئوری‌های اقتصادی اسلام؛ هدف از برگزاری این جلسه ۹
- ۱/۲/۱. ناتوانی تئوری‌های اقتصادی موجود (مانند: نظریات منکیو (Mankiw) و آدام اسمیت و...) در رفع مشکلات اقتصادی (مانند: فاصله طبقاتی، تورّم و...) در ایران و جهان ۹
- ۱/۲/۱/۱. نامه سرگشاده‌ی شاگردان منکیو و استعفاء آنها از شرکت در کلاس درس منکیو در دانشگاه هاروارد (بخاطر اعتراض به ناکارآمدی نظریات اقتصادی منکیو)؛ یکی از شواهد شکست و ناتوانی تئوری‌های اقتصادی موجود در رفع مشکلات ۱۱
- ۱/۲/۱/۲. شورش جلیقه‌زدها در فرانسه و جنبش ضد وال‌استریت در آمریکا؛ یکی دیگر از شواهد شکست و ناتوانی تئوری‌های اقتصادی موجود در رفع مشکلات ۱۳
- ۱/۲. اجمالی از سرفصل‌های مطرح در جلسه: ۱۶
- ۱/۲/۱. سرفصل اول: چرا اقتصاد بخش خصوصی و بخش دولتی، الگوی مطلوب اقتصاد نیست؟ ۱۶
- ۱/۲/۲. سرفصل دوم: زیرساخت‌های اولیه برای بازسازی اقتصاد مردم‌پایه کدام است؟ ۱۶
- ۱/۳. عدم توانایی اقتصاد بخش خصوصی و دولتی در کشورهای توسعه‌یافته در رفع مشکلات مردم؛ به دلیل گسترش فاصله طبقاتی، افزایش تورّم، تخریب شدید محیط زیست، آلودگی گسترده هوا و ۱۷

۲. سرفصل اول: چرا اقتصاد بخش خصوصی و بخش دولتی، الگوی مطلوب اقتصاد نیست؟ (تعریف و تصویر) ۱۹
- ۱/۲. دلیل اول: بی‌توجهی به «وصف طَبِیَّات (پاک و بی‌ضرر بودن)» در تولید کالا (در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی) ۱۹
- ۱/۲/۱. عدم رعایت وصف طَبِیَّات در «تولید غذا و خوراکی‌ها»؛ اولین و مهم‌ترین مصداق در بی‌توجهی به وصف طَبِیَّات در تولید صنعتی ۲۰
- ۱/۲/۱/۱. به‌کارگیری مواد افزودنی و غیرمفید فراوان (و در نتیجه: ایجاد ضررهای متعدد و اختلال در متابولیسم بدن)؛ یکی از اشکالات در تولید صنعتی غذا ۲۰
- ۱/۲/۱/۲. حذف سبوس از نان (و در نتیجه: بالارفتن چسبندگی آرد و ابتلا به بیماری‌های ام‌الامراضِ یبوست!)؛ یکی دیگر از اشکالات تولید صنعتی غذا (در تولید نان) ۲۳
- ۱/۲/۱/۳. پخت نان بر روی آهن (عاملی برای از بین رفتن تمام ارزش‌های غذایی نان!)؛ یکی دیگر از اشکالات تولید صنعتی غذا (در تولید نان) ۲۴
- ۱/۲/۲. عدم رعایت وصف طَبِیَّات در «تولیدات غیرخوراکی»؛ یکی دیگر از مصادیق بی‌توجهی به وصف طَبِیَّات در تولید صنعتی ۲۵
- ۲/۲. دلیل دوم: ایجاد فاصله طبقاتی و عدم توزیع عادلانه سود (در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی) ۲۷
- ۲/۲/۱. مبتنی بودن اقتصاد بخش خصوصی و دولتی بر «اصل استخدام (اجیرشدن)»؛ علت و ریشه ایجاد فاصله طبقاتی و عدم توزیع عادلانه سود در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی ۲۷
- ۲/۲/۱/۱. توزیع ناعادلانه سود ناشی از تولید (رسیدن عمده سود به کارفرما و هیات مدیره)؛ اشکال مهم اصل استخدام (مشاغل استخدامی) ۲۸
- ۲/۲/۲. راه‌اندازی تولید غیرمتمرکز؛ راهکار [تولید عادلانه +] توزیع عادلانه سود ناشی از تولید ۲۹
- ۲/۳. دلیل سوم: بی‌توجهی به فاصله مناسب محل کار و محل سکونت (در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی) ۳۲
- ۲/۳/۱. افزایش حمل و نقل (و در نتیجه: آلودگی هوا، آلودگی صوتی و ناترازی مصرف سوخت)؛ آسیب مهم عدم توجه به کم‌بودن فاصله محل کار تا محل خانه ۳۲
- ۲/۳/۱/۱. افزایش قیمت سوخت و در نتیجه ایجاد مشکلات بیشتر در زندگی مردم!؛ یکی از راهکارهای (برخی دولت‌ها برای) حل ناترازی مصرف سوخت در کشور ۳۳

۲/۴. دلیل چهارم: ایجاد اختلال در تنظیم وقت افراد (در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی) ۳۴

۲/۴/۱. اِشغال عمدۀ وقت انسان توسط اقتصاد بخش خصوصی و دولتی برای «نیاز شغلی» و در نتیجه: عدم وجود وقت کافی برای تأمین سایر نیازها (مانند: همسراری، تربیت فرزند، تفریح، صلۀ رحم و...)؛ عاملی مهم برای فروپاشی خانواده‌ها، افزایش جرائم و انحرافات، و گسترش فردگرایی و لیبرالیسم در جامعه! ۳۴

۲/۵. دلیل پنجم: وابستگی به تأمین مالی بزرگ (در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی) ۳۸

۲/۵/۱. وابستگی به «بانک» ها؛ لازمه تأمین مالی بزرگ ۳۸

۲/۵/۱/۱. ریادادن و رباگرفتن (بخاطر تحریک مردم برای سپرده‌گذاری سرمایه‌های خرد در بانک‌ها)؛ اولین چالش و کار زشت بانک‌ها

برای ایجاد تأمین مالی بزرگ ۳۸

۲/۵/۱/۱. پایه‌گذاری «پول اعتباری» و «خلق پول»؛ دومین چالش و کار زشت بانک‌ها برای ایجاد تأمین مالی بزرگ ۴۰

۲/۵/۱/۱/۱. ایجاد فاصله طبقاتی (بخاطر سپردن سرمایه‌های کلان به طبقه سرمایه‌داران جامعه!) و افزایش توزم (بخاطر به‌هم‌خوردن

موازنه عرضه و تقاضا و افزایش نقدینگی)؛ دو نمونه از عواقب پایه‌گذاری پول اعتباری و خلق پول ۴۱

۲/۶. دلیل ششم: ایجاد چالش‌های مختلف زیست محیطی (در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی) ۴۴

۲/۶/۱. چالش‌های ناشی از بسته‌بندی‌های پلاستیکی؛ یکی از چالش‌های زیست محیطی ناشی از تولید صنعتی ۴۴

۲/۶/۱/۱. نیاز به بسته‌بندی‌های گسترده در تولید صنعتی؛ ریشه ایجاد چالش‌های ناشی از بسته‌بندی‌های پلاستیکی ۴۴

۲/۶/۱/۲. سرعت بسیار بالای «تولید زیاله» در تولید صنعتی نسبت به سرعت «بازیافت زیاله»؛ علت عدم توانایی مهار زیاله در جهان

(افسانه بازیافت!) ۴۵

۲/۶/۱/۳. به‌وجود آمدن پدیده بسیار وحشتناک «جزائر پلاستیک (به وسعت مساحت کشور ایران!!) در اقیانوس آرام»؛ یکی از نتایج

بسته‌بندی‌های گسترده پلاستیکی در جهان ۴۶

۱/۶/۱/۴. راه‌اندازی پدیده متری «تولید خانگی»؛ راهکار حذف بسته‌بندی‌های گسترده پلاستیکی در جهان ۴۷

۲/۶/۳. چالش‌های متنوع ناشی از پسماندهای تولید (مانند: آلودگی هوا و آب و خاک و...)؛ یکی دیگر از چالش‌های

زیست محیطی ناشی از تولید صنعتی ۴۷

۲/۷. خاتمه سرفصل اول: ۴۹

۲/۷/۱. کنار گذاشتن اقتصاد آدم‌اسمیتی و پرداختن به مباحث اقتصاد اسلامی (در صورت وارد بودن اشکالات ششگانه

تولید در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی)؛ اولین نکته در بخش خاتمه سرفصل اول ۴۹

۲/۷/۲. آغاز تحول در بخش اقتصاد بخش خصوصی و دولتی با اولویت تحول تدریجی در بخش غذا (نه تحول دفعی در

همه حوزه‌ها)؛ دومین نکته در بخش خاتمه سرفصل اول ۵۰

۳. سرفصل دوم: زیرساخت‌ها و اقدامات اولیه برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد کدام است؟

۵۲ (تصمیم)

۳/۱. مقدمه: مشخص‌شدن تعریف «الگوی مردم‌پایه اقتصاد» از مباحث مطرح در سرفصل اول: تولید کالا با شش قید (عدم ابتلاء به اشکالات ششگانه تولید در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی) ۵۲

۳/۲. زیرساخت‌ها و اقدامات نه‌گانه برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد: ۵۳

۳/۲/۱. واگذاری زمین رایگان به مردم و اجرای قانون مترقی احیاء موات؛ اولین زیرساخت و اقدام برای بازسازی

الگوی مردم‌پایه اقتصاد ۵۳

۳/۲/۱/۱. چهار شرط لازم برای واگذاری زمین رایگان و احیاء موات: ۵۵

۳/۲/۱/۱/۱. توجه به سه حوزه پایه زندگی (کاربری‌های سه‌گانه: تولید و مدیریت آب، مشاغل برتر و سکونت)؛ اولین شرط لازم برای واگذاری زمین رایگان و احیاء موات ۵۵

۳/۲/۱/۱/۲. طراحی کاربری‌های سه‌گانه به شکل پیوسته (نه گسسته)؛ دومین شرط لازم برای واگذاری زمین رایگان و احیاء موات ۵۶

۳/۲/۱/۱/۲/۱. عدم نیاز به برنامه‌ریزی برای پدیده حمل و نقل و انتقال آب؛ یکی از فوائد طراحی کاربری‌های سه‌گانه به شکل پیوسته ۵۷

۳/۲/۱/۱/۳. اجرای قانون طسق؛ سومین شرط لازم برای واگذاری زمین رایگان و احیاء موات ۵۷

۳/۲/۱/۱/۴. توجه به قوانین و سیاست‌های مهاجرتی و جمعیتی؛ چهارمین شرط لازم برای واگذاری زمین رایگان و احیاء موات ۵۸

۳/۲/۲. ساخت دار و اسعه (خانه حیاط دار)؛ دومین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد .. ۵۹

۳/۲/۲/۱. تولید غذای طیب؛ یکی از فوائد ساخت دار و اسعه (خانه حیاط دار) ۵۹

۳/۲/۲/۱/۱. از بین رفتن زیبایی پوست؛ یکی از آثار مصرف غذاهای صنعتی و غیرطیب ۵۹

۳/۲/۲/۱/۲. افزایش تمایل به انجام عمل صالح؛ یکی از آثار مصرف غذای طیب ۶۰

۳/۲/۲/۱/۳. افزایش سلامت جامعه (و در نتیجه: کاهش نیاز جامعه به تولید دارو و تخت‌های بیمارستانی و ساخت بیمارستان)؛ یکی

دیگر از آثار تولید غذای طیب ۶۰

۳/۲/۲/۲. لزوم طراحی حیاط خانه بزرگ‌تر از صحن خانه (و تغییر در قانون ۶۰ به ۴۰ نظام مهندسی)؛ لازمه تولید غذای طیب و تولید

غیرمتمركز در دار و اسعه ۶۱

۳/۲/۲/۳. غلبه ساخت خانه‌های حیاط‌دار بر آپارتمان و سپس راه‌اندازی «تولید تفریحی محصولات برتر» در حیاط خانه؛ نقطه آغاز

راه‌اندازی و گسترش تولید خانگی غذای طیب ۶۳

۳/۲/۳. مردمی کردن اداره معادن؛ سومین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد ۶۴

۳/۲/۳/۱. بهره برداری مردمی و غیرمتمركز از معادن؛ یکی از دو راهکار متصور در مردمی کردن معادن ۶۶

- ۳/۲/۳/۲. قراردادن سود حاصل از معادن در اختیار تمام مردم؛ یکی دیگر از دو راهکار متصور در مردمی کردن معادن ۶۷
- ۳/۲/۴. ساخت و راه اندازی بازارهای رایگان و وقفی با جانمایی مناسب؛ چهارمین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم پایه اقتصاد ۶۸
- ۳/۲/۴/۱. تضمین فروش برای تولیدکنندگان، استحکام شبکه توزیع کشور، بازتوزیع درآمدها و محرومیت زدایی، کاهش سطح قیمت ها و افزایش عقل مردم؛ پنج فائده ساخت و راه اندازی بازارهای رایگان و وقفی ۶۸
- ۳/۲/۵. تأمین اولیه نهاده های طبیعی تولید؛ پنجمین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم پایه اقتصاد ۷۰
- ۳/۲/۵/۱. بذر مرغوب (غیرتراریخته و غیرهسته ای)؛ اولین نهاده طبیعی تولید ۷۱
- ۳/۲/۵/۲/۱. استفاده از دود چوب درخت انار برای دفع حشرات؛ یک نمونه از آفت کش های طبیعی ۷۱
- ۳/۲/۵/۲. آفت کشی طبیعی (نه شیمیایی و ژن پایه)؛ دومین نهاده طبیعی تولید ۷۱
- ۳/۲/۵/۳/۱. نگهداری دام به صورت سائمه (چراندن دام در چراگاه) و قراردادن نمک طبیعی در کنار غذای دام؛ دو نمونه از مصادیق دام پزشکی شیء پایه ۷۲
- ۳/۲/۵/۳. دام پزشکی شیء پایه؛ سومین نهاده طبیعی تولید ۷۲
- ۳/۲/۶. راه اندازی الگوی غیرمتمرکز مدیریت آب؛ ششمین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم پایه اقتصاد ۷۴
- ۳/۲/۶/۱. راه اندازی تکنولوژی بسیار پیشرفته قنات؛ یکی از الگوهای غیرمتمرکز مدیریت آب ۷۴
- ۳/۲/۶/۲. راه اندازی برنامه تقویت آبخوان؛ یکی دیگر از الگوهای غیرمتمرکز مدیریت آب ۷۵
- ۳/۲/۶/۳. طراحی سقف های هدایت کننده آب باران در پشت بام؛ یکی دیگر از الگوهای غیرمتمرکز مدیریت آب ۷۵
- ۳/۲/۶/۴. تفکیک آب نجس از آب کثیف در خانه؛ یکی دیگر از الگوهای غیرمتمرکز مدیریت آب ۷۹
- ۳/۲/۷. راه اندازی هنرستان های مرتبط با مشاغل برتر؛ هفتمین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم پایه اقتصاد ۸۱
- ۳/۲/۸. راه اندازی برنامه معرفی و حمایت از مشاغل برتر در مساجد و نمازهای جمعه؛ هشتمین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم پایه اقتصاد ۸۱
- ۳/۲/۸/۱. راه اندازی نمایشگاه عکس در حاشیه نماز جمعه یا مسجد محله در مورد معرفی مشاغل برتر؛ یکی از راه های معرفی مشاغل برتر ۸۲

۳/۲/۹. راه‌اندازی برنامه ملی کاهش مصرف انرژی (برنامه مواجهه با اسراف)؛ نهمین زیرساخت و اقدام برای

بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد ۸۲

۳/۲/۹/۱. تمرکز بر روی کاهش حمل و نقل در کشور؛ یکی از سه اقدام موثر بر کاهش مصرف انرژی ۸۳

۳/۲/۹/۱/۱. جانمایی صحیح "محل کار" و "محل بازار" و "محل تفریح" و "محل تحصیل" در طراحی و ساخت شهرها؛ چهار اقدام

اصلی موثر بر کاهش حمل و نقل در کشور..... ۸۳

۳/۲/۹/۲. توسعه گرمایش و سرمایش طبیعی (شیء پایه)؛ یکی دیگر از سه اقدام موثر بر کاهش مصرف انرژی ۸۴

۳/۲/۹/۲/۱. تغییر الگوی آشپزی در جامعه (مانند: آشپزی و تغذیه براساس آشنایی با غذاهای با طبع سرد و گرم)؛ یکی از اقدامات

برای توسعه گرمایش و سرمایش طبیعی (شیء پایه) ۸۴

۳/۲/۹/۲/۱/۱. استفاده از سبزی خُرفه و میوه آلو در فصل گرما؛ دو نمونه از مصادیق آشپزی و تغذیه براساس غذاهای با طبع سرد و گرم ... ۸۵

۳/۲/۹/۲/۲. ارائه برنامه‌های بسیار سطحی و گاهی مُغرضانه (مانند: تعطیلی کشاورزی و دامداری و ایجاد قحطی در جهان!)؛ راهکار

اسناد بین‌المللی برای مدیریت گرمایش زمین و تغییرات اقلیمی! ۸۶

۳/۳. خاتمه سرفصل دوم ۸۹

جمع بندی جلسه..... ۹۰

پیوست‌ها:..... ۹۱

پیوست شماره ۱: روایاتی در مورد شاخص کفاف زندگی (یکی از شاخصه‌های ارزیابی در اقتصاد اسلامی)..... ۹۲

پیوست شماره ۲: مذمت مشاغل استخدامی در روایات ۹۷

پیوست شماره ۳: سفارش به نزدیکی محل کار به محل سکونت در روایات..... ۱۰۵

پیوست شماره ۴: اجمالی از راهکارهای تأمین مالی در اسلام ۱۰۸

پیوست شماره ۵: رباخوار بودن بانک‌ها در کلمات مراجع معظم تقلید! ۱۱۸

پیوست شماره ۶: توضیحی در مورد خلق پول توسط بانک‌ها..... ۱۲۳

پیوست شماره ۷: اخبار بین‌المللی در مورد پدیدهٔ وحشتناک جزائر پلاستیک در اقیانوس آرام!..... ۱۳۵

پیوست شماره ۸: مشاغل برتر در روایات ۱۴۰

نظام اصطلاحات: ۱۵۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا وَشَفِيعِنَا فِي يَوْمِ الْجَزَاءِ أَبِي الْقَاسِمِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى
أَهْلِ بَيْتِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ سَيِّمًا بَقِيَّةَ اللَّهِ فِي الْأَرْضِينَ أَرْوَاحِنَا لِمَالِهِ الْفِدَاءِ وَعَجَّلَ اللَّهُ تَعَالَى فَرَجَهُ
الشَّرِيفُ وَاللَّعْنُ الدَّائِمُ عَلَى أَعْدَائِهِ أَعْدَاءِ اللَّهِ مِنَ الْآنَ إِلَى قِيَامِ يَوْمِ الدِّينِ.

خدمت همه برادران و خواهران گرامی خیر مقدم عرض می کنم. همان طور که به اطلاع شما رسیده
است ان شاء الله در نشست تخصصی امروز، اندکی درباره «برنامه معیشتی الگوی پیشرفت
اسلامی» با شما سخن خواهیم گفت.

۱. مقدمه: بررسی ضرورت برگزاری نشست «برنامه معیشتی الگوی پیشرفت

اسلامی»

۱/۱. شکست وضعیت اقتصادی در سراسر جهان (خصوصاً کشورهای توسعه یافته مثل: آمریکا و

کشورهای اروپایی)؛ ضرورت و علت برگزاری نشست

استحضار دارید که وضعیت اقتصاد در دنیای امروز یک وضعیت شکست خورده است و ما در سراسر
دنیای خصوصاً در کشورهای توسعه یافته (مثل: آمریکا و کشورهای اروپایی) در حال تجربه
مشکلات اقتصادی فراوانی هستیم. البته چون «نظام شاخصه های ارزیابی اقتصاد» در «اقتصاد
کلان» غلط است؛ [لذا] گاهی وقتها اینگونه به مخاطب القاء می شود که وضع اقتصادی در
کشورهای دنیا وجود نظام
شاخصه های ارزیابی
غلط در اقتصاد کلان؛
علت دیده نشدن
مشکلات اقتصادی در
کشورهای دنیا

سراسر دنیا خوب است و در کشور ایران یک مقداری از بقیه کشورهای جهان خراب‌تر است! و الان هم این «ارزیابی غلط» در ذهن مردم ما تثبیت شده است!

اما اگر ما «شاخصه‌های ارزیابی صحیح»^۱ را روی میز بگذاریم و با «شاخصه‌ها و نماگرهای اقتصاد کلان»^۲ وارد ارزیابی نشویم، متوجه می‌شویم که وضعیت اقتصادی در همه دنیا دچار مشکلاتی است.

۱/۱/۲. لزوم بررسی وضعیت اقتصادی با شاخصه‌های ارزیابی صحیح؛ راهکار درک شکست و مشکلات اقتصادی در دنیا

۱. ارجاع پرورشی: تحول در اداره کشور از تحول در شاخصه‌های ارزیابی پیشرفت آغاز می‌شود.

دو پیشنهاد کارشناسان الگوی پیشرفت اسلامی: پیشنهاد اول: شاخصه‌های ارزیابی پیشرفت در حوزه‌های مختلف را بازتعریف نمایید. بسیاری از شاخصه‌های امروزی ارزیابی پیشرفت، مصداق نظریات کارشناسی منسوخ و معیوب محسوب می‌شوند. توضیح بیشتر اینکه: بی‌توجهی پزشکان نسبت به شاخص پیشگیری ساختاری از بیماری، بی‌توجهی اقتصاددان‌ها به شاخص تجارت عمومی، و بی‌توجهی مهندسان و معمارها به شاخص دار و اسعه، بی‌توجهی مدیریت شهری و وزارت راه و شهرسازی به شاخص حمل و نقل معقول، بی‌توجهی معلمان و وزارت آموزش و پرورش به شاخص حرفه آموزی در زمان معقول، بی‌توجهی رئیس‌جمهور به تحقق شاخص ازدواج در سن پائین و مناسب، و بی‌توجهی مردم به انتخاب مشاغل برتر و مستقل؛ مصادیقی از اختلال در نظام شاخصه‌ها و نظام ارزیابی کشور محسوب می‌شوند.

پیشنهاد دوم: برای تبیین بیشتر مبانی نظری و شیوه محاسبه شاخص‌های جدید پیشرفت، مدیریت برگزاری اولین همایش ملی شاخص‌های پیشرفت را به عهده بگیرید. تبیین شاخصه‌های جدید ارزیابی پیشرفت برای مسئولین و کارشناسان دستگاه‌های مختلف کشور، اولین گام تحول در الگوی اداره کشور است. از منظر کارشناسان الگوی پیشرفت اسلامی، شاخصه‌های فعلی ارزیابی، فاصله طبقاتی و نارضایتی را به مردم تحمیل می‌کنند.

بخشی از نامه حجت‌الاسلام علی کشوری به دکتر مسعود پزشکیان (رئیس دولت چهاردهم جمهوری اسلامی ایران)

پنجشنبه اول ربیع المولود ۱۴۴۶ / ۱۵ شهریور ۱۴۰۳ - قم

منبع: پایگاه اطلاع‌رسانی فقه نظام (مباحث مدرسه فقهی هدایت)

<https://m-hedayat.blog.ir/۱۵/۰۶/۱۴۰۳>

جهت مطالعه بیشتر در این زمینه؛ به متن کامل گزارش راهبردی مدرسه فقهی هدایت با عنوان «شاخصه‌های ارزیابی در دولت اسلامی» مراجعه بفرمایید. در این گزارش، به بررسی چهار سوال پرداخته شده است: ۱. دولت اسلامی چگونه محقق می‌شود؟ (تفاوت خدمات در دولت اسلامی با خدمات در دولت مدرن). ۲. نقطه آغاز ساخت دولت اسلامی چیست؟ ۳. چگونه دستگاه ارزیابی کشور را متحول کنیم؟ ۴. نحوه طراحی سیستم ارزیابی جدید در کشور چگونه است؟

منبع: کانال الگوی پیشرفت اسلامی در پیام رسان ایتا

دریافت متن کامل گزارش «شاخصه‌های ارزیابی در دولت اسلامی»:

<https://eitaa.com/olgou/۶۵۸۹>

کتاب مرتبط: «ساختار خدمات در دولت اسلامی»:

<https://eitaa.com/olgou/۶۴۲۹>

۲. **ارجاع پرورشی:** the Macroeconomics is a branch of economics that studies how an overall economy—the markets, businesses, consumers, and governments—behave. Macroeconomics examines economy-wide phenomena such as inflation, price levels, rate of economic growth, national income, gross domestic product (GDP), and changes in unemployment. The two main areas of macroeconomic research are long-term economic growth and shorter-term business cycles.

Some of the key questions addressed by macroeconomics include: What causes unemployment? What causes inflation? What creates or stimulates economic growth? Macroeconomics attempts to measure how well an economy is performing, understand what forces drive it, and project how performance can improve.

Macroeconomics in its modern form is often defined as starting with John Maynard Keynes and his theories about market behavior and governmental policies in the ۱۹۳۰s; several schools of thought have developed since. In contrast to macroeconomics, microeconomics is more focused on the influences on and choices made by individual actors in the economy (people, companies, industries, etc.).

اقتصاد کلان شاخه‌ای از علم اقتصاد است که به مطالعه نحوه رفتار یک اقتصاد کلی - بازارها، مشاغل، مصرف‌کنندگان و دولت‌ها می‌پردازد. اقتصاد کلان پدیده‌های کل اقتصاد مانند: تورم، سطح قیمت‌ها، نرخ رشد اقتصادی، درآمد ملی، تولید ناخالص داخلی (GDP) و تغییرات در بیکاری را بررسی می‌کند. دو حوزه اصلی تحقیقات اقتصاد کلان عبارتند از رشد اقتصادی بلند مدت و چرخه‌های تجاری کوتاه مدت.

برخی از سوالات کلیدی که اقتصاد کلان به آنها پرداخته عبارتند از: چه چیزی باعث بیکاری می‌شود؟ چه چیزی باعث تورم می‌شود؟ چه چیزی باعث ایجاد یا تحریک رشد اقتصادی می‌شود؟ اقتصاد کلان تلاش می‌کند تا میزان عملکرد یک اقتصاد را اندازه‌گیری کند، بفهمد چه نیروهایی آن را هدایت می‌کنند، و پیش‌بینی می‌کند که چگونه عملکرد می‌تواند بهبود یابد.

اقتصاد کلان در شکل مدرن آن اغلب به عنوان شروع با جان مینارد کینز و نظریه‌های او در مورد رفتار بازار و سیاست‌های دولتی در دهه ۱۹۳۰ تعریف می‌شود. چندین مکتب فکری از آن زمان توسعه یافته است. بر خلاف اقتصاد کلان، اقتصاد خرد بیشتر بر تأثیرات و انتخاب‌های انجام شده توسط بازیگران فردی در اقتصاد (مردم، شرکت‌ها، صنایع و غیره) متمرکز است.

منبع: دانشنامه مالی Investopedia

investopedia.com/terms/m/macroeconomics.asp

دفتر تحلیل اقتصادی ایالات متحده (BEA)

bea.gov/data/all

دفتر ملی تحقیقات اقتصادی آمریکا (NBER) "توسعه‌ها و انقباضات چرخه تجاری ایالات متحده".

nber.org/research/data/us-business-cycle-expansions-and-contractions

شورای حکام فدرال رزرو آمریکا "ابزارهای خط مشی"

federalreserve.gov/monetarypolicy/policytools.htm

federalreserve.gov/monetarypolicy/expiredtools.htm

Macroeconomics is a rather broad field, but two specific research areas represent this discipline. The first area is the factors that determine long-term economic growth, or increases in the national income. The other involves the causes and consequences of short-term fluctuations in national income and employment, also known as the business cycle.

۱/۱/۲/۱. شاخص کفاف زندگی؛ یکی از شاخصه‌های ارزیابی وضعیت اقتصاد

مثلاً یکی از شاخصه‌های صحیحی که کمتر به آن توجه می‌شود «شاخص کفاف زندگی»^۳ است. اگر کسی بر اساس این شاخص، ارزیابی کند که: «آیا درآمدی که به دست می‌آید، هزینه زندگی یک

۱/۱/۲/۱/۱. عدم وجود شاخص "کفاف زندگی" در شهرهای توسعه یافته جهان (مانند: توکیو و نیویورک و مادرید و...) و گران بودن زندگی در شهرها؛ دلیلی بر نابسامانی اوضاع اقتصادی در سراسر جهان

شاخص‌های کلان اقتصادی: شاخص‌های کلان اقتصادی اندازه‌گیری‌هایی هستند که توسط اقتصاددانان برای درک و ارزیابی سلامت کلی یک اقتصاد استفاده می‌شود. آنها به اقتصاددانان کمک می‌کنند تا ببینند که یک اقتصاد چگونه در بلندمدت در حال رشد یا انقباض است و همچنین عملکرد آن در کوتاه مدت چگونه است.

منبع: دانشنامه مالی Investopedia

investopedia.com/terms/m/macroeconomics.asp

دفتر تحلیل اقتصادی ایالات متحده (BEA)

bea.gov/data/all

دفتر ملی تحقیقات اقتصادی آمریکا (NBER) "توسعه‌ها و انقباضات چرخه تجاری ایالات متحده."

nber.org/research/data/us-business-cycle-expansions-and-contractions

شورای حکام فدرال رزرو آمریکا "ابزارهای خط مشی"

federalreserve.gov/monetarypolicy/policytools.htm

۳. ارجاع پرورشی: الكفاف - [كف] من الرزق: آنچه از رزق و روزی که برای انسان کافی باشد.

فرهنگ ابجدی عربی فارسی، ص ۷۳۱

الكفاف: هو الذی لا یفضل عن الشیء، و یكون بقدر الحاجة إلیه.

کفاف: مقداری که اضافه نمی‌آید و به اندازه نیاز است.

النهاية في غريب الحديث والاثار، ج ۴، ص ۱۹۱

لسان العرب، ج ۹، ص ۳۰۶

الكفاف من الرزق: القوت و هو ما كفَّ عن الناس أي أغنى... و الكفاف من القوت: الذي على قدر نفقته لا فضل فيها و لا نقص.

کفاف از رزق: مقداری از قوت (طعام) که انسان را بی‌نیاز [از دیگران] می‌کند... به اندازه نفقه نه بیشتر نه کمتر.

لسان العرب، ج ۹، ص ۳۰۶

الكفاف و هو ما يكف عن المسألة و يُستغنى به.

کفاف: آن مقداری که انسان را از درخواست از دیگران بازمی‌دارد و انسان را بی‌نیاز می‌کند.

مجمع البحرين، ج ۵، ص ۱۱۳

۴. ارجاع پژوهشی: الإمام علي عليه السلام: من اقتصر على بلغة الكفاف فقد انتظم الراحة، وتبوأ حفض الدعة.

امام علی علیه السلام: هر که به اندازه کفاف بسنده کند، آسایش یابد و در منزلگاه آسودگی فرود آید.

نهج البلاغة، الحکمة ۳۷۱

علي بن إبراهيم عن أبيه عن التوفلي عن السكوني عن أبي عبد الله ع قال قال رسول الله ص طوبى لمن أسلم و كان عيشه كفافاً.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خوشا به حال کسی که تسلیم [رضای خدا] باشد و زندگی‌اش به قدر کفاف.

نفر را تأمین می‌کند [و کفاف زندگی او را می‌دهد] یا نه؟»، می‌توانید یک قضاوت صحیح‌تری راجع به اقتصاد جهان داشته باشید.

بنده قبلاً وضعیت زندگی در "توکیو"، "نیویورک" و "مادرید" که از جمله شهرهای مهم دنیا و به اصطلاح «گران‌ترین شهرهای دنیا»^۵ هستند؛ در ذیل همین اصطلاح، در واقع در لفافه دارند

الکافی، ج ۲، ص ۱۴۰

النوادر (للراوندي)، ص ۴ / مجموعة ورام، ج ۲، ص ۱۹۵

وسائل الشیعة، ج ۲۱، ص ۵۳۳

عن علی علیه السلام: طوبی لمن ذکر المعاد، و عمل للحساب، و قنع بالكفاف، و رضي عن الله.

امام علی علیه السلام: خوشا به حال کسی که به یاد قیامت باشد و برای روز حساب کار کند و به کفاف زندگی قانع باشد و از خدا خشنود.

نهج البلاغه، حکمت ۴۴

عن علی علیه السلام: حُسنُ العفافِ و الرضا بالكفافِ من دعائم الإيمان.

امام علی علیه السلام: خویشنداری نیکو و خرسند بودن به قدر کفاف، از پایه‌های ایمان است.

غرر الحکم، ح ۸۳۸

جهت مطالعه روایات بیشتر در مورد «شاخص کفاف زندگی»: به پیوست شماره ۱ مراجعه بفرمایید.

۵. ارجاع پردازشی: These are the most expensive cities in the world

New York and Singapore have been named the most expensive cities in the world in ۲۰۲۲ by the Economist Intelligence Unit. Prices in global cities are over ۸% higher than in ۲۰۲۱, the sharpest rise for ۲۰ years. But the global average masks eye-watering inflation in the hardest-hit places. New York and Singapore have topped the list of the most expensive cities in the world in ۲۰۲۲, as global prices soar by more than ۸%, making the cost of living in the world's leading cities even less affordable for ordinary people. ... In Istanbul, prices rose by ۸۶%, while in Buenos Aires inflation was running at ۶۴% and ۵۷% in Tehran. The overall global city inflation rate of ۸.۱% was the highest recorded by the survey since it began tracking prices of over ۲۰۰ goods and services ۲۰ years ago.

اینها گران‌ترین شهرهای جهان هستند: نیویورک و سنگاپور از سوی واحد اطلاعات اکونومیست به عنوان گران‌ترین شهرهای جهان در سال ۲۰۲۲ معرفی شدند. قیمت‌ها در شهرهای جهانی بیش از ۸ درصد بیشتر از سال ۲۰۲۱ است که شدیدترین افزایش در ۲۰ سال گذشته است. اما میانگین جهانی، تورم چشمگیر را در مناطقی که بیشترین آسیب را دیده‌اند پنهان می‌کند. نیویورک و سنگاپور در صدر فهرست گران‌ترین شهرهای جهان در سال ۲۰۲۲ قرار گرفته‌اند، زیرا قیمت‌های جهانی بیش از ۸ درصد افزایش می‌یابد که باعث شده هزینه زندگی در شهرهای پیشرو جهان برای مردم عادی کمتر مقرون به صرفه باشد. ... در استانبول قیمت‌ها ۸۶ درصد افزایش یافت در حالی که در بوئنوس آیرس تورم ۶۴ درصد و در تهران ۵۷ درصد بود. نرخ تورم کلی شهرهای جهانی ۸.۱ درصد بالاترین میزان ثبت شده توسط این نظرسنجی از زمان شروع ردیابی قیمت بیش از ۲۰۰ کالا و خدمات در ۲۰ سال پیش است.

منبع: مجمع جهانی اقتصاد / The World Economic Forum / ۲۲ دسامبر ۲۰۲۲

<https://www.weforum.org/agenda/۱۲/۲۰۲۲/world-most-expensive-cities/>

می‌گویند که: زندگی در این کشورها خیلی گران است و شما با این درآمدهای معمولی نمی‌توانید در آنجا زندگی کنید.

Azar ۹, ۱۴۰۲AP — Singapore and Zurich were the most expensive cities in this year's survey. Zurich moved up from sixth place to join Singapore at the top, bumping New York. Singapore maintained its pole position as the world's most expensive city for the ninth time in the last eleven years, tying with Zurich (Switzerland) and overtaking New York (US), which fell to third place this year. Although three US cities (New York, Los Angeles, and San Francisco) are among the top ten, North American cities have, on average, slipped down our cost-of-living ranking. Western Europe accounts for four of the top ten most expensive cities in our ranking, owing to sticky inflation in groceries and clothing along with appreciation of the region's currencies. The Russian cities of Moscow and St Petersburg experienced the biggest drop in the ranking as sanctions weakened the rouble. Of the ten categories in our price index, utility prices rose the most slowly over the past year, reflecting the waning impact of Russia's invasion of Ukraine in ۲۰۲۲. Grocery prices, however, continue to rise strongly. This year's Worldwide Cost of Living survey found that, on average, prices had risen by ۷.۴% year on year in local-currency terms for over ۲۰ commonly used goods and services. ... Overall, our top ten this year consists of two Asian cities (Singapore and Hong Kong), four European cities (Zurich, Geneva, Paris and Copenhagen), three US cities (New York, Los Angeles and San Francisco) and Tel Aviv in Israel. Our survey was conducted before the start of the Israel-Hamas war, which has affected the exchange rates in Israel and may have made it harder to procure some goods in Tel Aviv, thereby affecting prices....

UPASANA DUTT, HEAD OF WORLDWIDE COST OF LIVING AT EIU

۹ آذر ۱۴۰۲ آسوشیتدپرس - سنگاپور و زوریخ گران‌ترین شهرها در نظرسنجی امسال بودند. زوریخ از رتبه ششم صعود کرد و به سنگاپور در صدر پیوست و نیویورک را پشت سر گذاشت. سنگاپور برای نهمین بار در یازده سال گذشته جایگاه قطب خود را به عنوان گران‌ترین شهر جهان حفظ کرد و با زوریخ (سوئیس) برابری کرد و از نیویورک (ایالات متحده آمریکا) که امسال به رتبه سوم سقوط کرد، سبقت گرفت. اگرچه سه شهر ایالات متحده (نیویورک، لس‌آنجلس و سانفرانسیسکو) در میان ده شهر برتر قرار دارند، شهرهای آمریکای شمالی به طور متوسط در رتبه‌بندی هزینه زندگی ما کاهش یافته‌اند. اروپای غربی چهار شهر از ده شهر گران قیمت را در رتبه‌بندی ما به خود اختصاص داده است که دلیل آن تورم ثابت در خواربار و پوشاک و افزایش ارزش ارزهای منطقه است. شهرهای روسیه مسکو و سن پترزبورگ بیشترین افت را در رتبه‌بندی تجربه کردند زیرا تحریم‌ها باعث تضعیف روبل شد. از بین ده دسته در شاخص قیمت ما، قیمت‌های آب و برق در سال گذشته با کندی افزایش یافتند که نشان‌دهنده کاهش تأثیر تهاجم روسیه به اوکراین در سال ۲۰۲۲ است. با این حال، قیمت‌های مواد غذایی همچنان به شدت در حال افزایش هستند. نظرسنجی جهانی هزینه زندگی در سال جاری نشان داد که به طور متوسط، قیمت‌ها سالانه ۷.۴ درصد بر حسب ارزش محلی برای بیش از ۲۰۰ کالا و خدمات رایج افزایش یافته است. ... به طور کلی، ده شهر برتر امسال ما شامل دو شهر آسیایی (سنگاپور و هنگ کنگ)، چهار شهر اروپایی (زوریخ، ژنو، پاریس و کپنهاگ)، سه شهر ایالات متحده (نیویورک، لس‌آنجلس و سانفرانسیسکو) و تل‌آویو در اسرائیل است. نظرسنجی ما قبل از شروع جنگ اسرائیل و حماس انجام شد که بر نرخ ارز در اسرائیل تأثیر گذاشته و ممکن است تهیه برخی کالاها در تل‌آویو را دشوارتر کند و در نتیجه بر قیمت‌ها تأثیر بگذارد.

EIU، رئیس هزینه‌های زندگی در سراسر جهان در UPASANA DUTT

منبع: واحد اطلاعات اکونومیست (Economist Intelligence Unit)

<https://www.eiu.com/n/singapore-and-zurich-top-the-list-as-the-worlds-most-expensive-cities/>

۱/۱/۲/۲. شاخص مشاغل مستقل؛ یکی دیگر از شاخص‌های ارزیابی صحیح وضعیت اقتصاد

۱/۱/۲/۲/۱.

استخدامی بودن عمده
مشاغل در جهان
(رسیدن عمده سود به
کارفرما و سود بسیار
پایین کارگران)؛ دلیلی
بر نابسامانی اوضاع
اقتصادی در سراسر
جهان

یا به طور مثال: اگر کسی «شاخص مشاغل مستقل» را مبنا قرار دهد و اقتصاد جهان را بر این اساس ارزیابی کند، نتیجه بحث این می‌شود که وضعیت اقتصاد دنیا وضعیت خوبی نیست. اینکه مردم «شغل استخدامی» را شغل خوبی می‌دانند و مثلاً فرض کنید [با یک شغل استخدامی] حداکثر ۳۰ میلیون تومان درآمد در ماه کسب می‌کنند؛^۶ معنایش این است که: عمده سود را کارفرما و صاحب کار می‌برند. و اتفاقاً کسی که تصور اولیه‌اش این است که مثلاً ۳۰ میلیون درآمد در ماه، درآمد خوبی است، اتفاقاً این شخص [از دستیابی به سود بیشتر،] محروم شده است و نتوانسته زندگی اقتصادی خوبی را تأمین کند.^۷

به هر حال عرض بنده این است که شأن نزول و علت برگزاری این جلسه همین است که: تصور ما این است که اساساً «ایده‌های اقتصاد آدام اسمیتی»^۸ در همه جای دنیا فقر ایجاد کرده است و باعث تحمیل مشکلات عدیده‌ای شده است!

۶. انتقال از متن: که خیلی از مشاغل استخدامی، همین رقم را هم پرداخت نمی‌کنند!

۷. جهت مشاهده روایات در «مذمت مشاغل استخدامی»؛ به پیوست شماره ۴ مراجعه بفرمایید.

۸. ارجاع پرورشی:

While the term "macroeconomics" is not all that old (going back to the ۱۹۴۰s), many of macroeconomics's core concepts have been the study focus for much longer. Topics like unemployment, prices, growth, and trade have concerned economists since the beginning of the discipline in the ۱۷۰۰s. Elements of earlier work from Adam Smith and John Stuart Mill addressed issues that would now be recognized as the domain of macroeconomics. Before the popularization of Keynes' theories, economists did not generally differentiate between micro- and macroeconomics. The same microeconomic laws of supply and demand that operate in individual goods markets were understood to interact between individual markets to bring the economy into a general equilibrium, as described by Leon Walras.

در حالی که اصطلاح "اقتصاد کلان" چندان قدیمی نیست (به دهه ۱۹۴۰ بازمی‌گردد)، بسیاری از مفاهیم اصلی اقتصاد کلان برای مدت طولانی تری مورد توجه مطالعه قرار گرفته‌اند. موضوعاتی مانند بیکاری، قیمت‌ها، رشد و تجارت از زمان آغاز این رشته در دهه ۱۷۰۰، اقتصاددانان را نگران کرده است. اقتصاددانانی مانند آدام اسمیت و جان استوارت میل به این مفاهیم پرداخته بودند که اکنون به عنوان حوزه اقتصاد کلان شناخته می‌شوند. قبل از رایج شدن نظریه‌های کینز، اقتصاددانان (مانند لئون والراس) به طور کلی بین اقتصاد خرد و کلان تفاوت قائل نمی‌شدند. همان قوانین اقتصاد خرد عرضه و تقاضا که در بازارهای کالاهای تک عمل می‌کنند، برای وارد کردن اقتصاد به تعادل عمومی و تعامل بین بازارهای فردی شناخته شد.

شما اگر آمار مرتبط با بخش اول سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ را مطالعه کنید، آنجا گزارش داده‌اند که: «بیش از نیمی از مردم جهان درآمد ماهیانه بسیار پائینی دارند و نمی‌توانند زندگی خود را مدیریت کنند.»^۹ با وجود اینکه از «تمدن مدرنیته» حدود چهارصد سال گذشته است و ما تقریباً چهارصد

منبع: دانشنامه مالی Investopedia

investopedia.com/terms/m/macroeconomics.asp

دفتر تحلیل اقتصادی ایالات متحده (BEA)

bea.gov/data/all

دفتر ملی تحقیقات اقتصادی آمریکا (NBER) "توسعه‌ها و انقباضات چرخه تجاری ایالات متحده."

nber.org/research/data/us-business-cycle-expansions-and-contractions

شورای حکام فدرال رزرو آمریکا "ابزارهای خط مشی"

federalreserve.gov/monetarypolicy/policytools.htm

۹. ارجاع پرورشی:

Goal \ : NO POVERTY

Eradicating poverty in all its forms remains one of the greatest challenges facing humanity. While the number of people living in extreme poverty dropped by more than half between ۱۹۹۰ and ۲۰۱۵, too many are still struggling for the most basic human needs.

As of ۲۰۱۵, about ۷۳۶ million people still lived on less than US ۱.۹۰\$ a day; many lack food, clean drinking water and sanitation. Rapid growth in countries such as China and India has lifted millions out of poverty, but progress has been uneven. Women are more likely to be poor than men because they have less paid work, education, and own less property.

Progress has also been limited in other regions, such as South Asia and sub-Saharan Africa, which account for ۸۰ percent of those living in extreme poverty. New threats brought on by climate change, conflict and food insecurity, mean even more work is needed to bring people out of poverty.

The SDGs are a bold commitment to finish what we started, and end poverty in all forms and dimensions by ۲۰۳۰. This involves targeting the most vulnerable, increasing basic resources and services, and supporting communities affected by conflict and climate-related disasters.

هدف ۱: بدون فقر

ریشه کن کردن فقر در همه اشکال آن یکی از بزرگترین چالش‌های پیش روی بشر است. در حالی که بین سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۵ تعداد افرادی که در فقر شدید زندگی می‌کنند بیش از نصف کاهش یافته است، تعداد زیادی هنوز برای تامین اساسی‌ترین نیازهای انسانی در تلاش هستند.

تا سال ۲۰۱۵، حدود ۷۳۶ میلیون نفر هنوز با کمتر از ۱.۹۰ دلار آمریکا در روز زندگی می‌کردند. بسیاری از آنها فاقد غذا، آب آشامیدنی تمیز و بهداشت هستند. رشد سریع در کشورهایی مانند چین و هند میلیون‌ها نفر را از فقر نجات داده است، اما پیشرفت نابرابر بوده است. زنان بیشتر از مردان فقیر هستند زیرا کار، تحصیلات و دارایی کمتری دارند.

سال است که با «مفاهیم مدرنیته» زندگی می‌کنیم و در دانشگاه‌هایمان در رابطه با آن‌ها صحبت می‌کنیم؛^{۱۰} ولی با این حال، هنوز نتوانسته‌اند این چالش‌ها را مدیریت کنند.

۱/۲. آغاز معماری اقتصاد آینده دنیا براساس تئوری‌های اقتصادی اسلام؛ هدف از برگزاری این جلسه

بنابراین این جلسه و امثال این جلسه (به دلیل شکست‌های متعددی که «اقتصاد آدام اسمیتی» در همه جا به ما تحمیل کرده است)، آغاز معماری اقتصاد آینده دنیا است!

در ایران هم می‌بینید که هر دولتی با هر گرایشی بر روی کار می‌آید، نمی‌تواند مسأله اقتصاد را حل و فصل کند! علت اساسی آن هم اجرای همین تئوری‌ها است. یعنی همین تئوری‌های اقتصادی که اصطلاحاً ذیل «اقتصاد نئولیبرال (Neoliberal economic)»^{۱۱} یا «اقتصاد آدام اسمیتی (Adam Smith)»^{۱۲} در همه جا از آن بحث می‌شود.

۱/۲/۱. ناتوانی
تئوری‌های اقتصادی
موجود (مانند: نظریات
منکیو (Mankiw) و آدام
اسمیت و...) در رفع
مشکلات اقتصادی (مانند:
فاصله طبقاتی، تورم و...)
در ایران و جهان

پیشرفت در سایر مناطق نیز محدود بوده است، مانند جنوب آسیا و جنوب صحرای آفریقا، که ۸۰ درصد از کسانی که در فقر شدید زندگی می‌کنند را تشکیل می‌دهند. تهدیدهای جدید ناشی از تغییرات آب و هوایی، درگیری‌ها و ناامنی غذایی به این معنی است که برای رهایی مردم از فقر به کار بیشتری نیاز است. اهداف توسعه پایدار تعهدی جسورانه برای پایان دادن به آنچه آغاز کرده ایم و پایان دادن به فقر در همه اشکال و ابعاد تا سال ۲۰۳۰ است. این شامل هدف قرار دادن آسیب پذیرترین افراد، افزایش منابع و خدمات اساسی و حمایت از جوامع متأثر از درگیری‌ها و بلایای مرتبط با آب و هوا است.

منبع: برنامه توسعه سازمان ملل متحد

United Nations Development Programme

<https://www.undp.org/iran/sustainable-development-goals/no-poverty>

۱۰. انتقال از متن: که البته در صد سال اخیر این مفاهیم بیشتر وارد ایران شده است!

۱۱. ارجاع پرورشی: Neoliberalism, ideology and policy model that emphasizes the value of free market competition. Although there is considerable debate as to the defining features of neoliberal thought and practice, it is most commonly associated with laissez-faire economics. In particular, neoliberalism is often characterized in terms of its belief in sustained economic growth as the means to achieve human progress, its confidence in free markets as the most-efficient allocation of resources, its emphasis on minimal state intervention in economic and social affairs, and its commitment to the freedom of trade and capital

نئولیبرالیسم، ایدئولوژی و مدل سیاستی که بر ارزش رقابت بازار آزاد تأکید دارد. اگرچه بحث‌های قابل توجهی در مورد ویژگی‌های تعیین کننده تفکر و عملکرد نئولیبرال وجود دارد، اما معمولاً با اقتصاد لسه فر مرتبط است. به ویژه، نئولیبرالیسم اغلب برحسب اعتقاد به رشد اقتصادی پایدار به عنوان ابزاری برای دستیابی به پیشرفت انسانی، اعتماد به بازارهای آزاد به عنوان کارآمدترین

تخصیص منابع، تأکید آن بر حداقل مداخله دولت در امور اقتصادی و اجتماعی مشخص می‌شود. و تعهد آن به آزادی تجارت و سرمایه.

منبع: دانشنامه رسمی بریتانیکا

<https://www.britannica.com/money/neoliberalism>

۱۲. ارجاع پرورشی:

Adam Smith (baptized June ۵, ۱۷۲۳, Kirkcaldy, Fife, Scotland—died July ۱۷, ۱۷۹۰, Edinburgh) was a Scottish social philosopher and political economist, instrumental in the rise of classical liberalism. Adam Smith is a towering figure in the history of economic thought. Known primarily for a single work—An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations (۱۷۷۶), the first comprehensive system of political economy—he is more properly regarded as a social philosopher whose economic writings constitute only the capstone to an overarching

آدام اسمیت (متولد ۵ ژوئن ۱۷۲۳، کرکالدی، فیف، اسکاتلند - درگذشته ۱۷ ژوئیه ۱۷۹۰، ادینبورگ) فیلسوف اجتماعی و اقتصاد سیاسی اسکاتلندی بود که در ظهور لیبرالیسم کلاسیک نقش داشت. آدام اسمیت یک شخصیت برجسته در تاریخ اندیشه اقتصادی است. او عمدتاً به خاطر یک اثر منفرد شناخته می‌شود - تحقیقی در مورد ماهیت و علل ثروت ملل (۱۷۷۶)، اولین سیستم جامع اقتصاد سیاسی - به طور صحیح تر به عنوان یک فیلسوف اجتماعی در نظر گرفته می‌شود که نوشته‌های اقتصادی او تنها سنگ بنای یک کلیت را تشکیل می‌دهد.

منبع: دانشنامه رسمی بریتانیکا

<https://www.britannica.com/search?query=Adam%20%Smith%20%Economics>

Classical economics, English school of economic thought that originated during the late ۱۸th century with Adam Smith and that reached maturity in the works of David Ricardo and John Stuart Mill. The theories of the classical school, which dominated economic thinking in Great Britain until about ۱۸۷۰, focused on economic growth and economic freedom, stressing laissez-faire ideas and free competition. Many of the fundamental concepts and principles of classical economics were set forth in Smith's An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations (۱۷۷۶). Strongly opposed to the mercantilist theory and policy that had prevailed in Britain since the ۱۶th century, Smith argued that free competition and free trade, neither hampered nor coddled by government, would best promote a nation's economic growth. As he saw it, the entire community benefits most when each of its members follows his or her own self-interest. In a free-enterprise system, individuals make a profit by producing goods that other people are willing to buy. By the same token, individuals spend money for goods that they want or need most. Smith demonstrated how the apparent chaos of competitive buying and selling is transmuted into an orderly system of economic cooperation that can meet individuals' needs and increase their wealth. He also observed that this cooperative system occurs through the process of individual choice as opposed to central direction.

اقتصاد کلاسیک، مکتب فکری اقتصادی انگلیسی که در اواخر قرن ۱۸ با آدام اسمیت آغاز شد و در آثار دیوید ریکاردو و جان استوارت میل به بلوغ رسید. نظریات مکتب کلاسیک که تا حدود سال ۱۸۷۰ بر تفکر اقتصادی در بریتانیای کبیر مسلط بود، بر رشد اقتصادی و آزادی اقتصادی متمرکز بود و بر ایده‌های لاسه‌فر و رقابت آزاد تأکید داشت. بسیاری از مفاهیم و اصول اساسی اقتصاد کلاسیک در کتاب اسمیت، تحقیقی در باب ماهیت و علل ثروت ملل (۱۷۷۶) بیان شد. اسمیت که به شدت با نظریه و سیاست مرکانتیلیستی که از قرن شانزدهم در بریتانیا حاکم بود، مخالف بود، استدلال کرد که رقابت آزاد و تجارت آزاد، نه با مانع و نه تحت فشار دولت، به بهترین وجه باعث رشد اقتصادی یک کشور می‌شود. همانطور که او دید، کل جامعه زمانی بیشترین سود را می

بنده تبعیت می‌کنم از آیات قرآنی که قاری محترم در ابتدای جلسه قرائت فرمودند: «وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَ مَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا»؛^{۱۳} آیه می‌فرماید: جزء شروط تقوا این است که آنچه که پیامبر برای شما فرموده است را اخذ کنید. خصوصاً برادران دانشگاهی و برادران حوزوی ما همه باید حواسشان باشد که در حوزه اقتصاد هم نبی مکرم اسلام (صلی الله علیه و آله) یک دیدگاه‌هایی را مطرح کرده‌اند؛ جزء شروط تقوا این است که ما آن دیدگاه‌ها را اخذ کنیم؛ نه اینکه در دانشگاه‌مان کتاب "منکیو (Mankiw)" را تدریس کنیم!

۱/۲/۱/۱. نامه سرگشاده
شاگردان منکیو و استعفاء
آنها از شرکت در کلاس
درس منکیو در دانشگاه
هاروارد (بخاطر اعتراض
به ناکارآمدی نظریات
اقتصادی منکیو)؛ یکی از
تئوری‌های اقتصادی
موجود در رفع مشکلات

منکیو (Mankiw) استاد دانشگاه هاروارد (Harvard University)^{۱۴} است و کتاب‌هایش تقریباً در همه دانشگاه‌های اقتصادی دنیا و متاسفانه دانشگاه‌های ایران تدریس می‌شود! در خبر دیدم

برد که هر یک از اعضای آن از منافع شخصی خود پیروی کنند. در سیستم شرکت آزاد، افراد با تولید کالاهایی که افراد دیگر مایل به خرید آن هستند، سود کسب می‌کنند. به همین ترتیب، افراد برای کالاهایی که بیشتر می‌خواهند یا نیاز دارند پول خرج می‌کنند. اسمیت نشان داد که چگونه آشفتگی ظاهری خرید و فروش رقابتی به یک سیستم منظم همکاری اقتصادی تبدیل می‌شود که می‌تواند نیازهای افراد را برآورده کند و ثروت آنها را افزایش دهد. او همچنین مشاهده کرد که این سیستم تعاونی از طریق فرآیند انتخاب فردی بر خلاف جهت مرکزی رخ می‌دهد.

منبع: دانشنامه رسمی بریتانیکا

<https://www.britannica.com/money/classical-economics>

۱۳. ارجاع پژوهشی: «... وَ مَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَ مَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا...»
هر چه را پیامبر برای شما آورده، بپذیرید و از آنچه بازتان داشته است، باز ایستید.

سوره مبارکه حشر، آیه ۷

۱۴. ارجاع پرورشی: Harvard University is a private Ivy League research university in Cambridge, Massachusetts, United States. Founded October ۲۸, ۱۶۳۶, and named for its first benefactor, the Puritan clergyman John Harvard, it is the oldest institution of higher learning in the United States. دانشگاه هاروارد یک دانشگاه خصوصی تحقیقاتی آیوی لیگ در کمبریج، ماساچوست، ایالات متحده است. این موسسه که در ۲۸ اکتبر ۱۶۳۶ تأسیس شد و به نام اولین خیر آن، روحانی پیوریتن جان هاروارد نامگذاری شد، قدیمی‌ترین موسسه آموزش عالی در ایالات متحده است.

Harvard faculty, students, and alumni compose a global network of researchers, scholars, and practitioners exploring and contributing to health, law, religion, social science, government, education, business, art, news, justice, design, and the environment around the world.

اساتید دانشگاه هاروارد، دانشجویان و فارغ التحصیلان دانشگاه هاروارد یک شبکه جهانی از محققان، محققان و پزشکان را تشکیل می‌دهند که به کاوش و مشارکت در سلامت، قانون، دین، علوم اجتماعی، دولت، آموزش، تجارت، هنر، اخبار، عدالت، طراحی و محیط اطراف می‌پردازند. جهان

مجموعه‌ای از دانشجویان ایشان در نامه‌ای که به او نوشته‌اند، از او خواسته‌اند که: «درس اقتصاد ۱۰ را تعطیل کند!» و گفته‌اند: «ما دیگر نمی‌خواهیم شاگرد تو باشیم!» در بیان علت آن هم نوشته بودند: «شما دارید یک اقتصاد ایدئولوژیک و به نفع بخش خاصی از مردم را (که حالا ما اسمش را "سرمایه‌دارها" می‌گذاریم) تدریس می‌کنید!»^{۱۵} با اینکه امثال ایشان حتی در خود دانشگاه هاروارد

منبع: سایت دانشگاه هاروارد

<https://www.harvard.edu/>

۱۵. ارجاع پرورشی: An Open Letter to Greg Mankiw

The following letter was sent to Greg Mankiw by the organizers of today's Economics ۱۰ walkout. Wednesday November ۲, ۲۰۱۱: Dear Professor Mankiw ! Today, we are walking out of your class, Economics ۱۰, in order to express our discontent with the bias inherent in this introductory economics course. We are deeply concerned about the way that this bias affects students, the University, and our greater society. As Harvard undergraduates, we enrolled in Economics ۱۰ hoping to gain a broad and introductory foundation of economic theory that would assist us in our various intellectual pursuits and diverse disciplines, which range from Economics, to Government, to Environmental Sciences and Public Policy, and beyond. Instead, we found a course that espouses a specific—and limited—view of economics that we believe perpetuates problematic and inefficient systems of economic inequality in our society today. A legitimate academic study of economics must include a critical discussion of both the benefits and flaws of different economic simplifying models. As your class does not include primary sources and rarely features articles from academic journals, we have very little access to alternative approaches to economics. There is no justification for presenting Adam Smith's economic theories as more fundamental or basic than, for example, Keynesian theory. Care in presenting an unbiased perspective on economics is particularly important for an introductory course of ۷۰۰ students that nominally provides a sound foundation for further study in economics ... Harvard graduates play major roles in the financial institutions and in shaping public policy around the world. If Harvard fails to equip its students with a broad and critical understanding of economics, their actions are likely to harm the global financial system. The last five years of economic turmoil have been proof enough of this. We are walking out today to join a Boston-wide march protesting the corporatization of higher education as part of the global Occupy movement. Since the biased nature of Economics ۱۰ contributes to and symbolizes the increasing economic inequality in America, we are walking out of your class today both to protest your inadequate discussion of basic economic theory and to lend our support to a movement that is changing American discourse on economic injustice. Professor Mankiw, we ask that you take our concerns and our walk-out seriously.

Sincerely, / Concerned students of Economics ۱۰

نامه‌ای سرگشاده به گرگ منکیو؛ نامه زیر توسط سازمان دهندگان برنامه امروز اقتصاد ۱۰ برای گرگ منکیو ارسال شده است. چهارشنبه ۲ نوامبر ۲۰۱۱: «پروفسور منکیو عزیز! امروز، ما از کلاس شما، اقتصاد ۱۰ خارج می‌شویم تا نارضایتی خود را از تعصب ذاتی در این دوره مقدماتی اقتصاد ابراز کنیم. ما عمیقاً نگران نحوه تأثیر این سوگیری بر دانشجویان، دانشگاه و جامعه بزرگ ما هستیم. به عنوان فارغ‌التحصیل دانشگاه هاروارد، ما در اقتصاد ۱۰ ثبت نام کردیم به این امید که پایه‌ای گسترده و مقدماتی از تئوری اقتصادی به دست آوریم که به ما در رشته‌های مختلف فکری و رشته‌های مختلف، از اقتصاد، دولت، علوم محیطی و سیاست عمومی

هم مورد اعتراض هستند؛ ولی متأسفانه ما در ایران نام این تئوری‌های معیوب را "علم" گذاشته‌ایم! و جوانی فرزندانمان را خرج این تئوری‌ها می‌کنیم و در عمل هم وضعیت اقتصادی ایران [که نتیجه این تئوری‌هاست] را مشاهده می‌کنیم.

لذا بنده قبل از شروع عرائض، به عنوان مقدمه خواستم بگویم که: ما در حال برگزاری یک نشست معمولی نیستیم؛ بلکه داریم درباره یک ضرورت بزرگ در ایران و جهان صحبت می‌کنیم.

بنده همین جا به برادر خوبم آقای پزشکیان توصیه می‌کنم که اگر واقعاً می‌خواهند اقتصاد را بازسازی کنند، «وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ» را در حوزه اقتصاد جدی بگیرند؛ یعنی آن چیزهایی که پیامبر (صلی الله علیه و آله) در حوزه اقتصاد فرموده‌اند را اخذ کنند و به صورت جدی پیگیری نمایند. وگرنه اگر قرار است که تئوری‌های قدیمی در کشور ما پیاده‌سازی شوند، همین وضعیت فعلی را باید ادامه بدهیم.

شما خیلی باورتان نشود که می‌گویند: «در بیش از نود کشور دنیا تئوری‌های مدیریت توژم و دیگر تئوری‌ها جواب داده است»! ما گرفتار یک جنگ شناختی عمیق هستیم و خود مردم کشورهای توسعه‌یافته هم این گزارش‌ها را قبول ندارند! مثلاً یکی از علامت‌های آن، شورش جلیقه زردهای

۱/۲/۱/۲. شورش جلیقه‌زدها در فرانسه و جنبش ضد وال استریت در آمریکا؛ یکی دیگر از شواهد شکست و ناتوانی تئوری‌های اقتصادی موجود در رفع مشکلات

و فراتر از آن کمک کند. در عوض، دوره‌ای پیدا کردیم که از دیدگاهی خاص - و محدود - از اقتصاد حمایت می‌کند که معتقدیم سیستم‌های مشکل‌ساز و ناکارآمد نابرابری اقتصادی را در جامعه امروز ما تداوم می‌بخشد. یک مطالعه آکادمیک قانونی اقتصاد باید شامل بحثی انتقادی از مزایا و معایب مدل‌های مختلف ساده‌سازی اقتصادی باشد. از آنجایی که کلاس شما شامل منابع اولیه نمی‌شود و به ندرت مقالاتی از مجلات دانشگاهی ارائه می‌کند، ما دسترسی بسیار کمی به رویکردهای جایگزین برای اقتصاد داریم. هیچ توجیهی برای ارائه نظریه‌های اقتصادی آدام اسمیت به عنوان بنیادی‌تر یا اساسی‌تر از مثلاً نظریه کینزی وجود ندارد...

فارغ التحصیلان هاروارد نقش مهمی در موسسات مالی و در شکل دادن به سیاست‌های عمومی در سراسر جهان دارند. اگر هاروارد نتواند دانشجویان خود را با درک گسترده و انتقادی از اقتصاد تجهیز کند، اقدامات آنها احتمالاً به سیستم مالی جهانی آسیب خواهد رساند. پنج سال اخیر آشفتگی اقتصادی گواه کافی بر این امر بوده است. ما امروز برای پیوستن به راهپیمایی گسترده بوستون در اعتراض به شرکتی شدن آموزش عالی به عنوان بخشی از جنبش جهانی اشغال خارج می‌شویم. از آنجایی که ماهیت مغرضانه اقتصاد ۱۰ به افزایش نابرابری اقتصادی در آمریکا کمک می‌کند و نماد آن است، ما امروز از کلاس شما خارج می‌شویم تا هم به بحث ناکافی شما در مورد تئوری اساسی اقتصادی اعتراض کنیم و هم برای حمایت از جنبشی که گفت‌وگو را تغییر می‌دهد. بی‌عدالتی اقتصادی. پروفیسور منکیو، از شما می‌خواهیم که نگرانی‌های ما و خروج ما را جدی بگیرید.

با احترام / دانشجویان دغدغه مند اقتصاد ۱۰

منبع: سایت بررسی‌های سیاستی هاروارد (Harvard Political Review)

<https://harvardpolitics.com/an-open-letter-to-greg-mankiw/>

حاشیه پاریس است؛^{۱۶} مکرراً مردم فرانسه به عنوان یک کشور توسعه‌یافته، به خیابان آمده و به سیاست‌های اقتصادی فقیرکننده اعتراض می‌کنند. جنبش ضد وال استریت (Wall Street) در آمریکا نمونه دیگر است؛ مردم آمریکا می‌گویند: «۹۰ درصد (یا در برخی از تعابیر: ۹۹ درصد!) از ثروت آمریکا در اختیار اهالی وال استریت است، نه در اختیار مردم آمریکا!»^{۱۷}

۱۶. **ارجاع پردازشی:** «جلیقه زرد» ها چه کسانی هستند؟ شهروندان فرانسوی که در اعتراضات سراسری علیه افزایش مالیات سوخت از روز ۱۷ نوامبر در خیابان‌ها و بزرگراه‌های شهرهای مختلف فرانسه شرکت می‌کنند خود را «جلیقه زرد» ها نام نهاده‌اند. «جلیقه زرد»، جلیقه‌ای به رنگ زرد شبرنگ است که طبق قوانین راهنمایی و رانندگی در فرانسه هر خودرو باید به آن مجهز باشد تا در صورت نقص فنی و توقف خودرو در میان بزرگراه، صاحب خودرو باید جلیقه زرد رنگ را بر تن کند. «جلیقه زرد» ها بیشتر شهروندانی هستند که با وجود کار و درآمد، در گذران زندگی و معاش به مشکل برمی‌خورند. کارمندان، کارگران و خانواده‌هایی که در حومه شهرهای بزرگ یا مناطق روستایی زندگی می‌کنند و برای رفت و آمد و زندگی روزمره به خودروی شخصی وابسته هستند. با این‌که می‌توان تجمعات اعتراضی «جلیقه زرد» ها را یک حرکت سیاسی دانست اما شرکت‌کنندگان خود را وابسته به طیف سیاسی یا حزب خاصی نمی‌دانند و نمی‌خواهند خواسته‌هایشان با مطالبات حزبی و رهبری جناحی منحرف شود. جناح‌های مختلف فرانسه از چپ تا راست حمایت خود را از حرکت «جلیقه زردها» اعلام کرده‌اند با این حال فرانک بولری یکی از اعضای شناخته‌شده این جنبش به بی‌بی‌سی می‌گوید: «ما نمی‌خواهیم کسی جنبش ما را به نام خود مصادره کند. ما رهبر جنبش نمی‌خواهیم. انقلاب فرانسه با جنگ آرد آغاز شد. اکنون این جنگ برای ما، جنگ مالیات سوخت است.» جنبش «جلیقه زرد» ها با اعتراض به افزایش قیمت سوخت آغاز شد اما اکنون این جنبش اعتراضی تبدیل به جنبشی علیه مالیات شده است. جنبشی که به گفته تحلیل‌گران اولین و مهم‌ترین چالش فراجزبی برای دولت ماکرون محسوب می‌شود. طبق آخرین نظرسنجی‌ها ۶۹ درصد از شهروندان فرانسه از جنبش اعتراضی «جلیقه زرد» ها حمایت می‌کنند. همین‌طور بیش از ۵۰ درصد از رای‌دهندگان به ماکرون در انتخابات رییس جمهوری نیز از این اعتراضات حمایت می‌کنند.

منبع: خبرگزاری بین‌المللی یورونیوز (euronews)

<https://parsi.euronews.com/۲۳/۱۱/۲۰۱۸/who-are-the-yellow-vests-and-why-they-are-protesting>

۱۷. ارجاع پردازشی:

Occupy Wall Street is a people-powered movement that began on September ۱۷, ۲۰۱۱ in Liberty Square in Manhattan's Financial District, and has spread to over ۱۰۰ cities in the United States and actions in over ۱,۵۰۰ cities globally. #ows is fighting back against the corrosive power of major banks and multinational corporations over the democratic process, and the role of Wall Street in creating an economic collapse that has caused the greatest recession in generations. The movement is inspired by popular uprisings in Egypt and Tunisia, and aims to fight back against the richest ۱٪ of people that are writing the rules of an unfair global economy that is foreclosing on our future.

تسخیر وال استریت یک جنبش مردمی است که در ۱۷ سپتامبر ۲۰۱۱ در میدان آزادی در منطقه مالی منهن آغاز شد و به بیش از ۱۰۰ شهر در ایالات متحده و اقدامات در بیش از ۱۵۰۰ شهر در سراسر جهان گسترش یافت. #ows در حال مقابله با قدرت خورنده بانک‌های بزرگ و شرکت‌های چندملیتی بر فرآیند دموکراتیک، و نقش وال استریت در ایجاد یک فروپاشی اقتصادی است که باعث

به هر حال شما نخبگان می‌توانید تئوری‌های اقتصادی پیامبر (صلی الله علیه و آله) را یاد بگیرید و اجرایی کنید و می‌توانید مثل ۴۵ سال گذشته دوباره فرصت‌سوزی کنید! و به جای این که تئوری‌های اقتصادی اسلام را تبویب، کلاسه‌بندی، تدریس و سپس اجرایی کنید، سراغ سایر دیدگاه‌ها بروید.

حالا ناظر به این ضرورت (یعنی: شکست تئوری‌های اقتصادی آدام اسمیتی در همه دنیا)، ما مجموعه‌ای از بحث‌ها را ذیل "فقه‌المکاسب"، در حوزه علمیه قم مطرح کرده‌ایم و تقاضا داریم که در کشور راجع به آن‌ها گفتگو اتفاق بیفتد. برگزاری این جلسه هم در راستای همین هدف است. در واقع ما باید مثل خود اصل انقلاب اسلامی که شجاعت و جرأت به خرج دادیم و تئوری‌های موجود حکمرانی در جهان را به چالش کشیدیم و یک ایده حکومتی جدیدی مطرح کردیم؛ به نظرم باید

بزرگ‌ترین رکود در نسل‌ها شده است. این جنبش الهام گرفته از قیام‌های مردمی در مصر و تونس است و هدف آن مقابله با ۱ درصد ثروتمندترین مردمی است که قوانین یک اقتصاد جهانی ناعادلانه را می‌نویسند که آینده ما را سلب کرده است.

منبع: سایت جنبش وال استریت (Occupy Wall Street)

<https://web.archive.org/web/۲۰۱۴۰۷۲۲۰۳۳۹۴۷/http://occupywallst.org/about/>

وال استریت قلب تپنده اقتصاد آمریکا محسوب می‌شود. ساختمان بازار بورس نیویورک که بزرگ‌ترین بورس جهان از نظر میزان معاملات و حجم مالی است، در خیابان وال استریت قرار دارد. همچنین مرکز بزرگ‌ترین مراکز اقتصادی ایالات متحده آمریکا و چند بورس مهم اقتصادی این کشور از جمله بازار بورس نیویورک (NYSE)، بازار بورس نزدک (NASDAQ)، بازار بورس آمریکا (AMEX)، بازار بورس تجاری نیویورک (NYMEX) و میز بازرگانی نیویورک (NYBOT) در این منطقه قرار دارد. در طول زمان، نام وال استریت به عنوان «مکان افراد دارای نفوذ اقتصادی در آمریکا» شهرت یافته است هم از این رو بود که اعتراض‌ها و تجمعاتی خیابانی که از تاریخ ۱۷ سپتامبر ۲۰۱۱ در نیویورک آغاز شد از همین محل شروع شد و نام آن برگرفته از قلب اقتصادی آمریکا بود و به جنبش اشغال وال استریت شهره یافت. «جنبش وال استریت را اشغال کنید» در وبسایت خود و در بخش معرفی آورده است: «ما ۹۹ درصدی هستیم که از خانه‌های خود بیرون رانده شده‌ایم. ما از خدمات درمانی مطلوب محروم بوده‌ایم. ما از آلودگی محیط زیست رنج می‌بریم. ما ساعات طولانی را برای مقدار اندکی دستمزد و بدون بهره‌مندی از حقوق قانونی خود سخت کار می‌کنیم، البته اگر بتوانیم کاری پیدا کنیم. در حالی که یک درصد دیگر از همه چیز برخوردار است، ما از هیچ چیز برخوردار نیستیم. ما ۹۹ درصد جامعه هستیم!»

منبع: خبرگزاری فارس

<https://farsnews.ir/news/۱۳۹۲۰۶۲۶۰۰۱۳۲۱>

این روحیه در بخش اقتصاد هم مبنا قرار بگیرد و انشاءالله بتوانیم بحث‌های اقتصادی اسلام را مطرح کنیم.

۱/۲. اجمالی از سرفصل‌های مطرح در جلسه:

ناظر به این ضرورتی که عرض کردم، دو سرفصل بحثی محضرتان مطرح می‌کنم:

۱/۲/۱. سرفصل اول: چرا اقتصاد بخش خصوصی و بخش دولتی، الگوی مطلوب اقتصاد ایران نیستند؟

در سرفصل اول مروری به علت‌های ناکارآمدی بخش خصوصی و دولتی خواهم داشت و توضیح خواهم داد که: چرا اقتصاد بخش خصوصی و اقتصاد بخش دولتی الگوی مطلوب اقتصاد در ایران نیستند؟

۱/۲/۲. سرفصل دوم: زیرساخت‌های اولیه برای بازسازی اقتصاد مردم‌پایه کدام است؟

در بخش دوم هم راجع به یک ایده مترقی تحت عنوان «اقتصاد مردم‌پایه» صحبت خواهم کرد و نه‌لازمه ایجاد «زیست‌بوم مردمی در حوزه اقتصاد» را توضیح خواهم داد.

در این بخش توضیح خواهم داد که برای شروع کار در حوزه اقتصاد، این‌نه محور باید مورد توجه قرار گیرد. البته در دوره‌های تکمیلی بحث خواهیم کرد که باید در دانشگاه‌های اقتصادی ایران (خصوصاً در دانشگاه امام صادق (علیه‌السلام) که محل رفت و آمد نیروهای انقلابی است) **فقه‌المکاسب** تدریس شود. یعنی ما نیاز به کارشناسانی داریم که «فقه‌المکاسب با تبویب جدید»^{۱۸} (که راجع به نظام‌سازی در حوزه اقتصاد است) را مطالعه کنند.

۱۸. **ارجاع پژوهشی:** فقه‌المکاسب یکی از ابواب‌نه‌گانه فقه هدایت از ابواب فقه نظام (که عبارتند از: ۱- فقه‌الامام ۲- فقه‌العلم ۳- فقه‌التزکیه ۴- فقه‌البیان ۵- فقه‌المکاسب ۶- فقه‌الفرقان ۷- فقه‌النظم ۸- فقه‌العبرة و ۹- فقه‌نفی‌سبیل) می‌باشد.

منبع: کانال الگوی پیشرفت اسلامی
<https://eitaa.com/olgou/۹۸۲>

برخی از سرفصل‌های فقه‌المکاسب با تبویب جدید به شرح زیر است: ۱- طبقه‌بندی فقهی مشاغل، ۲- ویژگی‌های الگوی تولید، ۳- ویژگی‌های الگوی توزیع و بازار، ۴- احکام ۵ گانه تبادل در اسلام + تعریف پول در روایات و آیات، ۵- تجارت بین‌الملل، ۶- نظریه فقهی انفاق، ۷- نظریه فقهی انفال، ۸- بررسی تعریف و فواید مالیات‌های اسلامی و...
تبویب جدید فقه‌المکاسب در فضای نظام مقایسه با بدعت‌های نهادگرایی و نظریات نتوکینزی و... مطرح و تبیین می‌شود.

منبع: کانال الگوی پیشرفت اسلامی
<https://eitaa.com/olgou/۴۹۱۲>

ولی به هر حال عرض بنده این است که این نه مورد (که گزینشی از مباحث مترقی فقه‌المکاسب است، تفاوت‌ها را کاملاً شفاف خواهد کرد.

۱/۳. عدم توانایی اقتصاد بخش خصوصی و دولتی در کشورها و شهرهای توسعه‌یافته در رفع مشکلات مردم؛ به دلیل گسترش فاصله طبقاتی، افزایش تورّم، تخریب شدید محیط زیست، آلودگی گسترده هوا و ...

ما در شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی با صدای بلند اعلام می‌کنیم که: ما یک مواجهه فنی با کارشناسان حوزه اقتصاد داریم: «ما به نحو مطلق قبول نداریم که اقتصاد بخش خصوصی می‌تواند آینده مردم ایران را بهتر کند.» مواظب باشیم! الان آمریکا، ژاپن، فرانسه، آلمان و همین کشورهایی که تحت عنوان کشورهای توسعه‌یافته هستند؛^{۱۹} همه به نوعی [دارای] "اقتصاد بخش خصوصی" هستند؛ پس چرا نتوانستند پدیده گرانی را حل کنند؟ چرا شاخص کفاف را (که اشاره کردم) نمی‌توانند محقق کنند؟ چرا شاخص فاصله طبقاتی را نمی‌توانند مدیریت کنند؟ اصلاً توسعه‌یافتگی مساوی است با فاصله طبقاتی! [با پیمودن مسیر توسعه‌یافتگی] همان نتیجه‌ای که در کشورهای توسعه‌یافته رقم خورده است، در ایران هم رقم خواهد خورد!

برادران عزیز! فضیلتی گرامی و دانشجویان محترم! مواظب باشید که اگر اقتصاد بخش خصوصی در کشور ما آمد، یکی از عوارض شدید آن تخریب محیط زیست خواهد بود. ما که نمی‌توانیم محیط زیست‌مان را از دست بدهیم و حتی محیط زندگی [سالم] هم نداشته باشیم!

دریافت متن کامل دوره پژوهشی فقه‌المکاسب (۶۴۸ صفحه):

<https://eitaa.com/olgou/3282>

دریافت نمودار کل دوره اول فقه‌المکاسب:

<https://eitaa.com/olgou/3285>

۱۹. انتقال از متن: و همیشه اینها را در حلق ما فرو می‌کنند و وضعیت‌شان را برای ما بزرگ می‌کنند!!

الان در همه کشورها و شهرهای توسعه‌یافته شاهدیم که حتی هوای سالم [برای تنفس هم] وجود ندارد! ^{۲۰} این‌ها نتیجه همان اقتصاد بخش خصوصی و دولتی است! شما فکر کرده‌اید که با عوض کردن چند تا فیلتر در اتومبیل و... می‌توانید آلودگی گسترده هوا را حل و فصل کنید؟! اگر با این شیوه‌ها مسئله حل می‌شد، ما الان باید در کشورهای توسعه‌یافته یا مثلاً شهرهای تهران و اصفهان خودمان هوای سالم می‌داشتیم.

به هر حال خیلی باید دقت کرد؛ شما فردا گله نکنید و نگوئید که: چرا وضعیت اقتصادی کشور خوب نمی‌شود؟! این حرف‌های ما را بشنوید و بدانید که تئوری‌هایی که در [حوزه اقتصاد] استفاده می‌کنید اساساً معیوب است و برای احیاء اقتصاد خانواده نیست! لذا ما نمی‌توانیم این راهی را که دنیا طی کرده است (به دلیل شکست‌های متعدد) طی کنیم.

۲۰. **ارجاع پرورشی:** یک مطالعه تازه نشان می‌دهد که از ۱۳۴ کشور مورد بررسی تنها هفت کشور جهان استاندارد بین‌المللی کیفیت هوا را رعایت می‌کنند. این مطالعه آلودگی هوا در حد مرگبار را ناشی از افزایش فعالیت‌های اقتصادی و تأثیر سمی دود آتش‌سوزی می‌داند. ... ذرات جامد معلق در هوا با قطر کمتر از ۲.۵ میکرومتر (PM_{2.5}) استاندارد برای نوعی لکه میکروسکوپی دوده با عرضی کمتر از عرض یک موی انسان را شامل می‌شود که در صورت استنشاق می‌تواند منجر به مشکلات سلامتی و مرگ‌های بی‌شماری شود و عوارض جدی برای مردم به همراه دارد. استاندارد که تعداد زیادی از کشورهای جهان از داشتن آن ناتوان هستند. این نتایج بر اساس گزارش سازمان سوئسی کیفیت هوا (آی‌کی‌و‌ایر/IQair) بوده که داده‌های بیش از سیصد هزار ایستگاه نظارتی در سراسر جهان را جمع‌آوری می‌کند... ثروتمندترین کشورهای توسعه‌یافته نیز در معرض تهدید پیشرفت آلودگی هوا هستند. کانادا که مدت‌ها به عنوان پاک‌ترین هوای جهان غرب در نظر گرفته می‌شد، سال گذشته به دلیل آتش‌سوزی‌های بی‌سابقه‌ای که این کشور را درنوردید، بدترین رتبه را در استاندارد (PM_{2.5}) کسب کرد و هوای سمی را به سراسر کانادا و ایالات متحده منتشر کرد... آلودگی هوا سالانه حدود ۷ میلیون نفر را در سراسر جهان می‌کشد! ... آیدان فارو، یکی از دانشمندان در حوزه آب و هوا درباره نیاز به نظارت بهتر بر کیفیت هوا خاطر نشان کرد: «آلودگی هوا در سال ۲۰۲۳ به عنوان یک فاجعه بهداشتی در جهان باقی ماند.»

منبع: خبرگزاری بین‌المللی یورونیوز / تاریخ انتشار ۱۹/۰۳/۲۰۲۴

<https://parsi.euronews.com/health/۱۹/۰۳/۲۰۲۴/deadly-particulates-in-air-only-seven-countries-have-who-air-quality-standards>

۲. سرفصل اول: چرا اقتصاد بخش خصوصی و بخش دولتی، الگوی مطلوب اقتصاد نیست؟ (تعریف و تصویر)

سرفصل اول: چرا ما با اقتصاد بخش دولتی و خصوصی مخالف هستیم؟ من مختصر عرض کنم: مخالفت ما بخاطر وجود شش دلیل است. خواهش می‌کنم این شش دلیل را به خاطر سپرده و در مورد آن مباحثه و گفتگو داشته باشید.

۱/۲. دلیل اول: بی‌توجهی به «وصف طیبات (پاک و بی‌ضرر بودن)» در تولید کالا (در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی)

دلیل اول: عدم توجه به وصف «طیبات» در تولید است. خروجی هیچ کدام از کالاهایی که بخش خصوصی و بخش دولتی تولید می‌کنند، واجد وصف حیاتی «طیبات»^{۲۱} نیستند! طیبات

۲۱. ارجاع پژوهشی: المؤمنون: ۵۱ یا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحاً إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ
ای پیامبران! از خوردنی‌های پاکیزه بخورید و کار شایسته انجام دهید مسلماً من به آنچه انجام می‌دهید، دانایم.

البقره آیه ۱۷۲: یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِنْ كُنْتُمْ إِتَّاءَةً تَعْبُدُونَ.
ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از نعمتهای پاکیزه‌ای که روزی شما کرده‌ایم، بخورید و اگر تنها او را می‌پرستید خدا را شکر کنید

اعراف آیه ۳۲: قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَ الطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ
كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ لَقَوْمٍ يُغْلَبُونَ.

[ای پیامبر] بگو: «زیورهایی را که خدا برای بندگانش پدید آورده، و [نیز] روزیهای پاکیزه را چه کسی حرام گردانیده؟» بگو: «این [نعمتها] در زندگی دنیا برای کسانی است که ایمان آورده‌اند و روز قیامت [نیز] خاص آنان می‌باشد.» این گونه آیات [خود] را برای گروهی که می‌دانند به روشنی بیان می‌کنیم.

البقرة: ۱۶۸ یا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلالاً طَيِّباً وَ لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ
ای مردم! از آنچه [از انواع میوه‌ها و خوردنی‌ها] در زمین حلال و پاکیزه است بخورید، و از گام‌های شیطان پیروی نکنید زیرا او نسبت به شما دشمنی آشکار است

المائدة: ۸۸ وَ كُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلالاً طَيِّباً وَ اتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ
و از نعمت‌های حلال و پاکیزه‌ای که خدا روزی شما فرموده بخورید و از خدایی که به او ایمان دارید، پروا کنید

الأنفال: ۶۹ فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلالاً طَيِّباً وَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
آنچه از غنیمت [در میدان جنگ] گرفته‌اید، حلال و پاکیزه بخورید و از خدا پروا کنید یقیناً خدا بسیار آمرزنده و مهربان است.

در ترجمه ساده یعنی: «پاک و بی ضرر». وقتی می‌گوییم کالا باید «طیب و پاک» باشد، یعنی: ضرری به زندگی شما نزند. خب؛ شما هر کارخانه‌ای در بخش خصوصی یا بخش دولتی خواستید، می‌توانید انتخاب و از این حیث محصولات آن را مورد بررسی قرار دهید. آنوقت خواهید دید که در اغلب موارد (اگر نگوییم در همه موارد!) کالای بی ضرر و طیب تولید نمی‌کنند.

۱/۲/۱. عدم رعایت وصف طیبات در «تولید غذا و خوراکی‌ها»؛ اولین و مهم‌ترین مصداق در بی‌توجهی به وصف طیبات در تولید صنعتی

مثلاً شما بروید محصولات غذایی [تولیدشده] در کارخانه‌های غذایی را بررسی کنید؛ کدام یک از آنها واجد وصف طیب بودن هستند؟ آیا شما می‌توانید یک غذای سالم صنعتی [تولیدشده در این کارخانه‌ها را] به بنده معرفی کنید؟ مثلاً کدام یک از این آبمیوه‌های صنعتی یا کنسروها (که همه چیز را شامل می‌شود) یا شکلات‌ها و شیرینی‌هایی که در بازار وجود دارند، طیب هستند؟ در کدام یک از آنها خیال شما راحت است که در صورت مصرف، بدن شما را دچار ضررهای متعددی نمی‌کنند؟! چرا ما باید دنبال اقتصادی برویم که کالاهای تولیدی آن «غیرطیب» و به اصطلاح قرآن «خبیث»^{۲۲} است؟!

۱/۲/۱/۱. به کارگیری مواد افزودنی و غیر مفید فراوان (و در نتیجه: ایجاد ضررهای متعدد و اختلال در متابولیسم بدن)؛ یکی از اشکالات در تولید صنعتی غذا

کسانی که مطالعات در حوزه تغذیه ندارند این کالاهای صنعتی را مصرف می‌کنند. اما کسی که یک مطالعه سطحی در حوزه غذا داشته باشد، می‌داند که در هیچ جای ایران و جهان چیزی به عنوان

النحل: ۱۱۴ فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلالًا طَيِّبًا وَ اشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنَّ كُنتُمْ إِتَاءَ تَعْبُدُونَ

از نعمت‌هایی که خدا روزی شما کرده است، حلال و پاکیزه بخورید، و نعمت خدا را سپاس گزارید، اگر تنها خدا را می‌پرستید.

۲۲. **ارجاع پژوهشی:** قرآن کریم سوره اعراف آیه ۱۵۷: الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْنُوبًا عِنْدَهُمْ فِي السَّوَارَةِ وَالْإِنجِيلِ يَأْمُرُهُم بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ ۗ أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ.

همانان که از این فرستاده، پیامبر درس نخوانده - که [نام] او را نزد خود، در تورات و انجیل نوشته می‌یابند - پیروی می‌کنند؛ [همان پیامبری که] آنان را به کار پسندیده فرمان می‌دهد، و از کار ناپسند باز می‌دارد، و برای آنان چیزهای پاکیزه را حلال و چیزهای ناپاک را بر ایشان حرام می‌گرداند، و از [دوش] آنان قید و بندهایی را که بر ایشان بوده است برمی‌دارد. پس کسانی که به او ایمان آوردند و بزرگش داشتند و یاریش کردند و نوری را که با او نازل شده است پیروی کردند، آنان همان رستگارانند.

غذای طیب [در تولیدات صنعتی] وجود ندارد! غذاهای صنعتی پر از "مواد افزودنی و غیر مفید" برای بدن است.^{۲۳}

۲۳. **ارجاع پرورشی:** Food ingredients may be "food additives" that are approved by FDA for specific uses or GRAS (generally recognized as safe) substances. A substance may be GRAS only if its general recognition of safety is based on the views of experts qualified to evaluate the safety of the substance. GRAS status may be or on scientific procedures, which require the same ۱۹۵۸ based either on a history of safe use in food prior to quantity and quality of evidence as would be required to obtain a food additive regulation.

ترکیبات غذا ممکن است "افزودنی های غذایی" باشند که توسط FDA برای مصارف خاص یا GRAS (به طور کلی به عنوان ایمن شناخته می شوند) تایید شده اند. یک ماده تنها در صورتی ممکن است GRAS باشد که تشخیص کلی ایمنی آن بر اساس نظرات کارشناسان واجد شرایط برای ارزیابی ایمنی ماده باشد. وضعیت GRAS ممکن است بر اساس سابقه استفاده ایمن در مواد غذایی قبل از سال ۱۹۵۸ یا بر اساس روش های علمی باشد که به همان مقدار و کیفیت شواهدی نیاز دارد که برای به دست آوردن مقررات افزودنی مواد غذایی لازم است.

منبع: سازمان غذا و دارو آمریکا (FDA) Food and Drug Administration

<https://www.fda.gov/food/generally-recognized-safe-gras/microorganisms-microbial-derived-ingredients-used-food-partial-list>

یک ماده GRAS به ماده ای گفته می شود که دارای سابقه طولانی و بی خطر استفاده در غذاها باشد یا بر اساس دانش ثابت شده، بی خطر بودن آن مشخص شود. با این حال شواهد جدید نشان می دهد که یک ماده GRAS ممکن است دیگر بی خطر نباشد، در این صورت FDA می تواند استفاده از آن را منع کند یا برای تعیین ایمنی آن، مطالعات بیشتری را انجام دهد.

دسته بندی مواد افزودنی به غذا:

به غیر از سموم دفع آفات و داروهای حیوانی، مواد اضافه شده به غذاها در چهار دسته قانونی قرار دارند: (۱) افزودنی های مواد غذایی: موادی که سابقه اثبات شده ایمنی ندارند و قبل از استفاده باید توسط FDA تأیید شوند. (۲) افزودنی های مجاز خوراکی (GRAS): موادی که استفاده از آنها در مواد غذایی دارای سابقه ایمنی اثبات شده یا بر اساس سابقه استفاده قبل از سال ۱۹۵۸ یا بر اساس شواهد علمی منتشر شده است و نیازی به تأیید FDA قبل از استفاده ندارند. (۳) مواد افزودنی رنگی: رنگ هایی که در غذاها، داروها، مواد آرایشی و پزشکی استفاده می شوند و قبل از استفاده باید توسط FDA تأیید شوند. و ...

تعدادی از افزودنی های مجاز خوراکی: آنتی اکسیدان ها مانند آسکوربات پتاسیم، آسکوربات سدیم و آسکوربات کلسیم و اسید آسکوربیک / اسیدهای چرب ضروری / فیبر / ویتامین ها / شیرین کننده ها مانند آسپارتام، سدیم ساخارین، آسه سولفام / BHT، BHA / پروپیونات کلسیم / اسید سیتریک / مونوسدیم گلوتمات / بنزوات سدیم و بنزوات پتاسیم: به عنوان افزودنی های مجاز خوراکی نگه دارنده استفاده می شوند. / امولسیفایرها / کاراگینان: پایدار کننده است. / گوارگام: امولسیفایر است. / لسیتین: امولسیفایر است. / کلرید کلسیم: به عنوان استحکام دهنده، بافت دهنده و سفت کننده استفاده می شود. / (CMC) کربوکسی متیل سلولز: به عنوان افزودنی های مجاز خوراکی غلظت دهنده استفاده می شود. کربنات های سدیم، پتاسیم، کلسیم، منیزیم و آمونیوم: تنظیم کننده PH و تنظیم کننده اسیدیته هستند. / وانیل: طعم دهنده است. / هیدروکسی متیل سلولز HPMC: به عنوان امولسیفایر است. / نمک های سدیم، پتاسیم و کلسیم اسید سیتریک: امولسیون کننده و تنظیم کننده ی اسیدیته هستند. /

یکی از مواردی [که خوب است مورد مطالعه قرار بگیرد،] "بررسی پدیده [تولید] نان در دنیا" است. شما در ایران و در تمام دنیا^{۲۴} بررسی کنید و ببینید آیا نان سالم تولید می‌کنند؟ یا اینکه وقتی کسی آن نان را مصرف کند، مجموعه‌ای از مشکلات برای او ایجاد می‌شود؟^{۲۵}

حتی براساس ادبیات مدرنیته، اگر شما "متابولیسم (metabolism) بدن"^{۲۶} را اصل [در بررسی و ارزیابی غذا] قرار بدهید؛ [باز] می‌توانید بگویید که نان [های موجود] یک پدیده‌ای است که "متابولیسم بدن" را به چالش می‌کشد!^{۲۷}

نشاسته: به عنوان طعم‌دهنده استفاده می‌شود. / صمغ آکاسیا: پایدار کننده و امولسیفایر است. / سترات سدیم و سترات پتاسیم: پایدارکننده هستند. / سوربات پتاسیم و سوربات سدیم: نگه‌دارنده هستند. / پکتین: اکولسیفایر و پایدار کننده است. / انواع اسیدهای چرب / اسید آدیپیک: پر کننده و پوشش‌دهنده. / اسید استیک: اسیدی کننده است. / اسید اولئیک: روان‌ساز، اتصال‌دهنده، پوشش سبزی و میوه.

منبع: پیشگامان شیمی

<https://irchem.ir/authorized-food-additives/>

دریافت و مشاهده فهرست افزودنی‌های خوراکی مجاز (وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی / دیماه ۱۳۸۶):

https://tehran-chem.com/wp-content/uploads/۱۶/۰۵/۲۰۲۱_۱۷۴_afzudani_۲۳.pdf

۲۴. انتقال از متن: مثلاً در همین مشهد مقدس و نانوائی کنار حرم [امام رضا (علیه السلام)] که نزدیک باب الجواد هست و نان رضوی تولید می‌کند.

۲۵. انتقال از متن: من اهل استفاده از ادبیات کارشناسی مدرنیته نیستم، شما اخلاق بنده را می‌دانید، من مفاهیم تمدن مدرنیته را دارای ضعف‌های اساسی می‌دانم و در هیچ حوزه‌ای از آن‌ها استفاده نمی‌کنم؛ ولی فقط می‌خواهم یک نکته‌ای بگویم: ...

۲۶. **ارجاع پرورشی:** METABOLISM meaning: the chemical processes by which a plant or an animal uses food, water, etc., to grow and heal and to make energy.

متابولیسم به معنی فرآیندهای شیمیایی است که طی آن یک گیاه یا حیوان از غذا، آب و غیره برای رشد و بهبودی و تولید انرژی استفاده می‌کند.

منبع: دانشنامه رسمی بریتانیکا

<https://www.britannica.com/dictionary/metabolism>

۲۷. **ارجاع پرورشی:** نان‌های سفید که از آرد سفید تهیه می‌شود و سبوس اندکی دارد؛ در گروه (اندیس گلیسمی بالا) قرار می‌گیرد که باعث چاقی و دیابت و اقسام بیماری‌های غیرواگیر نظیر فشار خون، بیماری‌های کلیوی، بیماری‌های قلبی و

۱/۲/۱/۲. حذف سبوس
از نان (و در نتیجه:
بالارفتن چسبندگی آرد
و ابتلا به بیماری
أم الامراض یبوست!);
یکی دیگر از اشکالات
تولید صنعتی غذا (در
تولید نان)

با ادبیات ما که واضح است که چقدر نان‌های فعلی خطرناک‌اند؛ مثلاً یکی از موارد آن حذف سبوس [از نان‌ها] است. وقتی شما سبوس را از نان حذف می‌کنید، چسبندگی آرد بالا می‌رود و منجر به ایجاد "أم الامراض یبوست" در بدن می‌شود.^{۲۸} ما در طب [اسلامی و سنتی] می‌گوییم: اگر کسی به یبوست مبتلا شود، در نتیجه مفاصل او نیز [سست و] شل خواهد شد، ریزش مو هم پیدا خواهد کرد، ضعف حافظه هم پیدا می‌کند! واقعا به معنای واقعی کلمه یبوست أم الامراض و مادر مجموعه‌ای از بیماری‌هاست.

عروقی، و انواع سکنه‌ها و سرطان‌ها مخصوصاً سرطان کلون روده بزرگ می‌شود. در حال حاضر کارخانه‌ها، آرد را تا ۱۸ و ۲۱ درصد سبوس‌گیری و سفید می‌کنند. و نان که غذای اصلی مردم است با آرد سفیدی که مخصوص قنادی‌ها است پخت می‌شود.

منبع: خبرگزاری صدا و سیما / ۳۰ مهر ۱۳۹۶

<https://www.iribnews.ir/fa/news/۱۸۶۲۱۴۳>

به نقل از روابط عمومی معاونت غذا و دارو؛ مهندس مریم رئوفی کارشناس اداره نظارت بر مواد غذایی، آرایشی و بهداشتی معاونت غذا و دارو اراک با اشاره به بروز بعضی از بیماری‌های ناشی از مصرف نان ناسالم اظهار کرد: اقشار کم درآمد حدود ۷۰ تا ۸۰ درصد کالری مورد نیازشان را از نان تامین می‌کنند. با توجه به مصرف زیاد نان در کشور تهیه نان سالم و باکیفیت از اهمیت زیادی برخوردار است. رئوفی، سوء تغذیه و مشکلات گوارشی را از تبعات استفاده از نان ناسالم برشمرد... وی با تأکید بر اهمیت ویژه سبوس در مرحله سبوس‌گیری گفت: حفظ ارزش غذایی نان مستلزم وجود سبوس و کاهش سبوس‌گیری است همچنین برای ورآمدن خمیر به هیچ عنوان استفاده از جوش شیرین توصیه نمی‌شود. رئوفی به تخمیر ناقص به هنگام استفاده از جوش شیرین اشاره کرد و افزود: این امر یکی از عوامل مهم کاهش جذب ریزمغذی‌ها در نان از جمله کلسیم و آهن است، بنابراین حتماً باید از مخمر استفاده شود تا خمیر به خوبی ورآید و پروتئین‌ها آزاد شود و تخلخل ایجاد کند و نان به خوبی پخته شود. کارشناس نظارت بر مواد غذایی، آرایشی و بهداشتی دانشگاه افزود: نان سفید در واقع نوعی کربوهیدرات ساده محسوب می‌شود که زودهضم است بنابراین مصرف آن قند خون را بالا می‌برد. به همین دلیل به بیماران دیابتی یا افرادی که مستعد ابتلا به این بیماری هستند، توصیه می‌شود که از نان سفید استفاده نکنند و حتماً نشان سبوس‌دار باشد.

منبع: معاونت غذا و دارو (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی اراک) / ۱۹ اردیبهشت ۱۴۰۲

<https://arakmu.ac.ir/vcfid/fa/news/۳۴۱۳۳>

۲۸. **ارجاع پرورشی:** در بیان اسباب ضروری (سته ضروریه) که تغییردهنده احوال و حافظه بدن انسانند. و آن شش قسم است: ... قسم پنجم: در بیان احتباس و استفراغ؛ احتباس به علت شدت قوه ماسکه، یا ضعف قوه هاضمه و دافعه، یا تنگی و انسداد مجاری، یا غلظت ماده و کثرت و لزجی آن، یا فقدان احساس احتیاج به دفع، و یا انصراف طبیعت بسوی دیگر، پیدا می‌شود. و استفراغ به سبب ضد مطالبی که بیان کردیم روی می‌دهد.

منبع: قانونچه در طب (محمود بن محمد بن عمر چغمینی، متوفی ۷۴۵)، ص ۴۷ و ۴۸

۱/۲/۱/۳. پخت نان بر روی آهن (عاملی برای از بین رفتن تمام ارزش‌های غذایی نان!); یکی دیگر از اشکالات تولید صنعتی غذا (در تولید نان)

یا وقتی نان را روی آهن پخت می‌کنید، چه اتفاقی می‌افتد؟ تمام ارزش‌های غذایی نان از بین می‌رود! همیشه باید پخت و پز در حرارت ملایم اتفاق بیفتد. بنابراین پخت نان روی آهن کار غلطی است.^{۲۹} همه نانوبایی‌هایی که اطرافتان می‌بینید، مبتلا به همین وصف هستند و نان را روی سنگ یا گِل که حرارت ملایم‌تری دارد پخت نمی‌کنند؛ در نتیجه دچار مشکلاتی خواهیم شد. الان نمی‌خواهم تفصیلاً راجع به نان صحبت کنم و فقط خواستم مثال بزنم که وقتی شما تولید صنعتی راه می‌اندازید، این نوع تولید نمی‌تواند شما را به سمت وصف طیبات هدایت کند.

۲۹. **ارجاع پرورشی:** حرارتی که از آهن متساعد می‌شود، فاسدکننده غذاست. یعنی: غذا را نجس می‌کند؛ یعنی: تمام خاصیت‌های غذایی را از بین می‌برد. شما استحضار دارید، خود میزان حرارت، در پخت غذا خیلی مسئله مهمی است؛ اینکه حرارت هم ناشی از چه باشد، خیلی مهم است. ما حرارت ناشی از آهن را برای طبخ مفید نمی‌دانیم. ان‌شاءالله وقتی من مدل‌های طبخ را بحث کردم، بیشتر این را می‌شکافم. ولی خلاصه آن را، الان همه درک می‌کنند. فکر می‌کنم اگر دقت بشود، تفاوت حرارت ناشی از سنگ با حرارت ناشی از گِل با حرارت ناشی از آهن، با بررسی‌های تجربی هم قابل اثبات است. یعنی وقتی طبخ روی آهن اتفاق می‌افتد، ارزش غذایی نان به صورت کامل از بین می‌رود.

[به علاوه اینکه] اصل خلقت آهن برای رفع نیازهای موجودی به اسم "جن" است. خدای متعال اصالتاً آهن را برای رفع نیازهای اجنه خلق کرده؛ ولی منافع محدودی هم برای انسان در آهن قرار داده است که مواردش را امام صادق (علیه‌السلام) فرموده‌اند: مثلاً حضرت فرموده‌اند: در آلات جنگی، در ساخت اسلحه، همین طور در مورد چاقوی ذبح حیوانات می‌توانید از آهن استفاده کنید. [۱] مواردی را حضرت استثناء کرده‌اند. بنابراین در پخت نان، ما نمی‌توانیم از فلز آهن استفاده کنیم.

حجت الاسلام کشوری، گزارش مکتوب طبیب مشاور نیروهای مسلح، اصفهان، ۲۰ بهمن ۱۴۰۰

[۱] **ارجاع پژوهشی:** مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ رَجُلٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ عُبَيْدَةَ عَنْ مُوسَى بْنِ أَكْبَلِ الثَّمِيرِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع: فِي الْحَدِيدِ أَنَّهُ جَلِيَّةٌ أَهْلِ النَّارِ وَ الدَّهَبُ جَلِيَّةٌ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ جَعَلَ اللَّهُ الدَّهَبَ فِي الدُّنْيَا زِينَةَ النِّسَاءِ فَحَرَّمَ عَلَى الرِّجَالِ لُبْسَهُ وَ الصَّلَاةَ فِيهِ وَ جَعَلَ اللَّهُ الْحَدِيدَ فِي الدُّنْيَا زِينَةَ الْجِنِّ وَ الشَّيَاطِينِ فَحَرَّمَ عَلَى الرَّجُلِ الْمُسْلِمِ أَنْ يَلْبَسَهُ فِي الصَّلَاةِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ قِبَالَ عَدُوٍّ فَلَا بَأْسَ بِهِ. قَالَ: قُلْتُ لَهُ: فَالرَّجُلُ فِي السَّفَرِ يَكُونُ مَعَهُ السَّكِّينَ فِي حُمِّهِ لَا يَسْتَعْنِي عَنْهُ أَوْ فِي سِرَاوِيلِهِ مَشْدُوداً وَ الْمُفْتَاخَ يَخْسَى إِنْ وَضَعَهُ صَاحٍ أَوْ يَكُونُ فِي وَسْطِهِ الْمِنْطَقَةَ مِنْ حَدِيدٍ قَالَ لَا بَأْسَ بِالسَّكِّينِ وَ الْمِنْطَقَةَ لِلْمَسَافِرِ أَوْ فِي وَصْفِ صُرُورَةٍ وَ كَذَلِكَ الْمُفْتَاخُ إِذَا خَافَ الصَّبِيْعَةَ وَ النَّسِيَانَ وَ لَا بَأْسَ بِالسَّيْفِ وَ كُلِّ آلَةٍ السَّلَاحِ فِي الْحَرْبِ وَ فِي غَيْرِ ذَلِكَ لَا يَجُوزُ الصَّلَاةُ فِي شَيْءٍ مِنَ الْحَدِيدِ فَإِنَّهُ نَجَسٌ مَمْسُوحٌ.

امام صادق (علیه‌السلام) در مورد آهن فرمودند که: زینت اهل آتش است و طلا زینت اهل بهشت. و خداوند طلا را در دنیا زینت زنان قرار داد پس پوشیدن آن و نماز خواندن در آن را بر مردان حرام کرد، و خداوند آهن را زینت جن و شیاطین قرار داد لذا پوشیدن آن در نماز بر مرد مسلمان حرام کرد؛ مگر اینکه در مقابل با دشمن باشد که اشکالی ندارد. راوی می‌گوید به ایشان گفتیم: پس مردی که در سفر چاقو [ی آهنین] به همراه دارد و از آن بی‌نیاز نیست (و به آن نیاز دارد) در کمر بندش و کلید که می‌ترسد گم شود، فرمود: در وقت ضرورت اشکالی ندارد... و همین‌طور اشکالی نیست در شمشیر و هر وسیله‌ای که در جنگ استفاده می‌شود. ولی در غیر آن (مانند نماز خواندن در آهن) جایز نیست.

تهذیب الأحکام، ج ۲، ص ۲۲۷

الوافی، ج ۷، ص ۴۲ / وسائل الشیعة، ج ۴، ص ۴۱

وقتی از ما سوال می‌کنند که چرا شما به بخش خصوصی انتقاد می‌کنید و معتقدید که اقتصاد بخش خصوصی و اقتصاد دولتی، اقتصاد مطلوبی نیست؟ اولین دلیل مان این است که کالای تولید شده در بخش خصوصی و در بخش دولتی طیب نیست. بعداً می‌توانید مورد به مورد همه کالاها را [براساس این شاخص] بررسی کنید.

۱/۲/۲. عدم رعایت وصف طیبات در «تولیدات غیر خوراکی»؛ یکی دیگر از مصادیق بی‌توجهی به وصف طیبات در تولید صنعتی

[این را هم توجه داشته باشید که این شاخص طیب بودن، فقط] اختصاص به مساله غذا ندارد؛ بلکه شما می‌توانید این شاخص را در حوزه‌های دیگر [غیر از غذا] هم قرار بدهید.^{۳۰} در ادامه توضیح

۳۰. **ارجاع پرورشی:** از باب نمونه می‌توان به استفاده از فرآورده‌های خوک در مواد غیر خوراکی و غیر غذایی در تولیدات صنعتی اشاره کرد:

Non-Food Items Containing Pig Parts: Many common non-food items also include ingredients derived from pigs.. Meindertma found that most paint, sandpaper and brushes contain parts of a pig.

Meindertma made another interesting find in her research. Most people don't realize that the bone in fine bone china is really animal bone. And, surprisingly, the bone in fine bone china is pig bone.

Pig parts are also used in the production of some cigarettes. There's a company in Greece that produces cigarettes that contain hemoglobin from pigs inside the filter.

Fatty acids extracted from boiling pig bones are often used as a hardening agent in soaps. These fatty acids also give an aesthetically pleasing, pearl like, creamy appearance. Sticking with the bathroom theme, Meindertma added that she found substances derived from pigs in shampoo, conditioner, creams, lotions and even toothpaste.

اقلام غیر غذایی حاوی قطعات خوک: بسیاری از اقلام غیر غذایی رایج نیز شامل موادی هستند که از خوک‌ها به دست می‌آیند. Meindertma دریافت که بیشتر رنگ‌ها، کاغذ سنباده‌ها و قلم موها حاوی قسمت‌هایی از خوک هستند.

مایندرتسما در تحقیقات خود به یافته جالب دیگری دست یافت. اکثر مردم نمی‌دانند که استخوان موجود در چین با استخوان ظریف واقعاً استخوان حیوانی است. و در کمال تعجب، استخوان چینی با استخوان خوب، استخوان خوک است.

از قطعات خوک نیز در تولید برخی از سیگارها استفاده می‌شود. شرکتی در یونان وجود دارد که سیگارهای حاوی هموگلوبین را از خوک‌های داخل فیلتر تولید می‌کند.

اسیدهای چرب استخراج شده از جوشاندن استخوان خوک اغلب به عنوان یک عامل سخت‌کننده در صابون‌ها استفاده می‌شود. این اسیدهای چرب از نظر زیبایی، ظاهری کرم مانند و مروارید مانند می‌دهند. مایندرتسما با رعایت تم حمام اضافه کرد که موادی را که از خوک‌ها به دست می‌آید در شامپو، نرم‌کننده، کرم‌ها، لوسیون‌ها و حتی خمیر دندان پیدا کرده است.

منبع: خدمات اسلامی آمریکا (ISA) Inc.

<https://www.isahalal.com/news-events/blog/pork-derivatives-everyday-products>

خواهم داد که مثلاً شما در حال حاضر برای "استانداردگذاری"، از ایزو (ISO)ها^{۳۱} استفاده می‌کنید و نحوه ارزیابی تولید را "سازمان استاندارد جهانی"^{۳۲} تعیین می‌کند و خودتان نتوانسته‌اید [برای

مطالعه بیشتر:

سخنرانی تد، چگونه اجزای خوک دنیا را می‌چرخاند، کریستین مایندرتسما | جولای ۲۰۱۰

How pig parts make the world turn

Christien Meindertsma, July ۲۰۱۰

https://www.ted.com/talks/christien_meindertsma_how_pig_parts_make_the_world_turn?subtitle=en

In Non-Food Products:

Pork derivatives can be found in items that aren't even edible, making them hidden culprits in everyday items.

Glycerin: Used in creams and lotions for its moisturizing properties.

Example: Glycerin is a common component in skincare products.

Fatty Acids and Stearic Acid: Found in soaps, candles, and cosmetics.

Example: Fatty acids can lurk in your favorite lipstick or soap bar.

Gelatin: Utilized in the pharmaceutical industry, particularly in the production of capsules and some tablets.

Example: Some of your vitamins or supplements might be encapsulated in gelatin.

Animal Fats: Used in producing plastic bags and to help print ink on newspapers.

Example: The plastic bags from your grocery store may contain animal fats.

در محصولات غیر غذایی:

مشتقات گوشت خوک را می‌توان در اقلامی یافت که حتی خوراکی نیستند، و آنها را مقصر پنهان در اقلام روزمره می‌کند.

گلیسرین: به دلیل خاصیت مرطوب‌کنندگی در کرم‌ها و لوسیون‌ها استفاده می‌شود.

مثال: گلیسرین یک جزء رایج در محصولات مراقبت از پوست است.

اسیدهای چرب و استئاریک اسید: در صابون‌ها، شمع‌ها و لوازم آرایشی یافت می‌شود.

مثال: اسیدهای چرب می‌توانند در کمین رژ لب یا نوار صابون مورد علاقه شما باشند.

ژلاتین: در صنعت داروسازی به ویژه در تولید کپسول‌ها و برخی از قرص‌ها استفاده می‌شود.

مثال: برخی از ویتامین‌ها یا مکمل‌های شما ممکن است در ژلاتین کپسوله شده باشند.

چربی‌های حیوانی: در تولید کیسه‌های پلاستیکی و کمک به چاپ جوهر روی روزنامه‌ها استفاده می‌شود.

مثال: کیسه‌های پلاستیکی فروشگاه مواد غذایی شما ممکن است حاوی چربی حیوانی باشد.

Key takeaway: Awareness extends beyond food; personal care items, medications, and even some household products can contain hidden pork derivatives.

نکته کلیدی: آگاهی فراتر از غذا است. اقلام مراقبت شخصی، داروها، و حتی برخی از محصولات خانگی می‌توانند حاوی مشتقات مخفی گوشت خوک باشند.

منبع: دانشنامه غذایی Food Sense

<https://foodsense.is/blog/list-of-food-that-contain-pork/>

۳۱. **ارجاع پرورشی:** واژه ISO برگرفته شده از عبارت International Organization for Standardization (سازمان بین‌المللی استانداردسازی (استاندارد ISO)) است و یک سازمان مستقل، غیر دولتی و بین‌المللی با عضویت ۱۶۳ سازمان استاندارد از

۲/۲/۱/۱. توزیع
 ناعادلانه سود ناشی از
 تولید (رسیدن عمده
 سود به کارفرما و هیات
 مدیره)؛ اشکال مهم اصل
 استخدام (مشاغل
 استخدامی)

وقتی شما شغل را به نحو "استخدامی" و "اجیرشدن" انتخاب کنید، (به تعبیر امام صادق (علیه السلام) در آن روایت شریف:) «سود اصلی نصیب صاحبکار می شود»؛^{۳۴} مثلاً شما در هر ماه

Micro < ۱۰ ≤ €۲ m ≤ €۲ m

These ceilings apply to the figures for individual firms only. A firm which is part of larger grouping may need to include employee/turnover/balance sheet data from that grouping too.

"SME" مخفف شرکت های کوچک و متوسط است - همانطور که در قانون اتحادیه اروپا تعریف شده است. عوامل اصلی تعیین کننده اینکه یک شرکت SME است یا خیر عبارتند از: تعداد کارمندان و گردش مالی یا کل ترازنامه

دسته شرکت	کارمندان	حجم معاملات	کل ترازنامه
متوسط	< ۲۵۰	≤ ۵۰ میلیون یورو	≤ ۴۳ میلیون یورو
کوچک	< ۵۰	≤ ۱۰ میلیون یورو	≤ ۱۰ میلیون یورو
خرد	< ۱۰	≤ ۲ میلیون یورو	≤ ۲ میلیون یورو

این سقف ها فقط برای ارقام شرکت های فردی اعمال می شود. شرکتی که بخشی از گروه بندی بزرگتر است ممکن است نیاز داشته باشد که داده های مربوط به کارمندان / گردش مالی / ترازنامه را از آن گروه نیز درج کند.

منبع: اتحادیه اروپا

[web.archive.org/web/۲۰۱۵۰۲۰۸۰۹۰۳۳۸/http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm](http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/sme-definition/index_en.htm)

مطالعه بیشتر:

توصیه کمیسیون مورخ ۶ مه ۲۰۰۳ در مورد تعریف شرکت های کوچک، کوچک و متوسط (متن مرتبط با منطقه اقتصادی اروپا) (اعلام شده تحت شماره سند C(۲۰۰۳) ۱۴۲۲)

منبع: پایگاه داده قوانین اتحادیه اروپا

eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:۳۲۰۰۳H۰۳۶۱

راهنمای کاربر و بیانیه مدل تعریف جدید SME

منبع: مرکز SME اتحادیه اروپا

eumecentre.org.cn/wp-content/uploads/۲۰۲۲/۱۲/SME-Definition.pdf

۳۴. **ارجاع پژوهشی:** أَحْمَدُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ عَمَّارِ السَّاباطِيِّ قَالَ: «قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع: الرَّجُلُ يَتَّجِرُ فَإِنْ هُوَ آجَرَ نَفْسَهُ أُعْطِيَ مَا يُصِيبُ فِي تِجَارَتِهِ. فَقَالَ: لَا يُؤَاوِزُ نَفْسَهُ وَ لَكِنْ يَسْتَرْزُقُ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ وَ يَتَّجِرُ فَإِنَّهُ إِذَا آجَرَ نَفْسَهُ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّزْقَ.»

عمار ساباطی می گوید: «به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: شخصی می تواند تجارت کند، با این حال اگر خودش را اجیر [دیگری] سازد، به اندازه ای که خودش تجارت کند، به او داده می شود. (آیا این کار را انجام دهد؟) امام صادق (علیه السلام) فرمود: خودش را اجیر [دیگری] نکند؛ بلکه از خداوند بزرگ روزی طلب کند و دست به تجارت بزند؛ زیرا اگر اجیر [دیگری] شود، مانع روزی خود شده است.»

الكافي، ج ۵، ص ۹۰ / تهذيب الأحكام، ج ۶، ص ۳۵۳ / الإستبصار، ج ۳، ص ۵۵ / من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۷۴

۲۰ میلیون تومان دریافت کرده‌اید، در حالی که ممکن است کارفرمای شما در هر ماه یک میلیارد تومان سود داشته باشد. مثلاً شما یک کارخانه روغن دارید؛ همه پنجاه کارگری که در آنجا کار می‌کنند، ۱۰ تا ۲۰ میلیون تومان حقوق می‌گیرند، در حالی که درآمد کارفرما و هیئت مدیره به تنهایی ده‌ها برابر درآمد کارگران است. چرا این سودها ناعادلانه توزیع می‌شوند؟ چرا این درآمدها نباید به طور متوازن توزیع بشوند؟

۲/۲/۲. راه‌اندازی تولید غیر متمرکز؛ راهکار [تولید عادلانه +] توزیع عادلانه سود ناشی از تولید

می‌دانید راه توزیع [عادلانه] سود ناشی از تولید چگونه است؟ راهش این است که شما بروید به سمت اینکه تولید را غیر متمرکز کنید؛ یک مثال محضر شما بزنم: من می‌خواهم این سوال را از شما بپرسم (خواهش می‌کنم دقت کنید): بهتر است یک کارخانه تولید روغن در شهری وجود داشته باشد و برای همه روغن تولید کند؟ یا در هر خیابانی یک کارگاه کوچک تولید روغن وجود داشته باشد؟ از حیث "عدالت" کدام بهتر است؟ واضح است که وقتی شما در هر خیابانی یک کارگاه تولید روغن درست کنید، سود ناشی از کالای پرمصرف روغن، (مثلاً اگر این شهر دارای ۵۰ خیابان است) بین ۵۰ مجموعه توزیع می‌شود.

سند الفقیه: رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ أَبِي الْمُقَدَّامِ عَنْ عَمَّارِ السَّابَّاطِيِّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ...

عوالي اللئالی، ج ۳، ص ۲۵۴

وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۲۳۹ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۶۸ / جامع احادیث الشیعة، ج ۲۴، ص ۶۸

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَرِيْعٍ عَنْ مُنْصُورِ بْنِ يُونُسَ عَنِ الْمُفَضَّلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: «مَنْ أَجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَطَّرَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّزْقَ.» وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: «وَ كَيْفَ لَا يَحْطُرُهُ وَ مَا أَصَابَ فِيهِ فَهُوَ لِزَبِّهِ الَّذِي آجَرَهُ؟!»

امام صادق علیه السلام: «کسی که خود را اجیر [دیگری] کند، مانع روزی خود شده است.» و در روایتی دیگر آمده است: «چگونه مانع روزی خود نشده و حال آن که دسترنجش از آن کارفرمایی است که او را اجیر خود کرده است؟!»

الکافی، ج ۵، ص ۹۰

وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۲۳۸ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۶۷ / جامع احادیث الشیعة، ج ۲۴، ص ۶۸

جهت مشاهده روایات بیشتر در مورد «مذمت مشاغل استخدامی»؛ به پیوست شماره ۲ مراجعه فرمایید.

حالا اگر یک قدم جلوتر رفتید و گفتید: «می‌توان با یک صنعت و تکنولوژی ساده، یک دستگاه استحصال روغن خانگی یا محله‌ای ایجاد کرد»؛ در اینصورت درآمد ناشی از روغن عادلانه‌تر توزیع خواهد شد.

همیشه در تولید صنعتی و متمرکز، سود اصلی در اختیار صاحب اصلی تولید^{۳۵} است و بقیه در حد «بخور و نمیر» صاحب ثروت می‌شوند! و این درست نیست. لذا تولید صنعتی در همه‌جا منشأ فاصله طبقاتی است. (حالا تفاوتی ندارد که این تولید صنعتی را بخش خصوصی، مدیریت کند، یا بخش دولتی؛ در هر دو بخش "فاصله طبقاتی" ایجاد می‌شود.) لذا ما به دلیل [پیاده‌نشدن] "اصل عدالت" (که ناشی از تولید صنعتی و متمرکز است)، با هر دو نگاه اقتصادی بخش خصوصی و دولتی مخالف هستیم. [لذا] شما باید در هر جایی که امکان دارد تولید را غیرمتمرکز کنید.

یک مثال دیگری خدمت شما مطرح کنم (خواهش می‌کنم با یک دقتی به عرایض برادر کوچکتان توجه کنید!): یادتان هست که ما در زمان دولت آقای روحانی "قرارگاه ملی مرغ و تخم مرغ" تشکیل دادیم؟!^{۳۶} یعنی در مسئله مرغ و تخم مرغ به بحران خوردیم! تا جایی که در حد دولت و رئیس

۳۵. انتقال از متن: و به اصطلاح فنی: در اختیار کسی است که صاحب ۵۰+۱ [قسمت از] سرمایه است.

۳۶. **ارجاع پردازشی:** ستاد تنظیم بازار در آخرین جلسه خود بر حمایت از تصمیمات قرارگاه ساماندهی مرغ، میزان و قیمت کالاها در سهمیه ویژه ماه مبارک تأکید کرد. به گزارش خبرگزاری مهر به نقل از وزارت صمت، کارگروه تنظیم بازار در یکصد و سی و دومین جلسه خود به ریاست عباس قبادی برگزار و در این جلسه، موضوعات مربوط به تأمین و توزیع گوشت مرغ بر اساس مصوبات و تصمیمات قرارگاه تخصصی ساماندهی مرغ مطرح و بر حمایت ستاد تنظیم بازار از مصوبات این قرارگاه، تأکید شد؛ همچنین گزارش‌هایی درباره میزان و نحوه توزیع گوشت مرغ در سطح استان تهران و سایر استان‌ها ارائه شد.

خبرگزاری مهر / ۱۷ فروردین ۱۴۰۰

<https://www.mehrnews.com/news/۵۱۸۲۳۸۲>

وزیر جهادکشاورزی (کاظم خاوازی) خبر داد؛ جدیدترین مصوبه قرارگاه مرغ / عرضه مرغ بسته‌بندی در فروشگاه‌ها ممنوع!

خبرگزاری مهر / ۱۵ فروردین ۱۴۰۰

<https://www.mehrnews.com/news/۵۱۸۱۲۷۰>

جمهور رفتند به سمت اینکه قرارگاه مدیریت بحران برای مرغ و تخم مرغ تشکیل بدهند! حالا علت این مسئله چه بود؟ یکی از علت‌های عمده این بود که: نهاده‌های دام و طیور که از خارج کشور وارد می‌شوند، دچار مشکلاتی شده بود؛ بنابراین همه کارگاه‌های تولید مرغ و تخم مرغ در کشور برای تأمین گنجاله و غذای طیور خودشان دچار مشکل شدند! در مورد "دام" هم این اتفاق به نوعی تکرار شد. در حالی که تمام افرادی که در خانه‌های حیاطدار زندگی می‌کنند می‌توانند با [باقیمانده و] اضافه غذای سفره‌های خود، هم مرغ تولید کنند و هم تخم مرغ. اما چون نظام سرمایه‌داری اصرار دارد تولید و مرغ و تخم مرغ متمرکز باشد؛ [لذا] وقتی مشکلی مثل مشکل نهاده‌های دام و طیور به وجود می‌آید، تولید به چالش کشیده می‌شود.^{۳۷} [در حالی که] مرغ و تخم مرغ را به نحو غیرمتمرکز هم می‌توان تولید کرد و لازم نیست این کار را حتماً به دست بنگاه‌های متمرکز واگذار کنیم.

۳۷. انتقال از متن: حالا در زمان رونق تولید هم، متأسفانه مردم خیلی مرغ و تخم مرغ مصرف می‌کنند! که هر دو (هم مصرف زیاد مرغ و هم مصرف زیاد تخم مرغ) عارضه طبعی دارند. مثلاً یکی از عوارض این است که: [کسی که زیاد تخم مرغ مصرف می‌کند،] دچار تنگی نفس می‌شود [۱] و [همچنین] برای سلامت پوست ایجاد مشکل می‌کند. [۲] حالا بنده به این مشکل کاری ندارم و وارد بحث سلامت و طب نمی‌شوم. بلکه می‌خواهم بگویم که: ...

[۲] **ارجاع پژوهشی:** الرَّسَالَةُ الذَّهَبِيَّةُ، لِلرَّضَا ع: كَثْرَةُ أَكْلِ الْبَيْضِ وَ إِذْمَانُهُ يُورِثُ الطُّحَالَ وَ رِيَاحاً فِي رَأْسِ الْمَعْدَةِ وَ الْإِمْتِلَاءَ مِنَ الْبَيْضِ الْمَسْلُوقِ يُورِثُ الرَّبْوَ وَ الْإِيْتِهَارَ .

امام رضا (علیه السلام): تخم مرغ بسیار خوردن و معتاد شدن به آن، بیماری سبزه می‌آورد و ایجادکننده بادهایی در سر معده است، و زیاد خوردن تخم مرغ آب‌پز، نفس تنگی و نفس بریدگی می‌آورد.

طب الإمام الرضا عليه السلام (الرسالة الذهبية)، ص ۲۸

بحار الأنوار، ج ۵۹، ص ۳۲۱ / مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۳۵۹ / مکاتیب الأئمة عليهم السلام، ج ۵، ص ۲۰۳

[۲] **ارجاع پژوهشی:** الرَّسَالَةُ الذَّهَبِيَّةُ، لِلرَّضَا ع: مُدَاوِمَةُ أَكْلِ الْبَيْضِ يَغْرِضُ مِنْهُ الْكَلْفَ .

امام رضا (علیه السلام): خوردن همیشگی تخم مرغ، سبب پیدایش کک‌مک در صورت می‌شود.

بحار الأنوار، ج ۵۹، ص ۳۲۱

مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۳۵۹ / مکاتیب الأئمة عليهم السلام، ج ۵، ص ۲۲۷

پس این مطلب در ذهن مبارکتان باشد که: تولید ناعادلانه و عدم توزیع سود به صورت [عادلانه و] درست، یکی از عارضه‌های تولید صنعتی است. فرقی هم نمی‌کند که این تولید صنعتی را بخش خصوصی انجام بدهد یا بخش دولتی.

۲/۳. دلیل سوم: بی توجهی به فاصله مناسب محل کار و محل سکونت (در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی)

سومین چالشی که با اقتصاد بخش خصوصی و دولتی داریم، عدم توجه به مفهوم مترقی فاصله محل کار تا محل خانه است. ولی سرمایه‌دار اصلاً به این مسئله کاری ندارند! فقط دنبال جایی می‌گردد که زمین ارزان‌تر باشد تا کارخانه‌شان را آنجا بسازد. خوب، حالا اگر این کار را انجام داد [و به نزدیکی محل کار تا محل خانه توجه نکرد،] چه اتفاقی می‌افتد؟

اولین آسیبی که این اقدام می‌زند این است که: حمل و نقل در آن محل افزایش پیدا می‌کند؛ چون کارگران باید هر روز بین خانه و کارخانه رفت و آمد داشته باشند. ولی اگر شما فاصله بین محل کار تا محل خانه را کم تعریف کنید، دیگر این همه حمل و نقل نیاز نیست. حالا اگر حمل و نقل افزایش پیدا کند، چه می‌شود؟ مصرف سوخت افزایش پیدا می‌کند. و این یعنی حداقل ایجاد سه چالش: آلودگی هوا، آلودگی صوتی فراوان و ناترازی در حوزه سوخت.

مسئولین [هم دائماً] اعلام می‌کنند که خیلی مصرف سوخت در کشور در حال افزایش است! و بنزین و گازوئیل خیلی زیاد مصرف می‌شود. مثلاً آقای پزشک‌یان که الان رئیس جمهور محترم ما است می‌گوید: «قیمت بنزین باید ۶۰ هزار تومان شود!»^{۳۸} اخیراً هم بعد از انتخابات تلویحاً این مطلب را

۲/۳/۱. افزایش حمل و نقل (و در نتیجه: آلودگی هوا، آلودگی صوتی و ناترازی مصرف سوخت)؛ آسیب مهم عدم توجه به کم بودن فاصله محل کار تا محل خانه

۳۸. ارجاع پردازشی: سخنان آقای دکتر مسعود پزشک‌یان، رئیس جمهور منتخب در روز پنجشنبه ۴ مردادماه ۱۴۰۳ (سه روز پیش از تنفيذ حکم ریاست جمهوری و آغاز به کار رسمی ایشان) در گفت‌وگو با رسانه KHAMENEI.IR:

«ما در کشور ناترازی انرژی داریم و در حال حاضر برای خرید بنزین، ۸ میلیارد دلار پول می‌دهیم؛ یعنی بنزین را مثلاً حدوداً ۳۰ یا ۴۰ هزار تومان می‌خریم، بعد ۱۵۰۰ تومان می‌فروشیم! خوب تا کجا می‌توانیم این کار را بکنیم؟ مثال دیگر مصرف برق است. ما به اندازه‌ی کل اروپا مصرف انرژی، برق و امثال آن را داریم؛ این از نظر علمی کار درستی نیست. من به دوستان خودمان می‌گویم چرا همه‌ی چراغ‌های اینجا را روشن می‌کنید یا چرا کولرها را طوری تنظیم می‌کنید که محیط را خیلی خنک کنید. از آن طرف نمی‌توانیم به کارخانه‌هایمان برق بدهیم و از این طرف هر طوری که دلمان می‌خواهد، از برق، گاز و سایر منابع انرژی استفاده می‌کنیم.»

۱/۱/۳/۲. افزایش
قیمت سوخت و در نتیجه
ایجاد مشکلات بیشتر در
زندگی مردم؛ یکی از
راهکارهای (برخی
دولت‌ها برای) حل
ناترازی مصرف سوخت
در کشور

گفتند که: «ما سوخت را خیلی ارزان [به مردم] می‌دهیم».^{۳۹} [یعنی: دولت‌ها] برای کنترل مصرف سوخت، [مجبور می‌شوند] به سمت تصویب سیاست‌های قیمتی بروند. این باعث به چالش کشیده شدن زندگی همه خانواده‌ها می‌شود. مثلاً فرض بفرمایید فردی که خانه‌اش در شهر گلبهار^{۴۰} است و محل کارش در مشهد؛ باید هر روز این مسیر را طی کند و نمی‌تواند هزینه حمل و نقل را از هزینه‌های زندگی خود حذف کند. از یک طرف هم شما قیمت سوخت را گران می‌کنید! این یعنی اینکه شما خانواده‌ها را دچار مشکل می‌کنید!

یکی از راه حل‌ها [برای مدیریت مصرف سوخت در کشور] این است که: حمل و نقل در کشور را کاهش بدهیم. حالا چگونه حمل و نقل در کشور کاهش پیدا می‌کند؟ [یکی از راهکارهای این

پس باید اول رفتار خودمان را در رابطه با این ناترازی‌هایی که در کشور ایجاد شده اصلاح کنیم. این با همدلی و هماهنگی امکان‌پذیر است. باید بپذیریم اگر برق، گاز، نفت، سوخت و سایر منابع انرژی را همین‌طور بدون حساب و کتاب هدر بدهیم، به ضرر همه‌ی ما است.»

منبع: khamenei.ir (بخش شبکه تحلیلی نخبگان)

<https://farsi.khamenei.ir/others-dialog?id=۵۷۱۶۶>

۳۹. **ارجاع پردازشی:** صحبت‌های غیرمنتظره پزشک‌ها درباره قیمت بنزین؛ با وجود آنکه وزیر نفت دولت چهاردهم در نخستین موضع‌گیری‌اش افزایش قیمت بنزین را منتفی دانسته بود، مسعود پزشک‌ها در موضع‌گیری غیرمنتظره گفت: «هیچ منطقی وجود ندارد که بنزین را با دلار آزاد بخریم و با سوبسید به مردم بفروشیم»؛ اظهاراتی که شائبه افزایش قیمت سوخت را در پی داشته است.

منبع: خبرگزاری تابناک (به همراه فیلم)

کد خبر: ۱۲۵۶۲۲۱ - تاریخ انتشار: ۶ شهریور ۱۴۰۳

<https://www.tabnak.ir/fa/news/۱۲۵۶۲۲۱>

۴۰. **ارجاع پردازشی:** شهر جدید گلبهار یکی از شهرهای جدید ایران و استان خراسان رضوی که در فاصله ۳۵ کیلومتری شمال غربی کلانشهر مشهد قرار دارد. این شهر از جنوب به سلسله کوه‌های بینالود، از شمال کوه‌های هزار مسجد منتهی شده و به علت قرار گرفتن بین دو رشته کوه دارای هوای مناسب است. ... مطالعات شهر جدید گلبهار در اجرای سیاست ایجاد مراکز اقماری اسکان جمعیت برای شهرهای بزرگ کشور از سال ۱۳۶۶ در دستور کار قرار گرفته است.

منبع: شهرداری گلبهار

<https://www.golbahar.ir/About>

است که: [روایت امام صادق (علیه السلام) در حوزه اقتصاد را خوب درک کنیم که می‌فرماید: «فاصله محل کار تا محل خانه نباید فاصله زیادی باشد.»^{۴۱}]

پس وقتی ما می‌گوییم با اقتصاد بخش خصوصی و اقتصاد بخش دولتی مخالف هستیم، یکی از دلیل‌هایمان این است که در هر دو بخش خصوصی و بخش دولتی به فاصله مناسب محل کار و محل سکونت توجه نمی‌شود.

۲/۴. دلیل چهارم: ایجاد اختلال در تنظیم وقت افراد (در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی)

دلیل چهارم مخالفت ما با بخش خصوصی و دولتی این است که: مستخدمین و کارگران بخش خصوصی و دولتی "قدرت تنظیم وقت در زندگی" را ندارند. دقت بفرمایید! [توضیح مطلب این است که: شخصی که در بخش خصوصی یا دولتی کار می‌کند،] هشت ساعت که باید در محل کار باشند، دو ساعت هم باید [زمان بگذارند] تا به محل کار برسند و دو ساعت هم از آنجا برگردند. مثلاً فاصله کرج تا تهران اینطور است. یا ممکن است فاصله برخی از شهرها یک ساعت رفت و یک ساعت برگشت زمان ببرد. در این حالت فرد [ده یا] دوازده ساعت از وقتش را [فقط] به کار اختصاص می‌دهد! و دیگر نمی‌تواند وقت کافی برای سایر نیازهای خود (مانند: همسراری، تربیت فرزند، تفریح و...) قرار بدهد^{۴۲} و عمده وقتش به "شغل" اختصاص پیدا خواهد کرد!

۲/۴/۱. اشغال عمده وقت انسان توسط اقتصاد بخش خصوصی و دولتی برای «نیاز شغلی» و در نتیجه: عدم وجود وقت کافی برای تأمین سایر نیازها(مانند: همسراری، تربیت فرزند، تفریح، صله رحم و...)؛ عاملی مهم برای فروپاشی خانواده‌ها، افزایش جرائم و انحرافات، و گسترش فردگرایی و لیبرالیسم در جامعه!

۴۱. ارجاع پژوهشی: عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِهِ قَالَ قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ع: «إِنَّ مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ مَشْجُورَةً فِي بَلَدِهِ وَ يَكُونَ حُلَطَاؤُهُ صَالِحِينَ وَ يَكُونَ لَهُ وُلْدٌ يَسْتَعِينُ بِهِمْ.»
امام زین العابدین علیه السلام: «از نیک‌بختی و سعادت مرد، این است که محل تجارتش در شهرش باشد و رفیقانش صالح باشند و فرزندی داشته باشد که از آنان یاری بگیرد.»

الکافی، ج ۵، ص ۲۵۸ / من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۶۴ / الخصال، ج ۱، ص ۱۵۹

سند خصال: حَدَّثَنَا أَبِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ السَّعْدِ أَبَادِيُّ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدِ الْبَرْقِيِّ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ يَرْفَعُهُ إِلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ع أَنَّهُ قَالَ...

الوافي، ج ۱۷، ص ۴۲۱ / وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۲۴۳ / جامع احاديث الشيعة، ج ۲۳، ص ۳۰۰

جهت مطالعه روایات بیشتر در مورد «سفارش به نزدیکی محل کار به محل سکونت»؛ به پیوست شماره ۳ مراجعه بفرمایید.

۴۲. ارجاع پژوهشی: عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَمَاعَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: «إِنَّ فِي حِكْمَةِ آلِ دَاوُدَ: يَنْبَغِي لِلْمُسْلِمِ الْعَاقِلِ أَنْ لَا يُرَى تَلَاعِنًا إِلَّا فِي ثَلَاثِ مَرَمَّةٍ لِمَعَايِشٍ أَوْ تَرَوُدٍ لِمَعَادٍ أَوْ لَذَّةٍ

فِي غَيْرِ ذَاتِ مُحَرَّمٍ. وَيَنْبَغِي لِلْمُسْلِمِ الْعَاقِلِ أَنْ يَكُونَ لَهُ سَاعَةٌ يُفْضِي بِهَا إِلَى عَمَلِهِ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ عِزُّو جَلُّ، وَسَاعَةٌ يُبْلِغِي إِخْوَانَهُ الَّذِينَ يُفَاوِضُهُمْ وَيُفَاوِضُونَهُ فِي أَمْرِ آخِرَتِهِ، وَسَاعَةٌ يُخَلِّي بَيْنَ نَفْسِهِ وَلذَاتِهَا فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ، فَإِنَّهَا عَوْنٌ عَلَى تِلْكَ السَّاعَتَيْنِ.»

امام صادق علیه السلام: «در حکمت آل داود، چنین آمده است: سزاوار است برای مسلمان عاقل که از منزلش خارج نشود مگر در سه چیز: اصلاح امر معاش، یا برگیری توشه برای معاد، یا لذتی در حلال. و سزاوار است برای مسلمان عاقل که زمانی را به اعمال میان خود و خداوند، اختصاص دهد، و زمانی را به دیدار برادران و گفتگوی درباره امور آخرت، اختصاص دهد، و زمانی را با خوشی‌های حلال سپری کند که این زمان، کمک به آن دو وقت دیگر خواهد بود.»

الکافی، ج ۵، ص ۸۷

وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۶۳ / الوافی، ج ۱۷، ص ۸۱

قَالَ عَلِيُّ (ع): «لِلْمُؤْمِنِ ثَلَاثُ سَاعَاتٍ: فَسَاعَةٌ يُنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ، وَ سَاعَةٌ يُرِي فِيهَا مَعَايِشَهُ [فِيهَا مَعَايِشُهُ] وَ سَاعَةٌ يُخَلِّي فِيهَا بَيْنَ نَفْسِهِ وَ بَيْنَ لَذَّتِهَا فِيمَا يَجُلُّ وَ يَجْمَلُ. وَ لَيْسَ لِلْعَاقِلِ أَنْ يَكُونَ شَاخِصًا إِلَّا فِي ثَلَاثٍ مَرَّةٍ لِمَعَاشٍ أَوْ حُطُوعٍ فِي مَعَادٍ أَوْ لَذَّةٍ فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ.»

امام علی علیه السلام: « مؤمن را سه وقت است: وقتی که در آن، با پروردگارش مناجات می‌کند؛ و وقتی که گذران زندگی‌اش را سامان می‌دهد؛ و وقتی که از آن چه حلال و زیبا است، برای خود لذت برمی‌گیرد. و خردمند را سزاوار نیست که جز در پی سه چیز باشد: سامان دادن معیشت، گام نهادن برای روز قیامت، یا لذت برگرفتن از آن چه حرام نیست.»

نهج البلاغه، ص ۵۴۵، حکمت ۳۹۰ / بحار الأنوار، ج ۹۱، ص ۹۴

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سَمَاعَةَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: «إِنَّ فِي حِكْمَةِ آلِ دَاوُدَ: يُنْبَغِي لِلْمُسْلِمِ الْعَاقِلِ أَنْ لَا يُرَى ظَاعِنًا إِلَّا فِي ثَلَاثٍ مَرَّةٍ لِمَعَاشٍ أَوْ تَزْوُدٍ لِمَعَادٍ أَوْ لَذَّةٍ فِي غَيْرِ ذَاتِ مُحَرَّمٍ. وَيَنْبَغِي لِلْمُسْلِمِ الْعَاقِلِ أَنْ يَكُونَ لَهُ سَاعَةٌ يُفْضِي بِهَا إِلَى عَمَلِهِ فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ عِزُّو جَلُّ، وَسَاعَةٌ يُبْلِغِي إِخْوَانَهُ الَّذِينَ يُفَاوِضُهُمْ وَيُفَاوِضُونَهُ فِي أَمْرِ آخِرَتِهِ، وَسَاعَةٌ يُخَلِّي بَيْنَ نَفْسِهِ وَلذَاتِهَا فِي غَيْرِ مُحَرَّمٍ، فَإِنَّهَا عَوْنٌ عَلَى تِلْكَ السَّاعَتَيْنِ.»

امام صادق علیه السلام: «در حکمت آل داود، چنین آمده است: سزاوار است برای مسلمان عاقل که از منزلش خارج نشود مگر در سه چیز: اصلاح امر معاش، یا برگیری توشه برای معاد، یا لذتی در حلال. و سزاوار است برای مسلمان عاقل که زمانی را به اعمال میان خود و خداوند، اختصاص دهد، و زمانی را به دیدار برادران و گفتگوی درباره امور آخرت، اختصاص دهد، و زمانی را با خوشی‌های حلال سپری کند که این زمان، کمک به آن دو وقت دیگر خواهد بود.»

الکافی، ج ۵، ص ۸۷

وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۶۳ / الوافی، ج ۱۷، ص ۸۱

اگر خاطرتان باشد در مناظراتی که در شبکه خبر داشتیم، آقای تاجگردون (که آن موقع رئیس کمیسیون بودند) گفتند: «چه اشکالی دارد که ما بخش‌هایی از اقتصاد را اینطور جلو ببریم؟» آنجا یک مقدار تند حرف زدیم و گفتیم: «شما دوستان توسعه‌گرا فقط نوک بینی‌تان را می‌بینید! و به آینده اصلاً توجه ندارید؛ شما فقط می‌گویید امسال یک میلیون شغل تولید شد، نمی‌گویید این یک میلیون شغل استخدامی باعث شد یک میلیون نفر "قدرت تنظیم وقت" خودشان را در حوزه خانواده از دست بدهند!»^{۴۳} اگر شما برای همسرتان، وقت نگذارید، او از دست شما ناراحت می‌شود. اگر برای

رُوی عن امیرالمومنین (ع) عن النبی صلی الله علیه وآله: «یَنْبَغِي لِلْعَاقِلِ إِذَا كَانَ عَاقِلًا أَنْ يَكُونَ لَهُ أَرْبَعُ سَاعَاتٍ مِنَ النَّهَارِ: سَاعَةٌ يُنَاجِي فِيهَا رَبَّهُ، وَ سَاعَةٌ يُحَاسِبُ فِيهَا نَفْسَهُ، وَ سَاعَةٌ يَأْتِي أَهْلَ الْعِلْمِ الَّذِينَ يُبَصِّرُونَهُ أَمْرَ دِينِهِ وَيَصَحِّحُونَهُ، وَ سَاعَةٌ يُخَلِّي بَيْنَ نَفْسِهِ وَ لَدَّتِّهَا مِنَ أَمْرِ الدُّنْيَا فِيمَا يَجُلُّ وَ يَجْمُلُ.»

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله سزاوار است که خردمند، اوقاتش چهار بخش باشد: در وقتی، با خداوند مناجات کند؛ در وقتی، به حسابرسی خویش بپردازد؛ وقتی را نزد دانشمندانی برود که او را با دین، آشنا می‌سازند و برایش خیرخواهی می‌کنند؛ و وقتی را به خوشی‌های دنیایی‌ای که حلال و زیبایی، اختصاص دهد.»

روضه الواعظین (للفتال نیشابوری)، ج ۱، ص ۴ / بحار الأنوار، ج ۱، ص ۱۳۱

۴۳. **ارجاع پرورشی:** به گزارش پایگاه اطلاع رسانی شبکه خبر، علی کشوری در برنامه تیتراژ شب شبکه خبر با بیان اینکه توسعه هر جامعه باید توسط مردم آن جامعه محقق شود افزود: اگر مشارکت و همفکری میان مردم و برنامه نویسان بر نامه ششم توسعه وجود نداشته باشد اختلافات بسیاری در روند اجرای برنامه یک کشور پیش خواهد آمد.

علی کشوری ادامه داد: در لایحه‌ای که به عنوان برنامه ششم توسعه به مجلس ارائه شده بحران صندوق بازنشستگی لحاظ شده اما رسیدگی به فاجعه طلاق از قلم افتاده است... او با بیان اینکه سلول اولیه جامعه اسلامی؛ نهاد خانواده است گفت: اگر می‌خواهیم خانواده داشته باشیم نباید قوانین اشتغال زن و مرد را در جامعه برابر سازیم، زن نباید کارگر تعریف شود، در این شرایط، دیگر اساس خانواده از دست می‌رود.

تاجگردون در بیان انتقاد خود گفت: در صورت عدم ضروری دانستن حضور بانوان در جامعه و بازار کار باید به نوعی قید درصدی از رشد اقتصادی را هم زد، زیرا امروزه اگر اعلام می‌کنیم رشد اقتصادی به ۸ تا ۱۰ درصد رسیده، بخش اعظم آن را مدیون حضور بانوان در جامعه هستیم زیرا زنان در جامعه نه به عنوان کارگر بلکه نیروی کار ارزان تعریف می‌شوند.

کشوری با رد گفته‌های تاجگردون در مورد اشتغال بانوان گفت: تکلیف برنامه ششم توسعه معلوم است، با تسهیل و کاهش حضور بانوان در اشتغال نه تنها لطمه‌ای به برنامه ششم وارد نمی‌شود بلکه با پرداخت یارانه عدم حضور آنها در بازار کار، سود بیشتری به خانواده‌ها و سپس به جامعه وارد می‌شود. او ادامه داد: اگر از سود اجتماعی که نشأت گرفته از بنیان خانواده است، دور شویم در دو دهه بعد باید نیروی کار را هم وارد کنیم، پس بهتر است به جای آنکه نوک بینی خود را ببینیم به دهه‌های آینده بیندیشیم!

منبع: رجانوز

<https://www.rajanews.com/news/۲۴۴۸۵۳>

مشاهده فیلم کامل مناظره از آپارات: <https://www.aparat.com/v/u>

فرزندتان وقت نگذارید، او درست تربیت نخواهد شد. اگر برای فامیلتان وقت نگذارید، پشتیبانی آنها را از دست خواهید داد. و هزاران خسارت دیگر [متوجه شما خواهد شد].

ولی این حرف‌ها برای اقتصاد بخش خصوصی و دولتی اصلاً مهم نیست! فقط هر چند ماه یکبار گزارش می‌دهند که: «اینقدر شغل ایجاد کردیم» [و اصلاً به دیگر نیازهای انسان هیچ توجهی ندارند!] لذا من از شما خواهش می‌کنم که به این حرف‌ها فکر کنید؛ تا دیدید که یک مسئولی در تلویزیون گفت: «سالی یک میلیون شغل ایجاد کرده‌ایم»، بگویید: «چه نوع شغلی ایجاد کرده‌اید؟ اگر این شغلی که شما ایجاد کرده‌اید، باعث می‌شود که افراد قدرت تنظیم وقت‌شان را از دست بدهند، معلوم می‌شود این شغل، شغل خوبی نیست.»

[من به شما توصیه می‌کنم که: حداقل زندگی خودتان را طوری تنظیم کنید که این نوع قراردادها را امضا نکنید.

یک مورد بدتر برای شما مثال بزنم: آن اوایل که قراردادهای عسلیویه نوشته می‌شد، متن قراردادی را دیدم که نوشته بود: «کارگری که این قرارداد را امضا می‌کند، باید ۲۵ روز در محل کارش باشد و ۵ روز در ماه به خانه برود!» این قرارداد یعنی: ۲۵ روز تربیت فرزند، همسراری، تفریح، رسیدگی به فامیل و صله رحم تعطیل! این خیلی چالش مهمی است! ما بخاطر همین دلایل است که می‌گوییم اقتصاد بخش خصوصی و دولتی اصلاً الگوی مطلوبی برای آینده ایران نیستند. هر کدامتان اشتباه کردید و استخدام شدید، حتماً بدانید به مدت بیست سی سال قدرت تنظیم وقت نخواهید داشت! و در این صورت انسان حتی بین خانواده‌اش هم غریب خواهد شد! چون هیچ کاری [غیر از شغل] نمی‌تواند انجام دهد و اساساً جامعه به سمت فردگرایی و لیبرالیسم پیش خواهد رفت!

علت پیدایش بسیاری از انحرافات در جامعه (مانند: انحرافات جنسی، جرم و جنایت و ...) همین است؛ چون شما دیگر مفهومی به نام پدر خانواده و مادر خانواده را ندارید. خدا پیامرزد آن پدر و مادرهایی را که برای همه چیز وقت می‌گذاشتند ولی الان پدر و مادرهای مدرن وقتشان را فقط برای مسئله شغل اختصاص می‌دهند! اینها مصیبت‌های بخش خصوصی و دولتی است!

به نظر شما آیا آقای منکیو (استاد دانشگاه هاروارد) این حرف‌ها را می‌گوید؟ خیر. لذا می‌بینید اساتید دانشگاه‌های ما [که کتاب‌های منکیو و دیگر متفکران اقتصاد غرب را می‌خوانند] نماز هم می‌خوانند؛ ولی وقتی مدیر می‌شوند همین حرف‌ها را اجرایی می‌کنند! لذا مواظب باشید! یکی از فریب‌های توسعه غربی در همه دنیا، دادن همین آمارهای اشتغال است؛ بدون اینکه ویژگی‌های شغل خوب و بد را بحث کنند. البته در شاخصه‌های اشتغال مواردی را بحث می‌کنند که خیلی ضعیف است.

۲/۵. دلیل پنجم: وابستگی به تأمین مالی بزرگ (در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی)

چرا ما با اقتصاد بخش خصوصی و اقتصاد بخش دولتی مخالفت می‌کنیم؟ یک دلیل پنجمی هم وجود دارد [که عبارت است از:]: وابستگی تولید صنعتی به تأمین مالی بزرگ. کارخانه‌ها با پول‌های کوچک راه نمی‌افتند! [بلکه] پول‌های میلیاردی لازم است تا یک کارخانه بتواند شروع به کار کند.

ممکن است شما بگویید: چه اشکالی دارد که پول بزرگ بدهیم و کارخانه بزرگ بسازیم؟ می‌گوییم: عمده کسانی که می‌خواهند کارخانه بسازند و نیاز به تأمین مالی بزرگ دارند، به پدیده‌ای به اسم «بانک» وابسته می‌شوند؛ چون پول بزرگ و تجمیع‌شده، نزد همه مردم وجود ندارد، بلکه [فقط] در نزد بانک‌ها وجود دارد.^{۴۴}

۲/۵/۱. وابستگی به «بانک»‌ها؛ لازمه تأمین مالی بزرگ

حالا "بانک‌ها" برای تأمین مالی چه می‌کنند؟ دو کار بسیار زشت انجام می‌دهد [و دو چالش بزرگ ایجاد می‌کنند]: اول اینکه: "ربادادن" و "رباگرفتن"^{۴۵} (که اسمش را "بهره‌دادن" و

۲/۵/۱/۱. ربا‌دادن و رباگرفتن (بخاطر تحریک مردم برای سپرده‌گذاری سرمایه‌های خرد در بانک‌ها)؛ اولین چالش و کار زشت بانک‌ها برای ایجاد تأمین مالی بزرگ

۴۴. جهت مطالعه بیشتر در مورد «راهکارهای تأمین مالی در اسلام»؛ به پیوست شماره ۴ مراجعه بفرمایید.

۴۵. ارجاع پژوهشی: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ مُوسَى بْنِ الْمُتَوَكَّلِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ عَمْرَانَ قَالَ حَدَّثَنِي عَمِّي الْحُسَيْنُ بْنُ زَيْدٍ عَنْ حَمَّادِ بْنِ عَمْرٍو الصَّبِيئِيِّ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْخُرَّاسَانِيِّ عَنْ مُيَسَّرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي عَائِشَةَ السَّعْدِيِّ عَنْ زَيْدِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ عَبْدِ الْعَزِيزِ عَنْ أَبِي سَلَمَةَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ وَ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَا حَطَبْنَا رَسُولَ اللَّهِ ص قَبْلَ وَفَاتِهِ وَ هِيَ آخِرُ حُطْبَةٍ حُطِبَتْهَا بِالْمَدِينَةِ: ... وَ مَنْ أَكَلَ الرِّبَا مَلَأَ اللَّهُ بَطْنَهُ مِنْ نَارٍ جَهَنَّمَ بِقَدْرِ مَا أَكَلَ وَ إِنْ اكْتَسَبَ مِنْهُ مَالًا لَمْ يَقْبَلِ اللَّهُ مِنْهُ شَيْئًا مِنْ عَمَلِهِ وَ لَمْ يَزَلْ فِي لَعْنَةِ اللَّهِ وَ الْمَلَائِكَةِ مَا كَانَ عِنْدَهُ قَبْرًاط...^{۴۵}

"بهره گرفتن" گذاشته اند!) را در جامعه رواج می دهند تا پول های خرد مردم را جمع کنند!^{۴۶} چون مردم که نمی آیند به صاحب کارخانه "قرض الحسنه"^{۴۷} بدهند، بلکه به یک جایی می دهند که مفیدتر

رسول خدا (صلی الله علیه و آله): هر کس ربا بخورد، خداوند شکم او را به اندازه ای که ربا خورده پراز آتش جهنم می کند! و اگر از آن مالی کسب کرده باشد، خداوند هیچکدام از اعمال او را قبول نمی کند و تا مادامی که قیراط (چیز اندکی) از آن مال ربا در نزد اوست دائماً خدا و فرشتگان او را لعن خواهند کرد...

ثواب الأعمال، ص ۲۸۱ / جامع الأخبار (لشعیری)، ص ۱۴۵
بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۱۲۰ / وسائل الشیعة، ج ۱۸، ص ۱۲۲

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ أَحْمَدَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْعَبَّاسِ قَالَ حَدَّثَنَا الْقَاسِمُ بْنُ الرَّبِيعِ الصَّخَّافِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ أَنَّ أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرَّضَاعِ كَتَبَ إِلَيْهِ فِيمَا كَتَبَ مِنْ جَوَابِ مَسَائِلِهِ: ... عَلَّةُ تَحْرِيمِ الرَّبَا بِالنَّسِيئَةِ لِعَلَّةَ ذَهَابِ الْمُعْرُوفِ وَ تَلْفِ الْأَمْوَالِ وَ رَغْبَةِ النَّاسِ فِي الرَّبْحِ وَ تَرْكِهِمُ الْقُرْضَ وَ صَنَائِعِ الْمُعْرُوفِ وَ لِمَا فِي ذَلِكَ مِنَ الْفُسَادِ وَ الظُّلْمِ وَ فَنَاءِ الْأَمْوَالِ.

امام رضا (علیه السلام) در پاسخ به سوالات محمد بن سنان: ... علت تحریم ربا در نسیه دادن: بخاطر از بین رفتن معروف (قرض)، و تلف شدن مال، و اشتیاق پیدا کردن مردم به گرفتن سود از یکدیگر، و ترک کردن قرض دادن و کارهای خیر دیگر نسبت به یکدیگر، و بخاطر اینکه در ربا فساد و ظلم و از بین رفتن اموال انسانهاست.

علل الشرائع، ج ۲، ص ۴۸۳ / عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص ۹۴
وسائل الشیعة، ج ۱۸، ص ۱۲۱ / بحار الأنوار، ج ۶، ص ۱۰۰

۴۶. **ارجاع پرورشی:** بنده خیلی صریح بگویم: تمام "بانک" های کشور "ربا" می دهند! منتها بعضی ها ۴ درصد و بعضی بالای ۲۰ درصد. در اینجا یک بحث فقهی وجود دارد که بعضی آقایان می گویند: این "قرض" است و با عقود شرعی مسئله را حل می کنند. [ولی] خیلی از آقایان علما - آن هم در مقام افتاء نه در مقام بحث های کارشناسی - گفته اند: «این بانک ها ربوی هستند!» شاید از معروف ترین علمایی که این حرف را مطرح کردند مرحوم آیت الله مصباح بود که ایشان می گفتند: «همه بانک های جمهوری اسلامی ربوی هستند و تنها در میزان سود با هم اختلاف دارند.» مرحوم آیت الله حائری [شیرازی هم] خیلی تندتر این موضوع را عنوان می کردند. ایشان می گفتند: «ان شاء الله خداوند متعال تمام بانک های سپاه را ورشکست کند!» ایشان خیلی صریح تر ربوی بودن بانک ها را می گفتند. به هر حال بانک است دیگر! هیچ وقت از طریق "قرض الحسنه" تأمین مالی نمی کند!

بحث دیگر، تأمین مالی از طریق "بورس" است که بخش قابل توجهی از تأمین مالی از طریق بورس، "وصف غرر و جهالت در معامله" بر آن صدق می کند. مکرر می شنویم که مثلاً سهام یک بنگاه را در بورس تقسیم می کنند و به مردم می فروشند؛ در حالی که آن بنگاه اصلاً وجود خارجی ندارد! به عبارت دیگر "مبیع" وجود ندارد! در نتیجه "وصف جهالت و غرر" بر آن معامله صدق می کند که علت بطلان در معامله است. لذا در بورس هم این اشکالات وجود دارد. بنده فقط اشاره ای داشتم به اشکال "ربا" و "غرر" که معامله را ابطال می کند.

بنابراین وقتی می گویند که دولت بنگاه های کوچک و متوسط را از طریق بانک ها یا از طریق بورس تقویت می کند؛ خواهش می کنم در این مسئله تامل کنید که: «آیا این تأمین مالی واقعاً در چارچوب شریعت محترم است؟ یا [خارج از دین] و بر ضد مردم؟»

حجت الاسلام علی کشوری، مکتوب الگویی مردم پایه مشاغل برتر

<https://eitaa.com/olgou۶۳۶۳/۴>

باشد. [لذا بانک‌ها می‌آیند] مردم را تحریک می‌کنند و مثلاً می‌گویند: «ما سالیانه به شما بیست درصد سود می‌دهیم!» یعنی: "ربا" را پایه‌گذاری می‌کنند!! پس: "ربا" چه زمانی پایه‌گذاری می‌شود؟ وقتی که ما نیاز به «تأمین مالی بزرگ» داریم. لذا الان همه بانک‌ها "رباخواری" می‌کنند^{۴۸} و طبق آیه قرآن با خدا می‌جنگند!!^{۴۹}

چالش دوم اینکه: در بسیاری از موارد، پدیده تأمین مالی اصلاً به وسیله تجمیع سرمایه‌های خرد مردم به وجود نمی‌آید؛ [بلکه] یک اتفاق خیلی بدتر می‌افتد [که عبارت است از اینکه]: «پول

۲/۵/۱/۱. پایه‌گذاری
«پول اعتباری» و «خلق
پول»؛ دومین چالش و
کار زشت بانک‌ها برای
ایجاد تأمین مالی بزرگ

۴۷. **ارجاع پژوهشی:** مَنْ ذَا الَّذِي يقرضُ اللَّهَ قرضاً حسناً فيضاعفه له أضعافاً كثيرةً وَ اللَّهُ يَقْبِضُ وَ يَبْصُطُ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (سوره مبارکه بقره، آیه ۲۴۵)

کیست آنکه به خدا وام نیکو دهد، تا آن را برایش چندین برابر بیفزاید؟ و خداست که [روزی را] تنگ می‌گیرد و وسعت می‌دهد و [همه شما برای دریافت پاداش] به سوی او بازگردانده می‌شوید.

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شَمْرٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ: مَنْ أقرضَ رَجُلًا (مومنًا) قرضاً إِلَى مَيْسَرَةٍ كَانَ مَالُهُ فِي زَكَاةٍ وَ كَانَ هُوَ فِي الصَّلَاةِ مَعَ الْمَلَائِكَةِ حَتَّى يَقْضِيَهُ (برده‌ایه).
جابر از امام صادق علیه السلام روایت کرده است که رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: کسی که به مؤمنی قرض بدهد و صبر کند تا وضع مالیش خوب شود، آن مال پاک خواهد ماند (یا به منزله زکات است)، و فرشتگان بر قرض دهنده درود می‌فرستند تا زمانی که قرض‌گیرنده قرض خود را ادا کند.

الكافي، ج ۳، ص ۵۵۸ / من لايحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۸۸ / ثواب الأعمال و عقاب الأعمال، ص ۱۳۸
سند ثواب الاعمال: حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الصَّفَّارُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ عَنْ عَمْرِو بْنِ شَمْرٍ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ
أعلام الدين في صفات المؤمنين، ص ۳۹۰
بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۱۳۹ / وسائل الشيعه، ج ۹، ص ۳۰۱

۴۸. **ارجاع پرورشی:** جهت مطالعه در مورد «رباخوار بودن بانک‌ها در کلمات مراجع معظم تقلید!»: به پیوست شماره ۵ مراجعه بفرمایید.

۴۹. **ارجاع پژوهشی:** يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَ ذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَ رَسُولِهِ ...

ای کسانی که ایمان آورده‌اید از خداوند پروا کنید و زیادی ربا را رها کنید و از بدهکار نگیرید اگر راستی به خدا ایمان دارید. و اگر چنین نکردید پس با خدا و رسولش اعلان جنگ دهید!

سوره مبارکه بقره، آیات ۲۷۸ و ۲۷۹

اعتباری»^{۵۰} و [و به دنبال آن] «پدیده خلق پول» پایه‌گذاری می‌شود! یعنی: اولاً تعریف پول از پولی که خودش «مال» است را به «پول اعتباری» عوض می‌کنند، و سپس شروع به «خلق پول اعتباری» می‌کنند. الان همه بانک‌ها در جمهوری اسلامی هم قدرت خلق پول دارند! یعنی: برای صاحب بنگاه تولیدی از «هیچ»، «اعتبار» درست می‌کنند!^{۵۱}

وقتی شما از «هیچ»، «پول» خلق کردید و در اختیار واحد تولیدی قرار دادید، چه اتفاقی می‌افتد؟ خود شما «فاصله طبقاتی» را ایجاد می‌کنید. مثلاً چرا ده میلیارد وامی که از «هیچ» خلق شده

۵۰. ارجاع پرورشی: Fiat money: Money that is not intrinsically useful and is valued only because it is used as money.

پول اعتباری: پولی که ذاتاً قابل استفاده نیست و فقط به این دلیل که از آن به عنوان پول استفاده می‌شود ارزش دار شده است. کتاب اقتصاد کلان (منکیو)، ویرایش هفتم، ص ۵۷۸

۵۱. ارجاع پرورشی: The general public often has a distorted image of money creation that they associate with a "printing press". ... central banks and those counterfeiters do have something in common. They create money ex nihilo (out of nothing). The Nobel Prize winner in Economic Sciences, Maurice Allais, also believes that there is no difference between the money created by central banks and counterfeiters (punished by law). It is made out of nothing and leads to the same results. The only difference is that those who benefit from it are different.

عموم مردم اغلب تصویری تحریف شده از خلق پول دارند که آن را با «مطبوعات چاپ» مرتبط می‌کنند. ... بانک‌های مرکزی و آن جعل‌کنندگان وجه اشتراک دارند. آنها پول را ex nihilo (از هیچ) خلق می‌کنند. موریس آلیس، برنده جایزه نوبل در علوم اقتصادی نیز معتقد است که تفاوتی بین پول ایجاد شده توسط بانک‌های مرکزی و جعل‌کنندگان (مجازات قانونی) وجود ندارد. از هیچ ساخته شده و به همان نتایج منجر می‌شود. تنها تفاوت این است که کسانی که از آن سود می‌برند متفاوت هستند.

منبع: CentralCharts نمودارهای مرکزی

<https://www.centralcharts.com/en/gm/learn/9-economics/35-central-bank/624-definition-money-creation>

بانک‌ها نه تنها واسطه‌گر پول، بلکه خالق پول نیز هستند. توانایی بانک در خلق اعتبار ناشی از ویژگی منحصر به فرد آن در انتشار بدهی‌هایی (سپرده‌ها) است که به عنوان ابزار مبادله و پول مورد قبول آحاد اقتصادی است.

منبع: فصلنامه برنامه ریزی و بودجه (موسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه ریزی ریاست جمهوری)

چکیده مقاله خلق پول بانکی و سازوکار انتقال تکانه‌ها

<https://jpbud.ir/article-2217-1-fa.html>

دریافت متن کامل مقاله:

<https://jpbud.ir/article-2217-1-fa.pdf>

جهت مطالعه بیشتر در مورد «خلق پول اعتباری توسط بانک‌ها»؛ به پیوست شماره ۶ مراجعه فرمایید.

۱/۱/۱/۵/۲. ایجاد
فاصله طبقاتی (بخاطر
سپردن سرمایه‌های کلان
به طبقه سرمایه‌داران
جامعه!) و افزایش
تورم (بخاطر
به هم خوردن موازنه
عرضه و تقاضا و افزایش
نقدینگی)؛ دو نمونه از
عواقب پایه‌گذاری پول
اعتباری و خلق پول

است^{۵۲} را به من و شما نمی دهند و همیشه به بنگاه‌های تولیدی می دهند؟! این یعنی بانک در عمل، همیشه یک طبقه برجسته (به اسم سرمایه‌دارها) را تقویت می کند.

علاوه بر ایجاد فاصله طبقاتی؛ وقتی «پول اعتباری» را مبنا قرار دادید و «خلق پول» را پذیرفتید، همیشه موازنه عرضه و تقاضا به هم می خورد و گرانی [و تورّم] ایجاد می شود؛ چون نقدینگی^{۵۳} افزایش پیدا می کند.

و ده‌ها مشکل دیگر که در حاشیه این دو مشکل اصلی ایجاد می شوند.^{۵۴}

۵۲. **ارجاع پرورشی:** Most of the money in the economy is created, not by printing presses at the central bank, but by banks when they provide loans.

بیشتر پول در اقتصاد، نه از طریق چاپخانه های بانک مرکزی، بلکه توسط بانک ها هنگام ارائه وام ایجاد می شود.

منبع: بانک انگلستان Bank of England

<https://www.bankofengland.co.uk/explainers/how-is-money-created>

Most of the money we use is created by commercial banks when they lend money.

When a commercial bank issues a new loan to its customers and credits their current accounts with the corresponding amount, it is creating "inside money". This money will be used to buy goods or make investments and will eventually end up being deposited in other bank accounts. Conversely, when customers pay off their debts, that inside money is destroyed.

بیشتر پولی که ما استفاده می کنیم توسط بانک‌های تجاری هنگام وام‌دادن پول ایجاد می شود.

هنگامی که یک بانک تجاری وام جدیدی به مشتریان خود می دهد و به حساب‌های جاری آنها با مبلغ مربوطه اعتبار می دهد، در حال ایجاد "پول درونی" است. این پول صرف خرید کالا یا سرمایه‌گذاری می شود و در نهایت به حساب‌های بانکی دیگر واریز می شود. برعکس، وقتی مشتریان بدهی‌های خود را پرداخت می کنند، آن پول درونی از بین می رود.

منبع: بانک اسپانیا Banco de España

<https://www.bde.es/wbe/en/areas-actuacion/politica-monetaria/preguntas-frecuentes/definicion-funciones-del-dinero/como-se-crea-el-dinero.html>

۵۳. **ارجاع پرورشی:** نقدشوندگی بازار (قابلیت تبدیل به پول) یا به اصطلاح نقدینگی (به انگلیسی: Market liquidity)، اصطلاحی در علم اقتصاد و سرمایه‌گذاری است که به توانایی و میزان آمادگی تبدیل به وجه نقد شدن یک دارایی اطلاق می شود. آن دارایی که از نقدشوندگی بالایی برخوردار است به آسانی می توان آن را در بازار فعال، معامله کرد و بر اساس قیمت‌های رایج، آن را به پول نقد یا پول نقد را به آن تبدیل کرد. نقدشوندگی رابطه سرعت فروش با قیمت است.

Walter, James (March ۱۹۵۶). "Dividend Policies and Common Stock Prices". Journal of Finance

۵۴. **ارجاع پرورشی:** در بانکداری متعارف، بانک‌ها از طریق خلق اعتبار و خلق پول، سبب افزایش نقدینگی و تقاضای کاذب و در نتیجه بسیاری از پیامدها نابسامان اقتصاد از جمله تورم، بیکاری، توزیع ناعادلانه، رکود و ... شده‌اند. در طی

بنابراین یادتان باشد: وقتی می‌گوییم «تولید باید غیر متمرکز باشد»؛ یکی از مزایایش این است که به «تأمین مالی بزرگ» نیاز ندارد و می‌توان تولید را بدون مشکل تأمین مالی بزرگ راه‌اندازی کرد. تأمین مالی بزرگ هم «منشأ ربا» و هم «منشأ خلق پول» است. حقیقتاً مشکل بسیار بزرگی است!

پس اگر قرار است در الگوی تولید تحول ایجاد شود، باید به‌لازمه آن، تعریف پول هم تغییر پیدا کند.^{۵۵}

دهه‌های اخیر تئوری‌های مختلفی در ارتباط با نظام بانکداری شکل گرفته است: (۱) تئوری واسطه‌گری مالی بانک‌ها (۲) تئوری اصل ذخیره جزئی و (۳) تئوری خلق اعتبار. شواهد تجربی نشان می‌دهد که تئوری سوم، بر تئوری اول و دوم ارجحیت دارد.

چکیده مقاله: تبیین مفهوم خلق پول از هیچ در نظام بانکداری متعارف و حرکت به سمت بانکداری اصل ذخیره کامل: کاربردی از مدل سازگار جریان - سهام

منبع: سایت مطالعات اقتصاد اسلامی

https://ies.isu.ac.ir/article_۷۵۶۱۵.html

دریافت متن کامل مقاله:

https://ies.isu.ac.ir/article_۷۵۶۱۵_۸e۵۱fc۰dfbfbybe۸e۷۸e۵۵۱c۲f۵۸-d۸۵.pdf

۵۵. **ارجاع پرورشی:** جهت مطالعه بیشتر در مورد پول اعتباری، به گزارش مکتوب مدرسه فقهی هدایت با عنوان: «پول اعتباری و طرح جایگزین»؛ مراجعه بفرمایید.

در این مکتوب، به بررسی چهار سوال و سرفصل اصلی پرداخته شده است: ۱. مفهوم "سود ارتباطی" در مباحث الگوی پیشرفت اسلامی به چه معناست؟ ۲. تعریف پول در تأمین "سود ارتباطی" چه نقشی دارد؟ ۳. تأثیر سایر بخش‌های اقتصاد اسلامی بر کارکرد پول چگونه است؟ (بررسی تأثیر "طبقه‌بندی مشاغل" بر کارکرد پول / بررسی تأثیر "الگوی تولید" بر کارکرد پول / بررسی تأثیر "الگوی بازار و تجارت" بر کارکرد پول / بررسی تأثیر "قواعد مبادله و عقود" بر کارکرد پول / بررسی تأثیر "تجارت بین‌الملل" بر کارکرد پول) ۴. چالش‌های اجرای پول غیراعتباری چیست؟

دریافت متن کامل گزارش:

<https://eitaa.com/olgou۳۲۵۸/۴>

۲/۶. دلیل ششم: ایجاد چالش‌های مختلف زیست محیطی (در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی)

۲/۶/۱. چالش‌های ناشی از بسته‌بندی‌های پلاستیکی؛ یکی از چالش‌های زیست محیطی ناشی از تولید صنعتی

دلیل ششم و آخر در این بخش: [سوال این بود که: چرا ما با بخش خصوصی و بخش دولتی با این الگوی برگرفته از توسعه و تولید مخالفت می‌کنیم؟ یکی دیگر از دلایل این است که تولید صنعتی (چه بخش خصوصی آن را انجام دهد، چه بخش دولتی) نیاز به بسته‌بندی صنعتی دارد و این نوع از بسته‌بندی منشأ تخریب محیط زیست است.^{۵۶} می‌پرسید: چرا محیط زیست دارد از بین می‌رود؟

نیاز به بسته‌بندی‌های گسترده در تولید صنعتی؛ ریشه ایجاد چالش‌های ناشی از بسته‌بندی‌های پلاستیکی

۵۶. ارجاع پرورشی:

Every minute, the equivalent of one truckload of plastic waste ends up in oceans around the world. It is estimated that by ۲۰۵۰, the oceans will contain more plastic than fish (by weight).

هر دقیقه معادل یک کامیون زباله‌ی پلاستیکی به اقیانوس‌های سراسر جهان سرازیر می‌شود. تخمین زده می‌شود که تا سال ۲۰۵۰ اقیانوس‌ها بیشتر از ماهی، پلاستیک خواهند داشت (از نظر وزنی).

Single-use plastic has become a major challenge in the world, causing significant damage to our environment. From straws to shopping bags, our dependence on plastic products has devastating consequences for rivers, oceans, wildlife and the food chain. Population growth, rapid urbanization and consumption patterns also play an important role in this.

پلاستیک یکبار مصرف به چالشی بزرگ در جهانی تبدیل شده است که آسیب قابل توجهی به محیط زیست ما وارد می‌کند. از نی تا کیسه‌های خرید، وابستگی ما به محصولات پلاستیکی منجر به عواقب مخربی برای رودخانه‌ها، اقیانوس‌ها، حیات وحش و زنجیره غذایی می‌شود. رشد جمعیت، شهرنشینی سریع و الگوهای مصرف نیز در این امر نقش مهمی دارند.

The plastic pollution crisis is alarming, with about ۷ billion tons of plastic produced between ۱۹۵۰ and ۲۰۱۷ ending up in landfills or being thrown away.

بحران آلودگی پلاستیکی نگران‌کننده است، به طوری که حدود ۷ میلیارد از ۹.۲ میلیارد تن پلاستیک تولید شده بین سال‌های ۱۹۵۰ تا ۲۰۱۷ به عنوان زباله به محل‌های دفن رسیده و یا دور ریخته می‌شود.

As the world's population continues to grow and consumer societies become urbanized, waste generation is increasing exponentially. During the ۲۰th century, waste generation has increased tenfold and this trend is still continuing, especially in urban areas. By ۲۰۲۵, it is estimated that the world's cities will generate more than three times the amount of waste they produced in ۲۰۰۹.

با ادامه رشد جمعیت جهان و شهری شدن جوامع مصرف‌کننده، تولید زباله به شدت در حال افزایش است. در طول قرن بیستم، تولید زباله ده برابر شده و این روند به ویژه در مناطق شهری هنوز ادامه دارد. تا سال ۲۰۲۵، تخمین زده می‌شود که شهرهای جهان بیش از سه برابر میزان زباله تولیدی خود در سال ۲۰۰۹ را تولید کنند.

منبع: سازمان ملل متحد جمهوری اسلامی ایران

United Nations Islamic Republic of Iran

<https://iran.un.org/fa/۲۴-۲۹۳>

پاسخ این است: [بخاطر اینکه] ما یک پدیده‌ای به اسم «بسته‌بندی صنعتی» که عمده آن از پلاستیک است و در مرتبه بعد از فلز داریم.

اگر شما یک قالب پنی‌ر از بازار بخرید، یک واحد زباله تولید می‌کنید. مثلاً (اگر بخواهم به صورت کمی‌تر بگویم) ایرانی‌ها ۲۴ و نیم میلیون خانواده هستند و اگر فقط نیمی از اینها در وعده صبحانه پنی‌ر مصرف کنند، ۱۲ میلیون [واحد] زباله تولید می‌شود! حالا این عدد را در سایر کالاها ضرب کنید [و ببیند چه حجم بالایی از زباله تولید می‌شود!]

پس [در تولید صنعتی چون بسته‌بندی صنعتی انجام می‌شود،] تولید زباله زیاد می‌شود؛ لذا شما سراغ "بازیافت زباله" می‌روید. ما همیشه گفته‌ایم که بازیافت زباله افسانه است؛ لذا ما به آن «افسانه بازیافت» می‌گوییم! چرا؟ چون میزان تولید زباله [در تولید صنعتی] آنقدر بالاست که شما هر تعدا کارخانه [برای بازیافت زباله] داشته‌باشید یا روش‌هایی مثل تفکیک از مبدأ و سایر تئوری‌ها را هم انجام بدهید، باز هم نخواهید توانست زباله و پسماند را مهار کنید!

برخی از مسئولین این حرف ما را قبول نمی‌کردند؛ اما اخیراً معاون سازمان ملل در سخنرانی‌اش به عنوان گزارشی رسمی گفته است: «در حال حاضر کمتر از ۷ درصد از زباله دنیا بازیافت می‌شود! و امیدی هم نیست که تا سال ۲۰۶۰ بتوانیم همه زباله‌ها را بازیافت کنیم!»^{۵۷}

۵۷. ارجاع پرورشی:

Unfortunately, there is very little recycling of plastic waste in the world. Only ۹% of the total plastic waste produced is recycled, of which approximately ۱۲% is incinerated. The remaining ۷۹% accumulates in landfills, landfills, or the natural environment. Recycling is very important in reducing waste and conserving resources. For example, recycling one ton of paper can save ۱۷ trees and save ۵۰% of the water used in paper production.

متأسفانه، بازیافت زباله‌های پلاستیکی در جهان بسیار کم است. تنها ۹ درصد از کل زباله‌های پلاستیکی تولید شده بازیافت شده است که تقریباً ۱۲ درصد آن سوزانده می‌شود. ۷۹ درصد باقیمانده، در محل‌های دفن زباله، زباله دانی‌ها و یا محیط طبیعی جمع می‌شوند. بازیافت در کاهش ضایعات و حفظ منابع بسیار مهم است. به عنوان مثال، بازیافت یک تن کاغذ می‌تواند ۱۷ درخت را نجات دهد و ۵۰ درصد از آب مصرفی در تولید کاغذ را حفظ کند.

منبع: آلودگی پلاستیک / برنامه توسعه سازمان ملل متحد

Plastic Pollution / United Nations Development Programme

<https://www.undp.org/iran/news/plastic-pollution>

۲/۶/۱/۲. سرعت
بسیار بالای «تولید
زباله» در تولید صنعتی
نسبت به سرعت
«بازیافت زباله»؛ علت
عدم توانایی مهار زباله
در جهان (افسانه
بازیافت!)

لذا ما الان با پدیده بسیار وحشتناکی به نام «جزائر پلاستیک در اقیانوس آرام» مواجه هستیم!!^{۵۸} که طبق برخی از گزارش‌ها، وسعت این جزائر پلاستیک، به اندازه کشور ایران ذکر شده است!!^{۵۹} در آینده همه جا پر از پلاستیک خواهد شد؛ از قله دماوند تا جنگل‌ها و رودخانه‌ها و شهرها!!

۲/۶/۱/۳. به وجود آمدن پدیده بسیار وحشتناک «جزائر پلاستیک (به وسعت مساحت کشور ایران!!) در اقیانوس آرام»؛ یکی از نتایج بسته بندی های گسترده پلاستیکی در جهان

۵۸. ارجاع پرورشی:

Great Pacific Garbage Patch / polluted region, Pacific Ocean: Great Pacific Garbage Patch, a zone in the Pacific Ocean between Hawaii and California that has a high concentration of plastic waste. The extent of the patch has been compared to the U.S. state of Texas or Alaska or even to the country of Afghanistan. Garbage that reaches the ocean from the west coast of the United States and from the east coast of Japan is carried by currents—including the California Current, the North Equatorial Current, the North Pacific Current, and the Kuroshio—into the North Pacific subtropical gyre, the clockwise rotation of which draws in and traps solid matter such as plastics. Some ۸۰ percent of the plastics in the garbage patch come from the land. It takes years for debris to travel from the coasts to the gyre, and, as it is carried along, photodegradation causes the plastics to break down into tiny, nearly invisible bits. While there are some larger objects that come from ships and offshore oil rigs, the garbage patch could more accurately be described as a soup of microplastics. The dimensions and depth of the patch are continuously changing.

تکه زباله بزرگ اقیانوس آرام / منطقه آلوده، اقیانوس آرام: لکه زباله بزرگ اقیانوس آرام، منطقه ای در اقیانوس آرام بین هاوایی و کالیفرنیا که غلظت بالایی از زباله های پلاستیکی دارد. وسعت این پیچ با ایالت تگزاس یا آلاسکا ایالات متحده و یا حتی با کشور افغانستان مقایسه شده است. زباله‌هایی که از سواحل غربی ایالات متحده و از سواحل شرقی ژاپن به اقیانوس می‌رسند توسط جریان‌هایی - از جمله جریان کالیفرنیا، جریان استوایی شمالی، جریان اقیانوس آرام شمالی و کوروشیو- به چرخش نیمه گرمسیری اقیانوس آرام شمالی منتقل می‌شوند. ، که چرخش آن در جهت عقربه های ساعت مواد جامدی مانند پلاستیک را به داخل می‌کشد و به دام می‌اندازد. حدود ۸۰ درصد از پلاستیک های موجود در زباله ها از زمین می‌آیند. سال‌ها طول می‌کشد تا زباله‌ها از سواحل به سمت چرخ‌دنده حرکت کنند، و در حین حمل، تخریب نور باعث می‌شود که پلاستیک‌ها به قطعات کوچک و تقریباً نامرئی تجزیه شوند. در حالی که برخی از اشیاء بزرگ‌تر از کشتی‌ها و سکوه‌های نفتی دریایی به دست می‌آیند، لکه زباله را می‌توان با دقت بیشتری به عنوان سوپ میکروپلاستیک توصیف کرد. ابعاد و عمق پیچ به طور مداوم در حال تغییر است.

منبع: دانشنامه رسمی بریتانیکا

<https://www.britannica.com/topic/Great-Pacific-Garbage-Patch>

جهت مشاهده «اخبار بین‌المللی در مورد پدیده وحشتناک جزائر پلاستیک در اقیانوس آرام!»: به پیوست شماره ۷ مراجعه بفرمایید.

۵۹. ارجاع پرورشی:

Great Pacific Garbage Patch Size: A ۲۰۱۸ Scientific Report in Nature puts the size of the Great Pacific Garbage Patch at ۱.۶million km^۲. The development of the size of the patch is very difficult to predict. We use an estimate based on the assumption that it will double in size over a decade as reported by the NY Times. We create a lot of plastic waste and a lot of it ends up in the oceans. All this plastic does not go away but builds up to

**۱/۶/۱/۴. راه اندازی
پدیده مرفقی «تولید
خانگی»؛ راهکار حذف
بسته بندی های گسترده
پلاستیکی در جهان**

خب؛ این اتفاق [وحشتناک] چرا پیش آمده است؟! چون شما پدیده بسته بندی را بر روی همه چیز اعمال می کنید. حالا چرا پدیده بسته بندی را انجام می دهید؟! به دلیل اینکه «تولید انبوه صنعتی» را پذیرفته اید. در حالی که با راه اندازی «پدیده مرفقی تولید خانگی»، می توانید بسته بندی را حذف کنید. در اینجا این سوال را از شما می پرسم: آیا واقعاً نیاز است که شما پنیر را از بازار بخرید؟! در حالی که واقعاً می توان پنیر را در خانه هم تولید کرد و شاید [تولید آن] کمتر از نیم ساعت طول بکشد و سالم تر و بدون ایجاد آلودگی هم است.

۲/۶/۳. چالش های متنوع ناشی از پسماندهای تولید (مانند: آلودگی هوا و آب و خاک و ...); یکی دیگر از چالش های زیست محیطی ناشی از تولید صنعتی

حالا [قابل ذکر است که] غیر از چالش بسته بندی و چالش پلاستیک، چالش پسماندهای تولید هم داریم که [این پسماندها،] هم باعث آلودگی هوا می شوند، هم باعث آلودگی آب^{۶۰} و هم باعث آلودگی خاک می شوند.

create gigantic "plastic soups". The largest is called the Great Pacific Garbage Patch. There are a total of five plastic garbage patches across the world's oceans. Our plastic waste has created a gigantic "plastic soup" in the Pacific of the size of ۱.۶million square kilometers. That's the size of Iran or over twice the size of Texas or Turkey. Some estimates even put the great pacific garbage patch size to ۱۵million square kilometers - almost the size of Russia .

اندازه وصله زباله بزرگ اقیانوس آرام: یک گزارش علمی ۲۰۱۸ در طبیعت، اندازه زباله های بزرگ اقیانوس آرام را ۱.۶ میلیون کیلومتر مربع نشان می دهد. پیش بینی توسعه اندازه پچ بسیار دشوار است. ما از یک تخمین بر اساس این فرض استفاده می کنیم که اندازه آن در طول یک دهه دو برابر خواهد شد، همانطور که توسط نیویورک تایمز گزارش شده است. ما زباله های پلاستیکی زیادی ایجاد می کنیم و مقدار زیادی از آن به اقیانوس ها ختم می شود. تمام این پلاستیک از بین نمی رود، بلکه برای ایجاد "سوپ های پلاستیکی" غول پیکر جمع می شود. بزرگترین آنها لکه زباله بزرگ اقیانوس آرام نام دارد. در مجموع پنج تکه زباله پلاستیکی در سراسر اقیانوس های جهان وجود دارد. زباله های لاستیکی ما یک "سوپ پلاستیکی" غول پیکر در اقیانوس آرام به وسعت ۱.۶ میلیون کیلومتر مربع ایجاد کرده است. این، اندازه ایران یا دو برابر تگزاس یا ترکیه است. برخی تخمین ها حتی اندازه بزرگ زباله های اقیانوس آرام را به ۱۵ میلیون کیلومتر مربع - تقریباً به اندازه روسیه - می رساند.

منبع: جهان به حساب می آید The World Counts

<https://www.theworldcounts.com/challenges/oceans/more-plastic-than-fish>

بنابراین علت ششم مخالفت ما با بخش خصوصی و بخش دولتی، انواع مختلف آلودگی‌های محیط زیست است.

Wastewater and industry: the World Water Development Report / VIENNA, ۲۲ March ۲۰۱۷ : The extent of industrial wastewater generation largely unknown. Globally, data and information concerning the volume of wastewater produced by industry are very deficient ...

The data also show that manufacturing is the greatest generator of wastewater among the main industrial sectors (the others are mining and quarrying, the production and distribution of electricity and construction). Furthermore, data from a few countries indicate that industry is a major polluter, as only a proportion of wastewater is treated before being discharged.

Widely varying industrial activities produce wastewater, which is characterized by a broad spectrum of pollutants...

The water may be recycled within a plant or by another linked industry, or it may be simply discharged, returning it to the hydrological cycle for others to use. In the USA, it has been estimated that for some major rivers the water has been used and reused over ۲۰-times before it reaches the sea. Useful materials may be recovered, such as minerals (phosphates) and metals. Cooling water may provide heat. Residual sludge might yield biogas or may have no other fate than disposal.

فاضلاب و صنعت: گزارش توسعه جهانی آب / وین، ۲۲ مارس ۲۰۱۷: میزان تولید فاضلاب صنعتی تا حد زیادی ناشناخته است. در سطح جهانی، داده‌ها و اطلاعات مربوط به حجم فاضلاب تولید شده توسط صنعت بسیار ناقص است...

داده‌ها همچنین نشان می‌دهد که: تولید، بزرگترین تولیدکننده فاضلاب در میان بخش‌های اصلی صنعتی است (سایر بخش‌های معدن و معدن، تولید و توزیع برق و ساخت و ساز). علاوه بر این، داده‌های چند کشور نشان می‌دهد که صنعت یک آلاینده اصلی است، زیرا تنها بخشی از فاضلاب قبل از تخلیه تصفیه می‌شود.

فعالیت‌های صنعتی بسیار متنوع، فاضلاب تولید می‌کند که با طیف گسترده‌ای از آلاینده‌ها مشخص می‌شود... آب ممکن است در یک کارخانه یا صنایع مرتبط دیگر بازیافت شود، یا ممکن است به سادگی تخلیه شود و آن را برای استفاده دیگران به چرخه هیدرولوژیکی بازگرداند. در ایالات متحده آمریکا تخمین زده شده است که برای برخی از رودخانه‌های اصلی، آب بیش از ۲۰ بار قبل از رسیدن به دریا مورد استفاده و استفاده مجدد قرار گرفته است. ممکن است مواد مفیدی مانند مواد معدنی (فسفات‌ها) و فلزات بازیافت شوند. آب خنک کننده ممکن است گرما ایجاد کند. لجن باقیمانده ممکن است بیوگاز تولید کند یا ممکن است سرنوشت دیگری جز دفع نداشته باشد.

منبع: سازمان توسعه صنعتی ملل متحد (یونیدو)

United Nations Industrial Development Organization (UNIDO)

<https://www.unido.org/news/wastewater-and-industry-world-water-development-report>

۲/۷. خاتمه سرفصل اول

قسمت اولِ عرائض من تمام شد؛ فقط در پایان این بخش، یک خواهشی از شما دارم: شما به عنوان نخبگان شهر مشهد و نیز مهمانانی که از سایر شهرها تشریف آورده‌اید؛^{۶۱} اگر توانستید این ۶ دلیل را نقض کنید (یعنی: ادعا کنید این شش آفت [در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی] وجود ندارد)، بنابراین ما هم نمی‌توانیم ادعا کنیم که به یک مدل اقتصادی دیگری (که آن را "اقتصاد مردم‌پایه و مردمی" می‌نامیم) نیاز داریم.

اما اگر این شش دلیل را نمی‌توان نقض کرد، پس لطفاً تدریس و مباحثه در مورد "اقتصاد آدم اسمیتی" را کنار بگذارید و راجع به "اقتصاد با نگاه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله)" وارد بحث شوید و می‌توانید تمام این شش سرفصلی را که در اینجا بیان کردیم را با کارگاه‌های تولیدی تطبیق بدهید.

بنابراین طرفداران بخش خصوصی نباید برای پیشنهادهای خود زیارتنامه بخوانند! دیده‌ام که در جلسات مجلس، کمیسیون‌ها و یا روزنامه‌ها اینگونه بیان می‌شود که: «اگر بخش خصوصی بیاید مشکلات کشور حل می‌شود!» خیر؛ اگر بخش خصوصی بیاید، این شش مشکل تشدید خواهد شد! چرا شما اینقدر بی‌دقت حرف می‌زنید؟! مردم ایران نیاز دارند که "کالای طیب" مصرف کنند و شما نباید غذای ناسالم در اختیار مردم قرار دهید. و متأسفانه وزارت بهداشتِ علیل و دچار فقر دانشی ما هم، به همه اینها نشان "سیب سلامت" می‌دهد! مثلاً خیلی جالب است که نوشابه سیب سلامت دارد! سیگار سیب سلامت دارد! همه کالاهای مُخرَب سیب سلامت دارند! در بقیه بخش‌ها هم استانداردهای ایزو (ISO) و سایر استانداردها^{۶۲} دارند! آخر این چه استناداردی است که شما نمی‌توانید کالای طیب تولید کنید و آن پنج اشکال را جواب بدهید [و حل کنید]!؟

۶۱. انتقال از متن: که من دوباره به همه شما خیرمقدم عرض می‌کنم.

۶۲. **ارجاع پرورشی:** مانند: استاندارد HACCP (سیستم مدیریت ایمنی و بهداشت مواد غذایی) / کشورهای صادرکننده: کانادا - انگلستان - ایتالیا - ایران - سوئیس.
گواهینامه IMS (سیستم مدیریت یکپارچه IMS شامل ایزو ۹۰۰۱، ایزو ۱۴۰۰۱ و ایزو ۴۵۰۰۱) / کشورهای صادرکننده: کانادا - انگلستان - ایتالیا - ایران - سوئیس.

۲/۷/۲. آغاز تحول در
بخش اقتصاد بخش
خصوصی و دولتی با
اولویت تحول تدریجی
در بخش غذا (نه تحول
دفعی در همه حوزه‌ها)
؛ دومین نکته در بخش
خاتمه سرفصل اول

نکته دوم در پایان عرائض [در بخش اول]: اینکه بعضی‌ها می‌گویند: «اگر همه کارخانه‌ها را تعطیل کنیم، اتفاق بدی خواهد افتاد!» می‌گویم: «شما نگران نباشید! فعلاً با اولویت بخش غذا کار را شروع کنید؛ آرام آرام عقلانیت جامعه که رشد پیدا کند، به سایر بخش‌ها هم کشیده خواهد شد. این پیشنهادها و توصیه‌های ما توصیه‌هایی نیست که کشور را به یکباره تعطیل کند؛ اصلاً کار اقتصاد اسلامی و فقه‌المکاسب، افزایش عقلانیت اقتصادی جامعه است و ما نمی‌خواهیم ناگهانی و یکدفعه تصمیم بگیریم. [بلکه] خود آن صاحب کارخانه که [مثلاً] پنیر تولید می‌کند، باید بفهمد که این پنیری که تولید می‌کند، دارای شش اشکال است. و همچنین خریدارها و کارگرها هم این را باید درک کنند و بفهمند. آرام آرام که رشد فکری در جامعه‌ای ایجاد بشود، تغییر هم خیلی درد نخواهد داشت! تحول آن موقعی با مخالفت همراه است که مردم ندانند چه اتفاقی می‌افتد. ولی وقتی شما مردم را توجیه کنید و برای آنها تبیین کنید، آرام آرام تحول هم ایجاد خواهد شد.

پس یادتان باشد: این حرف‌ها را نمی‌زنیم که دفعته اتفاق و تحول صورت بگیرد که موجب نگرانی برخی‌ها بشود.»

البته این را بگویم که: بنده رفیق سرمایه‌دار هم دارم و گاهی وقت‌ها به او می‌گویم: بزرگوار! درست است که در دنیا به شما کارآفرین می‌گویند و شما را خیلی آدم موفق می‌دانند؛ ولی ان‌شاءالله وقتی وارد عالم آخرت بشوید و پرونده عملتان را بازگشایی کنند، خواهید دید که در شش حوزه، گناهان

گواهینامه FSSC ۲۲۰۰۰ (سیستم ایمنی مواد غذایی) / کشورهای صادرکننده: کانادا - انگلستان - ایتالیا - ایران - سوئیس.

گواهینامه HSE (سیستم مدیریت ایمنی، سلامت و محیط زیست) / کشورهای صادرکننده: کانادا - انگلستان - ایتالیا - ایران - سوئیس.

گواهینامه حلال - شرایط اخذ و نحوه استعمال گواهی حلال / کشورهای صادرکننده: ایران - امارات - مالزی - ترکیه.

گواهینامه CE (نشان سی ای - گواهینامه انطباق محصول اتحادیه اروپا) / کشورهای صادرکننده: ایتالیا - اسپانیا - کانادا - سوئیس - چک.

ISO ۱۸۰۰۱ (استاندارد ایزو مدیریت ایمنی و بهداشت حرفه‌ای) / کشورهای صادرکننده: کانادا - انگلستان - ایتالیا - ایران - سوئیس.

ایزو ۲۲۰۰۰ (استاندارد ایزو سیستم مدیریت ایمنی مواد غذایی) / کشورهای صادرکننده: کانادا - انگلستان - ایتالیا - ایران - سوئیس.

...

منبع: ایزوسیستم (سامانه صدور گواهینامه ایزو (ISO) و گواهینامه CE)

<https://isosystem.org/>

بزرگی انجام داده‌اید! از گناه بزرگ "تولید کالاهای غیرطیب"، تا گناه "فاصله طبقاتی"، تا گناه "آلودگی محیط زیست"، تا گناه اینکه نگذاشتید کارگرها "وقت کافی برای مدیریت خانواده" داشته باشند.

واقعا اگر کسی مؤمن باشد (که خیلی از این کارآفرین‌های ما مؤمن هستند) آرام آرام به سمت ایجاد کارگاه‌های کوچک و تولید خانگی میل پیدا خواهند کرد.

۳. سرفصل دوم: زیرساخت‌ها و اقدامات اولیه برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد کدام است؟ (تصمیم)

حالا اگر کسی این شش اشکال [بر تولید صنعتی] را قبول کند، طبیعتا خواهد پرسید: چگونه باید اقتصاد کشور را معماری کنیم؟ یا [به عبارت دیگر]: پیشران‌های اقتصاد مردمی چیست؟

۳/۱. مقدمه: مشخص شدن تعریف «الگوی مردم‌پایه اقتصاد» از مباحث مطرح در سرفصل اول: تولید کالا با شش قید (عدم ابتلاء به اشکالات ششگانه تولید در اقتصاد بخش خصوصی و دولتی)

همانطور که عرض کردم ما در اقتصاد به دنبال «الگوی مردم‌پایه اقتصاد» هستیم. حالا سوال این است که: تعریف الگوی مردم‌پایه اقتصاد چیست؟ از عرائض بخش اولم واضح شد که: [الگوی مردم‌پایه اقتصاد، عبارت است از: تولید کالا با شش قید: تولید کالایی که طیب باشد؛ فاصله طبقاتی ایجاد نکند؛ آلودگی محیط زیست (با بسته‌بندی‌های پلاستیکی و ...) ایجاد نکند، تنظیم وقت کارگران را به چالش نکشد و

پس از شما خواهش می‌کنم که فرزندان یا خودتان اگر در مرحله انتخاب شغل هستید، از این بعد، هر شغلی را انتخاب کردید این شش شرط را لحاظ کنید. خصوصا مادران گرامی (که بخشی از تمدن‌سازی، به فهم تمدنی مادران مرتبط است) به فرزندان بگویید: اگر می‌خواهید شغل انتخاب کنید، به این شش قید توجه داشته باشید. بنابراین تعریف اقتصاد مردم‌پایه معلوم شد و همچنین تفاوت آن با اقتصاد بخش خصوصی و دولتی نیز مشخص گردید.

۳/۲. زیرساختها و اقدامات نه‌گانه برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد:

حالا پرسش مهم این است که: چطور می‌شود اقتصاد مردم‌پایه را با این شش قید بازسازی کرد؟ بنده فعلاً نه اقدام را به صورت خلاصه پیشنهاد می‌کنم که اگر مردم و مسئولین اینها را پیگیری کنند، آرام آرام «الگوی مردم‌پایه اقتصادی» در کشور ایجاد می‌شود و نقش مردم در حوزه اقتصاد افزایش پیدا می‌کند.

۳/۲/۱. واگذاری زمین رایگان به مردم و اجرای قانون مترقی احیاء موات؛ اولین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد

کار اول: واگذاری زمین رایگان به مردم و اجرای قانون مترقی احیاء موات می‌باشد. زمین رایگان اولین لازمه برای ورود مردم به کار اقتصادی است. باید زمین رایگان به مردم داد چون کار اقتصادی را باید در یک جایی شروع کرد. پیامبر (صلی الله علیه و آله) می‌فرمایند: «باید زمین به صورت رایگان به مردم واگذار شود، چه برای سکونت چه برای محل شغل.»^{۶۳} می‌دانید این

۶۳. ارجاع پژوهشی: علی بن ابراهیم عن ابيه عن التوفلي عن السكوني عن ابي عبد الله ع قال قال النبي ص: من غرس شجراً أو حفراً وادياً بدياً لم يسبقه إليه أحد أو أحمياً أرضاً مئتمة فهي له قضاء من الله عز وجل ورسوله؛ پیامبر (صلی الله علیه و آله): هر کس درختی بکارد در جایی که کسی بر وی در آن مکان پیشی نگرفته یا زمین مرده‌ای را آباد کند، مال او خواهد بود. این حکم خدا و رسول او است.

الکافی، ج ۵، ص ۲۸۰

من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۲۴۰ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۱۵۱ / الإستبصار، ج ۳، ص ۱۰۷

الوافي، ج ۱۸، ص ۹۸۴ / وسائل الشيعة، ج ۲۵، ص ۴۱۳

رَوَى الْحَسَنُ بْنُ مَخْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ سئِلَ وَ أَنَا حَاضِرٌ عَنْ رَجُلٍ أَحْيَا أَرْضاً مَوَاتاً فَكَرَى فِيهَا نَهراً وَ بَنَى بُيُوتاً وَ غَرَسَ نَخَلاً وَ شَجَرًا فَقَالَ هِيَ لَهُ وَ لَهُ أَجْرُ بُيُوتِهَا. وَ عَلَيْهِ فِيهَا الْعُشْرُ فِيمَا سَقَّتِ السَّمَاءُ أَوْ سئِلُ وَادٍ أَوْ عَيْنٌ وَ عَلَيْهِ فِيمَا سَقَّتِ الدَّوَالِي وَ الْعَرْبُ نِصْفُ الْعُشْرِ.

عبد الله بن سنان گوید: از امام صادق (علیه السلام) سؤال شد و من حضور داشتم، در مورد اینکه مردی زمینی بایر را آباد کرده و در آن نهری جاری ساخته و خانه‌سازی نموده و درخت خرما و دیگر کاشته است. فرمود: زمین را مالک گشته و اجاره حجره‌ها و خانه نیز متعلق به اوست و عشریه و خراج زمین را او باید بپردازد، اگر از باران و رودخانه و چشمه سیراب می‌شود ده يك، و اگر از چاه و دلو برای آب استفاده می‌کند نیم عشر باید بپردازد.

من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۲۴۱

الوافي، ج ۱۸، ص ۹۸۵ / وسائل الشيعة، ج ۲۵، ص ۴۱۳ / هداية الأمة، ج ۸، ص ۲۵۹

عَلِيهِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ حُمَرَانَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ يَقُولُ: أَيُّمَا قَوْمٍ أَحْيَوْا شَيْئاً مِنَ الْأَرْضِ وَعَمَرُوهَا فَهُمْ أَحَقُّ بِهَا وَ هِيَ لَهُمْ.

امام باقر (علیه السلام): هر گروهی زمینی را احیا کنند یا آباد سازند، به آن سزاوارترند، و آن زمین به ایشان تعلق خواهد داشت.

الكافي، ج ۵، ص ۲۷۹ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۱۵۲ / الإستبصار، ج ۳، ص ۱۰۷ / وسائل الشيعة، ج ۲۵، ص ۴۱۲
عَلِيهِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَمَادٍ عَنْ حَرِيْزٍ عَنْ زُرَّارَةَ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ وَ أَبُو بَصِيْرٍ وَ فَضِيْلٌ وَ بُكَيْرٌ وَ حُمَرَانُ وَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ وَ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَا قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: مَنْ أَحْيَا أَرْضاً مَوَاتاً فَهِيَ لَهُ.

تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۱۵۲

الوافي، ج ۱۸، ص ۹۸۲ / وسائل الشيعة، ج ۲۵، ص ۴۱۲

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ وَ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ جَمِيعاً عَنْ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهَبٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ: أَيُّمَا رَجُلٍ أَتَى خَرِيْبَةً بَاتِرَةً فَاسْتَخْرَجَهَا وَ كَرَى أَنْهَارَهَا وَ عَمَرَهَا فَإِنَّ عَلَيْهِ فِيهَا الصَّدَقَةَ وَ إِنْ كَانَتْ أَرْضٌ لِرَجُلٍ قَبْلَهُ فَغَابَ عَنْهَا وَ تَرَكَهَا فَأَخْرَجَهَا ثُمَّ جَاءَ بَعْدَ يَطْلُبُهَا فَإِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ وَ لِمَنْ عَمَرَهَا.

معاویة بن وهب می گوید: از امام صادق (علیه السلام) شنیدم که می فرمود: «هر کس به زمین خراب و بایری برسد و آن را آباد کند و نهرهای آن را دوباره جاری سازد، فقط باید زکات آن را بدهد- هر چند زمین پیش از او متعلق به مردی بوده که از آنجا رفته است و زمین را به حال خود رها کرده و به ویرانی کشانده است، و سپس آمده و آن را می خواهد- چه زمین از آن خدا است و از آن آن کس که آن را آباد کرده است.

الكافي، ج ۵، ص ۲۷۹ / الإستبصار، ج ۳، ص ۱۰۸ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۱۵۲

وسائل الشيعة، ج ۲۵، ص ۴۱۴ / الوافي، ج ۱۸، ص ۹۷۹

* کلام مرحوم شیخ طوسی (ره) در کتاب استبصار در تبیین این روایات:

الْوَجْهُ فِي هَذِهِ الْأَخْبَارِ وَ مَا جَرَى مَجْرَاهَا مِمَّا أوردْنَا كَثِيراً مِنْهَا فِي كِتَابِنَا الْكَبِيرِ أَنَّ مَنْ أَحْيَا أَرْضاً فَهُوَ أَوْلَى بِالتَّصَرُّفِ فِيهَا دُونَ أَنْ يَهْلِكَ تِلْكَ الْأَرْضُ لِأَنَّ هَذِهِ الْأَرْضِيْنَ مِنْ جُمْلَةِ الْأَنْفَالِ الَّتِي هِيَ خَاصَّةٌ لِلْإِمَامِ إِلَّا أَنْ مَنْ أَحْيَاهَا أَوْلَى بِالتَّصَرُّفِ فِيهَا إِذَا أَدَّى وَاجِبَهَا لِلْإِمَامِ وَ قَدْ دَلَّلْنَا عَلَى ذَلِكَ فِي كِتَابِنَا الْمُدْكُورِ بِأَدْلَةٍ مُسْتَوْفَاةٍ وَ أُخْبَارٍ كَثِيْرَةٍ وَ الَّذِي يَدُلُّ هَاهُنَا عَلَى ذَلِكَ:

این حدیث و احادیثی به این مضمون را- از باب جمع میان اخبار- به معنی احقیقت نسبت به زمین است نه مالکیت آن؛ زیرا اینگونه زمین از «انفال» است که از آن امام است، جز اینکه هر کس آن را احیا کند اولی است به تصرف در آن (و استفاده از آن)، هر گاه حقوق واجب آن را به امام بپردازد؛ یکی از آن روایاتی که بر این مدعی دلالت دارد، روایت ابو خالد کابلی از امام باقر (علیه السلام) است:

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ ابْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ عَنْ أَبِي خَالِدٍ الْكَاثِلِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ وَجَدْنَا فِي كِتَابِ عَلِيِّ ع إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَ الْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِيْنَ أَنَا وَ أَهْلُ بَيْتِي الَّذِينَ أَوْرَثْنَا الْأَرْضَ وَ نَحْنُ الْمُتَّقُونَ وَ الْأَرْضُ كُلُّهَا لَنَا فَمَنْ أَحْيَا أَرْضاً مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ فَلْيَعْمُرْهَا وَ لِيُؤَدِّ خَرَاجَهَا إِلَى الْإِمَامِ مِنَ أَهْلِ بَيْتِي وَ لَهُ مَا أَكَلَ مِنْهَا فَإِنْ تَرَكَهَا أَوْ أَخْرَجَهَا فَأَخَذَهَا رَجُلٌ مِنَ الْمُسْلِمِيْنَ مِنْ بَعْدِهِ فَعَمَرَهَا وَ أَحْيَاهَا فَهُوَ أَحَقُّ بِهَا مِنَ الَّذِي تَرَكَهَا فَلْيُؤَدِّ خَرَاجَهَا إِلَى الْإِمَامِ مِنَ أَهْلِ بَيْتِي وَ لَهُ مَا أَكَلَ حَتَّى يَطَّهَرَ الْقَائِمُ ع مِنَ أَهْلِ بَيْتِي بِالسَّيْفِ فَيَحْوِيَهَا وَ يَمْنَعَهَا وَ يُخْرِجُهُمْ مِنْهَا كَمَا حَوَاهَا رَسُولُ اللَّهِ ص وَ مَنَعَهَا إِلَّا مَا كَانَ فِي أَيْدِي شِيعَتِنَا فَإِنَّهُ يُقَاطِعُهُمْ عَلَى مَا فِي أَيْدِيهِمْ وَ يَبْرُكُ الْأَرْضَ فِي أَيْدِيهِمْ.

توصیه پیامبر (صلی الله علیه و آله) چه اقدام مهمی است! این توصیه در واقع توصیه‌ای در حوزه "تأمین مالی" است؛ یعنی می‌فرماید: «زمین را به صورت رایگان به تولیدکننده بدهید، زمین را به صورت رایگان به کسی که خانه ندارد بدهید»؛ معنای این توصیه این است که: هم قیمت خانه کاهش پیدا می‌کند هم قیمت تولید.

۳/۲/۱/۱. چهار شرط لازم برای واگذاری زمین رایگان و احیاء موات:

اما چهار قید در مورد واگذاری زمین رایگان و قانون احیاء موات لازم است گفته شود:

۳/۲/۱/۱/۱. توجه به سه حوزه پایه زندگی (کاربری‌های سه‌گانه: تولید و مدیریت آب، مشاغل برتر و سکونت)؛ اولین شرط لازم برای واگذاری زمین رایگان و احیاء موات

قید اول: احیاء موات در سه حوزه پایه زندگی توسط پیامبر (صلی الله علیه و آله) توصیه شده است: اولین آنها: «احیاء اراضی موات در حوزه مدیریت آب» است.

یعنی شما می‌توانید زمین رایگان به کسی واگذار کنید و به او بگویید که برای مردم آب تولید کند. البته تولید آب مصادیق متعددی (مانند: حفر قنات یا جاری کردن چشمه و...) ^{۶۴} دارد.

امام باقر (علیه السلام) به روایت ابو خالد کابلی: در کتاب علی (علیه السلام) چنین دیدیم: «... هر کس از مسلمانان زمینی را احیا کند، باید به آبادانی آن پردازد، و خراج آن را به امام از اهل بیت من بدهد؛ و آنچه از آن بخورد (و بهره برد) از آن او است؛ پس اگر آن را رها کند و به ویرانی بکشانند، و یکی از مسلمانان به آبادانی و احیاء آن پردازد، او (دومی) به داشتن آن زمین سزاوارتر از کسی است که آن را رها کرده است؛ پس باید حقوق مالی آن را به امام از اهل بیت من بدهد، و آنچه از آن بخورد (و بهره برد) مال خود او است...».

الکافی، ج ۵، ص ۲۷۹ / تهذیب الأحکام، ج ۷، ص ۱۵۲ / الإستبصار، ج ۳، ص ۱۰۸ / تفسیر العیاشی، ج ۲، ص ۲۵
الوافی، ج ۱۸، ص ۹۸۲ / وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۴۱۴ / بحار الأنوار، ج ۹۷، ص ۵۸ / مستدرک الوسائل، ج ۱۷، ص ۱۱۲

۶۴. **ارجاع پژوهشی:** مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ سَعِيدٍ عَنِ النَّضْرِ بْنِ سُوَيْدٍ عَنِ یَحْيَى بْنِ عَمْرَانَ الْحَلْبِيِّ عَنْ أَبِي يُوَيْبِ بْنِ عَطِيَّةِ الْحَدَّاءِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ يَقُولُ: قَسَمَ نَبِيُّ اللَّهِ صَ الْفِيَاءَ فَأَصَابَ عَلِيًّا عَ أَرْضًا فَأَحْتَفَرَ فِيهَا عَيْنًا فَخَرَجَ مَاءٌ يَتَّبِعُ فِي السَّمَاءِ كَهَيْئَةِ عُنُقِ الْبَعِيرِ فَسَمَّاهَا يَتَّبِعُ.

امام صادق علیه السلام: رسول خدا صلی الله علیه و آله غنایم را تقسیم کرد و یک قطعه زمین به علی (علیه السلام) رسید. علی (علیه السلام) در آن زمین چشمه‌ای حفر کرد و چشمه به آب رسید و مانند گردن شتر از آن آب به آسمان فوران کرد، لذا حضرت آن را «عین یتابع (چشمه جوشان)» نامید.

الکافی، ج ۷، ص ۵۵ / تهذیب الأحکام، ج ۹، ص ۱۴۸

شما می‌دانید که نباید آب را به صورت متمرکز تولید کرد؛ کسانی که می‌گویند: «ما آب مورد نیاز چند میلیون نفر را از پنج سد تأمین می‌کنیم»؛ این ایده آنها دارای دهها اشکال است؛ یکی از اشکالات آن این است که خلاف "پدافند غیرعامل" است؛ یعنی: اگر کسی یکی از آن سدها را منفجر کند، آب چند میلیون نفر قطع خواهد شد! و علاوه بر آن «احتمال آلوده‌سازی آب‌ها» هم [در تولید متمرکز آب] زیاد می‌شود. مدیریت متمرکز آب به محوریت سدها دارای مشکلات فراوانی است؛ لذا نظر شارع این است که آب را باید به صورت غیرمتمرکز تولید کرد.

لذا وقتی شارع در حوزه مبحث واگذاری زمین بحث می‌کند، می‌فرماید: یک حوزه مهم احیاء موات، واگذاری زمین رایگان به مردم برای تولید آب است. دو حوزه دیگر احیاء موات: «احیاء اراضی موات برای مشاغل برتر» و نهایتاً «احیاء اراضی موات برای سکونت» است.^{۶۵}

پیامبر اسلام (صلی الله علیه و آله) که بزرگترین اقتصاددان عالم هستند، می‌فرمایند: زمین رایگان را باید برای این سه کار واگذار کرد. حال چرا بنده این نکته را گفتم؟ چون عده‌ای نیمه‌سواد در فقه هستند و هنگامی که گفته می‌شود «باید زمین رایگان به مردم داده شود»؛ فقط بر روی مسئله سکونت آن می‌ایستند و از هر سه مسئله بحث نمی‌کنند؛ درحالی که پیامبر (صلی الله علیه و آله) بر روی هر سه حوزه [اصرار دارند و] بحث می‌کنند.

۳/۲/۱/۱/۲. طراحی کاربری‌های سه‌گانه به شکل پیوسته (نه گسسته)؛ دومین شرط لازم برای واگذاری زمین رایگان و احیاء موات

نکته [و شرط] دوم اینکه اراضی موات در این سه حوزه پایه، باید به شکل "پیوسته" تعریف شوند نه "گسسته". یعنی: نباید مثلاً «زمین مرتبط با مدیریت آب» را با فاصله ۲۰ کیلومتر از «زمین

دعائم الإسلام، ج ۲، ص ۳۴۱

الوافی، ج ۱۰، ص ۵۶۰ / وسائل الشیعة، ج ۱۹، ص ۱۸۶ / بحار الأنوار، ج ۴۲، ص ۷۱

۶۵. به ارجاع ۶۳ مراجعه فرمایید.

مرتبط با سکونت» طراحی کنید، و یا اینکه مثلاً «زمین مرتبط با شغل» را با فاصله ۲۰ کیلومتر از «زمین مرتبط با سکونت» طراحی کنید.

۳/۲/۱/۱/۲/۱
عدم
نیاز به برنامه‌ریزی
برای پدیده حمل و نقل
و انتقال آب؛ یکی از
فوائد طراحی
کاربری‌های سه گانه به
شکل پیوسته

حالا اگر [این سه حوزه به صورت پیوسته طراحی نشود]، چه اتفاقی می‌افتد؟ دوباره نیاز به انتقال و حمل و نقل، اصل می‌شود. لذا فقه به ما یاد می‌دهد که هر سه نوع اراضی موات را به شکل پیوسته واگذار کنید؛ تا دیگر لازم نباشد پدیده حمل و نقل و پدیده انتقال آب و... موضوع برنامه‌ریزی شما قرار بگیرد و یا اینکه باعث ساده‌تر شدن برنامه‌ریزی‌های شما خواهد شد. پس این هم اصل دوم.

خصوصاً آقایانی که در حوزه اقتصاد فعالیت دارند، توجه داشته باشند که قانون سال ۱۳۵۷ که در ابتدای انقلاب برای اراضی موات نوشته شده است^{۶۶} از این حیث دچار ضعف است؛ یعنی بر پیوستگی اراضی سه گانه تأکید ندارد.

۳/۲/۱/۱/۳. اجرای قانون طسُق؛ سومین شرط لازم برای واگذاری زمین رایگان و احیاء موات

"قانون طسُق"^{۶۷} هم باید در مسئله احیاء اراضی موات مورد توجه قرار بگیرد. من الآن به آن نمی‌پردازم فقط توجه داشته باشید یک قانونی در اسلام وجود دارد به اسم قانون طسُق. این قانون

۶۶. **ارجاع پردازشی:** این قانون (با عنوان: قانون نحوه واگذاری و احیاء اراضی در حکومت جمهوری اسلامی ایران) در ۲۶ ماده و ۱۰ تبصره در تاریخ ۵۸.۶.۲۵ به تصویب رسید. با توجه به اصول و موازین شرع مقدس اسلام مبنی بر تعلق اراضی و منابع طبیعی به‌آفریدگار بزرگ و بهره‌گیری انسان از این مواهب الهی بر اساس کارمفید و در جهت رفع نیاز و خودکفایی جامعه و به منظور تشویق و حمایت از کار و کوشش و همکاری افراد در زمینه فعالیتهای کشاورزی و جلوگیری از معطل ماندن بی‌مورد منابع آب و خاک، مقررات ذیل در مورد نحوه زمین‌داری و ترتیب واگذاری و احیاء و بهره‌برداری از اراضی تصویب و به مرحله اجرا گذاشته می‌شود.

منبع: مرکز پژوهشهای مجلس شورای اسلامی
<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/98243>

۶۷. **ارجاع پرورشی:** الطَّسُقُ و الطُّسُقُ. الطَّسُقُ كَفَلَس: الوظيفة من خراج الأرض المقررة عليها، فارسي معرب.

طسُق و طسوق: آنچه از مالیات مقرر شده از زمین گرفته می‌شود.

النهايه (ابن اثیر)، ج ۳، ص ۱۲۴ / مجمع البحرین، ج ۵، ص ۲۰۷

جزء قوانین فرعی مرتبط با واگذاری زمین‌های رایگان است که باید بحث شود. اما بنده به دلیل کمبود وقت آن را توضیح نمی‌دهم.

۳/۲/۱/۱/۴. توجه به قوانین و سیاست‌های مهاجرتی و جمعیتی؛ چهارمین شرط لازم برای واگذاری زمین رایگان و احیاء موات

چهارمین مسئله‌ای که در زمینه احیاء موات باید مورد توجه قرار گیرد عبارت است از "تبیین قوانین مهاجرتی و جمعیتی"^{۶۸} که این هم زیر مجموعه قانون احیاء موات است. روایات ما وقتی در مورد

الطُّسُق: ما يُؤْضَعُ مِنَ الْوُضَيْفَةِ عَلَى الْجُرْبَانِ (المزارع) مِنَ الْخَرَجِ الْمَقْرَّرِ عَلَى الْأَرْضِ، فارسي معرب... و في التهذيب: الطُّسُقُ شِبْهُ الْخَرَجِ لَهُ مَقْدَارٌ مَعْلُومٌ، و لیس بعربی-خالص. و الطُّسُقُ: مِکِیال معروف.
طسُق: آنچه بر مزارع از مالیات مقرر بر زمین وضع می‌شود... شبیه خراج (مالیات) است که مقدار مشخصی دارد... یک مکیال مشخصی است.

لسان العرب، ج ۱۰، ص ۲۲۵

۶۸. **ارجاع پرروشی:** در برنامه‌ریزی توسعه غربی ۱۵ عامل بر ضد جمعیت عمل می‌کند / فعالان حوزه جمعیت این موضوع را با زاویه دید الگوی پیشرفت اسلامی پیگیری کنند...

مشکلات جمعیتی کشور؛ فقط از طریق تقویت نهاد خانواده حل می‌شود و تقویت نهاد خانواده هم به طراحی مجدد فضای حاکم بر خانواده وابسته است. بعد از تتبع موضوع شناسی در اسناد برنامه ای کشور ۱۵ برنامه خطرناک ضد جمعیت و ضد خانواده را شناسایی کرده‌ایم.

یکی از برنامه‌های ضد جمعیت ساخت خوابگاه به جای ساخت خانه است. محیط فعلی آپارتمان‌ها (بخوانید: خوابگاه‌ها) به دلیل فقدان تفریح و تضعیف روابط انسانی؛ زمینه گسترش کمی و کیفی جمعیت را فراهم نمی‌آورد. لازم است سیاست‌های ساخت مسکن را تغییر دهیم. مسکن را باید در هویت محله ای طراحی کرد و مجلس یازدهم جمهوری اسلامی در تغییر قوانین ساخت مسکن رسالت بزرگی بر عهده دارد.

یکی دیگر از برنامه‌های ضد جمعیت؛ طرح مفاهیم ضد خانواده در حوزه بهداشت و درمان است. اسناد برنامه ای وزارت بهداشت - به دلیل تقلید از سازمان who - بر مبنای مفاهیم ضد جمعیت نوشته شده است. به عنوان مثال مفهوم مخالف شرع "سقط جنین ایمن" توسط سازمان بهداشت و درمان ایران پی گیری می‌شود.

همچنین در حوزه سلامت، از برخی واکسن‌ها برای کنترل نسل استفاده می‌شود. برای تقویت مسئله جمعیت پیشنهاد راهبردی تغییر تعریف واکسن از تعریف معیوب انتقال بیماری ضعیف شده، به تعریف جدید و کارآمد "ترویج اقدامات محیطی، تغذیه ای و روحی تقویت کننده سلامت" را مطرح کرده‌ایم.

فقدان گفتگوی عمیق درباره فواید رزقی، تربیتی، آخرتی و رفاهی خانواده یکی دیگر از موانع برنامه‌ای گسترش جمعیت است. بخش خبر صدا و سیما قدرت مفهوم پردازی متناسب با نهاد خانواده را ندارد و در بهترین وضعیت در حوزه جمعیت نقطه‌زنی می‌کند.

حجت الاسلام علی کشوری - تبیین برنامه جمعیتی الگوی پیشرفت - چهارشنبه ۲۹ مرداد ۱۳۹۹ - قم مبارک

منبع: کانال الگوی پیشرفت اسلامی در پیام رسان ایتا

<https://eitaa.com/olgou۲۵۳۶/۴>

احیاء موات صحبت می‌کنند، به مهاجرت و سیاست‌های جمعیتی هم توجه دارند خصوصاً در دوره حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف.

پس ذیل واگذاری زمین‌های رایگان این چهار ملاحظه را داریم: یکی اینکه اراضی موات باید در سه حوزه باشد. دوم اینکه این اراضی با کاربری‌های سه‌گانه باید پیوسته باشد نه گسسته و جدا از هم. سوم اینکه قانون طسوق در مورد آن‌ها رعایت شود. و چهارم اینکه واگذاری زمین رایگان به معنای اعمال سیاست‌های جمعیتی و مهاجرتی است که بعداً در این زمینه صحبت خواهیم کرد.

این اولین کار، اولین تدبیر و زیرساخت [برای بازسازی اقتصاد مردمی است]؛ اگر می‌خواهیم اقتصاد مردم‌پایه راه‌اندازی کنیم باید زمین رایگان به مردم بدهیم تا مردم بتوانند تولید کنند. من مکرر در این سفرهایی که به استان‌ها دارم با انسان‌هایی مواجه می‌شوم که می‌توانند تولیدکننده باشند؛ اما زمین در اختیار ندارند. حتی بسیاری از خانم‌های داخل خانه می‌توانند تولیدات خانگی داشته باشند اما خانه آن‌ها آپارتمانی است.

۳/۲/۲. ساخت دار واسعه (خانه حیاط دار)؛ دومین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی

مردم‌پایه اقتصاد

کار دومی که باید انجام بدهیم تا اقتصاد مردم‌پایه در کشور راه‌اندازی شود، "ساخت دار واسعه" است. برای مردم باید "خانه حیاط‌دار" ساخته شود نه آپارتمان.

۳/۲/۲/۱. تولید غذای طیب؛ یکی از فوائد ساخت دار واسعه (خانه حیاط دار)

خانه حیاط‌دار از حیث‌های مختلف می‌تواند در خصوص راه‌اندازی زیست‌بوم مردمی اقتصاد (خصوصاً در حوزه غذا) به مردم کمک کند.

اجازه بدهید اینجا یک اعتراضی به دوستان اقتصاددان خودمان داشته باشم؛ بعضی از آن‌ها که اقتصاددان هستند و اتفاقاً متمایل به همین اقتصاد مردمی هم هستند، یک حرف زشتی را دائماً تکرار می‌کنند و بنده می‌خواهم به آرامی به آن‌ها اعتراض کنم. آن‌ها با لحن تحقیرآمیزی می‌گویند: «وقتی خانه‌های حیاط‌دار درست کردیم، نمی‌خواهیم به سمت تولید سبزی، ترشی، مربا و... برویم!» و در

واقع با یک لحن تحقیرآمیز در مورد تولید غذا در خانه صحبت می‌کنند! این مشکل آدم‌های نیمه‌سواد است؛ می‌گویند: «ما می‌خواهیم تکنولوژی را (مثل الگوی چین و الگوی کمونیست‌ها) در خانه‌ها تولید کنیم.» البته الآن کاری [به حرف آنها] ندارم؛ و احتمالاً اگر کسی خواست صنعت و تکنولوژی را به صورت خانگی پیش ببرد، شاید یک مزایایی (خصوصاً در مدیریت فاصله طبقاتی) برای آن متصور باشد.

ولی توجه داشته باشید که نباید مسئله غذا را تحقیر کرد؛ غذا اگر به سمت وصف طیبات نرود، همه چیز جامعه ضربه خواهد خورد! مثلاً اینکه الان آدم‌های معاصر ما کمتر زیبایی دارند، یکی از علت‌های آن همین غذاها هستند. غذا وقتی صنعتی می‌شود، پوست زیبایی خودش را از دست می‌دهد. "غذا" مساوی با "زیبایی" است.

و [همچنین] قرآن می‌فرماید: «كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحاً»؛^{۶۹} غذا اگر طیب نباشد، انجام عمل صالح دچار مشکل می‌شود. شما می‌خواهید عمل صالح انجام دهید اما وقتی قلب خود را نگاه می‌کنید، می‌بینید میل انجام دادن عمل صالح وجود ندارد. در حالی که اگر غذای خودتان را اصلاح کنید، می‌بینید میل شما به عمل صالح هم افزایش پیدا می‌کند. به هر حال غذا خیلی مهم است برادر عزیزم! چرا [تولید غذا در خانه را] تحقیر می‌کنید؟! می‌گویند نمی‌خواهم در خانه‌ها سبزی و و مربا و ترشی تولید کنم! با عقل خودش فکر می‌کند که اگر تولید صنعتی را در خانه‌ها راه‌اندازی کند خیلی کار مهمی کرده است؛ در حالی که مهم‌ترین کار "اصلاح غذای جامعه" است!

[غذای جامعه است که] سلامت را افزایش می‌دهد، نیاز جامعه به تولید دارو، بیمارستان و تخت‌های بیمارستانی کاهش می‌یابد. لذا یادتان باشد که تولید غذای طیب خیلی مهم است و خانه حیاط دار یکی از زیرساخت‌های تولید غذای طیب است.

۶۹. ارجاع پژوهشی: المؤمنون: ۵۱ یا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُّوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحاً إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

ای پیامبران! از پاکیزه‌ها بخورید و کار شایسته کنید که من به آنچه انجام می‌دهید، دانایم

۳/۲/۲/۱/۲. افزایش
تمایل به انجام عمل
صالح؛ یکی از آثار
مصرف غذای طیب

۳/۲/۲/۱/۳. افزایش
سلامت جامعه (و در
نتیجه: کاهش نیاز جامعه
به تولید دارو و
تخت‌های بیمارستانی و
ساخت بیمارستان)؛ یکی
دیگر از آثار تولید
غذای طیب

حالا دار واسعه (خانه حیاطدار) نه تفاوت با آپارتمان دارد.^{۷۰} اولین تفاوت این نیست که بگوییم خانه حیاط دار یعنی خانه‌ای که «حیاط» دارد؛ بلکه خانه حیاطدار مد نظر اسلام خانه‌ای است که حیاط از محل سکونت آن بزرگتر باشد.^{۷۱} لذا بعداً اگر خواستید قوانین نظام مهندسی^{۷۲} را

۳/۲/۲/۲. لزوم طراحی حیاط خانه بزرگ‌تر از صحن خانه (و تغییر در قانون ۶۰ به ۴۰ نظام مهندسی)؛ لازمه تولید غذای طیب و تولید غیرمتمرکز در دار واسعه

۷۰. **ارجاع پرورشی:** جهت مطالعه در مورد این موضوع؛ به گزارش مکتوب مدرسه فقهی هدایت با عنوان «مقررات فقهی ساختمان (در مقایسه با مقررات ملی ساختمان)» مراجعه بفرمایید. در این گزارش (با استناد به ۳۲۴ آیه و روایت) به بررسی سه سوال پرداخته شده است: سوال اول: اشکالات اصلی مجتمع‌های آپارتمانی چیست؟ سوال دوم: ۹ دسته قاعده مرتبط با ساخت خانه‌های حیاطدار (دار واسعه) کدام است؟ سوال سوم: بررسی امکان‌سنجی و پاسخ به شبهات ساخت دارواسعه. دریافت متن کامل گزارش:

<https://eitaa.com/olgou۶۱۸۳/۴>

۷۱. **ارجاع پژوهشی:** عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ ع قَالَ: إِنَّ لِلدَّارِ شَرَفًا وَ شَرَفَهَا السَّاحَةُ الْوَاسِعَةُ وَ الْخُلَطَاءُ الصَّالِحُونَ وَ إِنَّ لَهَا بَرَكَةً وَ بَرَكَتَهَا جُودَةُ مَوْضِعِهَا وَ سَعَةُ سَاحَتِهَا وَ حُسْنُ جِوَارِ جِيرَانِهَا؛ امام علی (علیه السلام): خانه را شرافتی است. شرافت خانه، به وسعت حیاط (خانه) و دوستان شایسته است. و خانه را برکتی است. برکت خانه جایگاه خوب آن، وسعت حیاط آن، و همسایگان شایسته آن است.

مکارم الأخلاق، ص ۱۲۶
بحار الأنوار، ج ۷۳، ص ۱۵۴

زُوي عَنْ خَالِدِ بْنِ نَجِيحٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ الصَّادِقِ ع قَالَ: تَذَاكُرُوا الشُّؤْمَ عِنْدَهُ فَقَالَ الشُّؤْمُ فِي ثَلَاثَةِ فِي الْمَرْأَةِ وَ الدَّابَّةِ وَ الدَّارِ فَأَمَّا شُؤْمُ الْمَرْأَةِ فَكَثْرَةُ مَهْرِهَا وَ عُقُوقُ رُؤُوسِهَا وَ أَمَّا الدَّابَّةُ فَسُوءُ حُلُقِهَا وَ مَنَعُهَا ظَهْرَهَا وَ أَمَّا الدَّارُ فَضَيْقُ سَاحَتِهَا وَ شَرُّ جِيرَانِهَا وَ كَثْرَةُ عُيُوبِهَا؛ امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: شومی در سه چیز است: زن، چهارپا، و خانه؛ شومی زن به زیادی مهر و نافرمانی شوهر است؛ شومی چهارپا به چموشی و رام نبودن است؛ و شومی خانه به تنگی حیاط، بدهم‌سایگی و عیوب فراوان است.

من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۵۵۶ / الخصال، ج ۱، ص ۱۰۰ / معاني الأخبار، ص ۱۵۲
الوافي، ج ۲۰، ص ۷۹۱ / وسائل الشیعة، ج ۲۱، ص ۲۵۲

۷۲. **ارجاع پرورشی:** قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان، مشتمل بر چهل و دو ماده و بیست و یک تبصره در جلسه روز سه‌شنبه بیست و دوم اسفند ماه یک هزار و سیصد و هفتاد و چهار مجلس شورای اسلامی تصویب و در تاریخ ۱۳۷۴.۱۲.۲۷ به تأیید شورای نگهبان رسیده است.

منبع: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

<https://rc.majlis.ir/fa/law/show/۹۳۶۴۳>

سامانه ملی قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران، قانون نظام مهندسی و کنترل ساختمان

<https://qavanin.ir/Law/TreeText/۸۳۵۵۵>

جهت مشاهده متن کامل این قانون به آدرس فوق مراجعه بفرمایید.

عوض کنید؛ [یکی از مصادیقش این است که]: باید قانون ۶۰ به ۴۰ را عوض کنید. الان [در قوانین نظام مهندسی و ساخت ساختمان] می‌گویند: ۴۰ درصد زمین، باید به حیاط و ۶۰ درصد به سکونت اختصاص پیدا کند.^{۷۳} البته الان چون قطعات زمین کوچک است، [لذا تغییر این قانون] یک مقدار مشکل است؛ ولی در هر صورت [در آینده] باید قطعات زمین را بزرگ‌تر کنیم. و فرض کنید [بعد از اینکه قطعات زمین بزرگ‌تر شد] و مثلاً شما یک خانه ۳۰۰ متری داشتید؛ ۱۲۰ متر از آن را به محل سکونت و ۱۸۰ متر را به حیاط اختصاص بدهید. چون همان‌طور که گفتیم در مورد حیاط بحث‌ها و خواص دیگری هم وجود دارد؛ حیاط ۱۰ فایده بسیار بسیار مهم دارد که البته یکی از آنها این است که حیاط می‌تواند مکانی برای تولید غیر متمرکز باشد.^{۷۴}

۷۳. **ارجاع پرورشی:** تراکم پایه (مجاز) ۱۲۰ درصد مساحت زمین می‌باشد. بدین ترتیب هر شهروند مجاز است با استفاده از تراکم پایه به اندازه مساحت زمین خود، با سطح اشغال ۶۰٪ تعیین شده احداث بنا نماید. سطح اشغال بنا (۶۰٪) در قطعات شرقی و غربی در غرب زمین خواهد بود. برای قطعات شمالی و جنوبی سطح اشغال مجاز ۶۰ درصد در حد شمال ملک خواهد بود در صورت پیش‌آمدگی مازاد بر ۶۰ درصد مجاورین به دلیل مجوزهای صادره قبلی و یا نوع جانمایی قطعات مجاور سطح اشغال تا ۷۰ درصد قابل افزایش می‌باشد. در مواردی که قطعه مالکیت دارای ابعاد مختلف و اشکال هندسی نامنظم باشد سطح اشغال مجاز براساس حداکثر ۶۰ درصد مساحت پلاک محاسبه می‌گردد.

ضوابط و مقررات طرح تفصیلی تبریز - مصوب سال ۱۳۹۱ کاربری مسکونی، معاونت شهرسازی و معماری شهرداری تبریز

tshs.tabriz.ir/page/44/html/کاربری-مسکونی

مطالعه بیشتر:

قانون ۶۰ درصد ساخت چيست، پایگاه خبری اخبار ساختمان، ۱۳/۰۹/۱۴۰۰

akhbarsakhteman.com/news/8509/قانون-60-درصد-ساخت-چيست

ضوابط و مقررات طرح تفصیلی جدید شهر تهران، معاونت شهرسازی و معماری شهرداری تهران، ص ۷ الی ۲۰، ۱۳۹۱

davoodkamrani.ir/file/tarh20%tafsili2%tehran.pdf

۷۴. **ارجاع پرورشی:** توجه به حیاط خانه ۱۰ فایده بی‌بدیل برای خانواده به ارمغان می‌آورد/ نمایندگان محترم مجلس و کارشناسان ساختمان کشور را به ایفای نقش در فرآیند تغییر هویت مسکن، محله و شهر دعوت می‌کنم! یکی از مهمترین ویژگی‌های مسکن از منظر اسلام مسئله حیاط خانه است. بر اساس پنج دسته از روایات - از جمله احادیث مرتبط با ایده مترقی پخت نان در خانه - برای ضرورت حیاط خانه استظهار کرده ایم! توجه به مسئله حیاط خانه و منع ساخت ساختمان با الگوی آپارتمان ۱۰ دسته فایده بی‌بدیل، شامل: ۱- گسترش تفریح خانگی و تقویت صله رحم، ۲- تسهیل مدیریت بازی کودکان، ۳- پیشگیری از بیماری، ۴- مطبوع سازی هوا، ۵- هدایت نزولات آسمانی به حفره‌های زمین از طریق حفر چاه خانگی، ۶- تسهیل معیشت مردم (اقتصاد مقاومتی)، ۷- کاهش سفرهای تفریحی، ۸- کاهش تولید زباله، ۹- تحقق ایده مترقی پخت

ببینید آقایان! همه ما مدرن شده‌ایم!^{۷۵} لذا سخت است که مشاغل را [از مشاغل دولتی و صنعتی به مشاغل خانگی، تغییر بدهیم و] عوض کنیم. بنابراین اگر [بتوانیم] خانه‌های حیاط دار بسازیم، خواهیم توانست «پدیده تولید تفریحی» را راه‌اندازی کنیم و مردم را دعوت کنیم تا به طور تفریحی تولید را شروع کنند. چون تولید در مشاغل برتر آنقدر جذاب است که وقتی مردم وارد آن می‌شوند دیگر رهایش نمی‌کنند! لذا در اکثر مواقع به سمت تولید محصولات برتر میل پیدا خواهند کرد. لذا توجه به اخلاق مردم [در بازسازی اقتصاد مردم‌پایه،] خیلی مهم است. مثلاً [لازم است توجه داشته باشید که] الان بسیاری از مردم (حتی در روستاها) نان را از نانوايي می‌خرند! جالب است که الان روستایی‌ها هم منتظرند که ماست و لبنیات را از شرکت‌های لبن [موجود در شهرها برای آنها] بیاورند!

اخلاق مردم را [در دوران مدرنیته] تغییر داده‌اند و شما نمی‌توانید دفعتهاً این مسئله را [عوض کنید و] برگردانید. لذا ابتدا مزه تولید خانگی را به آنها بچشانید.

یک برادر عزیزی به من می‌گفت: خانواده من با [تولید نان در خانه] مخالفت می‌کرد و می‌گفت: «برو نان را از نانوايي بخر؛ چرا باید نان را در خانه پخت؟!» بعد می‌گفت خودم شروع به پخت نان کردم و وقتی عطر و بوی نان در خانه ما می‌پیچید، قبل از اتمام پخت نان، خانواده بنده دو سه قرص نان تازه را می‌خوردند.

نان در خانه و ۱۰- زمینه سازی برای تمرکز زدایی جمعیتی و مهاجرت معکوس از مناطق پرجمعیت را برای خانواده‌ها به ارمغان می‌آورد.

محاسبات ما در شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی نشان می‌دهد؛ که رعایت اصول فقهی ده گانه ساخت ساختمان، در مجموع هزینه های دولت و مردم را کاهش می‌دهد و به تنظیم صحیح روابط انسانی کمک می‌کند. نمایندگان محترم مجلس و کارشناسان ساختمان کشور را به ایفای نقش در فرآیند تغییر هویت مسکن، محله و شهر دعوت می‌کنم.

حجت الاسلام علی کشوری- تبیین کارکردهای ده گانه حیاط خانه - دوشنبه ۲۷ بهمن ۱۳۹۹ - حوزه علمیه قم

منبع: کانال الگوی پیشرفت اسلامی در پیام‌رسان ایتا

<http://nro-di.blog.ir/۲۷/۱۱/۱۳۹۹>

۷۵. انتقال از متن: از خود بنده که کشاورز زاده هستم و تمام دوران قبل از بلوغ را بر سر مزرعه بوده‌ام و با کار کشاورزی آشنا هستم و در کنار پدرم یک سری چیزهایی را یاد گرفته‌ام، تا کسانی که اصلاً نمی‌دانند کشاورزی و مشاغل برتر چیست. همه‌مان مدرن شده‌ایم!

پس توجه داشته باشید که برخی چیزها را نمی‌توان بدون نمونه‌سازی [برای مردم] جا انداخت.^{۷۶} بلکه شما باید در ابتدا، "خانه حیاط‌دار" راه بیندازید و بعد از آن به مردم بگویید که: به صورت تفریحی، [مثلاً] سبزی، کاسنی و چند درخت میوه بکارند. تا اینکه آرام آرام مزه آن، زیر زبان مردم (که در مدرسه، شهر و دانشگاه مدرن شده‌اند!) برود تا آنها نیز با شما همراهی بیشتری کنند. پس این نکته خیلی مهم است که اگر ما توانستیم [ساخت] خانه‌های حیاط‌دار را [نسبت] به آپارتمان‌ها غلبه بدهیم، حتی می‌توانیم برای کسانی که الآن تولیدکننده جدی نیستند هم، تولید تفریحی را راه بیندازیم.

۳/۲/۳. مردمی کردن اداره معادن؛ سومین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد

زیرساخت سوم برای اقتصاد مردم‌پایه، مردمی کردن اداره معادن است. می‌دانید که "معادن" جزء مهمی از "انفال" هستند^{۷۷} و الآن در همه دنیا (از جمله در ایران)، فقط سرمایه‌دارها از این به

۷۶. ارجاع پژوهشی: البقرة، ۲۵۹: أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْبَةٍ وَ هِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِائَةَ عَامٍ فَانظُرْ إِلَى طَعَامِكَ وَ شَرَابِكَ لَمْ يَسْتَنْهْ وَ انظُرْ إِلَى حِمَارِكَ وَ لِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَ انظُرْ إِلَى الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوها لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

البقرة، ۲۶۰: وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أَوْ لِمَ تُؤْمِنُ قَالَ بَلَى وَ لَكِن لِيُظَمِّنَ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَوْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَى كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَ اعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

۷۷. ارجاع پرورشی: عَنْ أَبِي بَصِيرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ لَنَا: الْأَنْفَالُ. قُلْتُ: وَ مَا الْأَنْفَالُ؟ قَالَ: مِنْهَا الْمَعَادِنُ وَ الْأَجَامُ وَ كُلُّ أَرْضٍ لَا رَبَّ لَهَا وَ كُلُّ أَرْضٍ بَادَ أَهْلِهَا؛ فَهِيَ لَنَا.

ابوبصیر می‌گوید: از انفال برای ما صحبت کردند. گفتم: انفال چیست؟ حضرت فرمود: بخشی از آن: معادن، آجام (زمینهایی که با نی و درختان پوشانده شده است)، و هر زمینی که صاحب ندارد، و هر زمینی که اهلس آن را رها کرده‌اند؛ همه [جزو انفال هستند و انفال هم] برای ماست.

عَلَيْهِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ فِي تَفْسِيرِهِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ فَصَالَةَ بِنِ ابْنِ أَيُّوبَ عَنْ أَبَانَ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْأَنْفَالِ فَقَالَ هِيَ الْقُرَى الَّتِي قَدْ خَرِبَتْ وَانْجَلَى أَهْلُهَا فَهِيَ لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَمَا كَانَ لِلْمُلُوكِ فَهُوَ لِلْإِمَامِ وَمَا كَانَ مِنَ الْأَرْضِ الْخَرِبَةِ لَمْ يُوجَفْ عَلَيْهِ بِخَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَا رُضٍ لَا رَبَّ لَهَا وَالْمَعَادُنُ مِنْهَا وَمَنْ مَاتَ وَ لَيْسَ لَهُ مَوْلَى فَمَالُهُ مِنَ الْأَنْفَالِ.

اسحاق بن عمار می گوید: از امام صادق (علیه السلام) در مورد "انفال" سوال کردم. حضرت فرمود: انفال روستاهایی که خراب شده اند و اهل آن آن را رها کرده اند؛ همه برای خدا و رسول است. و همچنین اموال پادشاهان است، برای امام است. و زمین ویرانی که با اسب دواندن و لشکرکشی فتح نشده است، و هر زمینی که صاحب ندارد، و معادن زمین، و هرکسی که مُرده باشد و سرپرستی نداشته باشد مالش جزو انفال است.

تفسیر القمی، ج ۱، ص ۲۵۴

وسائل الشیعة، ج ۹، ص ۵۳۲ / بحار الأنوار، ج ۹۳، ص ۲۱۳

کلام امام خمینی (ره) در مورد انفال:

«القول في الأنفال: وهي ما يستحقه الامام عليه السلام على جهة الخصوص لمنصب إمامته كما كان النبي صلى الله عليه وآله لرئاسته الإلهية، وهي أمور: منها- كل ما لم يوجف عليها بخيل وركاب أرضا كانت أو غيرها انجلى عنها أهلها أو سلموها للمسلمين طوعا. ومنها- الأرض الموات التي لا ينتفع بها إلا بتعميرها وإصلاحها لاستيجامها أو لانتفاع الماء عنها أو لاستيلائه عليها أو لغير ذلك، سواء لم يجر عليها ملك لأحد كالمفاوز أو جرى و لكن قد باد و لم يعرف الآن. و يلحق بها القرى التي قد جلا أهلها فخرت كبابل و الكوفة و نحوهما، فهي من الأنفال بأرضها و آثارها كالأحجار و نحوها، و الموات الواقعة في الأرض المفتوحة عنوة غيرها على الأقوى، نعم ما علم أنها كانت معمورة حال الفتح فعرض لها الموتان بعد ذلك ففي كونها من الأنفال أو باقية على ملك المسلمين كالمعمورة فعلا تردد و إشكال لا يخلو ثانيهما من رجحان. و منها- أسياف البحار و شطوط الأنهار، بل كل أرض لا رب لها على إشكال في إطلاقه و إن لا يخلو من قرب و إن لم تكن مواتا بل كانت قابلة للانتفاع بها من غير كلفة كالجزائر التي تخرج في دجلة و الفرات و نحوهما. و منها- رءوس الجبال و ما يكون بها من النبات و الأشجار و الأحجار و نحوها، و بطون الأودية، و الآجام، و هي الأراضي الملتفة بالقصب و الأشجار من غير فرق في هذه الثلاثة بين ما كان في أرض الإمام عليه السلام أو المفتوحة عنوة أو غيرهما، نعم ما كان ملكا لشخص ثم صار أجمة مثلا فهو باق على ما كان. و منها- ما كان للملوك من قطائع و صفايا. و منها- صفو الغنيمة كفرس جواد، و ثوب مرتفع، و سيف قاطع و درع فاخر، و نحو ذلك. و منها- الغنائم التي ليست بإذن الإمام عليه السلام. و منها- إرث من لا وارث له. و منها- المعادن التي لم تكن لمالك خاص تبعا للأرض أو بالإحياء.

مسألة: الظاهر إباحة جميع الأنفال للشيعة في زمن الغيبة على وجه يجري عليها حكم الملك من غير فرق بين الغني منهم و الفقير إلا في إرث من لا وارث له، فإن الأحوط لو لم يكن الأقوى اعتبار الفقر فيه، بل الأحوط تقسيمه على فقراء بلده، و الأقوى إيصاله إلى الحاكم الشرعي. كما أن الأقوى حصول الملك لغير الشيعي أيضا بحيازة ما في الأنفال من العشب و الحشيش و الحطب و غيرها، بل و حصول الملك لهم أيضا للموات بسبب الأحياء كالشيعي.»

ترجمه: «گفتاری در مورد انفال: انفال چیزهایی است که امام (علیهم السلام) به خصوص به خاطر منصب امامتش، مستحق آن می باشد همانطور که بدلیل ریاست الهی (و امامتی) که پیغمبر (صلی الله علیه و آله و سلم) داشت، انفال متعلق به او بود. و انفال چند چیز است: از آن جمله است- هر چیزی که با اسبان و سواران بر آن تاخته نشده است (و از طریق جنگ با کفار بدست مسلمانان نیفتاده است) زمین باشد یا غیر زمین، اهالی آن از آن کوچ کرده باشند و یا آن را با میل و رغبت به مسلمانان تسلیم نموده باشند. و از آن جمله است- «زمین مواتی» که مورد استفاده نیست مگر این که آباد و اصلاح شود یا برای آن که نیراز است یا برای اینکه آب از آن قطع شده است یا برای اینکه آب آن را فرا گرفته و یا برای غیر اینها، چه ملک دیگری واقع نشده باشد مانند

اصطلاح "کیک معدن" استفاده می‌کنند! اما نظرات فقهی می‌گوید: مردم باید وارد بهره‌برداری از معادن بشوند.

حالا بهره‌برداری از معادن، به دو شکل متصور است: یکی اینکه بهره‌برداری غیرمتمرکز از معدن را راه‌اندازی کنیم. مثلاً به جای اینکه یک نفر از معدن نمک استحصال کند، ده نفر این کار را انجام بدهند. حتماً لازم نیست یک نفر از معدن نمک استحصال کند. پس این یک رویکرد است که بهره‌برداری از معدن را مردمی و غیرمتمرکز می‌کند.

۱/۳/۲/۳. بهره
برداری مردمی و
غیرمتمرکز از معادن؛
یکی از دوراهکار
متصور در مردمی کردن
معادن

صحراهای بی‌آب و علف سوزان، یا ملک کسی بوده و لیکن مالک آن از بین رفته و الآن شناخته نشود. و قریه‌ها و شهرهایی که اهل آنها کوچ کرده سس خراب شده است مانند بابل و کوفه و مانند اینها به زمین موات ملحق می‌شود، پس این شهرها زمین و آثار آن مانند سنگها و مثل آنها از انفال می‌باشد، و زمین مواتی که در زمین مفتوح عنوة (با جنگ و غلبه فتح شده) واقع شده بنا بر اقوی مانند غیر آن (جزء انفال) است. ولی اگر معلوم باشد که در حال فتح مسلمین، آباد بوده و بعد از آن حالت موات بر آن عارض شده است پس در این که از انفال است یا بر ملک مسلمین باقی می‌باشد مانند زمینی که فعلاً آباد است تردید و اشکال است که دومی آنها خالی از رجحان نیست. و از آن جمله است - کناره‌های دریاها و نهرها، بلکه هر زمینی که صاحب نداشته باشد - البته اطلاق آن اشکال دارد - اگر چه خالی از قرب نمی‌باشد، و اگر چه موات نباشد بلکه بدون زحمت و تکلف قابل استفاده باشد، مانند جزایری که در دجله و فرات و مانند آنها بیرون می‌آید. و از آن جمله است - سر کوهها و آنچه که از گیاه و درختها و سنگها و مانند آنها در آنها می‌باشد، و عرصه وادی‌ها و «آجام» و آن زمینهایی است که به نی و درختان پوشانده شده است. و در این سه، بین آن که در زمین امام (علیهم السّلام) باشد یا در مفتوح عنوة یا در غیر اینها باشد فرقی نمی‌کند؛ البته آنچه که ملک شخصی باشد سپس مثلاً نیزار شود بر آنچه که بوده است باقی می‌ماند (و ملک صاحبش می‌باشد). و از آن جمله است - آنچه از مختصات شاهان بوده است از اموال غیر منقول و منقول. و از آن جمله است - غنیمت ممتاز، مانند اسب سواری نجیب و لباس گران‌قیمت و شمشیر برنده، و زره فاخر، و مانند اینها. و از آن جمله است - غنیمت‌هایی که (جنگ در آن) با اذن امام (علیهم السّلام) نباشد. و از آن جمله است - ارث کسی که وارثی نداشته باشد. و از آن جمله است - معدن‌هایی که به تبع زمین یا بواسطه احیای آن، ملک مالک خاصّی نباشد.

مسأله: ظاهر آن است که همه انفال در زمان غیبت (حضرت مهدی سلام الله علیه) برای عموم شیعه مباح می‌باشد، بصورتی که حکم ملک بر آن جریان دارد بدون آن که بین غنی و فقیر شیعه فرقی باشد، مگر در مورد ارث کسی که وارثی ندارد. زیرا احتیاط - اگر اقوی نباشد - آن است که فقیر بودن در آن معتبر است، بلکه احتیاط آن است که بین فقیر شهر میّت تقسیم شود، و اقوی آن است که باید به حاکم شرع رسانده شود، کما این که اقوی آن است که اگر غیر شیعه آنچه را که در انفال است از گیاه و علف و میز و غیر اینها حیات کند، مالک آن می‌شود، بلکه اگر زمین موات را هم احیاء کنند مانند شیعه ملکیت برایشان حاصل می‌شود. «

دومین [راهکار متصور در مردمی کردن معادن] این است که: در مواردی که [بهره‌برداری از معادن به صورت مردمی و غیرمتمرکز] امکان ندارد یا سخت است، سود حاصله از معدن را در اختیار همه مردم قرار دهیم.

سوال من این است که: «چرا مردم نباید سود معادن را ببرند و فقط باید سرمایه‌دارها سود کنند؟!»
الآن مثلاً "معدن ماسه" (که در روزگار ما یک معدن پرکاربرد است) را در نظر بگیرید؛ می‌شود به من بگویید که چرا سود آن را فقط سرمایه‌دارها می‌برند؟! در حالی که شما می‌توانید سود آن را بین مردم همان منطقه‌ای که معدن ماسه در آن واقع شده است توزیع کنید.

یکی از دوستان ما در یکی از شهرستان‌ها که معدن ماسه دارد محاسبه کرده است و یک عدد و آمار عجیبی به دست آورده بود که اگر فقط سود معادن ماسه آن شهر را به مردم بدهند، ماهانه حدود دو و نیم میلیون تومان به هر نفر می‌رسد! یعنی: فرض کنید درآمد یک خانواده ۴ نفره در هر ماه، حدود ۱۰ میلیون تومان می‌شود! ولی الان همه این ۱۰ میلیون‌ها را سرمایه‌دارها می‌خورند!

حالا فهمیدید که چرا حضرت امام خمینی عظیم الشان، تعبیر «سرمایه‌دارهای زالو صفت» را استفاده کردند؟ البته الان کسی جرأت نمی‌کند این حرف‌ها را بزند!! یک نمونه از [زالو صفت بودن سرمایه‌دارها] این است که سرمایه‌دارها همه سود معادن را می‌برند! این خیلی مسئله مهمی است!
پس [زیرساخت سوم؛ یعنی مردمی کردن معادن] موجب می‌شود که شما تولیدکنندگان خرد را تأمین مالی کنید، [و در نتیجه] دیگر نیاز به وابستگی به "بانک" و "بورس" برای تأمین مالی خود نخواهند شد. و "تأمین مالی ارزان" برای آنها صورت خواهد پذیرفت.

خب؛ حالا آیا این مردمی کردن معدن در کشور اتفاق افتاده است؟ بله؛ مثلاً یک نمونه آن معدن فیروزه شهر نیشابور است. دوستان کارشناسی که به من گزارش می‌دادند می‌گفتند: «همین الان سود معدن فیروزه نیشابور بین حدود ۹۰ هزار نفر توزیع می‌شود!» پس می‌شود این کارها را انجام داد. برادران و خواهران گرامی! پس مشکل کجاست؟! مشکل همان حرف اولی است که عرض کردم: ما نمی‌خواهیم نگاه‌های آدام اسمیتی را کنار بگذاریم و می‌گوییم بخش خصوصی باید بهره‌بردار

۳/۲/۳/۲. قرارداد
سود حاصل از معادن در
اختیار تمام مردم؛ یکی
دیگر از دو راهکار
متصور در مردمی کردن
معادن

باشد! چرا؟! [چه لزومی دارد که بهره‌بردار، بخش خصوصی باشد؟!] در حالی که شما می‌توانید بهره‌برداری را به بخش مردمی بدهید. که معنا و نمونه اش را هم توضیح دادم.

بنابراین ما نسبت به "مردمی کردن اداره معادن" خیلی اصرار داریم؛ به این دلیل که می‌خواهیم "تأمین مالی برای خانواده‌ها" ایجاد کنیم.

۳/۲/۴. ساخت و راه‌اندازی بازارهای رایگان و وقفی با جانمایی مناسب؛ چهارمین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد

چهارمین کار برای مردمی کردن اقتصاد، ساخت بازارهای رایگان و وقفی با جانمایی مناسب است. باید بازار رایگان و وقفی در اختیار تولیدکنندگان قرار بگیرد؛ چرا؟ چون یکی از مهم‌ترین مشکلات تولیدکنندگان، [نداشتن] محلی برای فروش کالاهای تولیدی است. حضرت آقا امیرالمومنین (علیه‌السلام) می‌فرمایند: «حاکمیت یا خیرین باید بازار رایگان بسازند».^{۷۸} محل کسب و محل فروش کالا را باید به صورت رایگان در اختیار تولیدکنندگان قرار داد؛ تا تولید رونق بگیرد. این خیلی بحث مهمی است!

۳/۲/۴/۱. تضمین فروش برای تولیدکنندگان، استحکام شبکه توزیع کشور، بازتوزیع درآمدها و محرومیت‌زدایی، کاهش سطح قیمت‌ها و افزایش عقل مردم؛ پنج فائده ساخت و راه‌اندازی بازارهای رایگان و وقفی

۷۸. ارجاع پژوهشی: مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَيْسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع: «سُوقُ الْمُسْلِمِينَ كَمَسْجِدِهِمْ فَمَنْ سَبَقَ إِلَى مَكَانٍ فَهُوَ أَحَقُّ بِهِ إِلَى اللَّيْلِ. قَالَ: وَكَانَ لَا يَأْخُذُ عَلَى بُيُوتِ السُّوقِ كِرَاءً.»

امام صادق (علیه‌السلام) از امیرالمومنین (علیه‌السلام) نقل می‌کنند که ایشان می‌فرمودند: «بازار مسلمانان در حکم مسجد آنان است؛ پس هر کس به مکانی در آن زودتر برسد (و دکه‌ای را تصرف کند)، او بر آن دکه تا شب اولویت دارد. امام صادق (علیه‌السلام) در ادامه فرمود: «و امیرالمومنین (علیه‌السلام) هیچگاه برای دکه‌های بازار کرایه دریافت نمی‌کرد.»

الکافی، ج ۲، ص ۶۶۲ و ج ۵، ص ۱۵۵ / تهذیب الأحکام، ج ۷، ص ۹
سند تهذیب: أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع
وسائل الشيعة، ج ۵، ص ۲۷۸ / الوافي، ج ۱۷، ص ۴۴۷ / جامع أحاديث الشيعة، ج ۲۳، ص ۲۳۹ و ۲۴۰

عَنْهُ (مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى) عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ وَهَبٍ عَنْ جَعْفَرٍ عَنْ عَلِيِّ ع: «أَنَّ كَرَةَ أَنْ يَأْخُذَ مِنْ سُوقِ الْمُسْلِمِينَ أَجْرًا.»
امام صادق (علیه‌السلام) از امیرالمومنین (علیه‌السلام) که: «امیرالمومنین (علیه‌السلام) کراهت داشت که از بازار مسلمین مزد و اجر بگیرد.»

تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۳۸۳
الوافي، ج ۱۷، ص ۴۴۸ / وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۴۰۶ / جامع أحاديث الشيعة، ج ۲۳، ص ۲۴۰

می‌دانید معنای این کار [بازار رایگان در اختیار مردم قراردادادن] چیست؟ معنایش تضمین فروش برای تولیدکنندگان است. حالا اگر شما این [بازارهای رایگان و وقفی را] در یک مکان پر رفت‌وآمد قرار بدهید، [خیلی برای تولیدکنندگان مفید و پر درآمد خواهد بود].

مثلاً: بنده در شهر مشهد ارزیابی کردم؛ [به نظرم] باید در ۱۰ نقطه از شهر مشهد، بازار رایگان ساخته شود تا تولیدکنندگان خرد شهر مشهد بتوانند کالای خود را بفروشند. یکی از این نقطه‌ها، [داخل] یکی از صحن‌های حرم حضرت رضا (علیه‌السلام) است. یا یک مکان بسیار نزدیک به حرم حضرت رضا (علیه‌السلام).

نتیجه و فائده این کار این است که: کسانی که قدرت تهیه محل کسب ندارند امکان تجارت پیدا می‌کنند؛ هم محرومیت‌زدایی است، هم تضمین فروش برای تولیدکنندگان خرد. البته تولیدکنندگان بزرگ هم می‌توانند از آن استفاده کنند.

در مجموع ساخت بازارهای رایگان ۵ فایده دارد: (۱) تضمین فروش تولید، (۲) استحکام شبکه توزیع کشور، (۳) باعث بازتوزیع درآمدها و محرومیت‌زدایی می‌شود و (۴) کاهش سطح قیمت‌ها را در پی دارد. (چون وقتی محل کسب را رایگان کنید، قیمت محل کسب از قیمت فروش کسر می‌شود) (۵) فایده نهایی هم اینکه باعث افزایش عقل مردم می‌شود. شارع محترم می‌فرماید: «اگر می‌خواهید عقل شما افزایش پیدا کند تجارت را تعطیل نکنید». در روایتی نقل شده است که: یک نفر نزد امام صادق (علیه‌السلام) آمد و عرض کرد: «من وضعم خوب است؛ هم زندگی خودم می‌چرخد هم زندگی هفت نسل آینده‌ام! آیا می‌توانم مغازه خودم را ببندم؟» حضرت فرمودند: «نه؛ این کار را نکن.» بعد استدلال فرمودند که: «تَرُكُ التَّجَارَةِ يَنْقُصُ الْعَقْلَ»؛^{۷۹} یعنی: تجارت باعث می‌شود که عقل انسان

۷۹. ارجاع پژوهشی: مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي الْفَرَجِ الْقُمِيِّ عَنْ مُعَاذِ بْنِ بِيَّاعِ الْأَكْسَبِيِّ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَا مُعَاذُ أَضَعُفْتَ عَنِ التَّجَارَةِ أَوْ رَهَدْتَ فِيهَا قُلْتُ مَا ضَعُفْتُ عَنْهَا وَ مَا رَهَدْتُ فِيهَا قَالَ فَمَا لَكَ قُلْتُ كُنَّا نَتَنَظَّرُ أُمَّرَأَ وَ ذَلِكَ حِينَ قُتِلَ الْوَلِيدُ وَ عِنْدِي مَالٌ كَثِيرٌ وَ هُوَ فِي يَدِي وَ لَيْسَ لِأَحَدٍ عَلَيَّ شَيْءٌ وَ لَا أَرَانِي أَكُلُهُ حَتَّى أَمُوتَ فَقَالَ تَتْرُكُهَا فَإِنَّ تَرُكَهَا مَذْهَبَةٌ لِلْعَقْلِ اشعَ عَلَى عِيَالِكَ وَ يَأْتَاكَ أَنْ يَكُونَ هُمْ السُّعَاءَ عَلَيْكَ.

معاذ لباس فروش می‌گوید: «امام صادق علیه السلام به من فرمود: ای معاذ! در تجارت سست شدی بلکه از آن کناره گرفته‌ای! معاذ گفت: در تجارت سست نشده‌ام و از آن کناره‌گیری نکرده‌ام. امام علیه السلام فرمود: پس تو را چه شده است؟ گفتم: منتظر قیام شما هستم [یا منتظر دستور مجدد شما برای تجارت هستم] - این ماجرا مربوط به زمان کشته شدن ولید بن عبدالمطلب بود - و من مال

کم شود! و اگر کسی عقلش ناقض باشد، آیات و روایات را هم درست نمی‌فهمد! روابط انسانی را هم به چالش می‌کشد.

پس به این ۵ دلیل باید تجارت را عمومی کنیم؛ که یکی از زیرساخت‌های عمومی شدن تجارت، ساخت بازارهای رایگان است.

۳/۲/۵. تأمین اولیه نهاده‌های طبیعی تولید؛ پنجمین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد

پنجمین تدبیر برای راه‌اندازی اقتصاد مردم‌پایه، تأمین اولیه نهاده‌های طبیعی تولید است. اگر ما در یک کشور و یا در یک دوره‌ای زندگی می‌کردیم که اقتصاد آدام اسمیتی، تولید مردمی را از بین نبرده بود، به صورت طبیعی "نهاده‌های تولید" وجود داشت. اما الآن اگر می‌خواهیم کار را شروع کنیم، باید در هر شهری یک مرکزی را ایجاد کنیم که نهاده‌های طبیعی تولید را در اختیار مردم قرار بدهد.

بسیاری دارم که در اختیارم هست و به احدی بدهکار نیستم و گمان نمی‌کنم که تا پایان عمرم نیز تمام شود.» امام علیه السلام فرمود: تجارت را رها نکن؛ زیرا ترك آن عقل را از بین می‌برد. برای خانواده‌ات تلاش کن و بپرهیز از این که آنان برای تو کار و تلاش کنند.

الكافي، ج ۵، ص ۱۴۸ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۲

سند تهذيب: أحمد بن محمد بن عيسى عن علي بن الحكم عن أبي الفرج عن معاوية بن الأکسبة قال: [كُنْتُ أُنْتَظِرُ أَمْرَكَ بَدَلِ كُنَّا تَنْتَظِرُ أَمْرًا]

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدَ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدَ بْنِ سِنَانَ عَنْ حُذَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ كَثِيرٍ بَيَّاعِ الْأَكْسِيَّةِ قَالَ: «قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَ إِتَيْتُ قَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَدْعَ السُّوقَ وَ فِي يَدِي شَيْءٌ قَالَ إِذَا بَسَطْتَ رَأْيَكَ وَ لَا يُسْتَعَانَ بِكَ عَلَيَّ شَيْءٌ.»

معاذ بن كثير لباس فروش به امام صادق علیه السلام عرض کرد: «اموالی در اختیار دارم و تصمیم گرفته‌ام بازار را رها کنم. امام علیه السلام فرمود: در این صورت نظرت از ارزش و اعتبار ساقط می‌شود و در هیچ موردی از تو درخواست کمک نمی‌شود.»

الكافي، ج ۵، ص ۱۴۹ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۳ و ج ۶، ص ۳۲۹

علي بن إبراهيم عن أبيه عن ابن أبي عمير عن حماد بن عثمان عن أبي عبد الله ع قال: ترك التجارة ينقص العقل.

امام صادق (علیه السلام): ترك تجارت عقل انسان را کم می‌کند.

الكافي، ج ۵، ص ۱۴۸ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۲ (نقلاً عن الكليني)

الوافي، ج ۱۷، ص ۱۲۱ / وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۱۳ / جامع أحاديث الشيعة (للبروجردي)، ج ۲۲، ص ۲۷۸

البته [این نکته قابل ذکر است که:] ما چون تولید غیرمتمرکز داریم، دیگر نیاز کمتری به نهاده‌های دامی (مانند: کنجاله و...) داریم؛ چون وقتی تعداد دام و طیور کمتری دارید، خواهید توانست غذای آنها را از مزرعه خودتان تأمین کنید و دیگر لازم نیست که واردات نهاده‌های دامی را زیاد کنید.

۳/۲/۵/۱. بذر مرغوب
غیرتراریخته و
غیرهسته‌ای؛ اولین
نهاده طبیعی تولید

اولین نهاده تولید، "بذر مرغوب" (غیرتراریخته و غیرهسته‌ای) است. شما می‌دانید که وقتی الان می‌خواهند "مرغوب‌سازی بذرها" را انجام بدهند؛ یا از "شیوه‌های ژنتیکی" استفاده می‌کنند یا از "شیوه‌های پرتودهی هسته‌ای". که هر دوی این روش‌ها غلط هستند؛ ما باید بذر مرغوب را با روش "به‌گزینی" در اختیار مردم قرار بدهیم.^{۸۰}

۳/۲/۵/۲. آفت‌کشی
طبیعی (نه شیمیایی و
ژن پایه)؛ دومین نهاده
طبیعی تولید

نکته دیگر اینکه برای تولید، "آفت‌کشی طبیعی" لازم است، نه "آفت‌کشی با مواد شیمیایی" و نه "آفت‌کشی با شیوه‌های ژن‌پایه" که هر دو مضر هستند. ما به "ایده آفت‌کشی طبیعی" نیاز داریم. در روایات ما بحث شده است و حضرات معصومین (علیهم‌السلام) فرموده‌اند که چه چیزهایی آفت‌کشی می‌کند؛ مثلاً حضرت در روایت توضیح داده‌اند که: برخی از آفات از نوع حشره هستند و استفاده از "دود چوب درخت انار"، باعث می‌شود که حشره‌ها از محل باغ و محل کشاورزی شما دور شوند.^{۸۱} بنابراین چه در خانه، و چه در محیط‌های بزرگ‌تر؛ اگر خواستید کشاورزی، دامداری و

۳/۲/۵/۲/۱. استفاده
از دود چوب درخت انار
برای دفع حشرات؛ یک
نمونه از آفت‌کش‌های
طبیعی

۸۰. انتقال از متن: إن شاء الله امیدوارم که در آینده موفق بشویم و یک جلسه اختصاصی در مورد بذر برگزار کنیم؛ بنده حرف‌های خیلی مهمی در مورد بذر دارم که در آنجا این حرف‌ها را بیان خواهم کرد.

۸۱. ارجاع پژوهشی: عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ إِبرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ زِيَادٍ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع قَالَ: دُخَانُ شَجَرِ الرِّمَّانِ يَنْفِي الْهَوَامَّ.
موسی بن جعفر (علیه السلام): دود درخت انار، حشره‌ها را از بین می‌برد.

الکافی، ج ۶، ص ۳۵۵

الوافی، ج ۱۹، ص ۳۹۳ / وسائل الشیعة، ج ۲۵، ص ۱۵۹ / هداية الأمة، ج ۸، ص ۱۶۵

عَنْهُ (احمد بن محمد بن خالد) عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ يَفْطِينٍ قَالَ قَالَ أَبُو الْحَسَنِ الرَّضَا ع: حَطَبُ الرِّمَّانِ يَنْفِي الْهَوَامَّ.
امام رضا (علیه السلام): هیزم انار، حشره‌ها را از بین می‌برد.

باغداری انجام بدهید، حتماً یک مجموعه درخت انار بکارید، و هروقت آن را هرس^{۸۲} کردید می‌توانید از سوزاندن چوب‌های هرس شده برای آفت‌کشی استفاده کنید. روایات دیگری هم در این زمینه وجود دارد.

در مجموع، ایده پیشرفته آفت‌کشی طبیعی باید به کشاورزان آموزش داده شود. و این خیلی مهم است؛ چون اگر آفت‌کشی درست نشود طیبات تولید نمی‌شوند! همین الآن هم از شما خواهش می‌کنم که در مصرف دو سه مورد [از محصولات کشاورزی] مواظبت داشته باشید؛ ما تحقیق کرده‌ایم و دیده‌ایم که مثلاً توت‌فرنگی و همچنین برنج، در موارد متعددی سم دریافت می‌کنند! بگردید دنبال برنجی که آفت‌کشی طبیعی داشته باشد؛ وگرنه فکر می‌کنید که دارید میوه فصل مصرف می‌کنید، ولی در واقع زندگی خود را به چالش می‌کشید! لذا آفت‌کشی مسئله خیلی مهمی است که ان شاء الله بعداً به آن خواهیم پرداخت.

سومین لازمه تولید، "دامپزشکی شیء پایه" است. بالآخره اگر شما بخواهید یک حیوانی را نگهداری کنید، امکان بیمار شدن آن وجود دارد؛ [لذا] شبیهی که باعث می‌شود حیوان و دام شما کمتر به بیماری مبتلا شوند را [یاد بگیرید و رعایت کنید].

مثلاً شما حتماً باید دام خودتان را به نحو "سائمه"^{۸۳} نگهداری کنید. اینکه دام شما به چراگاه برود، یا اینکه غذای خود را در آخور بخورد؛ دو نوع اثر متفاوت در سلامت دام دارد. لذا بهتر است که

۳/۲/۵/۳. دامپزشکی شیء پایه؛ سومین نهاد طبیعی تولید

۳/۲/۵/۳/۱. نگهداری دام به صورت سائمه (چرانیدن دام در چراگاه) و قرار دادن نمک طبیعی در کنار غذای دام؛ دو نمونه از مصادیق دامپزشکی شیء پایه

المحاسن، ج ۲، ص ۵۴۵ / بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۱۶۳

۸۲. حذف شاخه‌های اضافی گیاه.

۸۳. ارجاع پرورشی / پژوهشی: السائمه من الماشية: الرعاية.

سائمه از چهارپایان: چرنده.

النهاية (ابن اثیر جزیری)، ج ۲، ص ۴۲۶ / مجمع البحرین، ج ۶، ص ۹۴

سائمه: شتری که می‌چرد و در آغل علف نمی‌خورد.

قاموس قرآن، ج ۳، ص ۳۵۶

قَوْلِ النَّبِيِّ ص: «فِي سَائِمَةِ الْغَنَمِ الزَّكَاةُ». ... يَدُلُّ عَلَى أَنَّ الْمَعْلُوفَةَ لَيْسَ فِيهَا زَكَاةٌ.

تهذيب الأحكام، ج ۱، ص ۲۲۵

قَوْلِ النَّبِيِّ ص «فِي سَائِمَةِ الْإِبِلِ زَكَاةٌ» فتخصيصه السائمه بالزكاة دليل على أن العاملة ليس فيها زكاة.

کنز الفوائد (کراچی، ۴۴۹ ق)، ج ۲، ص ۲۴

حیوانات خود را به چراگاه ببرید؛ چون حیوانات یک درک فطری در مورد گیاهانی که برای آنها مفید است دارند؛ اگر آنها را به چراگاه ببرید، احتمالاً فقط آن علف‌هایی که موجب سلامت اوست را انتخاب می‌کند. اما اگر او را محصور در آخور کردید، فقط غذایی که شما گذاشتید را می‌خورد. تدبیر دیگر این است که باید "نمک طبیعی" (نه "نمک تصفیه شده یددار" که اثر خیلی بدی روی دام دارد) در کنار غذای دام گذاشته شود.^{۸۴} می‌خواهم بگویم تدابیر شیء پایه برای کمتر مریض شدن دام وجود دارد که بحث آن باید راه بیفتند. پس این هم پنجمین توصیه که خیلی مهم است: نهاده‌های تولید (بذر، آفت‌کشی و دامپزشکی شیء پایه) باید به صورت طبیعی تأمین شوند.

و أمّا الإبل، و البقر، و الغنم، فليس في شيء منها زكاة إلا إذا كانت سائمة، طول الحول بكماله، و لا يعتبر الأغلب في ذلك السرائر الحاوي لتحرير الفتاوي (و المستطرفات)، ج ۱، ص ۴۴۶

و قال شيخنا أبو جعفر، في تفسير القرآن، في تفسير قوله تعالى «و مِثْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ» أي ترعون، يقال: سمت الإبل، إذا رعيتها، و قد سمت، تسوم، فهي سائمة، إذا رعت، و أصل السوم الابعاد في المرعى، و السوم في البيع الارتفاع في الثمن. السرائر الحاوي لتحرير الفتاوي (و المستطرفات)، ج ۲، ص ۲۳۵

۸۴. **ارجاع پژوهشی:** عَنْهُ (أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدِ الْبُرْقِيِّ) عَنْ أَبِيهِ عَنْ يُونُسَ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ رَجُلٍ عَنْ سَعْدِ الْإِسْكَافِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: إِنَّ فِي الْمِلْحِ شِفَاءً مِنْ سَبْعِينَ نَوْعًا مِنْ أَنْوَاعِ الْأَوْجَاعِ ثُمَّ قَالَ لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي الْمِلْحِ مَا تَدَاوَوْا إِلَّا بِهِ. امام صادق (عليه السلام): همانا در نمک شفاء از هفتاد نوع از انواع دردهاست. اگر مردم می دانستند که چه چیزی در نمک است، به غیر از آن مداوا نمی کردند.

المحاسن، ج ۲، ص ۵۹۰

بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۳۹۴ / هداية الأمة إلى أحكام الأئمة عليهم السلام (شيخ خُرّ)، ج ۸، ص ۱۸۵

عَنْهُ (أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدِ الْبُرْقِيِّ) عَنْ بَعْضِ مَنْ رَوَاهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَوْحَى إِلَى مُوسَى بْنِ عِمْرَانَ... فَإِنَّ فِي الْمِلْحِ دَوَاءً مِنْ سَبْعِينَ دَاءً أَهْوَنُهَا الْجُنُونُ وَ الْجُدَامُ وَ الْبَرَصُ وَ وَجَعُ الْحَلْقِ وَ الْأَضْرَاسُ وَ وَجَعُ الْبَطْنِ. امام صادق (عليه السلام) از حضرت رسول (صلی الله علیه و آله) روایت کرده که حضرت فرمود: خداوند به موسی علیه السلام وحی کرد: ... نمک داروی هفتاد بیماری است که کوچکترین آنها جنون، جذام، برص، گلو درد، دندان درد و درد شکم می باشد.

المحاسن، ج ۲، ص ۵۹۳

وسائل الشيعة، ج ۲۴، ص ۴۰۶ / الفصول المهمة، ج ۳، ص ۵۲ / بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۳۹۸ / الجواهر السنية، ص ۱۴۴

۳/۲/۶. راه‌اندازی الگوی غیرمتمرکز مدیریت آب؛ ششمین زیرساخت و اقدام برای

بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد

ششمین تدبیر برای تحقق اقتصاد مردم‌پایه، "راه‌اندازی الگوی غیرمتمرکز مدیریت آب" است. همان‌طور که عرض کردم آب را باید غیرمتمرکز تأمین کرد. حالا چگونه می‌توان آب را به صورت غیرمتمرکز تأمین کرد؟ من فعلاً در اینجا فقط به ۴ مورد اشاره می‌کنم.

اولین تدبیر، "تکنولوژی بسیار پیشرفته قنات" است. قبلاً عرض کردم که بسته به اینکه "چاه مادر قنات" در چه مکانی حفر شود، بین ۲۵ تا ۲۰۰ لیتر بر ثانیه آب می‌دهد! بنده وقتی از مسئولین شهر مشهد در مورد چاه‌های این شهر گزارش گرفتم، گفتند: «یک چاه عمیق ما [فقط] در حد ۱۵ تا ۲۰ لیتر بر ثانیه آب‌دهی دارد»؛ [در حالی که] ضعیف‌ترین قنات‌ها اینقدر [۲۵ لیتر] آب می‌دهند! همچنین [یکی دیگر از مزایای قنات این است که هزینه آن نسبت به حفر چاه‌های عمیق پایین‌تر است؛ مثلاً] هر چاه عمیق لا‌اقل ۵ میلیارد تومان هزینه دارد. بنابراین چاه عمیق نسبت قنات‌ها هم پرهزینه هستند و هم اصطلاحاً "دبی آب"^{۸۵} در آنها پایین است [و کم آب است]. اما اگر "چاه مادر قنات" درست طراحی شود، گاهی اوقات ممکن است ۱۰۰ لیتر آب بر ثانیه دریافت کنید!

۳/۲/۶/۱. راه‌اندازی
تکنولوژی بسیار
پیشرفته قنات؛ یکی از
الگوهای غیرمتمرکز
مدیریت آب

۸۵. **ارجاع پرورشی:** دبی آب (آب دهی) (discharge flow و یا rate of flow) به سرعتی اطلاق می‌شود که یک سیال، مانند آب یا گاز، از طریق مجرا، لوله یا هر کانال دیگری حرکت می‌کند. اغلب بر حسب حجم در واحد زمان اندازه‌گیری می‌شود، مانند گالن در دقیقه (GPM) برای مایعات، یا فوت مکعب در دقیقه (CFM) برای گازها. درک دبی آب در بهینه‌سازی فرآیندها کاملاً ضروری است.

یا به طور دیگر اگر بخواهیم بگوییم آب دهی چیست می‌گوییم: مقدار آبی که از یک منطقه خاص، مانند دریچه سد، لوله، کانال آب، رودخانه یا هر نقطه دیگر از ساختارهای طبیعی یا انسانی، در یک بازه زمانی خاص عبور می‌یابد، به عنوان آب‌دهی شناخته می‌شود.

منبع: کلینیک صنعت آب

[https://clinic-sanatab.com/water-flow-and-](https://clinic-sanatab.com/water-flow-and-pipes/#:~:text=%D8%AF%D8%A8%DB%AC%20%D8%A2%D8%A8%20%D8%A8%D8%A7%20%D8%A9%D8%A2%D8%AF%D8%A7%D8%B7%20%D8%AD%D8%AC%D8%A9%20%D8%B2%D8%B7%D8%B9%D8%AA%20%D8%AC%D8%B1%DB%AC%D8%A7%D8%A6%20%D8%A2%D8%A8%20%D8%A7%D8%B7%D8%AA)

[pipes/#:~:text=%D8%AF%D8%A8%DB%AC%20%D8%A2%D8%A8%20%D8%A8%D8%A7%20%D8%A9%D8%A2%D8%AF%D8%A7%D8%B7%20%D8%AD%D8%AC%D8%A9%20%D8%B2%D8%B7%D8%B9%D8%AA%20%D8%AC%D8%B1%DB%AC%D8%A7%D8%A6%20%D8%A2%D8%A8%20%D8%A7%D8%B7%D8%AA](https://clinic-sanatab.com/water-flow-and-pipes/#:~:text=%D8%AF%D8%A8%DB%AC%20%D8%A2%D8%A8%20%D8%A8%D8%A7%20%D8%A9%D8%A2%D8%AF%D8%A7%D8%B7%20%D8%AD%D8%AC%D8%A9%20%D8%B2%D8%B7%D8%B9%D8%AA%20%D8%AC%D8%B1%DB%AC%D8%A7%D8%A6%20%D8%A2%D8%A8%20%D8%A7%D8%B7%D8%AA)

نکته بعدی: "برنامه تقویت آبخوان"^{۸۶} است که باید بحث شود. یکی از برنامه‌هایی که ما برای تقویت آبخوان داریم، حفر چاه‌های خانگی و محلی است. تصور مردم و برخی از مسئولین این است که حفر چاه فقط برای "دریافت آب" است؛ در حالی که برعکس است و چاه ابتدائاً برای "جذب آب" است؛ یعنی: در هر منطقه‌ای که چاه وجود داشته باشند، "روان آب‌ها" جذب "آبخوان" می‌شوند. البته برنامه تقویت آبخوان مصادیق دیگری هم دارد. بنده [در این جلسه] فقط مثال می‌زنم تا بحث در ذهن شما متصور شود.

۳/۲/۶/۲. راه اندازی برنامه تقویت آبخوان؛ یکی دیگر از الگوهای غیرمتمرکز مدیریت آب

۳/۲/۶/۳. طراحی سقف‌های هدایت کننده آب باران در پشت‌بام؛ یکی دیگر از الگوهای غیرمتمرکز مدیریت آب

"طراحی سقف‌های هدایت کننده آب" هم یکی از برنامه‌های مدیریت آب ماست. طبق نظر قرآن، ما سه نوع آب داریم: یک نوع آب‌های زیرزمین، آب‌های روی زمین و آب‌هایی که از آسمان

۸۶. **ارجاع پرورشی:** Some rocks allow little or no water to flow through; these are known as impermeable rocks, or aquicludes. Others are permeable and allow considerable storage of water and act as major sources of water supply; these are known as aquifers. Aquifers overlain by an impermeable layer are called confined aquifers; aquifers overlain by an unsaturated, or vadose, zone of permeable materials are called unconfined aquifers. The boundary between the saturated and unsaturated zones is known as the water table. In some confined aquifers, hydraulic potentials may exceed those required to bring the water to the surface. These are artesian aquifers. A well drilled into such an aquifer will cause water to gush to the surface, sometimes with considerable force. Continued use of artesian water, however, will cause potentials to decline until eventually the water may have to be pumped to the surface

برخی از سنگ‌ها اجازه می‌دهند آب کمی یا اصلاً از آن عبور کند. این سنگ‌ها به عنوان سنگ‌های نفوذ ناپذیر یا آبریزان شناخته می‌شوند. برخی دیگر قابل نفوذ هستند و اجازه ذخیره قابل توجهی از آب را می‌دهند و به عنوان منابع اصلی تامین آب عمل می‌کنند. اینها به عنوان آبخوان شناخته می‌شوند. سفره‌های زیرزمینی که توسط یک لایه نفوذناپذیر پوشانده شده‌اند، آبخوان‌های محدود نامیده می‌شوند. سفره‌های زیرزمینی که توسط یک منطقه غیراشباع یا وادوز از مواد نفوذناپذیر پوشانده شده‌اند، سفره‌های محدود نامیده می‌شوند. مرز بین مناطق اشباع و غیر اشباع به عنوان سطح آب شناخته می‌شود. در برخی از سفره‌های زیرزمینی محدود، پتانسیل‌های هیدرولیکی ممکن است از پتانسیل‌های مورد نیاز برای رساندن آب به سطح فراتر رود. این آبخوان‌های آرتزین هستند. حفر چاه در چنین سفره‌ای باعث می‌شود که آب به سطح آب فوران کند، گاهی اوقات با نیروی قابل توجهی. با این حال، استفاده مداوم از آب آرتزین باعث کاهش پتانسیل‌ها می‌شود تا اینکه در نهایت ممکن است آب به سطح پمپ شود.

منبع: دانشنامه رسمی برتانیکا

<https://www.britannica.com/science/hydrologic-sciences/Groundwater>

می‌آیند.^{۸۷} تصور نکنید که آب‌هایی که از آسمان می‌آیند فقط تبخیر آب روی زمین هستند؛ خیر؛ تنها بخشی از آب‌هایی که به صورت بارش باریده می‌شوند ناشی از تبخیر هستند.

قرآن و خداوند متعال به ما گزارش داده‌اند که: «وَ أَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا»؛^{۸۸} که در برخی از روایات توضیح داده‌اند که: بعضی از این آب‌ها از آسمان دوم می‌آیند و بعضی از این آب‌ها (مانند آب

۸۷. **ارجاع پژوهشی:** أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيَجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِأُولِي الْأَلْبَابِ (سوره مبارکه زمر، آیه ۲۱)

آیا ندانسته‌ای که خدا از آسمان آبی نازل کرد، پس آن را به صورت چشمه‌هایی در زمین درآورد، آن گاه به وسیله آن زراعتی را که رنگ‌هایش گوناگون است، بیرون می‌آورد، سپس [آن زراعت] خشک می‌شود، در نتیجه آن را به رنگ زرد بینی، پس آن را ریز ریز و در هم شکسته می‌کند بی‌تردید در این [دگرگونی‌ها] برای خردمندان هشدار و عبرتی است.

وَ أَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً بِقَدَرٍ فَأَسْكَنَاهُ فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهِ لِقَادِرُونَ (سوره مبارکه مومنون، آیه ۱۸)
و از آسمان، آبی به اندازه نازل کردیم و آن را در زمین جای دادیم و بی‌تردید به از بین بردن آن کاملاً توانمندیم.

أَمْنَ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَ جَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَ جَعَلَ لَهَا رَوَاسِي وَ جَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا يَعْلَمُونَ (سوره مبارکه نمل، آیه ۶۱)

[آیا آن شریکان انتخابی شما بهترند] یا آنکه زمین را [برای موجودات در آن] آرام و قرارگاه ساخت و در شکاف‌هایش نهرهایی پدید آورد، و برای آن کوه‌هایی استوار قرار داد [تا زیر پای اهلس نلرزد]، و میان دو دریا [ی شیرین و شور] مانع و حایلی قرار داد [که با هم مخلوط نشوند] آیا با خدا معبودی دیگر هست [که شریک در قدرت و ربوبیت او باشد]؟! [نه، نیست] بلکه بیشترشان اهل معرفت و دانش نیستند.

۸۸. **ارجاع پژوهشی:** وَ تَزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جِبَاتٍ وَ حَبَّ الْحَصِيدِ * وَ التَّحْلَ بِاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ * رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَ أَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَلِكَ الْخُرُوجُ

و از آسمان آبی پر برکت (و مایه‌دار) باران‌دیم، و با آن بارانها بوستانها و دانه‌های خوراکی درو شدنی سبز کردیم* و درختان خرمای بلند، با شکوفه‌های برهم چیده* تا این همه روزی بندگان باشد و به وسیله آن زمین مرده را زنده کردیم و خروج [از قبرها] نیز اینچنین است

سوره مبارکه ق، آیات ۹ تا ۱۱

مُحَمَّدٌ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى عَنْ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ زَائِدٍ عَنْ أَبِي بصيرٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ قَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع: اشْرَبُوا مَاءَ السَّمَاءِ فَإِنَّهُ يُطَهِّرُ الْبَدَنَ وَ يَدْفَعُ الْأَسْقَامَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: «وَ يُنَزَّلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَ يُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْزَ الشَّيْطَانِ وَ لِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَ يُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ.»

نیسان) از زیر عرش می‌آیند! قرآن می‌فرماید: «وَ أَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا» این "ماء مبارک" آبی است که از عرش نازل می‌شود. در طب اسلامی هم بحث شده است که اگر شما به "آب ماه نیسان رومی"^{۸۹} توجه کنید، منشأ علاج و شفای بسیاری از بیماری‌ها است!^{۹۰} بنابراین پشت‌بام خانه

امیرالمومنین (علیه السلام): بنوشید آب باران را که تن را پاک کند و بیماریها را ببرد خدا تبارک و تعالی فرموده «و فرو فرستد بر شما از آسمان آبی تا شما را بدان پاکیزه کند و پلیدی شیطان را از شماها ببرد و دل‌های شما را با هم پیوندد و گامهاتان را برجا دارد.»

الکافی، ج ۶، ص ۳۸۷ / المحاسن، ج ۲، ص ۵۷۴

سند محاسن: عن القاسم بن یحیی عن جدّه الحسن بن راشد عن أبي بصیر عن أبي عبد اللّٰه قال حدّثني أبي عن جدّه قال قال أمير المؤمنين

الخصال، ج ۲، ص ۶۳۶

الدعوات (لراوندي)، ص ۱۸۳ / تفسير العياشي، ج ۲، ص ۵۱

وسائل الشيعة، ج ۲۵، ص ۲۶۶ / الوافي، ج ۲۰، ص ۵۸۳ / بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۴۵۳ / طب الأئمة عليهم السلام (للسبر)، ص ۲۰۱

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ عَلِيِّ بْنِ يَثْرِبَ عَنْ عَمْرِو بْنِ إِبرَاهِيمَ عَنْ خَلْفِ بْنِ حَمَادٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: «وَ أَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَارَكًا» قَالَ لَيْسَ مِنْ مَاءٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا وَ قَدْ خَالَطَهُ مَاءُ السَّمَاءِ.

امام باقر (علیه السلام): رسول خدا (صلی الله علیه و آله) در مورد قول خداوند: «ما از آسمان آب مبارکی فرو فرستادیم» فرمود: هیچ آبی در زمین نیست مگر آنکه با آب آسمان مخلوط شده است.

الکافی، ج ۶، ص ۳۸۷

الوافي، ج ۲۰، ص ۵۸۳ / بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۴۴۷ / وسائل الشيعة، ج ۲۵، ص ۲۶۵

۸۹. **ارجاع پرورشی:** الشهور الرّومیّة و هي اثنا عشر شهراً و هي: آب، و أيلول و تشرين الأوّل، و تشرين الثاني، و كانون الأوّل، و كانون الثاني، و شباط، و آذار، و نيسان، و أيار، و حزيران، و تمّوز.

ماه‌های رومی ۱۲ ماه است: آب، ایلول، تشرین اول، تشرین دوم، کانون اول، کانون دوم، شباط، آذار، نیسان، ایتار، حزیران و تمور.

تاج العروس من جواهر القاموس، ج ۶، ص ۱۹

«الشهور الشمسیّة»: ماههای شمسی از سال میلادی و عبارتند از (کانون الثاني ۳۱ روز) و (شباط ۲۸ روز) که در سال کبیسه ۲۹

روز می‌باشد و (آذار ۳۱ روز) و (نیسان ۳۰ روز) و (آبار ۳۱ روز) و (حزیران ۳۰ روز) و (تموز ۳۱ روز) و (آب ۳۱ روز) و (ایلول ۳۰ روز) و (تشرین الأوّل ۳۱ روز) و (تشرین الثاني ۳۰ روز) و (کانون الأوّل ۳۱ روز).

فرهنگ ابجدی، ص ۵۳۸

نيسان - از ماههای شمسی است، آوریل (آپریل) از ۱۲ فروردین تا دهم اردیبهشت و دارای ۳۰ روز است.

فرهنگ ابجدی عربی فارسی، ج ۱، ص ۹۴۲

۹۰. **ارجاع پژوهشی:** السید علی بن طاووس فی مهج الدعوات، نقلاً من کتاب زاد العابدین تألیف حسین بن ابی الحسن بن خلف الكاشغری الملقب بالفضل ما هذا لفظة حديث نيسان قال و أخبرنا الوالد أبو الفتح رحمه الله حدّثنا أبو بكر محمد بن عبد الله

الْحَشَانِيهِ الْبَلْخِيهِ حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرِ مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ الْبَابِ الْخَرِيرِيُّ حَدَّثَنَا أَبُو نَصْرِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسِ الْمَذْكُورِ الْبَلْخِيهِ حَدَّثَنَا أَحْمَدُ بْنُ أَحْمَدَ الْبَلْخِيهِ حَدَّثَنَا عَيْسَى بْنُ هَازُونَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمَرَ قَالَ حَدَّثَنَا نَافِعٌ عَنْ ابْنِ عَمَرَ قَالَ: كُنَّا جُلُوسًا إِذْ دَخَلَ عَلَيْنَا رَسُولُ اللَّهِ ص فَسَلَّمْ عَلَيْنَا فَرَدَدْنَا عَلَيْهِ السَّلَامَ فَقَالَ أَلَا أَعَلَّمَكُمُ دُعَاءَ عَلَمِي جَبْرِئِيلَ ص حَيْثُ لَا أَسْتَأْجِ إِلَى دَوَاءِ الْأَطْبَاءِ قَالَ عَلِيٌّ وَوَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ وَمَا ذَلِكَ الدَّوَاءُ فَقَالَ النَّبِيُّ لِعَلِيٍّ تَأْخُذُ مِنْ مَاءِ الْمَطَرِ بِتَيْمَسَانَ وَتَقْرَأُ عَلَيْهِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ سَبْعِينَ مَرَّةً وَآيَةَ الْكُرْسِيِّ سَبْعِينَ مَرَّةً وَفُلٌ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ سَبْعِينَ مَرَّةً وَفُلٌ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ سَبْعِينَ مَرَّةً وَفُلٌ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ سَبْعِينَ مَرَّةً وَفُلٌ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ سَبْعِينَ مَرَّةً وَتَشْرَبُ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ غَدْوَةً وَعَشِيَّةً سَبْعَةَ أَيَّامٍ مُتَوَالِيَاتٍ؛ قَالَ النَّبِيُّ ص وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيًّا أَنْ جَبْرِئِيلَ ع قَالَ إِنَّ اللَّهَ يَرْفَعُ عَنِ الَّذِي يَشْرَبُ مِنْ هَذَا الْمَاءِ كُلَّ دَاءٍ فِي جَسَدِهِ وَيُعَافِيهِ وَيُخْرِجُ مِنْ عُرْوَقِهِ وَجَسَدِهِ وَ عَظْمِهِ وَ جَمِيعَ أَعْضَائِهِ وَيَمْحُو ذَلِكَ مِنَ اللُّوْحِ الْمَحْفُوظِ وَ الَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيًّا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَ أَحَبُّ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ بَعْدَ ذَلِكَ فَشْرَبَ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ كَانَ لَهُ وَلَدٌ وَ إِنْ كَانَتْ امْرَأَةٌ عَقِيمًا وَ شَرِبَتْ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ الرَّقَّةَ اللَّهُ وَلَدًا وَ إِنْ كَانَ عَنِينًا وَ الْمَرْأَةُ عَقِيمًا وَ شَرِبَتْ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ أَطْلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ وَ ذَهَبَ مَا عِنْدَهُ وَ يَقْدِرُ عَلَى الْمَجَامَعَةِ وَ إِنْ أَحْبَبَتْ أَنْ تَحْمِلَ بِابْنٍ حَمَلَتْ وَ إِنْ أَحْبَبَتْ أَنْ تَحْمِلَ بِدَكْرٍ أَوْ أَنْثَى حَمَلَتْ وَ تَصْدِيقُ ذَلِكَ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَاءًا وَ يَهَبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ. أَوْ يَزُوجُهُمْ ذُكْرَانًا وَ إِنَاءًا وَ يَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا وَ إِنْ كَانَ بِهِ صُدَاعٌ فَشْرَبَ مِنْ ذَلِكَ يَسْكُنُ عَنْهُ الصُّدَاعُ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ إِنْ كَانَ بِهِ وَجَعُ الْعَيْنِ يَقَطُرُ مِنْ ذَلِكَ الْمَاءِ فِي عَيْنَيْهِ وَ يَشْرَبُ مِنْهُ وَ يَغْسِلُ عَيْنَيْهِ بِمَاءٍ بِإِذْنِ اللَّهِ وَ يَشُدُّ أَصُولَ الْأَسْنَانِ وَ يُطَيِّبُ الْفَمَ وَ لَا يَسِيلُ مِنْ أَصُولِ الْأَسْنَانِ الْعَابُ وَ يَسْقَطُ الْبَلْعَمُ وَ لَا يَبْخُمُ إِذَا أَكَلَ وَ شَرِبَ وَ لَا يَتَأَذَى بِالرِّيحِ وَ لَا يُصِيبُهُ الْفَالِجُ وَ لَا يَسْتَكِي ظَهْرُهُ وَ لَا يَسْجَعُ بَطْنُهُ وَ لَا يَخَافُ مِنَ الرُّكَامِ وَ وَجَعِ الضَّرْسِ وَ لَا يَسْتَكِي الْمَعْدَةَ وَ لَا الدُّودَ وَ لَا يُصِيبُهُ قَوْلَنْجٌ وَ لَا يَحْتَاجُ إِلَى الْحِجَامَةِ وَ لَا يُصِيبُهُ النَّاسُورُ وَ لَا يُصِيبُهُ الْحِجَّةُ وَ لَا الْجُدْرِيُّ وَ لَا الْجُنُونُ وَ لَا الْجُدَامُ وَ الْبُرْصُ وَ الرُّعَافُ وَ لَا الْقُلْسُ وَ لَا يُصِيبُهُ عَمِيٌّ وَ لَا بَكْمٌ وَ لَا حَرَسٌ وَ لَا صَمٌّ وَ لَا مُفْعَدٌ وَ لَا يُصِيبُهُ الْمَاءُ الْأَسْوَدُ فِي عَيْنَيْهِ - وَ لَا يُفْسِدُهُ دَاءٌ يُفْسِدُ عَلَيْهِ صَوْمَهُ وَ صَلَاتَهُ وَ لَا يَتَأَذَى بِالْوَسْوَسَةِ وَ لَا الْجِنَّ وَ لَا الشَّيَاطِينَ قَالَ النَّبِيُّ ص قَالَ جَبْرِئِيلُ إِنَّهُ مَنْ شَرِبَ مِنْ ذَلِكَ كَانَ تَمَّ كَانَ لَهُ جَمِيعُ الْأَوْجَاعِ الَّتِي تُصِيبُ النَّاسَ فَإِنَّهُ شَفَاءٌ لَهُ مِنْ جَمِيعِ الْأَوْجَاعِ فَقُلْتُ يَا جَبْرِئِيلُ هَلْ يَنْفَعُ فِي غَيْرِ مَا ذَكَرْتَ مِنَ الْأَوْجَاعِ قَالَ جَبْرِئِيلُ وَ الَّذِي بَعَثَكَ بِالْحَقِّ نَبِيًّا مَنْ يَفْرَأُ بِهَذِهِ الْآيَاتِ عَلَى هَذَا الْمَاءِ مَلَأَ اللَّهُ قَلْبَهُ نُورًا وَ ضِيَاءً وَ يُلْقِي الْإِلَهَامَ فِي قَلْبِهِ وَ يَجْرِي الْحِكْمَةُ عَلَى لِسَانِهِ وَ يَحْشُو قَلْبَهُ مِنَ الْفَهْمِ وَ التَّبَصُّرَةِ وَ لَمْ يُعْطِ مِثْلَهُ أَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ وَ يُرْسِلُ عَلَيْهِ أَلْفَ مَغْفِرَةٍ وَ أَلْفَ رَحْمَةٍ وَ يُخْرِجُ الْغِشَّ وَ الْخِيَانَةَ وَ الْعَيْبَةَ وَ الْحَسَدَ وَ الْبَغْيَ وَ الْكِبْرَ وَ الْبُخْلَ وَ الْحِرْصَ وَ الْغَضَبَ مِنْ قَلْبِهِ وَ الْعِدَاوَةَ وَ الْبَغْضَاءَ وَ التَّمِيمَةَ وَ الْوَقِيعَةَ فِي النَّاسِ وَ هُوَ الشَّفَاءُ مِنْ كُلِّ دَاءٍ.

ابن طاوس گوید که من حدیثی را در کتاب «زاد العابدین» تالیف حسین بن ابی الحسن بن خلف کاشغری ملقب به فضل در باره آب نیشان دیدم و آن این است: مروی از ابو الفتوح است که گفت: به ما خیر داد ابو بکر محمد بن عبد الله خشابی [خشانی] بلخی، از ابو نصر محمد بن احمد بن محمد [باب خ. ل. ۱]. حریری و او گفت که روایت نمود به ما ابو نصر عبد الله بن عباس [مذکر] بلخی، از احمد بن اجید [احید خ. ل. ۱]، و او گفته که: به ما حدیث نمود عیسی بن هارون، از محمد بن جعفر، از عبد الله بن عمر و او گفت که: به ما حدیث نمود نافع از، ابن عمر که گفت روزی نشسته بودیم که بر ما حضرت رسول خدا صلی الله علیه و آله و داخل شدند و بر ما سلام کردند. پس چون جواب سلام دادیم، فرمودند که: آیا می خواهید که شما را دوائی تعلیم کنم که آن را به من جبرئیل علیه السلام تعلیم کرده است که دیگر به دوائی طبیبان احتیاج نشود؟ پس حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام و سلمان و جمعی دیگر گفتند که: یا رسول الله آن دوا کدام است؟ آن حضرت روی به جانب امیر المؤمنین کردند و فرمودند که: قدری از آب باران نیشان را جمع کن و بر آن سوره فاتحه کتاب هفتاد مرتبه و آیه الکرسی هفتاد مرتبه و فُلٌ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ هفتاد مرتبه و فُلٌ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ هفتاد مرتبه و فُلٌ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ هفتاد مرتبه و فُلٌ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ هفتاد مرتبه بخوان. از آن آب در هر صبح و شام تا هفت روزی در پی بنوش و قسم به کسی که مرا برآستی فرستاده است آنکه جبرئیل علیه السلام گفت: بدرستی که خدای تعالی برطرف می کند از کسی که از این آب بیاشامد کل آزاری را که در جسد او باشد و او را از همه دردها سلامت می دارد و از رگهای او و استخوان او و از همه اعضاء او آزار را بیرون می آورد و از لوح محفوظ بیماری او را محو می کند. و سوگند به کسی که مرا برآستی به پیغمبری فرستاده است آنکه هر کس که او را فرزندی نبوده باشد و دوست داشته باشد آنکه برای او فرزندی بهم رسد، پس از این آب بیاشامد، خدای تعالی برای او فرزندی را روزی می گرداند و اگر زنی عقیم باشد و از برای او فرزندی نشود و از این آب بنوشد، خدای تعالی به او فرزندی را روزی می کند و اگر

باید قدرت استحصال آب آسمان را داشته باشد؛ پس [در طراحی و ساخت خانه] به یک سقف با ویژگی‌های خاص نیاز دارید. نباید در زمان طراحی سقف ساختمان یک ناودان طراحی کنید که آب را به کوچه بریزد؛ بلکه باید شیب سقف را به طرف حیاط خانه متمایل کنید و بعد آن آب را استحصال کنید.

آب آسمان را برای دو کار می‌توان استحصال کرد: یکی برای شستن، آبیاری درخت، سبزی‌کاری و سیراب کردن حیوانات. و یک کار دیگر هم برای شُرب انسان که همانطور که عرض کردم [نکته بسیار مهم آن است که: در استحصال آب آسمان،] به آب ماه نیسان رومی خیلی باید توجه شود.

کار چهارمی که برای راه‌اندازی الگوی غیرمتمرکز مدیریت آب باید انجام شود، "تفکیک آب نجس از آب کثیف در خانه" است. حتماً سیستم فاضلاب خانه خودتان را باید دو بخشی تعریف کنید:

۳/۲/۶/۴. تفکیک آب نجس از آب کثیف در خانه؛ یکی دیگر از الگوهای غیرمتمرکز مدیریت آب

مرد عتین باشد و قادر بر مقاربت کردن با زنان نباشد و از این آب بخورد، خدای تعالی از او این آزار را برطرف می‌کند و بر مجامعت کردن قادر می‌شود و اگر زنی خواهد به پسری آبستن شود و این آب را بیاشامد، به آن حامله می‌شود و همچنین اگر دختری را خواهد به آن آبستن می‌شود و تصدیق این معنی در قرآن مجید واقع شده که: *يَهْبُ لِمَنْ يَشَاءُ إِنَانَا وَ يَهْبُ لِمَنْ يَشَاءُ الذُّكُورَ أَوْ يُزَوِّجُهُمْ ذُكْرَانًا وَ إِنَانَا وَ يَجْعَلُ مَنْ يَشَاءُ عَقِيمًا* «و می‌بخشد خدای تعالی برای کسی که می‌خواهد دختر را و می‌بخشد به هر کس که می‌خواهد پسر را و تزویج می‌کند آنها را به پسران و دختران و می‌گرداند هر شخصی را که خواهد عقیم و بی‌فرزند» و اگر شخصی درد سر داشته باشد و از این آب بخورد درد سر او به اذن خدا ساکن می‌گردد و اگر درد چشم داشته باشد و قطره‌ای از این آب در چشم خود بچکاند و قدری از این بخورد و بیرون چشم خود را بشوید، آزار آن به اذن خدا برطرف می‌شود و این آب نیسان بیخ دندانها را محکم می‌کند و دهان را خوش بوی می‌کند و آب رفتن دهان را و بلغم را برطرف می‌کند و ادخال را در خوردن و آشامیدن زایل می‌گرداند و او را باد ناخوش آزار نمی‌رساند و مفلوج نگردد و درد شکم و درد کمر به او نرسد و آزار زکام و درد دندان نبیند و آزار معده و کرم روده و قولنج به او نرسد و محتاج به حجامت نشود و آزار بواسیر و خوارش بدن نبیند و از آبله و دیوانگی و آزار خوره و پیسی نجات یابد و به او آزار بیماری خون آمدن از بینی و برگردانیدن طعام هضم نشده نرسد، و نه کوری و نه گنگی و نه لکنک در زبان و نه گوی و نه زمین‌گیری و آب سیاه در چشم او ظاهر نگردد و به او هیچ دردی نرسد و او را شکی عارض نشود که نماز او و روزه او باطل شود و از وسوسه شیطان و جن ایمن گردد به برکت آشامیدن این آب. پس آنگاه پیغمبر صلی الله علیه و آله فرمودند که: جبرئیل علیه السلام گفت که: هر کس از این بیاشامد و او را همه دردها و آزاری که می‌رسد به انسان، باشد، پس بدرستی که از همه آنها شفا می‌یابد. پس من گفتم: ای جبرئیل آیا این آب نفع می‌کند در غیر این آزارهایی که تو آنها را مذکور ساختی؟ جبرئیل گفت: به حق آن کسی که ترا برآستی به پیغمبری فرستاده است، آنکه هر کس این آیات را به این آب بخواند، خدای تعالی دل او را از نور و روشنی پر می‌گرداند و الهام را در دل او می‌اندازد و حکمت را به زبان او ظاهر می‌سازد و دل او را از فهم و دانش پر می‌کند به آنچه مثل آن را به هیچ احدی از مردمان نداده باشد و خدای تعالی برای او هزار آمرزش و هزار رحمت می‌فرستد و از دل او غش و خیانت را و غیبت و حسد را و ظلم و تکبر را و بخل و حرص را و خشم و دشمنی را و سخن چینی و فساد کردن در میان مردمان را بیرون می‌کند و این آب شفا از هر دردی است که باشد.

مهج الدعوات (سید بن طاووس)، ص ۳۵۶

بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۴۷۷ و ج ۹۵، ص ۴۱۹ / زاد المعاد (علامه محمد باقر مجلسی)، ص ۳۲۸ / مستدرک الوسائل، ج ۱۷، ص ۳۲

یک بخش برای ازاله نجاست که باید به چاه جداگانه‌ای برود، یک بخش هم برای آبی که لباس‌ها و ظرف‌های غیرنجس را می‌شوید که می‌توان آن را از مبدأ تفکیک کرد تا بعداً برای تصفیه فاضلاب مشکلی ایجاد نشود؛ چون تصفیه آب کثیف خیلی راحت تر از تصفیه آب نجس است. دیده‌اید که فقها فرموده‌اند: «کراهت دارد که آب باقیمانده وضو را در چاه دستشویی بریزید».^{۹۱} اگر در این کلام دقت کنید، متوجه می‌شوید که شارع دارد به "تفکیک سیستم فاضلاب" توصیه می‌کند.^{۹۲}

۹۱. **ارجاع پرورشی:** ریختن آب غسل میت، همچنین آب وضو در چاه مستراح کراهت دارد.

العروة الوثقی (طباطبایی یزدی، محمدکاظم)، ص ۲، ص ۶۱
مهدّب الاحکام (سبزواری، عبدالاعلی)، ج ۲، ص ۳۱۶

۹۲. **ارجاع پژوهشی:** عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الْحَمِيرِيُّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدِ الطَّبَالِسِيِّ عَنِ الْعَلَاءِ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنِ الْبَيْتْرِ يَتَوَضَّأُ مِنْهَا الْقَوْمُ وَإِلَى جَانِبِهَا بِالْوَعَةِ قَالَ إِنْ كَانَ بَيْنَهُمَا عَشْرَةُ أَذْرُعٍ وَكَانَتِ الْبَيْتْرُ الَّتِي يَسْتَقُونَ مِنْهَا مِمَّا تَلِي الْوَادِي فَلَا بَأْسَ.

علاء گوید: از امام صادق (علیه السلام) در مورد چاهی که از آب آن وضو گرفته می‌شود در حالی که در کنارش چاه فاضلاب است؟ امام فرمود: اگر بین آن دو ده ذراع فاصله است و چاهی که از آن آب گرفته می‌شود کنار وادی باشد، اشکالی ندارد.

قرب الإسناد، ص ۳۲
وسائل الشیعة، ج ۱، ص ۲۰۰ / بحار الأنوار، ج ۷۷، ص ۳۱

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ أَبِي إِسْمَاعِيلَ السَّرَّاجِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عُثْمَانَ عَنْ قُدَامَةَ بْنِ أَبِي يَزِيدَ الْحَمَّارِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلْتُهُ كَمْ أَذْنَى مَا يَكُونُ بَيْنَ الْبَيْتْرِ بِئْرِ الْمَاءِ وَالْبَالُوَعَةِ فَقَالَ إِنْ كَانَ سَهْلًا فَسَبْعَةٌ أَذْرُعٌ وَإِنْ كَانَ جَبَلًا فَخَمْسَةٌ أَذْرُعٌ ثُمَّ قَالَ الْمَاءُ يَجْرِي إِلَى الْقِبْلَةِ إِلَى يَمِينٍ وَيَجْرِي عَنْ يَمِينِ الْقِبْلَةِ إِلَى بَيْسَارِ الْقِبْلَةِ وَلا يَجْرِي مِنَ الْقِبْلَةِ إِلَى دُبْرِ الْقِبْلَةِ.

از امام صادق (علیه السلام) سوال شد: کمترین مقدار فاصله بین چاه آب و چاه فاضلاب چقدر باید باشد؟ فرمود: اگر زمین نرم است، هفت ذراع. اگر زمین محکم و سخت است، پنج ذراع. ...

الکافی، ج ۳، ص ۸
الإستبصار، ج ۱، ص ۶۶ / تهذیب الأحکام، ج ۱، ص ۴۱۰ (نقلاً عن الكلینی)
الوافی، ج ۶، ص ۹۶ / وسائل الشیعة، ج ۱، ص ۱۹۹

أَحْمَدُ بْنُ إِدْرِيسَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ عَنْ عَبَّادِ بْنِ سُلَيْمَانَ عَنْ سَعْدِ بْنِ سَعْدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْقَاسِمِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ ع فِي الْبَيْتْرِ يَكُونُ بَيْنَهَا وَبَيْنَ الْكَنْيْفِ خَمْسَةٌ أَذْرُعٌ وَأَقَلُّ وَ أَكْثَرُ يَتَوَضَّأُ مِنْهَا قَالَ لَيْسَ يُكْرَهُ مِنْ قُرْبٍ وَ لَا بُعْدٍ يَتَوَضَّأُ مِنْهَا وَ يُعْتَسَلُ مَا لَمْ يَتَغَيَّرِ الْمَاءُ.

مباحث دیگری هم در "الگوی غیرمتمرکز مدیریت آب" وجود دارد که بعداً بحث خواهیم کرد.

۳/۲/۷. راه‌اندازی هنرستان‌های مرتبط با مشاغل برتر؛ هفتمین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد

هفتمین زیرساخت اقتصاد مردم‌پایه، "راه‌اندازی هنرستان‌های مرتبط با مشاغل برتر" است. بلافاصله باید "سیستم آموزشی مشاغل برتر" را به صورت "غیرمتمرکز" در همه شهرها راه انداخت. چون در حال حاضر مردم اصلاً با مشاغل برتر آشنا نیستند.^{۹۳} بنده برنامه درسی و مهارتی این هنرستان‌ها را در جلسه دیگری بحث خواهیم کرد.

۳/۲/۸. راه‌اندازی برنامه معرفی و حمایت از مشاغل برتر در مساجد و نمازهای جمعه؛ هشتمین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد

هشتمین اقدام برای حمایت از الگوی مردم‌پایه اقتصاد، "برنامه معرفی و حمایت از مشاغل برتر در مساجد و نماز جمعه" است. تمام طبه‌های حوزه علمیه مشهد و تمام طلبه‌های حوزه علمیه قم باید بخشی از منبرشان را به این اختصاص بدهند که «چه شغلی خوب است و چه شغلی بد؟» تا مردم مشاغل برتر را بشناسند. خصوصاً در نماز جمعه‌ها و بالاخص در شرایط کنونی که آقا هم فرمودند:

از موسی بن جعفر (علیه السلام) در مورد چاهی که بین آن و بین چاه فاضلاب پنج ذراع یا کمتر یا بیشتر فاصله است سوال شد؟ حضرت فرمود: فاصله آنها چه کم باشد و چه زیاد، استفاده از آن کراهت ندارد؛ مادامی که [رنگ یا بویا مرزه] آب آن تغییر نکند.

الکافی، ج ۳، ص ۸

تهذیب الأحکام، ج ۱، ص ۴۱۱ / الإستبصار، ج ۱، ص ۴۶ (نقلاً عن الکلینی)

وسائل الشیعة، ج ۱، ص ۲۰۰

* کلام مرحوم شیخ طوسی (ره) بعد از نقل این روایت و در پایان این دسته از روایات در کتاب استبصار:

قَالَ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ [الطوسی]: هَذَا الْخَبَرُ يَدُلُّ عَلَى أَنَّ الْأَخْبَارَ الْمُتَقَدِّمَةَ كُلَّهَا مَحْمُولَةٌ عَلَى الْإِسْتِحْبَابِ دُونَ الْحَظَرِ وَالْإِيجَابِ.

این روایت پایانی دلالت می‌کند بر اینکه روایت‌های دیگری که نقل شد، تماماً حمل بر استحباب می‌شود نه حرمت یا وجوب.

الإستبصار، ج ۱، ص ۴۷

وسائل الشیعة، ج ۱، ص ۲۰۰

۹۳. جهت مشاهده روایات مشاغل برتر؛ به پیوست شماره ۸ مراجعه فرمایید.

«اولویت اول ما اقتصاد است» باید همیشه بخشی از خطبه‌ها در مورد اقتصاد مردمی و تفاوت آن با اقتصاد بخش خصوصی و اقتصاد دولتی باشد. اگر ائمه جمعه و جماعت حمایت کنند، مشاغل برتر راه می‌افتد؛ چون راه‌افتادن مشاغل برتر نیاز به حمایت سیاسی دارد که کار امام جمعه‌ها و امام جماعت‌هاست.

مثلاً می‌توانید با ستاد نماز جمعه شهر مشهد همکاری کنید و "جشنواره عکس معرفی مشاغل برتر" را در حاشیه نماز جمعه بر پا کنید. در محل یک مسجد هم می‌توان این کار را انجام داد. مثلاً می‌توانید ۳۰ عدد عکس بگذارید که مردم مثلاً با "نوغان‌داری" آشنا شوند؛ الان دیگر مردم "شغل پیشرفته نوغان‌داری"^{۹۴} را فراموش کرده‌اند! یا مثلاً فرض کنید [عکس‌هایی قرار بدهید که مردم] با "الگوهای غیرمتمرکز مدیریت معدن" آشنا شوند. و یا اینکه می‌توانید در نمایشگاه عکس‌هایی قرار بدهید که در آن "تکنولوژی‌های استحصال روغن خانگی" را معرفی کنید. این چیزها نیاز به معرفی دارد و یکی از راه‌های آن، نمایشگاه عکس است.

**۳/۲/۸/۱. راه‌اندازی
نمایشگاه عکس در
حاشیه نماز جمعه یا
مسجد محله در مورد
معرفی مشاغل برتر؛
یکی از راه‌های معرفی
مشاغل برتر**

۳/۲/۹. راه‌اندازی برنامه ملی کاهش مصرف انرژی (برنامه مواجهه با اسراف)؛ نهمین زیرساخت و اقدام برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد

آخرین تدبیر پیشنهادی ما در این جلسه برای راه‌اندازی اقتصاد مردم‌پایه، "برنامه ملی کاهش مصرف انرژی" و یا اصطلاحاً "برنامه مواجهه با اسراف" است. می‌دانید که مصرف انرژی در همه

۹۴. **ارجاع پرورشی:** پرورش کرم ابریشم به عنوان فعالیت نوغانداری نام گرفته است. (در اصطلاح به تخم کرم ابریشم نوغان گفته می‌شود و به همین جهت پرورش کرم ابریشم به شغل نوغانداری معروف است.) این شغل با پیشینه ۴۵۰۰ ساله در جهان، از دیر باز در کشور ما رواج داشته است. به طوری که این مرز و بوم همواره از تأثیر این صنعت بر تعاملات اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و ... بهره جسته است. نوغانداری در ایران تاریخ پر فراز و نشیبی را پیموده است که دوره فراز آن در عهد صفویه و فرود آن در عهد قاجاریه مشهود بوده است.

منبع: مرکز تحقیقات ابریشم کشور (وزارت جهاد کشاورزی / سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی)

<https://abrisham.areeo.ac.ir/fa-IR/abrisham.areeo.ac/۵۵۴۷>

حوزه‌ها (برق، بنزین و گازوئیل و ...) در کشور ما در حال افزایش است. لذا باید به جای "سیاست‌های قیمتی" به سمت "کاهش مصرف" برویم.

۳/۲/۹/۱. تمرکز بر روی کاهش حمل و نقل در کشور؛ یکی از سه اقدام موثر بر کاهش مصرف انرژی

به نظر ما اگر سه کار انجام بگیرد، "کاهش مصرف انرژی" در کشور اتفاق خواهد افتاد: اولین اقدام این است که بر روی "کاهش حمل و نقل" تمرکز کنیم. که در ابتدای بحث خودم به برخی از تدابیر آن اشاره کردم. مثلاً یکی از تدابیر این است که فاصله محل کار با محل مسکن کوتاه باشد. این موجب کاهش حمل و نقل می‌شود و مصرف کمتر بنزین.

۳/۲/۹/۱/۱. **جانمایی صحیح "محل کار" و "محل بازار" و "محل تفریح" و "محل تحصیل" در طراحی و ساخت شهرها؛ چهار اقدام اصلی موثر بر کاهش حمل و نقل در کشور**

پس: "جانمایی صحیح محل کار"، "جانمایی صحیح محل بازار"، "جانمایی صحیح محل تفریح" و "جانمایی صحیح محل تحصیل"؛ این چهار کار منجر به "کاهش حمل و نقل" در کشور می‌شود.^{۹۵}

۹۵. **ارجاع پرورشی:** جهت مطالعه بیشتر در این موضوع؛ به گزارش‌های مکتوب مدرسه فقهی هدایت با موضوع «مدیریت شهری محله محور» مراجعه بفرمایید:

گزارش اول: دوره مدیریت شهری محله محور (۱۰ جلسه - مدرسه علمیه مروی تهران - تیرماه سال ۱۳۹۵)
https://eitaa.com/ketab_olgou/۱۹

گزارش دوم: نشست تخصصی مدیریت شهری محله محور (اداره کل تبلیغات اسلامی مشهد - شهریور ۹۸)
<https://eitaa.com/olgou۴/۲۱۵۱>

گزارش سوم: دوره مدیریت شهری محله محور (۷ جلسه - سپاه بابلسر - شهریور ۱۳۹۹)
https://eitaa.com/ketab_olgou/۷۶

گزارش چهارم: طرح تمدنی محله امام رضا علیه السلام (شهرداری مشهد - دی ماه ۱۴۰۰)
https://eitaa.com/ketab_olgou/۷

گزارش پنجم: برنامه فقهی ارتقای مدیریت شهری قم (ساختمان خاتم - اردیبهشت ۱۴۰۱)
https://eitaa.com/ketab_olgou/۵

۳/۲/۹/۲. توسعه گرمایش و سرمایش طبیعی (شیءپایه)؛ یکی دیگر از سه اقدام موثر بر کاهش مصرف انرژی

تدبیر دیگر: "توسعه گرمایش و سرمایش طبیعی" است. همانطور که اخیراً در یک برنامه‌ای اشاره کردیم: شارع محترم ۶ کار برای "مدیریت طبیعی گرمایش و سرمایش" توصیه کرده است که ما به آنها «گرمایش و سرمایش شیءپایه» می‌گوییم و لازم است که این ۶ کار را رواج بدهیم. اما اگر شما این ۶ کار طبیعی را در دستور کار قرار ندهید، مجبور می‌شوید فقط به محوریت "تکنولوژی‌های [غیر طبیعی] گرم‌کننده و سردکننده"، محیط خودتان را گرم و سرد کنید و این کار هم باعث مصرف بسیار بالای انرژی می‌شود!

۳/۲/۹/۲/۱. تغییر الگوی آشپزی در جامعه (مانند: آشپزی و تغذیه براساس آشنایی با غذاهای با طبع سرد و گرم)؛ یکی از اقدامات برای توسعه گرمایش و سرمایش طبیعی (شیءپایه)

یکی از آن ۶ کار "تغییر الگوی آشپزی در جامعه" است. برادران و خواهران گرمی! اگر مثلاً ۲۰۰ سال قبل به یک شهر بسیار گرمی می‌رفتیم، مردم آنجا گرما را کمتر از مردم امروزی احساس می‌کردند؛ چون با "پدیده غذاهای با طبع سرد و خنک" آشنا بودند. مثلاً فرض کنید اگر دمای یک شهری ۵۰ درجه است؛ اگر کسی "طبخ غذاهای با طبع خنک" را بلد باشد، واقعاً دمای ۵۰ درجه به او فشار نمی‌آورد! یا کمتر آن را حس می‌کند.

اما کسی که در شهری مثل اهواز (که دمای آن ۵۰ درجه یا بالاتر است) زندگی می‌کند و صبح به او ارده شیره یا غذاهای صنعتی بدهیم، حتماً وقتی بیرون می‌رود احساس گرمای بیشتری می‌کند؛ لذا نیاز او به استفاده از کولر خیلی افزایش پیدا می‌کند.

لذا بنده آدم‌هایی را دیده‌ام که وقتی از حمام بیرون می‌آیند، روبه‌روی کولرگازی می‌نشینند و با دست هم خودشان را خنک می‌کنند و بعد هم می‌گویند «هنوز خنک نشده‌ام!» بنده به اینها می‌گویم: «آقا جان! شما باید خودت را از درون خنک کنی.» اما علم این مسائل را از میان مردم برداشته‌اند و وزارت بهداشت یا وزارت نیروی ما هم علمی در این زمینه ندارند. در صورتی که به اعتقاد ما می‌شود تحمل گرما و سرما را آسان‌تر کرد.

ما در بحث سرمایه‌ش و گرمایش، یک بحث خیلی فنی داریم که یک بُعد آن این است که الگوی آسپزی خود را اصلاح کنیم. مثلاً به شما توصیه می‌کنم حتماً "سبزی خُرفه"^{۹۶} و "میوه آلو"^{۹۷} را در استفاده از سبزی خُرفه و میوه آلو در فصل گرما؛ دو نمونه از مصادیق آسپزی و تغذیه براساس غذاهای با طبع سرد و گرم

۹۶. **ارجاع پژوهشی:** عَلِيُّ بْنُ إِبرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: وَطِئَ رَسُولُ اللَّهِ ص الرَّمْضَاءَ فَأَخْرَقْتُهُ فَوَطِئَ عَلَى الرَّجُلَةِ وَ هِيَ التَّبَلَةُ الْحَمَقَاءُ فَسَكَنَ عَنْهُ حَرُّ الرَّمْضَاءِ فَدَعَا لَهَا وَ كَانَ يُحِبُّهَا ص وَ يَقُولُ مَنْ تَبَلَّ مَا أُتْرِكَهَا.

امام صادق علیه السلام: پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) بر زمین سوخته‌ای پا نهاد و آن زمین، پایش را سوزاند. پس، پای خویش را بر خُرفه نهاد و در نتیجه، سوزش حاصل از زمین سوخته، فرو نشست. و پیامبر (صلی الله علیه و آله) خُرفه را دوست داشت، برای آن دعا می‌کرد و می‌گفت: «چه گیاه پُربرکتی است!».

الکافی، ج ۶، ص ۳۶۷ / المحاسن، ج ۲، ص ۵۱۶ (عنه عن أبيه عن ابن أبي عمير عن رجل عن أبي عبد الله) الوافي، ج ۱۹، ص ۴۴۳ / وسائل الشيعة، ج ۲۵، ص ۱۹۴ / بحار الأنوار، ج ۱۶، ص ۲۹۱ و ج ۶۳، ص ۲۳۴

الْقُطْبُ الرَّاَوْنِدِيُّ فِي الدَّعَوَاتِ، كَانَ النَّبِيُّ ص وَجَدَ حَرَاةً فَعَضَّ عَلَى رَجُلَةٍ فَوَجَدَ لِدَلِكِ رَاحَةً فَقَالَ اللَّهُمَّ بَارِكْ فِيهَا إِنَّ فِيهَا شِفَاءً مِنْ تِسْعَةٍ وَ تِسْعِينَ دَاءً أَنْتَبِي حَيْثُ شِئْتَ.

پیامبر (صلی الله علیه و آله) حرارتی یافت. بر خُرفه‌ای دندان فشرد و از آن احساس راحتی کرد. سپس فرمود: «خداوند! در آن برکت بنه. در آن، شفای نود و نه درد است. [ای خُرفه!] در هر جا می‌خواهی، بروی».

الدعوات (للاخواندي)، ص ۱۵۵

بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۲۳۵ / مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۴۲۱

۹۷. **ارجاع پژوهشی:** مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ زِيَادِ الْقَنْدِيِّ قَالَ: دَخَلْتُ عَلَى أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ ع وَ بَيْنَ يَدَيْهِ تَوْرٌ مَاءٍ فِيهِ إِجَاصٌ أَسْوَدٌ فِي إِثَانِهِ فَقَالَ إِنَّهُ هَاجَتْ بِي حَرَاةٌ وَ إِنَّ الْإِجَاصَ الطَّرِيَّ يُطْفِئُ الْحَرَاةَ وَ يُسَكِّنُ الصَّفْرَاءَ وَ إِنَّ الْيَاسَ مِنْهُ يُسَكِّنُ الدَّمَ وَ يَسْلُ الدَّاءَ الدَّوِيَّ.

به نقل از زیاد قندی: بر امام کاظم علیه السلام در آمد، در حالی که نزد ایشان ظرف آبی قرار داشت و چند آلوی سیاه که همان زمان، هنگام چیدنش بود در آن دیده می‌شد. فرمود: «حرارت، در من بالا گرفته و آلوی تازه حرارت را خاموش می‌کند و صفرا را فرو می‌نشانند. خشک آن نیز خون را آرام می‌کند و دردهای بی‌درمان را از تن بیرون می‌کشد»

الکافی، ج ۶، ص ۳۵۹

مکارم الأخلاق، ص ۱۷۵ (لايكون فيه الطرى)

الوافي، ج ۱۹، ص ۴۰۵ / بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۱۸۹ / وسائل الشيعة، ج ۲۵، ص ۱۷۱ / مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۴۰۶ (نقلاً عن المكارم)

عَنْهُمْ ع: عَلَيْكُمْ بِالْإِجَاصِ الْعَتِيقِ فَإِنَّ الْعَتِيقَ قَدْ بَقِيَ نَفْعُهُ وَ ذَهَبَ ضَرُّهُ وَ كُلُّهُ مُقَشَّرٌ فَإِنَّهُ نَافِعٌ لِكُلِّ مِرَارٍ وَ حَرَاةٍ وَ وَهَجٍ يَهَيِّجُ مِنْهَا.

طب الأئمة عليهم السلام: بر شما باد آلوی مانده؛ چرا که در مانده آن، سودش بر جای مانده و زیانش رفته است. آن را پوست‌کنده بخورید؛ چرا که برای هر تلخه و حرارت و فروختگی‌ای که از حرارت برخاسته باشد، سودمند است.

طب الأئمة عليهم السلام (ابن‌بسطام)، ص ۱۳۶

بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۱۸۹ / مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۴۰۶ (و فيه يهيج الرياح بدل يهيج منها)

این فصل گرم مصرف کنید. خُرفه را زیادترو آلو را هم روزی ۴ یا ۵ عدد (به صورت "تر") مصرف کنید؛ چون مصرف زیاد آلوی تر مشکلات مفصلی در فرد ایجاد می‌کند و همچنین باد در مفاصل ایجاد می‌کند.^{۹۸} اگر همین دو غذا را مصرف کنید، می‌بینید که گرما چقدر قابل تحمل و معمولی است!

اما سازمان بی‌سواد هواشناسی جهانی و سازمان بهداشت جهانی دائماً می‌گویند: «گرمایش هوا اتفاق افتاده است»^{۹۹} و البته شما می‌دانید که اینها یک برنامه‌هایی ورای این حرف‌ها دارند؛ [به این

۳/۲/۹/۲/۲
برنامه‌های بسیار سطحی
و گاهی مُغرضانه (مانند:
تعطیلی کشاورزی و
دامداری و ایجاد قحطی
در جهان!); راهکار
اسناد بین‌المللی برای
مدیریت گرمایش زمین و
تغییرات اقلیمی!

۹۸. ارجاع پژوهشی: عَنِ الْأَزْرَقِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ: سَأَلْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَنِ الْإِجَاصِ فَقَالَ نَافِعٌ لِلْمِرَارِ وَ يُلَيِّنُ الْمَفَاصِلَ فَلَا تُكْثِرُ مِنْهُ فَيُعَقِّبَكَ رِيحًا فِي مَفَاصِلِكَ.

ازرق بن سلیمان: از امام صادق علیه السلام درباره آلو پرسیدم. فرمود: «برای تلخه (صفرا و سودا) مفید است و مفاصل را نیز نرم می‌کند؛ اما از آن، زیاد مخور که سرانجام، در مفصل‌هایت، بادهایی بر جای می‌نهد».

طب الأئمة عليهم السلام (ابن‌سپاطم)، ص ۱۳۶

بحار الأنوار، ج ۶۳، ص ۱۸۹ / مستدرک الوسائل، ج ۱۶، ص ۴۰۵

عَنِ الصَّادِقِ ع أَنَّهُ قَالَ: الْإِجَاصُ عَلَى الرَّبْقِ يُسَكِّنُ الْمِرَارَ إِلَّا أَنَّهُ يَهَيِّجُ الرَّيَّاحَ.

امام صادق علیه السلام: آلو در حالت ناشتا تلخه (صفرا و سودا) را فرو می‌نشانند، هر چند که بادها را نیز تحریک می‌کند.

همان

۹۹. ارجاع پرورشی:

Goal ۱۳: CLIMATE ACTION: There is no country that is not experiencing the drastic effects of climate change. Greenhouse gas emissions are more than ۵۰ percent higher than in ۱۹۹۰. Global warming is causing long-lasting changes to our climate system, which threatens irreversible consequences if we do not act. The annual average economic losses from climate-related disasters are in the hundreds of billions of dollars. This is not to mention the human impact of geo-physical disasters, which are ۹۱ percent climate-related, and which between ۱۹۹۸ and ۲۰۱۷ killed ۱.۳ million people, and left ۴.۴ billion injured. The goal aims to mobilize US ۱۰۰ \$ billion annually by ۲۰۲۰ to address the needs of developing countries to both adapt to climate change and invest in low-carbon development.

هدف ۱۳: اقدام برای اقلیم: هیچ کشوری وجود ندارد که اثرات شدید تغییرات آب و هوایی را تجربه نکند. انتشار گازهای گلخانه‌ای بیش از ۵۰ درصد بیشتر از سال ۱۹۹۰ است. گرم شدن زمین باعث تغییرات طولانی مدت در سیستم آب و هوایی ما می‌شود که در صورت عدم اقدام ما عواقب جبران ناپذیری را تهدید می‌کند. میانگین سالانه خسارات اقتصادی ناشی از بلایای مرتبط با آب و هوا صدها میلیارد دلار است. این به معنای تأثیر انسانی بلایای ژئوفیزیکی نیست که ۹۱ درصد آن به اقلیم مربوط می‌شود و بین سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۱۷، ۱.۳ میلیون نفر کشته و ۴.۴ میلیارد نفر مجروح شدند. هدف از این هدف، بسیج ۱۰۰ میلیارد دلاری سالانه تا سال ۲۰۲۰ برای رفع نیازهای کشورهای در حال توسعه برای سازگاری با تغییرات اقلیمی و سرمایه‌گذاری در توسعه کم‌کربن است

صورت که: مثلاً] کافی است شما قبول کنید که گرمایش هوا تبدیل به بحران شده است، در آخر به شما خواهند گفت: «مردم! به ما کمک کنید تا دمای جهان را پایین بیاوریم.» بعد اگر از آنها پرسید: «چه کار کنیم؟» می‌گویند: «کشاورزی و دامداری را تعطیل کنید!» اساساً پشت داستان گرمایش و سرمایه‌ش و تغییرات اقلیمی، حذف کشاورزی و دامداری را می‌بینم! و در واقع می‌خواهند قحطی ایجاد کنند! حواستان باشد من امروز این را به شما گفتم. این موضوع در اسناد بین‌المللی ذکر شده است.^{۱۰۰}

منبع: برنامه توسعه سازمان ملل متحد

United Nations Development Programme

<https://www.undp.org/iran/sustainable-development-goals/climate-action>

۱۰۰. ارجاع پرورشی:

Goal ۱۳: Climate Action

Every person, in every country, in every continent will be or is impacted in some shape or form by climate change. With rising greenhouse gas emissions, climate change is occurring at rates much faster than anticipated. If left unchecked, climate change will cause average global temperatures to increase beyond ۳C and will adversely affect every ecosystem and undo a lot of the development progress made over the years. Extreme weather events are displacing millions of people, the world is heating up, and out-of-control wildfires continue to cause death and destruction, from Canada to the Greek islands .

The Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) emphasizes that deep, rapid and sustained reductions in greenhouse gas (GHG) emissions are crucial in all sectors, beginning now and continuing throughout this decade. In order to limit global warming to ۱.۵C above preindustrial levels, emissions must already be decreasing and need to be cut by almost half by ۲۰۳۰- this is just seven years away and unfortunately, we're drastically off track from this target .

We need to raise ambition at all levels and transformation is needed across all sectors - industry, transport, forestry and agriculture. Solutions are available and investments in renewable energy have soared, but more needs to be done .

Read more about Goal ۱۳: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change/>

هدف ۱۳: اقدام اقلیمی. هر فرد، در هر کشور، در هر قاره به شکلی تحت تاثیر تغییرات آب و هوایی قرار می‌گیرد یا می‌شود. با افزایش انتشار گازهای گلخانه‌ای، تغییرات آب و هوایی با سرعتی بسیار سریعتر از آنچه پیش‌بینی می‌شد رخ می‌دهد. در صورت عدم کنترل، تغییرات آب و هوایی باعث می‌شود میانگین دمای جهانی بیش از ۳ درجه سانتیگراد افزایش یابد و بر هر اکوسیستم تأثیر منفی بگذارد و بسیاری از پیشرفت‌های توسعه‌ای را که در طول سالها انجام شده است، خنثی کند. رویدادهای آب و هوایی شدید میلیون‌ها نفر را آواره کرده است، جهان در حال گرم شدن است و آتش سوزی های غیرقابل کنترل همچنان باعث مرگ و ویرانی از کانادا تا جزایر یونان می‌شود.

هیئت بین دولتی تغییرات آب و هوایی (IPCC) تأکید می‌کند که کاهش عمیق، سریع و پایدار در انتشار گازهای گلخانه‌ای (GHG) در همه بخش‌ها بسیار مهم است، که از هم اکنون شروع می‌شود و در طول این دهه ادامه می‌یابد. به منظور محدود کردن گرمایش

در حالی که گرمایش و سرمایش، راهکارهای طبیعی دارد؛ ما شش مورد از آنها را بحث کرده‌ایم^{۱۰۱} که یکی از آنها "تغییر الگوی آشپزی" است. [به عبارت دیگر: "تغییر الگوی آشپزی" این است که:]

جهانی به ۱.۵ درجه سانتیگراد بالاتر از سطح قبل از صنعتی شدن، انتشار گازهای گلخانه‌ای باید در حال کاهش باشد و باید تا سال ۲۰۳۰ تقریباً به نصف کاهش یابد - این تنها هفت سال دیگر است و متأسفانه، ما به شدت از این هدف فاصله داریم.

ما باید جاه طلبی را در همه سطوح افزایش دهیم و تحول در همه بخش‌ها - صنعت، حمل و نقل، جنگلداری و کشاورزی لازم است. راه حل‌ها در دسترس است و سرمایه‌گذاری‌ها در انرژی‌های تجدیدپذیر افزایش یافته است، اما باید کارهای بیشتری انجام شود.

مطالعه بیشتر درباره هدف ۱۳:

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/climate-change/>

منبع: سازمان ملل متحد United Nations

<https://www.un.org/sustainabledevelopment/goal-of-the-month-goal-۱۳-climate-action/>

۱۰۱. **ارجاع پرورشی:** درباره گرمایش و سرمایش ساختمان: درباره الگوی گرمایش و سرمایش در دار واسعة نکات زیر را به عنوان پیشخوان مطرح می‌کنیم: نکته اول اینکه: برای تحلیل و ارزیابی مسئله گرمایش و سرمایش به ترتیب پنج مسئله ۱- مزاج فرد (احساس گرما و سرما در مزاج‌های اربعه متفاوت است و مزاج صفاوی و دموی گرمای بیشتری نسبت به مزاج بلغمی و سوداوی دارند)، ۲- تقسیم اعضاء به دو دسته اعضای گرم و سرد (در همه مزاج‌ها اعضای بدن به دو دسته اعضای گرم و اعضای سرد تقسیم می‌شوند؛ بنابراین در فصل سرما اعضای سرد بدن -پائین تنه و سر- را بیشتر گرم نگه دارید و اعضای گرم بدن را کمتر گرم نگه دارید)، ۳- نقش جنس لباس و زیرانداز در گرمایش و سرمایش، ۴- نقش تغذیه در گرمایش و سرمایش و ۵- نقش محیط در گرمایش و سرمایش را در نظر بگیرید. در ارتکاز فعلی: برای مدیریت گرمایش و سرمایش فقط دمای محیط را مدیریت می‌کنند! (ارائه تعریف چند بعدی از گرمایش و سرمایش)

نکته دوم آنکه: تحلیل ۵ بعدی گرمایش و سرمایش در مقایسه با "مدیریت محیط محور گرمایش و سرمایش"، در حوزه حفظ محیط زیست، سلامت و اقتصاد دارای مزیت است (ارایه تصویر سه بعدی از الگوی جدید گرمایش و سرمایش)

نکته سوم اینکه: برای دستیابی به الگوی جدید گرمایش و سرمایش ۶ اقدام: ۱- رواج شغل باغداری و ارائه طبقه‌بندی از خاصیت‌های خشک، ۲- تغییر طراحی ساختمان به محوریت گرمایش و سرمایش (شامل: الف: طراحی بخش تابستانه و زمستانه برای ساختمان، ب: طراحی بادگیر و شبکه گردش هوا برای ساختمان، ج: طراحی گودال باغچه برای خانه و د: طراحی ایوان و فضای نیمه باز برای ساختمان)، ۳- کاشت گسترده درخت در حیاط خانه و محیط بیرونی ساختمان و طراحی حوض مناسب برای ساختمان، ۴- تغییر مصالح ساختمانی به سمت مصالح گرم، ۵- رواج دادن الیاف متناسب با مزاج در بخش البسه و زیرانداز و ۶- معرفی و رواج غذاهای سرد و گرم و معتدل در سفره مردم (بخش تصمیم الگوی جدید گرمایش و سرمایش) در دستور کار قرار می‌گیرد!

حجت الاسلام علی کشوری - تبیین تعریف، تصویر و تصمیم الگوی گرمایش و سرمایش دار واسعة در گفتگو با جمعی از

پژوهشگران تمدن اسلامی - یکشنبه ۹ بهمن ۱۴۰۱ - مدرسه فیضیه

منبع: کانال الگوی پیشرفت اسلامی در پیام‌رسان ایتا

<https://eitaa.com/olgou۰۳۹/۴>

"الگوی خورد و خوراک در فصل‌های سرد" با "الگوی خورد و خوراک در فصل‌های گرم" تفاوت دارد. و یکی از آثار آن همین "مدیریت گرمایش و سرمایش" است. پس این هم یک بحث. انشاء الله "برنامه ملی کاهش مصرف انرژی" را در یک جلسه مجزا مورد بحث و بررسی قرار می‌دهیم و دو بخش آن را توضیح خواهیم داد.

۳/۳. خاتمه سرفصل دوم

عرائض بنده در بخش دوم هم تمام شد. سوال بخش دوم این بود که: «الگوی مردم پایه در اقتصاد را چگونه باید راه‌اندازی کنیم؟» نه تدبیر پایه برای راه‌اندازی "الگوی مردم پایه اقتصاد" (که با "اقتصاد بخش خصوصی" و "اقتصاد بخش دولتی" تفاوت دارد) را پیشنهاد دادیم. [دو توصیه: اولاً: بر این نه کار مسلط بشوید و ثانیاً: در مورد آن بنویسید و گفتگو کنید تا انشاء الله "مطالبه عمومی" شکل بگیرد و [بعد از آن] به سمت راه‌اندازی [و نمونه‌سازی] این اقتصاد برویم. نکته پایانی عرائض بنده این است که: بخشی از این تدابیر نه‌گانه الگوی اقتصاد مردم پایه را از همین فردا می‌توانید در خانه خودتان شروع کنید و نیاز به قانون جدید ندارد. اما بخشی از آن نیاز به "حمایت‌های دولتی" دارد و باید آن را تبدیل به "گفتمان" کنیم تا "مطالبه ملی" در این خصوص شکل بگیرد.

البته غیر از این نه موردی که ذکر کردیم، تدابیر دیگری هم در فقه‌المکاسب برای "راه‌اندازی اقتصاد مردمی" پیشنهاد داده‌ایم از جمله آنها: تغییر واحد پول از "پول اعتباری" به "پول غیراعتباری و پول دارای مالیت" است.^{۱۰۲} ولی چون وقت نبود عرض نکردم.

۱۰۲. **ارجاع پژوهشی:** برخی از سرفصل‌های فقه‌المکاسب: ۱- طبقه‌بندی فقهی مشاغل، ۲- ویژگی‌های الگوی تولید، ۳- ویژگی‌های الگوی توزیع و بازار، ۴- احکام ۵ گانه تبادل در اسلام + تعریف پول در روایات و آیات، ۵- تجارت بین‌الملل، ۶- نظریه فقهی انفاق، ۷- نظریه فقهی انفال، ۸- بررسی تعریف و فواید مالیات‌های اسلامی و...

منبع: کانال الگوی پیشرفت اسلامی
<https://eitaa.com/olgou/4912>

دریافت متن کامل دوره پژوهشی فقه‌المکاسب (۶۴۸ صفحه):

<https://eitaa.com/olgou/3282>

جمع بندی جلسه

پس عرائض بنده [در این جلسه] دو قسمت داشت: در بخش اول شش اشکال به "اقتصاد بخش خصوصی و بخش دولتی" وارد کردیم و عرض کردیم که: هیچ فرقی نمی‌کند که تولید صنعتی را بخش خصوصی انجام دهد یا بخش دولتی؛ چون در هر دو صورت، شش عارضه ایجاد می‌شود. [و در بخش دوم هم] برای راه‌اندازی "اقتصاد مردم‌پایه" نه تدبیر پایه را محضر شما پیشنهاد دادم.

امروز در مورد لیست [و مصادیق] مشاغل برتر به دلیل کمبود وقت صحبت نکردم چون آن را در "پیشخوان جلسه" قرار داده بودیم؛ که آنها حدود ۱۰۰ شغل هستند که با اولویت باید ایجاد شود. بنابراین می‌توانید آن را در پیشخوان نشست مطالعه کنید تا منظورمان از مشاغل برتر، [برای شما] معلوم و مشخص گردد.^{۱۰۳}

از اینکه عرائض برادر کوچک خودتان را تحمل فرمودید از همه شما تشکر می‌کنم.

والحمد لله رب العالمین

۱۰۳. ارجاع پرورشی: پیشخوان این نشست، متن کامل گزارش مدرسه فقهی هدایت با عنوان «الگوی مردم‌پایه مشاغل برتر» بوده است که در ۲۱۰ صفحه و با ارجاع به ۱۸۶ آیه و روایت تدوین و منتشر شده است. در این مکتوب به شش سوال مهم در مورد اقتصاد پرداخته شده است: ۱. خطر یکسان‌نگاری مفاهیم اسلامی با مفاهیم غربی در کشور! ۲. دلایل طرح ایده SMEها (توصیه اصلی سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ برای رفع فقر) چیست؟ ۳. اشکالات مدل SME (بنگاه‌های کوچک و متوسط) چیست؟ ۴. اقتصاد مردمی چه ویژگی‌هایی دارد؟ (تفاوت‌های اقتصاد مردمی با اقتصاد بخش خصوصی و دولتی) ۵. اقدامات لازم برای مردمی‌کردن اقتصاد چیست؟ (تبیین اجمالی ۴۰ اقدام مرتبط) ۶. معرفی شش شاخص و نماگر جدید برای تولید آمار و ارزیابی اقتصاد مردمی.

دریافت متن کامل پیشخوان (مکتوب «الگوی مردم‌پایه مشاغل برتر»):

پیوست‌ها:

پیوست شماره ۱: روایاتی در مورد شاخص کفاف زندگی (یکی از شاخصه‌های ارزیابی در

اقتصاد اسلامی)

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ يَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ مُحَمَّدٍ النَّوْفَلِيِّ رَفَعَهُ إِلَى عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ص قَالَ مَرَّ رَسُولُ اللَّهِ ص بِرَاعِيٍ إِبِلٍ فَبَعَثَ يَسْتَسْقِيهِ فَقَالَ أَمَّا مَا فِي ضُرُوعِهَا فَصَبُوحُ الْحَيِّ وَأَمَّا مَا فِي آيَتِنَا فَعَبُوقُهُمْ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: اللَّهُمَّ أَكْثَرُ مَالِهِ وَوَلَدُهُ ثُمَّ مَرَّ بِرَاعِيٍ غَنَمٍ فَبَعَثَ إِلَيْهِ يَسْتَسْقِيهِ فَحَلَبَ لَهُ مَا فِي ضُرُوعِهَا وَ أَكْفَأَ مَا فِي إِيْنَائِهِ فِي إِنْءَاءِ رَسُولِ اللَّهِ ص وَ بَعَثَ إِلَيْهِ بِشَاةٍ وَ قَالَ هَذَا مَا عِنْدَنَا وَ إِنْ أَحْبَبْتَ أَنْ نَزِيدَكَ زِدْنَاكَ قَالَ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: اللَّهُمَّ أَرْزُقْهُ الْكَفَافَ فَقَالَ لَهُ بَعْضُ أَصْحَابِهِ يَا رَسُولَ اللَّهِ دَعَوْتَ لِلَّذِي رَدَّكَ بِدُعَاءٍ عَامَّتْنَا نُحِبُّهُ وَ دَعَوْتَ لِلَّذِي أَسْعَفَكَ بِحَاجَتِكَ بِدُعَاءٍ كُنَّا نَكْرَهُهُ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: إِنْ مَا قَلَّ وَ كَفَى حَيْرٌ مِمَّا كَثُرَ وَ أَلْهَى اللَّهُمَّ أَرْزُقْ مُحَمَّدًا وَ آلَ مُحَمَّدٍ الْكَفَافَ.

ابراهیم نوفلی از امام سجاد علیه السلام روایت می‌کند که رسول خدا صلی الله علیه و آله از شترچرانی گذشتند و کسی را فرستاد تا مقداری شیر از او بگیرد، شترچران به قاصد گفت: شیرهایی که در پستان شتران است صبحانه قبیله می‌باشد، و آنها که در ظرفها می‌باشد برای شب است. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: بار خدایا مال و فرزندان آنها را زیاد گردان، از آنجا گذشتند به چوپان گوسفندان رسیدند و شخصی را فرستادند تا شیر بیاورد، او رفت و از چوپان شیر طلب کرد او هم گوسفندان را دوشید و شیرها را در ظرف رسول خدا صلی الله علیه و آله خالی کرد. چوپان شیر را همراه يك گوسفند برای حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرستاد و گفت اینها در نزد ما بود فرستادیم اگر می‌خواهید باز هم می‌فرستیم، رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: بار خدایا او را روزی در حد احتیاج عطا کن.

یکی از اصحاب عرض کرد یا رسول الله آن کس که خواسته ما را اجابت نکرد او را چنان دعا کردی ولی کسی که خواسته ما را اجابت نمود چنین دعا میکنی، رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: رزقی که به اندازه کفاف باشد بهتر است از اینکه زیاد باشد و آدمی را مشغول کند بار خدایا روزی محمد و آلش را به اندازه احتیاج قرار بده.

الکافی، ج ۲، ص ۱۴۰

مشکاة الأنوار، ص ۲۸۳

بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۶۱ / الوافی، ج ۴، ص ۴۱۲

عن الصادق عليه السلام: إِذَا أَحَبَّ اللَّهُ تَعَالَى عَبْدًا أَلْهَمَهُ الطَّاعَةَ، وَالزَّمَهُ الْقِنَاعَةَ، وَفَقَّهَهُ فِي الدِّينِ، وَقَوَاهُ بِالْيَقِينِ، فَاکْتَفَى بِالْكَفَافِ، وَاکْتَسَى بِالْعَفَافِ. وَإِذَا أَبْغَضَ اللَّهُ عَبْدًا حَبَّبَ إِلَيْهِ الْمَالَ، وَبَسَطَ لَهُ الْأَمَالَ، وَالْهَمَّهُ ذُنْبَاهُ، وَوَكَّلَهُ إِلَى هَوَاهُ، فَرَكِبَ الْعِنَادَ، وَبَسَطَ الْفَسَادَ، وَظَلَمَ الْعِبَادَ.

امام صادق علیه السلام: هرگاه خداوند متعال بنده‌ای را دوست بدارد، طاعت خود را به او الهام فرماید، قناعت را پیشه او کند، در دین فقیه و آگاهش گرداند، جانش را با یقین نیرو بخشد، پس به کفاف زندگیش، بسنده کند و جامه عفت بپوشد. و هرگاه خداوند بنده‌ای را دشمن دارد، مال را محبوب او گرداند، آرزوهایش را دراز کند، دنیا را به دلش اندازد، او را به خواهشهای نفسش واگذارد، پس او بر مرکب ستیز بنشیند و بساط فساد را بگسترده و بر بندگان ستم کند.

أعلام الدین، ص ۲۷۸

التَّوْفَلِيُّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: اللَّهُمَّ ارْزُقْ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ وَ مَنْ أَحَبَّ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ الْعَفَافَ وَ الْكُفَافَ وَ ارْزُقْ مَنْ أَبْغَضَ مُحَمَّدًا وَآلَ مُحَمَّدٍ الْمَالَ وَ الْوَلَدَ بِيامبر خدا صلی الله علیه و آله: خدایا! به محمد و خاندان محمد و به کسی که محمد و خاندان او را دوست دارد، خویشنداری و روزی به قدر کفاف عطا فرما و به هر که محمد و آل محمد را دشمن دارد مال و فرزند روزی کن.

الکافی، ج ۲، ص ۱۴۰

الجعفریات (الأشعثیات)، ص ۱۸۳

بإسناده عن جعفر بن محمد عن أبيه عن جدّه علي بن الحسين عن أبيه عن علي بن أبي طالب ع قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ

النوادر (للاوندي)، ص ۱۶ / فقه الرضا، ص ۳۶۶ / مشکاة الأنوار، ص ۱۲۵

بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۵۹ / وسائل الشيعة، ج ۲۱، ص ۵۳۳ / مستدرک الوسائل، ج ۱۵، ص ۲۲۹

يَقُولُ مَوْلَايَ أَبِي طَوَّلَ اللَّهُ عُمُرَهُ الْفَضْلُ بْنُ الْحَسَنِ هَذِهِ الْأُورَاقُ مِنْ وَصِيَّةِ رَسُولِ اللَّهِ ص لِأَبِي ذَرِّ الْعِغْفَارِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ الَّتِي أَخْبَرَنِي بِهَا الشَّيْخُ الْمُفِيدُ أَبُو الْوَفَاءِ عَبْدُ الْجَبَّارِ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ الْمُفَرِّئِيُّ الرَّازِيُّ وَ الشَّيْخُ الْأَجَلُّ الْحَسَنُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ الْحَسَنِ أَبِي جَعْفَرٍ مُحَمَّدِ بْنِ بَابُوَيْهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا إِجَازَةً قَالَا أَمَلَى عَلَيْنَا الشَّيْخُ الْأَجَلُّ أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ الطُّوسِيُّ قُدَّسَ سِرُّهُ وَ أَخْبَرَنِي بِذَلِكَ الشَّيْخُ الْعَالِمُ

الْحُسَيْنُ بْنُ الْفَتْحِ الْوَاعِظُ الْجُرْجَانِيُّ فِي مَشْهَدِ الرِّضَاعِ قَالَ أَخْبَرَنَا الشَّيْخُ الْإِمَامُ أَبُو عَلِيٍّ الْحَسَنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيِّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي الشَّيْخُ أَبُو جَعْفَرٍ قُدَّسَ سِرُّهُ قَالَ أَخْبَرَنَا جَمَاعَةٌ عَنْ أَبِي الْمُفَضَّلِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْمُطَّلِبِ الشَّيْبَانِيِّ قَالَ حَدَّثَنَا أَبُو الْحُسَيْنِ رَجَاءُ بْنُ يَحْيَى الْعَبْرَتَائِيُّ الْكَاتِبُ سَنَةَ أَرْبَعِ عَشْرَةَ وَثَلَاثِمِائَةٍ وَفِيهَا مَاتَ قَالَ حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ مَيْمُونٍ قَالَ حَدَّثَنِي عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْأَصَمُّ عَنِ الْفَضِيلِ بْنِ يَسَارٍ عَنْ وَهْبِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الْهَنْدِيِّ [الْهَنْدِيُّ] قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو حَرْبٍ بْنُ أَبِي الْأَسْوَدِ الدُّؤَلِيِّ عَنْ أَبِي الْأَسْوَدِ قَالَ: ... قَالَ ابوذَر: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: يَا أَبَا ذَرٍّ! إِنِّي قَدْ دَعَوْتُ اللَّهَ جَلَّ ثَنَاؤُهُ أَنْ يَجْعَلَ رِزْقَ مَنْ يُحِبُّنِي كِفَافًا، وَأَنْ يُعْطِيَ مَنْ يَبْغُضُنِي كَثْرَةَ الْمَالِ وَالْوَالِدِ..

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: ای ابوذر! من دعا کردم که خداوند، جل ثناؤه، روزی دوستدار مرا به قدر کفاف عطا کند و به دشمن من، مال و فرزند زیاد دهد.

مکارم الأخلاق، ص ۶۳

عن رسول الله صلى الله عليه وآله: أَيُّهَا النَّاسُ، إِنَّ أَفْضَلَ النَّاسِ مَنْ تَوَاضَعَ عَنِ رِفْعَةٍ، وَزَهَدَ عَنِ غُنْيَةٍ، وَانْصَفَ عَنِ قُوَّةٍ، وَحَلَمَ عَنِ قُدْرَةٍ، أَلَا وَإِنَّ أَفْضَلَ النَّاسِ عَبْدٌ أَخَذَ مِنَ الدُّنْيَا الْكِفَافَ، وَصَاحَبَ فِيهَا الْعَفَافَ، وَتَزَوَّدَ لِلرَّحِيلِ، وَتَأَهَّبَ لِلْمَسِيرِ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: ای مردم! همانا برترین مردم، کسی است که با وجود بلند مرتبگی، فروتنی کند و با وجود توانگری، به دنیا زهد ورزد و در عین داشتن توانایی، انصاف به خرج دهد و در عین قدرتمندی، بردبار باشد. بدانید که برترین مردم، بنده‌ای است که از دنیا به قدر کفاف برگیرد و در آن با خویشتنداری و عزت نفس زندگی کند و برای سفر [آخرت] توشه برگیرد و برای رفتن آماده شود.

أعلام الدين في صفات المؤمنين، ص ۳۳۷

الإمام زين العابدين عليه السلام: نَعُوذُ بِكَ ... مِنْ فِقْدَانِ الْكِفَافِ ... وَمِنْ الْفَقْرِ إِلَى الْإِكْفَاءِ، وَمِنْ مَعِيشَةٍ فِي شِدَّةٍ.

امام زین العابدین علیه السلام: به تو پناه می جویم ... از توان نداشتن برای تأمین نیازهای ضروری زندگی ... و از فقر نزد همگان و از زندگانی سخت.

صحيفة سجّادية، دعاء هشتم

عن الصادق عليه السلام: قَالَ لِقَمَانُ لَابِنِهِ: وَ خُذْ مِنَ الدُّنْيَا بِلَاغًا، وَلَا تَرَفُضْهَا فَتَكُونَ عِيَالًا عَلَى النَّاسِ، وَلَا تَدْخُلْ فِيهَا دَخُولًا يُضِرُّ بِآخِرَتِكَ.

امام صادق علیه السلام: لقمان به فرزندش گفت: از دنیا به قدر کفاف بگیر و آن را رها مکن چندان که نانخور (سربار) مردم شوی و در آن چندان فرو مرو که به آخرت زیان رساند.

تفسیر القمی، ج ۲، ص ۱۶۴

الوافی، ج ۲۶، ص ۳۰۳

عَلِيِّ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنْ غَيْرِ وَاحِدٍ عَنْ عَاصِمِ بْنِ حُمَيْدٍ عَنْ أَبِي عُبَيْدَةَ الْحَدَّاءِ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ يَقُولُ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: إِنَّ مِنْ أَغْبَطِ أَوْلِيَائِي عِنْدِي رَجُلًا خَفِيفَ الْحَالِ إِذَا حَظَّ مِنْ صَلَاةٍ أَحْسَنَ عِبَادَةَ رَبِّهِ بِالْغَيْبِ وَ كَانَ غَامِضًا فِي النَّاسِ جُعِلَ رِزْقُهُ كِفَافًا فَصَبَرَ عَلَيْهِ عَجَلَتْ مَنِيَّتُهُ فَقَلَّ ثَرَاؤُهُ وَ قَلَّتْ بَوَاكِيهِ.

پیامبر خدا صلی الله علیه و آله: خداوند عز و جل فرمود: «از رشک‌آمیزترین دوستانم در نزد من، مرد سبکباری است که از نماز، بهره می‌گیرد و در نهان، پروردگارش را نیکو بندگی می‌کند و در میان مردم، ناشناخته است، بر روزی‌اش با آن که به قدر کفاف اوست، شکیبایی می‌کند و چون می‌میرد، میراثش کم است و گریه کنندگان بر او اندک‌اند».

الکافی، ج ۲، ص ۱۴۰

مشكاة الأنوار، ص ۲۲ / الأصول الستة عشر، ص ۱۵۸ / التحصين في صفات العارفين (ابن فهد حلی)، ص ۹

مستدرک الوسائل، ج ۱۱، ص ۱۷۲ / وسائل الشیعة، ج ۱، ص ۷۸ / بحار الأنوار، ج ۶۹، ص ۵۷

عن علي عليه السلام: لا تسألوا فيها فوق الكفاف، و لا تطلبوا منها أكثر من البلاغ.

امام علی علیه السلام: در دنیا بیش از احتیاج نجوید و بیش از کفاف از آن نخواهید.

نهج البلاغة، الخطبة ۴۵

پیوست شماره ۲: مذمت مشاغل استخدامی در روایات

روایات در مورد استخدام (اجیر شدن انسان برای دیگری) را می‌توان به چند دسته

تقسیم نمود:

روایات خاص:

(۱) روایاتی که اجیر شدن را (به طور مطلق و بدون بیان علت آن) مانع رزق دانسته است.

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَزِيْعٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ يُونُسَ عَنِ الْمُفْضَلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ: «مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرِّزْقَ.»

امام صادق علیه السلام: «کسی که خود را اجیر [دیگری] کند، مانع روزی خود شده است.»

الکافی، ج ۵، ص ۹۰

أَحْمَدُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَمْرٍو عَنْ عَمَّارِ السَّابَّاطِيِّ قَالَ: «قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع: الرَّجُلُ يَتَّجِرُ فَإِنْ هُوَ آجَرَ نَفْسَهُ أُعْطِيَ مَا يُصِيبُ فِي تِجَارَتِهِ. فَقَالَ: لَا يُؤَاوِجُ نَفْسَهُ وَ لَكِنْ يَسْتَرْزُقُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَ يَتَّجِرُ فَإِنَّهُ إِذَا آجَرَ نَفْسَهُ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرِّزْقَ.»

عمار ساباطی می‌گوید: «به امام صادق (علیه السلام) عرض کردم: شخصی می‌تواند تجارت کند، با این حال اگر خودش را اجیر [دیگری] سازد، به اندازه‌ای که خودش تجارت کند، به او داده می‌شود. (آیا این کار را انجام دهد؟) امام صادق (علیه السلام) فرمود: خودش را اجیر [دیگری] نکند؛ بلکه از خداوند بزرگ روزی طلب کند و دست به تجارت بزند؛ زیرا اگر اجیر [دیگری] شود، مانع روزی خود شده است.»

مصادر اصلی: الکافی، ج ۵، ص ۹۰ / تهذیب الأحکام، ج ۶، ص ۳۵۳ / الإستبصار، ج ۳، ص ۵۵ / من لا

یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۱۷۴

(سند الفقیه: رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ أَبِي الْمُقَدَّامِ عَنْ عَمَّارِ السَّابَّاطِيِّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ...)

عوالي اللئالی، ج ۳، ص ۲۵۴

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۲۳۹ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۴۸ / جامع أحادیث الشیعة، ج ۲۴، ص ۶۸

۲) روایات خاصی که علت کراهت اجیرشدن را بخاطر این دانسته که مقداری از آنچه را اجیر بدست می‌آورد برای کارفرمایش خواهد بود (و این باعث کمتر شدن بهره او از کارش می‌گردد):

رَوَى عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْجُعْفِيُّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ: «مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَيْهَا الرِّزْقَ وَ كَيْفَ لَا يَحْظُرُ عَلَيْهَا الرِّزْقُ وَ مَا أَصَابَ فَهُوَ لِرَبِّ آجَرِهِ.»

امام باقر(علیه السلام): «کسی که خود را اجیر [دیگری] کند، مانع روزی خود شده است. چگونه مانع روزی خود نشده و حال آن که دسترنجش از آن کارفرمایی است که او را اجیر خود کرده است؟!»

مصدر اصلی: من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۱۷۴

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۲۳۹ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۴۷ / جامع أحادیث الشیعة، ج ۲۴، ص ۶۸

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَزِيْعٍ عَنْ مَنْصُورِ بْنِ يُونُسَ عَنِ الْمُفْضَلِ بْنِ عُمَرَ قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ ع يَقُولُ: «مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَى نَفْسِهِ الرِّزْقَ.» وَ فِي رِوَايَةٍ أُخْرَى: «وَ كَيْفَ لَا يَحْظُرُهُ وَ مَا أَصَابَ فِيهِ فَهُوَ لِرَبِّهِ الَّذِي آجَرَهُ؟!»

امام صادق علیه السلام: «کسی که خود را اجیر [دیگری] کند، مانع روزی خود شده است.» و در روایتی دیگر آمده است: «چگونه مانع روزی خود نشده و حال آن که دسترنجش از آن کارفرمایی است که او را اجیر خود کرده است؟!»

مصدر اصلی: الکافی، ج ۵، ص ۹۰

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۲۳۸ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۴۷ / جامع أحادیث الشیعة، ج ۲۴، ص ۶۸

۳) روایتی که اجیرشدن را بالنسبه به تجارت ناپسند و کم ارزش تر معرفی کرده است (چون با اجیر شدن و ترک تجارت، روزی کمتری -نسبت به تجارت- به او خواهد رسید):

رُوي: «أَنَّ التَّجَارَةَ أَفْضَلُ مِنَ الْإِجَارَةِ، وَأَنَّ مَنْ آجَرَ نَفْسَهُ فَقَدْ حَظَرَ عَلَيْهَا الرِّزْقَ.»

روایت شده که: «تجارت بافضیلت‌تر از اجیرشدن است، و هرکس خود را اجیر دیگری کند مانع روزی خود شده است.»

هدایة الأمة إلى أحكام الأئمة (شیخ حرّ عاملی)، ج ۶، ص ۲۶

علامه حلی (ره) نیز به این نکته اشاره فرموده‌اند:

«... فَإِنَّ التَّجَارَةَ أَوْلَى، لَمَا فِيهَا مِنْ تَوْسِعَةِ الرِّزْقِ، وَ قَدْ نَبَّهَ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْخَبَرِ عَلَيْهِ. وَ لِأَنَّهُ قَدْ

روي «أَنَّ الرِّزْقَ قَسَمَ عَشْرَةَ أَجْزَاءٍ، تِسْعَةٌ أَجْزَاءٍ مِنْهَا فِي التَّجَارَةِ، وَ الْبَاقِي فِي سَائِرِ الْأَجْزَاءِ.»

«... تجارت بر اجیرشدن اولویت دارد؛ چون در تجارت توسعه رزق وجود دارد، و در روایات بر این مطلب اشاره شده است، و همچنین در روایت آمده که: "رزق به ۱۰ جزء تقسیم می‌شود که ۹ جزء آن در تجارت است و بقیه اجزاء رزق در بقیه کارهاست!"»

تذكرة الفقهاء (ط-الحديثه)، ج ۱۲، ص ۱۸۳

یا در جایی دیگر می‌فرماید: «لأنه للكرهية حيث يمتنع به من التجارة و هي ابرك و الاخبار في

ذلك كثيره»

« [نهی از اجیرشدن در روایات،] بخاطر کراهت آن است؛ چون تجارت (نسبت به اجیرشدن) با

برکت‌تر است و اگر کسی اجیر شود از تجارت باز می‌ماند. و روایات در این باره (برکت زیاد تجارت)

بسیار است.»

تذكرة الفقهاء (ط-القدیمة)، ص ۲۹۰

روایات عام:

۱) روایات عام در مورد اینکه اختیار خود را به دست دیگری ندهید.

مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى، عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الْأَوَّلِ قَالَ سَمِعْتَهُ يَقُولُ لِرَجُلٍ: «لَا تُمَكِّنِ النَّاسَ مِنْ قِيَادِكَ فَتَذِلَّ».

امام کاظم (علیه السلام) که به مردی فرمود: «زمام اختیار خودت را به دست مردم مسپار، که ذلیل می شوی.»

مصدر اصلی: قرب الإسناد، ص ۳۰۹

منابع دیگر: بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۳۹۴

عَنْهُ (أى: مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى) عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى قَالَ: حَضَرْتُ أَبَا الْحَسَنِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ قَالَ لَهُ رَجُلٌ: أَوْصِنِي -: «احْفَظْ لِسَانَكَ تَعَزَّ، وَلَا تُمَكِّنِ النَّاسَ مِنْ قِيَادِكَ فَتَذِلَّ رَقَبَتُكَ.»

امام کاظم علیه السلام - خطاب به مردی که عرض کرد: به من سفارشی فرمایید - فرمود: زبانت را نگه دار تا عزیز گردی و زمام اختیار خودت را به دست مردم مسپار، که ذلیل می شوی. (به عبارت دیگر: ... افسار خود را بدیگران نده که ذلیل می شوی. (ترجمه موسوی تهرانی))

مصدر اصلی: الکافی، ج ۲، ص ۱۱۳

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۲، ص ۱۹۰ / الوافی، ج ۴، ص ۴۵۰ / بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۲۹۶

علامه مجلسی (ره) در معنای این روایت اینچنین می فرماید:

«القیاد ککتاب حبل تقاد به الدابة و تمکین الناس من القیاد کنایة عن تسلطهم و إعطاء حجة لهم علی إیذائه و إهانته.»

« و قیاد بر وزن کتاب یعنی افساری که حیوان را با آن میکشند. و افسار خود را بدیگران دادن یعنی کاری بکند و بهانه ای بدست مردم بدهد که بر او مسلط شده و موجبات آزار و اذیت او را فراهم نمایند. (ترجمه موسوی تهرانی)»

بحار الأنوار، ج ۶۸، ص ۲۹۶

مرآة العقول، ج ۸، ص ۲۱۲

۲) روایاتی که اشاره به این دارد که عزت خود را حفظ کن و تا آنجا که می توانی خودت مستقیماً روزی ات را بدست بیاور، و بین خود و خدا واسطه ای درکسب روزی قرار مده: وَ قَالَ امیرالمومنین ع: فِي وَصِيَّتِهِ لَوْلَدِهِ الْحَسَنِ ع: «... وَ إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا يَكُونَ بَيْنَكَ وَ بَيْنَ اللَّهِ ذُو نِعْمَةٍ فَافْعَلْ فَإِنَّكَ (مُدْرِكُ سَهْمِكَ وَ آخِذُ قِسْمِكَ).»

مستدرک الوسائل، ج ۱۲، ص ۶۸

کتاب علی (ع) الی ابنه الحسن (ع): «ای بنی! ... وَ أَجْمَلُ فِي الْمَكْتَسَبِ فَإِنَّهُ رَبُّ طَلَبٍ قَدْ جَرَّ إِلَى حَرْبٍ وَ لَيْسَ كُلُّ طَالِبٍ بِنَاجٍ وَ كُلُّ مُجْمَلٍ بِمُحْتَاغٍ وَ أَكْرَمُ نَفْسِكَ عَنْ كُلِّ ذِيئَةٍ وَ إِنِ سَأَقْتِكَ إِلَى رَغْبَةٍ فَإِنَّكَ لَنْ تَعْتَاضَ بِمَا تَبَدَّلُ مِنْ نَفْسِكَ عِوَضًا وَ لَا تَكُنْ عَبْدَ غَيْرِكَ وَ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ حُرًّا وَ مَا خَيْرُ خَيْرٍ لَا يُتَالُ إِلَّا بِشَرٍّ وَ يُسَّرُ لَا يُتَالُ إِلَّا بِعُسْرٍ وَ إِيَّاكَ أَنْ تُوَجِّفَ بِكَ مَطَايَا الطَّمَعِ فَتُورِدَكَ مَنَاهِلَ الْهَلَكَةِ وَ إِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ لَا يَكُونَ بَيْنَكَ وَ بَيْنَ اللَّهِ ذُو نِعْمَةٍ فَافْعَلْ فَإِنَّكَ مُدْرِكُ قِسْمِكَ وَ آخِذُ سَهْمِكَ وَ إِنِ الْيَسِيرِ مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى أَكْثَرُ وَ أَعْظَمُ مِنَ الْكَثِيرِ مِنْ خَلْقِهِ وَ إِنِ كَانَ كُلُّ مَنْهُ...»

امیرالمومنین (علیه السلام) به فرزندش امام حسن (علیه السلام): «پسر جانم! ... در طلب معاش نیکو تلاش کن؛ چه بسا طلب که به نابودی سرمایه منجر شود؛ زیرا هر جوینده ای یابنده نیست و چنان نیست که هر کس در طلب نشتابد، نیازمند گردد. نفس خود را از هر آلودگی به فرومایگی، گرامی دار؛ هر چند تو را به آرزویت برساند؛ زیرا آنچه از وجود خویش مایه می گذاری عوض ندارد. بنده دیگری مباش که خدایت تو را آزاد آفریده است. نیکی ای که جز به بدی به دست نیاید و آسایشی که جز با سختی و خواری حاصل نشود؛ کسی چه فایده ای از آنها دیده است؟! مبادا مرکبهای آزمندی (طمع) تو را بدوانند و به پرتگاههای هلاکت اندازند. اگر توانی صاحب نعمتی را میان خود و خدای قرار ندهی، چنان کن؛ زیرا تو نصیب خویش را خواهی یافت و سهم خود را بر خواهی گرفت. آن اندک نعمتی که از جانب خدای تبارک و تعالی به تو رسد بیشتر و بزرگتر از بسیاری

است که از آفریدگانش رسد؛ هر چند همه نعمتها از اوست...» (ترجمه حسن زاده)

تحف العقول، ص ۷۸

نهج البلاغه (للصباحي صالح)، نامه ۳۱، ص ۴۰۲

۳) و در آخر شاید بتوان اجیرنشدن برای دیگران را مصداقی از روایات توصیه کننده به «الیأس عمّا فی ایدی الناس» دانست (که بسیار در روایات توصیه شده و خلاف آن ناپسند شمرده شده است):

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيْسَى عَنِ الْحَسَنِ بْنِ مَحْبُوبٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: «شَرَفُ الْمُؤْمِنِ قِيَامُ اللَّيْلِ وَ عِزُّهُ اسْتِعْنَاؤُهُ عَنِ النَّاسِ.»

امام صادق (علیه السلام): «شرافت مومن در نماز شب و عزّت او در بی‌نیازی‌اش از مردم است.»

الكافي، ج ۲، ص ۱۴۸

أَرْوِي عَنِ الْعَالِمِ ع أَنَّهُ قَالَ: «الْيَأْسُ مِمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ عِزُّ الْمُؤْمِنِ فِي دِينِهِ وَ مُرُوءَتُهُ فِي نَفْسِهِ وَ شَرَفُهُ فِي دُنْيَاهُ وَ عَظَمَتُهُ فِي أَعْيُنِ النَّاسِ وَ جَلَالَتُهُ فِي عَشِيرَتِهِ وَ مَهَابَتُهُ عِنْدَ عِيَالِهِ وَ هُوَ أَغْنَى النَّاسِ عِنْدَ نَفْسِهِ وَ عِنْدَ جَمِيعِ النَّاسِ.»

امام رضا (علیه السلام): «بی‌نیازی از مردم عزّت مومن در دینش، و مروّت و مردانگی‌اش در نفسش، و شرافتش در دنیا، و عظمتش در چشم مردم، و بزرگی‌اش در فامیل، و هیبتش در نزد خانواده‌اش است. و او بی‌نیازترین مردم در نفسش و در نزد تمام مردم است.»

فقه‌الرضا(ع)، ص ۳۶۷

وَ تَزْوِي «سَخَاءِ النَّفْسِ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ أَكْثَرُ مِنْ سَخَاءِ الْبَدْلِ.»

«سخاوت داشتنِ نفس انسان (بی‌رغبتی او) از آنچه در دست مردم است بیشتر (و یا بافضیلت تر) است از سخاوت داشتن در بذل و بخشش.»

فقه‌الرضا(ع)، ص ۳۶۷

غررالحکم، ص ۲۳۱ (لأفضل بدل اکثر)

بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۰۸

البته این مطلب هم در این باره قابل ذکر است که:

وَ اعْلَمَ أَنَّ بَعْضَ الْعُلَمَاءِ سَمِعَ رَجُلًا يَدْعُو اللَّهَ أَنْ يُعْنِيَهُ عَنِ النَّاسِ فَقَالَ إِنَّ النَّاسَ لَا يَسْتَعْنُونَ عَنِ النَّاسِ وَ لَكِنْ أَعْنَاكَ اللَّهُ عَنْ ذُنَاءِ النَّاسِ.

«بدان که برخی از علماء از مردی شنیدند که از خداوند درخواست می کرد که او را از مردم بی نیاز کند؛ پس آن عالم [به آن مرد] گفت: مردم از یکدیگر بی نیاز نمی شوند؛ و لکن [از] خداوند [بخواه که] تو را از مردم پست بی نیاز کند.»

الفقه المنسوب إلى الإمام الرضا عليه السلام، ص ۳۶۷

برای مشاهده روایات فراوان در این مورد می توان به منابع زیر مراجعه کرد:

الكافي، ج ۲، ص ۱۴۸ - بَابُ الْإِسْتِعْنَاءِ عَنِ النَّاسِ.

وسائل الشيعة، ج ۹، ص ۴۴۸ - بَابُ اسْتِحْبَابِ الْإِسْتِعْنَاءِ عَنِ النَّاسِ وَ تَرْكِ طَلَبِ الْحَوَائِجِ مِنْهُمْ وَ الْيَأْسِ مِمَّا فِي أَيْدِيهِمْ.

بحار الأنوار، ج ۷۲، ص ۱۰۵ - باب غنى النفس و الاستغناء عن الناس و اليأس عنهم.

الفقه المنسوب إلى الإمام الرضا عليه السلام (فقه الرضا(ع))، ص ۳۶۷ - باب اليأس مما في أيدي الناس.

...

علامه مجلسی (ره) یکی از علل کراهت داشتن اجیر شدن را حقیر شدن انسان ذکر کرده اند که

اشاره به همین سه دسته از روایات عام - که ذکر شد - دارد:

ایشان در ذیل روایت ابی المقدام که درباره کراهت اجیر شدن است (رَوَى مُحَمَّدُ بْنُ عَمْرٍو بْنِ أَبِي

الْمِقْدَامِ عَنْ عَمَّارِ السَّابَّاطِيِّ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع: «الرَّجُلُ يَتَّجِرُ فَإِنْ هُوَ آجَرَ نَفْسَهُ أُعْطِيَ مَا

يُصِيبُ فِي تِجَارَتِهِ فَقَالَ لَا يُؤَاجِرُ نَفْسَهُ وَ لَكِنْ يَسْتَرْزُقُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَ يَتَّجِرُ فَإِنَّهُ إِذَا آجَرَ نَفْسَهُ حَظَرَ

عَلَى نَفْسِهِ الرَّزْقَ.» (اینچنین می فرماید:

«و روی محمد بن عمرو بن ابی المقدام» فی القوی، ... و يدل علی کراهة الإجارة لما فيها من مهانة

النفس...»

«این روایت قوی است ... و دلالت بر کراهت اجیرشدن می‌کند؛ چون اجیرشدن باعث حقیرشدن انسان می‌شود!...»

روضة المتقين، ج ۶، ص ۴۸۲

نکته پایانی:

آیه و روایاتی وجود دارد که اجیرشدن برای دیگران را جایز شمرده‌اند (مثل: داستان اجیرشدن حضرت موسی (ع) در سوره مبارکه قصص، آیات ۲۶ تا ۲۸ و یا برخی از روایات دیگر)؛ که اینها بخاطر شرایط خاص بوده است و یا لااقل برای نشان دادن جواز و عدم حرمت اجیرشدن است.^{۱۰۴}

و نمی‌توان ادعاء کرد که این آیه و روایات، دلالت بر جواز اجیرشدن و یا اجیرکردن مردم با هر شرایطی داشته باشد؛ مثل کاری که بنگاه‌های تجاری سرمایه‌داری انجام می‌دهند که مبنای اصلی بر تصمیم‌گیری‌های خود را بر اجیرکردن میلیون‌ها انسان قرار داده‌اند!! و اصل در سود اقتصادی خود را، در استخدام و اجیر گرفتن مردم قرار داده‌اند!

۱۰۴. **ارجاع پرورشی:** برای مشاهده بحث‌های تفصیلی‌تر در این باره (حل تعارض روایات مجوزه و ناهیه از اجیرشدن) می‌توانید به منابع ذیل مراجعه بفرمایید: الإستبصار (شیخ طوسی)، ج ۳، ص ۵۵ / تهذیب الأحکام (شیخ طوسی)، ج ۶، ص ۳۵۳ / تذکره الفقهاء (ط-الحديثه) (علامه حلی)، ج ۱۲، ص ۱۸۳ / روضة المتقين (علامه مجلسی)، ج ۶، ص ۴۸۲ / ملاذ الأخیار فی فهم تهذیب الأخیار (علامه مجلسی)، ج ۱۰، ص ۳۲۴ / الوافی (فیض کاشانی)، ج ۱۷، ص ۱۴۹

پیوست شماره ۳: سفارش به نزدیکی محل کار به محل سکونت در روایات

عَدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ عَبْدِ الْحَمِيدِ عَنْ عُثْمَانَ بْنِ عِيسَى عَنِ ابْنِ مُسْكَانَ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ ع قَالَ: «مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ مَتَجِرُهُ فِي بَلَدِهِ وَ يَكُونَ حُلَطَاؤُهُ صَالِحِينَ وَ يَكُونَ لَهُ وُلْدٌ يَسْتَعِينُ بِهِمْ وَ مِنْ شَقَاءِ الْمَرْءِ أَنْ تَكُونَ عِنْدَهُ امْرَأَةٌ مُعَجَّبٌ بِهَا وَ هِيَ تَخُونُهُ.»

امام سجاد (علیه السلام): «از خوشبختی مرد آن است که محل کسب او در شهرش باشد و هم صحبت هایش صالح باشند و فرزندان او کمک کار او باشند، و از بدبختی مرد آن است که همسر او زیبا باشد وی به او خیانت کند.»

الکافی، ج ۵، ص ۲۵۸
جامع احادیث الشیعه، ج ۲۵، ص ۱۵۲

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ التَّمِيمِيِّ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَكْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سَهْلِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ الْكَرِيمِ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع: «ثَلَاثَةٌ مِنَ السَّعَادَةِ الزَّوْجَةُ الْمُؤَاتِيَةُ وَ الْأَوْلَادُ الْبَارُونَ وَ الرَّجُلُ يُرْزَقُ مَعِيشَتَهُ بِبَلَدِهِ يَغْدُو إِلَى أَهْلِهِ وَ يَرُوحُ.»

امام صادق (علیه السلام): «سه چیز از سعادت است: همسر همراه و مطیع، فرزندان نیکوکار و اینکه مرد معیشتش را در شهر خود به دست آورد و [بتواند] به نزد خانواده اش رفت و آمد نماید.»

الکافی، ج ۵، ص ۲۵۸ / تهذیب الأحکام (شیخ طوسی)، ج ۷، ص ۲۳۶
سند تهذیب: أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ بَكْرٍ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَبِي سَهْلِ عَنْ حَمَادٍ عَنْ عَبْدِ الْكَرِيمِ قَالَ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع
الوافی، ج ۱۷، ص ۴۲۱ / وسایل الشیعه، ج ۱۷، ص ۲۴۴ / جامع احادیث الشیعه، ج ۲۳، ص ۳۰۰

أَبُو قَتَادَةَ، عَنْ دَاوُدَ، قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ (عَلَيْهِ السَّلَامُ): «ثَلَاثٌ هُنَّ مِنَ السَّعَادَةِ: الزَّوْجَةُ الْمُؤَاتِيَةُ، وَ الْوَلَدُ الْبَارُ، وَ الرَّجُلُ يُرْزَقُ مَعِيشَةً يَغْدُو عَلَى إِصْلَاحِهَا وَ يَرُوحُ إِلَى عِيَالِهِ.»

امام صادق (علیه السلام): «سه چیز از خوشبختی است: همسر همراه و مطیع، و فرزند نیکوکار، و اینکه مرد برای به اصلاح معیشت [بتواند] به سوی عیالش رفت و آمد داشته باشد.»

الأمالی (شیخ طوسی)، ص ۳۰۳
بحار، ج ۱۰۰، ص ۲۱۹ و ج ۱۰۱، ص ۱۰۳ / جامع احادیث الشیعه، ج ۲۳، ص ۳۰۲

عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «خَمْسَةٌ مِنَ السَّعَادَةِ: الزَّوْجَةُ الصَّالِحَةُ وَالْبُنُونَ الْأَبْرَارُ وَالْخُلَطَاءُ الصَّالِحُونَ وَرِزْقُ الْمَرْءِ فِي بَلَدِهِ وَالْحُبُّ لِأَهْلِ مُحَمَّدٍ ع.»

پیامبر (صلی الله علیه وآله): «پنج چیز از خوشبختی است: همسر صالح، و فرزندان نیکوکار، و رفیقان صالح، و اینکه رزق مرد در شهرش باشد، و محبت آل محمد (علیهم السلام).»

دعائم الإسلام، ج ۲، ص ۱۹۵ / عوالی اللیالی، ج ۳، ص ۲۹۲

مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۹۲ / جامع احادیث الشیعة، ج ۲۳، ص ۳۰۲

أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي مُوسَى بْنُ إِسْمَاعِيلَ قَالَ حَدَّثَنَا أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ عَنْ جَدِّهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ ع: قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ: الْخُلَطَاءُ الصَّالِحُونَ وَالْوَلَدُ الْأَبْرَارُ وَالزَّوْجَةُ الْمُؤَاتِبَةُ وَأَنْ يُرْزَقَ مَعِيشَتَهُ فِي بَلَدَتِهِ.»

امیرالمومنین (علیه السلام) از پیامبر (صلی الله علیه وآله): «از خوشبختی و سعادت مرد: رفیقان صالح، و فرزند نیکوکار، و همسر همراه، و اینکه معیشتش در شهرش باشد.»

الجعفریات (الأشعثیات)، ص ۱۹۴

مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۹۲ / جامع احادیث الشیعة، ج ۲۳، ص ۳۰۲

عَنْ رَبِيعَةَ بْنِ كَعْبٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ: «مَنْ أُعْطِيَ [لَهُ] خَمْسًا لَمْ يَكُنْ لَهُ عُدْرٌ فِي تَرْكِ عَمَلِ الْآخِرَةِ زَوْجَةٌ صَالِحَةٌ تُعِينُهُ عَلَى أَمْرِ دُنْيَاةٍ وَآخِرَتِهِ وَبُنُونَ أَبْرَارٌ وَمَعِيشَةٌ فِي بَلَدِهِ وَحُسْنُ خُلُقٍ يُدَارِي بِهِ النَّاسَ وَحُبٌّ أَهْلِ بَيْتِي.»

پیامبر (صلی الله علیه وآله): «هر کس پنج چیز به او داده شود، برای او عذری در ترک عمل آخرت نیست: همسر صالحی که او را بر امر دنیا و آخرت کمک کند، و فرزندان نیکوکار، و معیشتی که در شهرش باشد، و خوش اخلاقی ای که به وسیله آن با مردم مدارا کند، و محبت خاندان من.»

الدعوات (للراوندي)، ص ۴۰

مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۱۸۹ / بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۲۳۸ / جامع احادیث الشیعة، ج ۲۳، ص ۳۰۲

جَعْفَرُ بْنُ أَحْمَدَ الْقُمِّيِّ فِي كِتَابِ الْغَايَاتِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع أَنَّهُ قَالَ: «مِنْ سَعَادَةِ الْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ مَتَجِرُهُ فِي بَلَدِهِ، وَيَكُونَ لَهُ أَوْلَادٌ يَسْتَعِينُ بِهِمْ، وَخُلَطَاءٌ صَالِحُونَ، وَمَنْزِلٌ وَاسِعٌ، وَامْرَأَةٌ حَسَنَاءٌ، إِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا سَرَّ بِهَا وَإِذَا غَابَ عَنْهَا حَفِظَتْهُ فِي نَفْسِهَا.»

امام صادق علیه السلام: «از نیک بختی مرد، این است که محل تجارتش در شهرش باشد، فرزندان داشته باشد که از آنان یاری بگیرد، و رفیقان صالح و خانه بزرگ و زنی زیبا داشته باشد که هر گاه بدو می‌نگرد، شاد شود و هرگاه غایب بود، خودش را برای وی حفظ نماید.»

مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۹۲ / جامع احادیث الشيعة، ج ۲۳، ص ۳۰۲

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَّالٍ عَنْ ثَعْلَبَةَ عَنْ عَبْدِ الْحَمِيدِ بْنِ عَوَاضِ الطَّائِيِّ قَالَ: «قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع: إِنِّي اتَّخَذْتُ رَحَى فِيهَا مَجْلِسِي وَيَجْلِسُ إِلَيَّ فِيهَا أَصْحَابِي فَقَالَ: ذَلِكَ رِفْقُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ.»

از عبد الحمید بن عواض طائی روایت شده که گفت: «به امام صادق علیه السلام عرض کردم: من یک آسیا (کارخانه آرد سازی) ترتیب داده‌ام که در آنجا هستم و رفقایم همگی اطراف من می‌باشند. فرمود: این لطف خداست که شامل حال تو شده است.»

الكافي، ج ۵، ص ۳۱۰ / من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۶۴ (زويي عن عبد الحميد بن عواض الطائي قال...)

وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۲۴۴ / الوافي، ج ۱۷، ص ۴۲۲

پیوست شماره ۴: اجمالی از راهکارهای تأمین مالی در اسلام

تأمین مالی در اسلام یک الگوی واحد ندارد اینجا یک بحث بسیار تخصصی و سنگین وجود دارد. اسلام برای هر کاری یک الگوی تأمین مالی خاصی قرار داده است. ... اگر شرایط خیلی سختی دارد می‌توانیم از محل موقوفات، مخارج زندگی او را تأمین کنیم. این مدل از تأمین مالی در دوره صفویه خیلی رواج داشته است. از باب مثال همین مدرسه علمیه خان مروی را در تهران ببینید. ... یا در همین زمینه می‌توان به مدرسه علمیه عباسقلی خان در مشهد اشاره کرد. این مدارس و امثال اینها موقوفات بسیاری دارند که می‌توان از آنها استفاده کرد. ... بنابراین به طریقه ای که در عهد صفویه و قاجار بوده می‌توان بر اساس موقوفات تأمین مالی‌ها را انجام داد. اما اصل اولی همان صاحب حرفه شدن فرد مؤمن است. اتفاقاً امام صادق علیه السلام در همین زمینه دلیلی را در لزوم محترف بودن مؤمن می‌آورند و می‌فرمایند: اگر مؤمن حرفه نداشته باشد از دینش ارتزاق می‌کند.

۱. راه حل تأمین مالی برای مشکلات و مسائل روزمره (قرض الحسنه و انفاق)

... ممکن است کسی بگوید ما مشکلات روزمره هم در مسجد داریم. در پاسخ عرض می‌کنم که پاسخ مشکلات روزمره در اسلام مسئله انفاق است. ... قرض دادن یکی دیگر از انواع انفاق است. ... به هر حال در حوزه سلامت، زیارت و حتی مشکلات روزمره و خُرد می‌توان از راه قرض الحسنه و انفاق اقدام کرد. به صورت کلی تأمین مالی‌های خرد را می‌توان از راه انفاق تأمین کرد. مثلاً در روایت دارد که به همسر خود هدیه بدهید.^{۱۰۵} خب این روایات، تأمین مالی هدیه را بحث کرده‌اند. یعنی بخشی از بودجه باید برای هدایا تخصیص پیدا کند چرا که هدیه محبت آور است. ... پول

۱۰۵. ارجاع پژوهشی: عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ التَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: تَهَادَوْا تَحَابُّوا تَهَادَوْا فَإِنَّهَا تَدْهَبُ بِالضَّعَائِنِ.

سکونی گوید: امام صادق علیه السلام می‌فرماید: به یکدیگر هدیه بدهید تا محبت به یکدیگر پیدا کنید؛ به یکدیگر هدیه بدهید، چون کینه‌ها را ریشه‌کن می‌کند.

مصدر: الکافی ج ۵ ص ۱۴۴/الخصال ج ۱ ص ۲۷/من لا يحضره الفقيه ج ۳ ص ۲۹۹

دیگر منابع: الوافی ج ۱۷ ص ۳۷۰/وسائل الشیعة ج ۱۷ ص ۲۸۶

هدیه را باید به عنوان جزئی از درآمدهای روزانه در نظر گرفت. یعنی جدول هزینه کردها را که می گذارید، بخشی را به هدیه خریدن برای افراد خانواده و دیگران اختصاص می دهید.

۲. راه حل تامین مالی برای نیازهای کلان جامعه (انفال و احیاء موات)

... جدای از این موضوعات، به تأمین مالی های کلان هم نیاز داریم. مثلاً می خواهید مسجد بسازید یا خانه درست کنید. بدیهی است که این چنین مواردی با انفاق های خرد و کیسه چرخاندن بین نمازگزاران شدنی نیست. در اینصورت باید بگوییم که راه حل تامین مالی پروژه های کلان مسئله "انفال" است. مثلاً اگر زمین می خواهید راهش این است که قانون مترقی احیای موات را زنده کنید.

۳. راه حل تامین مالی برای افراد بیکار محله (توزیع مردمی و استحصال مردمی از معادن)

یا راه حل برای رفع مشکلات کسی که بیکار است و شغلی ندارد "معدن" است. یعنی باید معادن به صورت مردمی توزیع و با استخراج خرد مدیریت شود. مثالی که بنده همیشه می زنم این است که می توان استحصال دریاچه نمک قم را به دویست نفر بدهید. در صورتی که الآن فقط دو نفر بهره بردار دارد. چرا باید چنین اتفاقی بیفتد؟ این نحوه واگذاری معادن نادرست است. در فضای برداشت غیر متمرکز از معادن است که شارع می فرماید اگر کسی از طریق معدن - که بخشی از انفال است - دارای شغل شد، باید خمس مالش را بپردازد. در واقع با این کار یک منبع تامین مالی هم برای امام علیه السلام طراحی شده است^{۱۰۶}. اما در حال حاضر معادن ما دست سرمایه دارهاست. شاید بتوانید

۱۰۶. **ارجاع پرورشی:** خمس چیزی است که خداوند متعال، آن را برای محمد (صلی الله علیه وآله وسلم) و ذریه اش - که خداوند نسل با برکت آن‌ها را زیاد بفرماید - به منظور احترام به آنان، عوض زکاتی که از آلودگی های دست‌های مردم است، قرار داده و کسی که از یک درهم آن جلوگیری کند جزء ستم‌کنندگان به آن‌ها و غصب‌کنندگان حق آنان می‌باشد که از مولای ما حضرت صادق (علیه السلام) است که: «همانا خداوند - که جز او خدایی نیست - چون که صدقه را بر ما حرام کرد برای ما خمس را نازل فرمود، پس صدقه بر ما حرام و خمس برای ما فریضه، و کرامت برای ما حلال است.» و از حضرت امام صادق (علیه السلام) است که: «هیچ بنده‌ای که چیزی از خمس خریده، معذور نیست که بگوید ای پروردگار من آن را به مال خودم خریدم تا اینکه اهل خمس به او اذن دهند» و از حضرت امام محمد باقر (علیه السلام) است که: «و برای احدی حلال نیست که چیزی از خمس بخرد تا اینکه حق ما به ما برسد».

موسوعة الامام الخميني، ج ۲۲، تحرير الوسيلة، ج ۱، ص ۳۶۹، كتاب الخمس، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ۱۴۳۴ ه. ق.

جهیزیه را از طریق انفاق حل کنید اما شغل و بیکاری را چه می کنید؟ خانه را چطور؟ عرض کردیم که اینها را باید از محل انفال تأمین مالی کرد. بنابراین منابع تأمین مالی مختلفی داریم.

۴. راه حل تأمین مالی افراد ضعیف و فقراي محله (زکات)

علاوه بر اینها ممکن است بگوئید فقرایی در محله داریم، یا زن سرپرست خانوار، یتیم یا انسان های از کار افتاده، بعضی ها مریض فلج در خانه دارند و... یعنی مجموعه فقرایی که اساسا امکان شاغل شدن هم ندارند که بخواهیم از طریق معدن برایشان کاری کنیم. پاسخ این نوع از مشکلات، "زکات" است. زکات بویژه از موارد نه گانه^{۱۰۷} صندوق محرومیت زدایی شماس است.^{۱۰۸} پس اینها یک

۱۰۷. **ارجاع پژوهشی:** مُحَمَّدُ بْنُ يَعْقُوبَ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيسَى عَنِ الْعَبَّاسِ بْنِ مَعْرُوفٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مَهْزِيَّارٍ قَالَ: قَرَأْتُ فِي كِتَابِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدٍ إِلَى أَبِي الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ جُعِلْتُ فِدَاكَ زَوْيَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنَّهُ قَالَ وَضَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الزَّكَاةَ عَلَى تِسْعَةِ أَشْيَاءَ عَلَى الْحِنْطَةِ وَ الشَّعِيرِ وَ التَّمْرِ وَ الزَّيْبِ وَ الذَّهَبِ وَ الْفِضَّةِ وَ النِّعَمِ وَ الْبَقْرِ وَ الْإِبِلِ وَ عَمَّا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَمَّا سِوَى ذَلِكَ فَقَالَ لَهُ قَائِلٌ عِنْدَنَا شَيْءٌ كَثِيرٌ يَكُونُ بِأَضْعَافِ ذَلِكَ فَقَالَ لَهُ الْأَرَزُّ فَقَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَقُولُ لَكَ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَضَعَ الصَّدَقَةَ عَلَى تِسْعَةِ أَشْيَاءَ وَ عَمَّا سِوَى ذَلِكَ وَ تَقُولُ إِنَّ عِنْدَنَا أَرْزًا وَ عِنْدَنَا ذُرَّةً قَدْ كَانَتْ الذُّرَّةُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَوْقَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَذَلِكَ هُوَ وَ الزَّكَاةُ فِي كُلِّ مَا كِيلَ بِالصَّاعِ .

امام صادق علیه السلام فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله بر نه چیز زکات قرار داد: گندم، جو، خرما، کشمش، طلا، نقره، شتر، گاو و گوسفند و غیر از اینها را بخشید.

مصدر: تهذیب الأحكام ج ۴ ص ۵ / الإستبصار ج ۲ ص ۵

دیگر منابع: وسائل الشیعة ج ۹ ص ۵۵ / الفصول المهمة ج ۱ ص ۵۵۹

۱۰۸. **ارجاع پژوهشی:** وَ فِي رِوَايَةٍ أَبِي الْحَسَنِ مُحَمَّدِ بْنِ جَعْفَرِ الْأَسَدِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ الْبَرْمَكِيِّ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ أَحْمَدَ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ عَنْ مُعْتَبِ مَوْلَى الصَّادِقِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ : «إِنَّمَا وَضِعَتِ الزَّكَاةُ اخْتِيَارًا لِلْأَغْنِيَاءِ وَ مَعُونَةً لِلْفُقَرَاءِ وَ لَوْ أَنَّ النَّاسَ أَذَوْا زَكَاةَ أَمْوَالِهِمْ مَا بَقِيَ مُسْلِمٌ فَقِيرًا مُحْتَاجًا وَ لَأَسْتَعْنَى بِمَا فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُ وَ إِنَّ النَّاسَ مَا إِفْتَقَرُوا وَ لَأِحتَاجُوا وَ لَأِجَاعُوا وَ لَأِعْزُّوا إِلَّا بِذُنُوبِ الْأَغْنِيَاءِ وَ حَقِيقٌ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يَمْنَعَ رَحْمَتَهُ مَنْ مَنَعَ حَقَّ اللَّهِ فِي مَالِهِ وَ أَقْسَمُ بِالَّذِي خَلَقَ الْخَلْقَ وَ بَسَطَ الرِّزْقَ أَنَّهُ مَا ضَاعَ مَالٌ فِي بَرٍّ وَ لَأِ بَحْرٍ إِلَّا بِتَرْكِ الزَّكَاةِ وَ مَا صِيدَ صَيْدٌ فِي بَرٍّ وَ لَأِ بَحْرٍ إِلَّا بِتَرْكِ التَّسْبِيحِ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ وَ إِنَّ أَحَبَّ النَّاسِ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَشْخَاهُمْ كَفًّا وَ أَشْخَى النَّاسِ مَنْ أَدَى زَكَاةَ مَالِهِ وَ لَمْ يَتَّخِذْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ بِمَا إِفْتَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُمْ فِي مَالِهِ .

در روایت ابو الحسن محمد بن جعفر بن اسدی - رضی الله عنه - از محمد بن اسماعیل برمکی، از عبد الله بن احمد، از فضل بن اسماعیل، از معتب مولای امام صادق علیه السلام آمده است که گفت: امام علیه السلام فرمود: همانا که زکات برای آزمایش اغنیا، و کمک به فقرا وضع شده است، و اگر مردم زکات اموال خود را می پرداختند، هیچ مسلمانی فقیر و محتاج نمی ماند، و هر آینه با سهمی که خدای عز و جل برای او مقدر فرموده است مستغنی میشد، و مردم فقیر و محتاج و گرسنه و برهنه نشده اند مگر به علت گناهان اغنیا، و خدای عز و جل را سزاوار است که رحمت خود را از کسی که حق خدا در مال خود را باز داشته است بازدارد و به آن کسی که خلق را آفریده و خوان رزق را گسترده است قسم یاد میکنم که هیچ مالی در خشکی یا دریا تباه نمیشود مگر به علت ترك زکات، و هیچ صیدی در خشکی یا دریا شکار نمیشود مگر به علت ترك تسبیح در آن روز، و همانا که محبوبترین مردم نزد خدای عز و جل

بحث فنی تخصصی نیاز دارد. باید توجه کنیم که ما یک صندوق و منبع مالی یکسان نداریم. منبع تأمین مالی مدرنیته را که دیده اید چقدر عقب افتاده است. تمام بارها را روی دوش بانک می اندازد که آنهم به سمت ربوی بودن می رود. بعد می گویند بورس هم جزء منابع تأمین مالی ماست. در حالی که شارع محترم در اسلام یک نظام متکثر از منابع تأمین مالی را بحث کرده است.

۵. راه حل تأمین مالی سادات فقیر و امام (خمس و خراج)

ملحق به اینها درباره ی سادات فقیر باید چه کنیم؟ برای اینها می گوید آنها سهم سادات دارند که نیمی از خمس است.^{۱۰۹} مخارج خود امام را چگونه تأمین می کند؟ می گوید خمس یکی از منابع تأمین مالی امام است^{۱۱۰} و خراج^{۱۱۱} یک بخش دیگر. بیت المال مسلمین از همه اینها تشکیل می شود و متنوع است.

گشوده دست‌ترین ایشان است، و سخاوتمندترین مردم کسی است که زکات مالش را پردازد، و در باره مؤمنین نسبت به حقّی که خدای عزّ و جلّ برای ایشان در مال او مقرر داشته است بخل نوزد.

مصدر: من لا یحضره الفقیه ج ۲ ص ۷

دیگر منابع: عوالی اللئالی ج ۱ ص ۳۷۰ / الوافی ج ۱۰ ص ۵۰ / وسائل الشیعة ج ۹ ص ۱۲

۱۰۹. **ارجاع پرورشی:** خُمس: یک پنجم حقّ ثابت در اموال انسان. خمس عبارت است از ثبوت حقّی به مقدار یک پنجم در اموال انسان که خداوند برای خود، رسول خدا صلی الله علیه و آله، امامان معصوم علیهم السلام و - به جای صدقه و زکات - برای مستحقان از بنی هاشم، بر بندگان واجب کرده است.

... تقسیم خمس: بنابر قول مشهور، خمس به شش سهم تقسیم می‌شود. سه سهم (سهم خدا، سهم رسول خدا صلی الله علیه و آله و سهم ذی القربی) از آن رسول گرامی اسلام صلی الله علیه و آله و پس از ایشان از آن امام علیه السلام است و سه سهم دیگر، از آن سادات یتیم، فقیر و درمانده در سفر.

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۳، ص ۴۹۵ و ۵۰۰

۱۱۰. همان.

۱۱۱. **ارجاع پرورشی:** خراج: مالیات اراضی. خراج مالیاتی است که از سوی دولت اسلامی بر زمینهای خراجی مقرر می‌گردد. منظور از زمینهای خراجی زمینهایی است که به عموم مسلمانان تعلق دارد و آن دو قسم است: ۱. زمینهای آبادی که با قهر و غلبه بر کفار از آنان گرفته شده است. ۲. زمینهای آباد گرفته شده از کفار از طریق مصالحه بر آنها، بدین گونه که زمینهای مورد مصالحه از آن مسلمانان باشد و کفار تنها حق سکونت در آنها را داشته باشند.

حکم خراج: خراج در زمان حضور و مبسوط الید بودن معصوم علیه السلام یا نایب خاصّ وی، باید به او پرداخت گردد و در شرایط تقیّه و حاکمیت طاغوت؛ اعمّ از عصر حضور و غیبت، پرداخت آن به حاکم جائز، جایز و موجب برائت ذمّه پرداخت کننده است؛ هرچند بر جائز حرام است در آن تصرف کند. در فرض عدم تقیّه، آن را به فقیه جامع الشّرایط در عصر غیبت می‌پردازد. از بعضی، در عصر غیبت اختصاص جواز دفع آن به حاکم جائز نقل شده است. از برخی نیز در فرض عدم تسلّط حاکم جائز، حلال بودن خراج بر

۶. راه حل تامین مالی برای خانواده و فرزندان (وقف و ارث)

... یک نوع دیگر از تامین مالی برای خانواده خود انسان است که آنهم وقف است. یعنی ارث تنها منبع تامین مالی برای فرزندان نیست. گاهی می بینید فرزند نا اهلی دارید که همین که از دنیا بروید تمام املاک و دارایی های شما را به باد خواهد داد، پس می توانید وقف اختصاصی برای خانواده خود هم داشته باشید. ملحق به وقف برای خانواده می توان وقف عام کرد و حبس مال برای همه مسلمین. در عین حال وقف خاص برای رفع فقر در فامیل و خاندان هم باید احیاء شود. گاهی می بینید که در خانواده و خاندان شما افرادی نیازمند وجود دارند و در عین حال بهر دلیلی نمی خواهید که مالتان را واگذار کنید. در چنین شرایطی می توانید وقف خاص را انجام دهید. بنابراین ابزارهای تامین مالی تابع نیازهایی است که داریم. همین بازار شهر قم، وقف یک واقف در دوره قاجاریه است. الان خیرین را به سمت مدرسه سازی سوق داده ایم در حالیکه اولویت با ساخت بازارهای وقفی است که یکی از فوائد آن کاهش قیمت هاست. علاوه بر این، غرفه های وقفی بازار را نباید ذیل سرقفلی واگذار کرد.^{۱۱۲} واگذاری باید به نحوی باشد که وقفیت باقی بماند. ظاهراً به نوعی میان

شیعیان نقل شده است. خریدن اموال خراجی از حاکم جائز و نیز دیگر معاملات و معاوضات با آن، همچنین قبول آن به عنوان هبه و جایزه برای شیعیان جایز است.

مقدار خراج: خراج مقدار معینی ندارد و اندازه آن بستگی به نظر ولی امر مسلمانان دارد که به اقتضای مصلحت تعیین می کند.

مصرف خراج: خراج از منابع بیت المال به شمار می رود؛ از این رو، مصرف آن نیازهای عمومی مسلمانان، اعم از فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی است، مانند حراست از مرزها، حقوق کارگزاران دولت، ساختن مدرسه، بیمارستان، پل و مانند آنها.

فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام، ج ۳، ص ۴۴۰

۱۱۲. **ارجاع پرورشی:** وجه دریافتی هر یک از مستأجر و مالک از دیگری یا از شخصی سوم در ازای حق پیشه و کسب را سرقفلی گویند. از احکام سرقفلی در مسائل مستحدثه و نیز باب خمس سخن گفته اند.

سرقفلی از عناوین جدید است که به فقه راه یافته و در میان بازاریان و پیشه وران رواج پیدا کرده است و به محل کسب تعلق می گیرد. این عنوان در پی تصویب قانونی در ارتباط با موجر و مستأجر، پدید آمد. مفاد این قانون چنین است: مالکی که محل کسب را اجاره داده، با پایان یافتن مدت اجاره نمی تواند آن را از مستأجر بگیرد یا اجاره بها را افزایش دهد و مستأجر تا هر زمان که بخواهد می تواند با همان اجاره بهای نخستین، آن محل را در اختیار داشته باشد، هر چند اجاره بهای فعلی آن افزایش پیدا کرده باشد یا آن را با همان مبلغ اجاره بها به دیگری واگذار کند و در ازای آن از فرد سوم وجهی که سرقفلی نامیده اند، دریافت نماید.

بنابر آنچه گفته شد ملاک مشروعیت و عدم مشروعیت سرقفلی این است که در هر موردی که مالک (موجر) حق داشته باشد اجاره بها را افزایش دهد یا از مستأجر بخواهد محل اجاره را تخلیه کند و او حق خودداری از آن نداشته باشد، گرفتن سرقفلی مشروعیت

سرقفلی و باقی ماندن موقوفه تعارض وجود دارد.^{۱۱۳} چون در حال حاضر این مغازه های وقفی قیمت ها را کاهش نمی دهند.

بحث دیگر این است که در مواردی می گوئید هدف من تامین مالی مستقیم نیست و بنده قصد کاهش قیمت ها را دارم. در این شرایط می توانید بازار بسازید. در واقع این کار هم به نوعی کمک مالی به همه مردم است اما از طریق کاهش تورم. غرض اینکه بحث های متنوعی در زمینه موضوع تامین مالی وجود دارد.

۷. دو نکته پایانی:

۷/۱. اولویت دار ترین کار در شرایط کنونی: احیاء و استفاده صحیح از موقوفات

حال در شرایط کنونی چه کنیم؟ از کدام یک از اینها می توانیم استفاده کنیم؟ به نظرم در شرایط فعلی بهتر است که به سمت احیای موقوفات کشور برویم. چون ما مجموعه ای از موقوفات داریم که از آنها به شکل مناسبی استفاده نمی شود و دیگران به تبع آن تصمیم نادرست دوره پهلوی موقوفه ها را غصب کرده اند. می توان موقوفه های تجاری را به لحاظ اولویت احیاء کرد. چون که هم وقف عام داریم و هم وقف خاص، می توانیم با توجه به شرایط مختلف و برای نیازهای مختلف کشور از آن ها استفاده کنیم. مثلاً گاهی که به کرمانشاه می روم، در آنجا یک طرف یک خیابان چند کیلومتری

ندارد؛ اما در جایی که مالک حق افزایش اجاره بها یا درخواست تخلیه ملک را نداشته باشد و مستأجر نیز حق تخلیه ملک برای فردی سوم و اجاره دادن آن به او را داشته باشد، سرقفلی گرفتن مشروعیت دارد.

توضیح المسائل مراجع ج ۲، ص ۸۶۱

۱۱۳. **ارجاع پردازشی:** الآن ما در کوچه مروی حدود صد مغازه داریم. صد تا مغازه در بازار عدد سنگینی است ولی سرقفلی آنها به سبب قانون اصلاحات ارضی واگذار شده است. خیلی ها می گویند اوقاف یا متولی موقوفات خیانت کرده و سرقفلی ها را فروخته است در حالی که ما اصلاً به کسی چیزی نفروختیم بلکه مال وقفی را به افراد واگذار کردند و ما تنها می توانیم اجاره بسیار کمی بابت این موقوفات از آنها بگیریم که تقریباً نزدیک به هیچ است. الآن اجاره مغازه های کوچه مروی ماهی ۲۰۰ هزار تومان است در حالی که اجاره واقعی آنها از ۴۰ تا ۱۰۰ میلیون تومان است. شما اجاره ۵۰ میلیون تومانی را با اجاره ۲۰۰ هزار تومانی مقایسه کنید!

بخشی از مصاحبه حجت الاسلام عبداللہی درباره وضعیت موقوفات حوزه علمیه مروی

منبع: پایگاه اطلاع رسانی حوزه علمیه مروی تهران

<https://howzehmarvi.ir/posts/۱۶۰>

تماما موقوفه است ولی کسی از آن استفاده نمی کند. یا در همین شهر قم، تمام این زمین هایی که دیوارهایشان را رنگ سبز زده اند موقوفه های حضرت معصومه سلام الله علیها هستند. چرا از این زمین ها بهره برداری نمی شود؟ این هاست که بنده را به این نتیجه رسانده که در حال حاضر مهم ترین طرح برای تامین مالی برای حل مسائل مردم از پایگاه وقف رقم خواهد خورد. البته در وقف هم مشکلاتی وجود دارد از جمله اینکه اجازه نداریم نیت واقف را عوض کنیم. با همه اینها به نظرم در حال حاضر موضوع تغییر نیت وجود ندارد. مشکل اصلی بهره برداری سوء و ضعیف از موقوفات است.

پس امام جماعت و جمعه باید یک جدول بودجه ریزی برای خودش درست کند. از قرض الحسنه، انفاق، زکات، خمس، وقف، معدن و انفال، آنگاه بر اساس این جدول جامعه را هدایت می کند. مثلا الان حدود ده میلیون مستاجر داریم. واضح است که این مشکل را نمی توانیم با جمع کردن پول از مساجد حل کنیم. پاسخ حل این مشکل در احیای قانون مترقی احیای موات است. تامین مالی در هر حوزه ای یک راه حل دارد.

۷/۲. استفاده از روش های مختلف تامین مالی در اسلام؛ منبع تامین درآمدها در مدل بودجه ریزی اسلامی

این را هم اضافه کنم که به جای مدل بودجه ریزی عملیاتی^{۱۱۴} و مدل های دیگری که الان وجود دارد، ردیف درآمدها در مدل بودجه ریزی ما، همین منابع تامین مالی متعدد خواهد بود. در اینجا البته یک پرسش دیگر هم وجود دارد و آن اینکه تامین مالی مشاغل از کجاست؟ یعنی کسی شغل

۱۱۴. **ارجاع پرورشی:** بودجه ریزی عملیاتی، علاوه بر تفکیک اعتبارات به وظایف، برنامه ها، فعالیت ها و طرح ها، حجم عملیات و هزینه های اجرای عملیات دولت و دستگاه های دولتی بر مبنای روشهای علمی نظیر حسابداری قیمت تمام شده محاسبه و اندازه گیری می شوند، ارقام پیش بینی شده در بودجه عملیاتی باید مستند به تجزیه و تحلیل تفصیلی برنامه ها و عملیات و نیز قیمت تمام شده آنها باشد. برای تحقق این اهداف باید وظایف دولت ها در کنار وظایف مردم و نهادهای غیردولتی مشخص گردد، ساختار دولت تعیین شود و برای تحقق اهداف برنامه ریزی شود. برای تحقق برنامه ها، بودجه ریزی انجام می شود و با تخصیص منابع، وظایف دولت اجرا می گردد. بودجه ریزی عملیاتی از جمله مقوله هایی است که در بیش تر کشورهای توسعه یافته مورد استفاده قرار می گیرد و کشور ما ایران نیز چند سالی است در جهت تغییر نظام بودجه ریزی خود از حالت سنتی به بودجه ریزی عملیاتی است. برای ایجاد این تغییر ابتدا بایستی برخی مشکلات موجود از سر راه برداشته شود که این امر خود مستلزم طی زمان می باشد.

سیدقمی، میررسول و سیدقمی، میرمحسن، ۱۳۹۵، بودجه ریزی عملیاتی، دومین کنفرانس بین المللی حسابداری، اقتصاد و مدیریت مالی، تهران

<https://civilica.com/doc/۵۳۰۳۷>

دارد اما پول در گردش ندارد. پاسخ این است که "عقود" اسلامی منبع تامین مالی برای مشاغل است. مثلاً از طریق عقد شرکت،^{۱۱۵} مزارعه،^{۱۱۶} مساقات^{۱۱۷} و... مثلاً شما یک باغ دارید که

۱۱۵. **ارجاع پرورشی:** احکام شرکت: مساله ۲۱۴۲- اگر دو نفر بخواهند با هم شرکت کنند، چنانچه قبل از خواندن عقد شرکت یا بعد از آن هر کدام مقداری از مال خود را با مال دیگری بطوری مخلوط کند که از یکدیگر تشخیص داده نشود و به عربی یا به زبان دیگر صیغه شرکت را بخوانند، یا کاری کنند که معلوم باشد می خواهند با یکدیگر شریک باشند، شرکت آنان صحیح است. مساله ۲۱۴۳- اگر چند نفر در مزدی که از کار خودشان می گیرند با یکدیگر شرکت کنند، مثل دلاکها که قرار می گذارند هر قدر مزد گرفتند با هم قسمت کنند شرکت آنان صحیح نیست.

مساله ۲۱۴۴- اگر دو نفر با یکدیگر شرکت کنند که هر کدام به اعتبار خود جنسی بخرد و قیمت آن را خودش بدهکار شود ولی در جنسی که هر کدام خریده اند و در استفاده آن با یکدیگر شریک باشند صحیح نیست اما اگر هر کدام دیگری را وکیل کند که جنس را برای او نسبه بخرد بعد هر شریکی جنس را برای خودش و شریکش بخرد که هر دو بدهکار شوند شرکت صحیح است. مساله ۲۱۴۵- کسانی که بواسطه عقد شرکت با هم شریک می شوند، باید مکلف و عاقل باشند و از روی قصد و اختیار شرکت کنند، و نیز باید بتوانند در مال خود تصرف نمایند، پس آدم سفیهی که مال خود را در کارهای بیهوده مصرف می کند، اگر حاکم شرع او را از تصرف در اموالش جلوگیری کرده باشد اگر شرکت کند صحیح نیست.

رساله توضیح المسائل حضرت آیه الله العظمی امام خمینی ره ص ۳۲۹

۱۱۶. **ارجاع پرورشی:** مسأله ۲۲۲۸- مزارعه آن است که مالک با زارع به این قسم معامله کند که زمین را در اختیار او بگذارد، تا زراعت کند و مقداری از حاصل آن را به مالک بدهد.

مسأله ۲۲۲۹- مزارعه چند شرط دارد: اول: آن که صاحب زمین به زارع بگوید زمین را به تو واگذار کردم و زارع هم بگوید قبول کردم، یا بدون این که حرفی بزنند مالک، زمین را واگذار کند برای مزارعه و زارع تحویل بگیرد. دوم: صاحب زمین و زارع هر دو مکلف و عاقل باشند و با قصد و اختیار خود مزارعه را انجام دهند و حاکم شرع آنان را از تصرف در اموالشان جلوگیری نکرده باشد بلکه اگر در حال بالغ شدن سفیه باشند اگرچه حاکم شرع جلوگیری نکرده باشد نمی توانند مزارعه را انجام دهند و این حکم در همه معاملات جاری است. سوم: همه حاصل زمین به یکی اختصاص داده نشود. چهارم: سهم هر کدام به طور مشاع باشد مثل نصف یا ثلث حاصل و مانند اینها و باید تعیین شده باشد، پس اگر قرار دهند حاصل یک قطعه، مال یکی و قطعه دیگر مال دیگری، صحیح نیست، و نیز اگر مالک بگوید در این زمین زراعت کن و هر چه می خواهی به من بده صحیح نیست. پنجم: مدتی را که باید زمین در اختیار زارع باشد معین کنند و باید مدت به قدری باشد که در آن مدت به دست آمدن حاصل ممکن باشد. ششم: زمین قابل زراعت باشد و اگر زراعت در آن ممکن نباشد اما بتوانند کاری کنند که زراعت ممکن شود، مزارعه صحیح است. هفتم: اگر در محلی هستند که مثلاً یک نوع زراعت می کنند چنانچه اسم هم نبرند همان زراعت معین می شود، و اگر چند نوع زراعت می کنند باید زراعتی را که می خواهد انجام دهد معین نماید، مگر آن که معمولی داشته باشد که به همان نحو باید عمل شود. هشتم: مالک، زمین را معین کند، پس کسی که چند قطعه زمین دارد و با هم تفاوت دارند، اگر به زارع بگوید در یکی از این زمین ها زراعت کن و آن را معین نکند مزارعه باطل است. نهم: خرجی را که هر کدام آنان باید بکنند معین نمایند، ولی اگر خرجی را که هر کدام باید بکنند معلوم باشد، لازم نیست آن را معین نمایند.

رساله توضیح المسائل حضرت آیه الله العظمی امام خمینی ره ص ۳۹۳

۱۱۷. **ارجاع پرورشی:** احکام مساقات: مساله ۲۲۳۸- اگر انسان با کسی به این قسم معامله کند که درختهای میوه ای را که درختها یا منافع آن، مال خود او است و یا اختیار آن با او است تا مدت معینی به آن کس واگذار کند که تربیت نماید و آب دهد و به مقداری که قرار می گذارند از میوه آن بردارد، این معامله را مساقات می گویند.

برای تامین مالی آن می توانید از طریق مسابقات اقدام کنید. بنابراین وقتی منابع مختلف تامین مالی را احیاء کردیم و رواج دادیم، می توانیم برای هر حوزه ای با توجه به منبع خاص آن بخش اقدام کنیم. در حال حاضر فقط انفاقها و صدقهها را جمع آوری می کنند و با بقیه مصادیق منابع تامین مالی کاری ندارند و اصلاً در جامعه رواج ندارد. حتی بدتر اینکه بعضی مساجد از لحاظ مالی به شهرداریها و بانکها وابسته اند.

منبع: حجت الاسلام کشوری، دوره مسجد و اداره جامعه / جلسه چهاردهم (روشهای تامین مالی مسجد)

* جهت مطالعه متن کامل جلسه چهاردهم دوره مسجد و اداره جامعه به آدرس زیر در پیامرسان ایتنا مراجعه فرمایید:

<https://eitaa.com/olgou۶۲۷۴/۴>

مساله ۲۳۳۹- معامله مسابقات در درختهایی که مثل بید و چنار میوه نمی دهد صحیح نیست، ولی در مثل درخت حنا که از برگ آن استفاده می کنند یا درختی که از گل آن استفاده می کنند اشکال ندارد.

مساله ۲۲۴۰- در معامله مسابقات لازم نیست صیغه بخوانند بلکه اگر صاحب درخت به قصد مسابقات آن را واگذار کند و کسی که کار می کند به همین قصد تحویل بگیرد معامله صحیح است.

مساله ۲۲۴۱- مالک و کسی که تربیت درختها را به عهده می گیرد، باید مکلف و عاقل باشند و کسی آنها را مجبور نکرده باشد، و نیز باید حاکم شرع آنان را از تصرف در مال خودشان منع نکرده باشد، بلکه اگر در حال بالغ شدن سفیه باشند اگرچه حاکم شرع منع نکرده باشد معامله ایشان صحیح نیست.

مساله ۲۲۴۲- مدت مسابقات باید معلوم باشد و اگر اول آن را معین کنند و آخر آن را موقعی قرار دهند که میوه آن سال به دست می آید صحیح است.

مساله ۲۲۴۳- باید سهم هر کدام نصف یا ثلث حاصل و مانند اینها باشد و اگر قرار بگذارند که مثلاً صد من از میوه ها مال مالک و بقیه مال کسی باشد که کار می کند، معامله باطل است.

رساله توضیح المسائل حضرت آیه الله العظمی امام خمینی ره ص ۳۵۰

پیوست شماره ۵: رباخوار بودن بانک‌ها در کلمات مراجع معظم تقلید!

حضرت آیت‌الله مکارم شیرازی:

مهر؛ ۲۲ اردیبهشت ۹۷ - بعضی بانک‌ها قرض الحسنه ۲۸ درصدی می‌دهند، یعنی چه؟ نام ربا خواری را به دروغ، قرض الحسنه می‌گذارند، درست نیست.

رسا؛ ۸ آذر ۹۷ - وی افزود: برخی می‌گویند ما ازدواج کردیم اما آرامشی ندیدیم، در جواب اینها باید گفت ازدواج شما مبتنی بر آموزه‌ها و اخلاق اسلامی نبوده است، به چند دلیل؛ دلیل نخست توقعات زیاد. فرد به دلیل توقعات زیاد مجبور به گرفتن وام شده و در بازپرداخت اقساط آن دچار مشکل می‌شود آن هم با وضعیت کنونی بانک‌ها که می‌دانید چه بلایی سر مردم در می‌آورند.

این مرجع تقلید افزود: بانک‌ها وام با سودهای کلان به مردم پرداخت می‌کنند، اگر فرد در پرداخت اقساط تاخیر کرد، جریمه دیرکرد می‌گیرند و باز بر همان جریمه هم جریمه مضاعف می‌گیرند.

تسنیم؛ ۲ بهمن ۹۷ - بانک‌ها وام قرض الحسنه ای که می‌دهند قطعاً خلاف شرع است، چهار درصد حق الزحمه را تعیین کردیم که بانک‌ها با یک زرنگی بیش از این میزان را از مردم دریافت می‌کنند که میزان آن به ۲۰ درصد رسیده و نوعی رباخواری آشکار محسوب می‌شود.

پایگاه مرجع عالیقدر؛ ۲۲ بهمن ۹۷ - معظم له با انتقاد از سیستم بانکی کشور، تصریح کردند: بانک‌ها با وضعیتی که ایجاد کرده‌اند، مردم را بیچاره کرده و به خاک سیاه نشانده‌اند؛ به اسم تسهیلات قرض الحسنه و به جای این که چهار درصد کارمزد برای طول دوره بازپرداخت تسهیلات دریافت کنند، هر سال ۴ درصد دریافت می‌کنند و در پایان سال پنجم بیست درصد سود از باقیمانده از مردم دریافت می‌کنند، این رباخواری آشکار است که به نام قرض الحسنه انجام می‌شود.

حضرت آیت‌الله مظاهری:

حوزه‌نیوز؛ ۱۷ دی ۹۷ - آیت الله العظمی مظاهری گفتند: متأسفانه در زمان حاضر، ربا خوردن و ربا دادن عادی شده و بعضی مثل اینکه بخواهند با حیل‌های شرعی موش را آب بکشند و بخورند، ربا می‌خورند.

حضرت آیت‌الله سبحانی:

تسنیم؛ ۲ بهمن ۹۷ - مرجع تقلید شیعیان با بیان اینکه دیرکرد بانک‌ها ربا محسوب می‌شود، گفت: هم‌اکنون استفتائات رسیده به دفتر مراجع و علما مربوط به عملکرد بانک‌ها در زمینه تسهیلات بانکی است.

حضرت آیت‌الله علوی گرگانی:

تسنیم؛ ۲ بهمن ۹۷ - مرجع تقلید شیعیان با انتقاد از بی‌توجهی نسبت به اصلاح سیستم بانکی و حذف پدیده تأسف ربا گفت: پدیده زشت ربا سبب شده تا مردم چند برابر وامی که دریافت می‌کنند باز پرداخت به بانک‌ها تحویل بدهند، ربا و دیرکرد باید از سیستم بانکی حذف شود.

حوزه‌نیوز؛ ۹ بهمن ۹۷ - این مرجع تقلید گفتند: موضوع دیگر در حال حاضر، مسئله بانکداری است که بسیار مهم است. اکثر استفتائاتی برای ما می‌آید در مورد طلاق و بانکداری است، مسئله بانکداری باید به صورتی که حقیقی باشد، انجام شود.

معظم له ادامه دادند: خدا شهید آیت الله صدر را رحمت کند که کتابی در مورد بانک ربوی و... نوشت، ولی این سبک در ایران قابل پیاده و اجرا شدن نیست، ولی فکر خوبی است، مسئله بانکداری را باید در کشور حل کرد.

ایشان افزودند: این همه ربا در کشور، برکات را از بین خواهد برد. بسیاری از کسانی که گرفتار زندان هستند، به دلیل همین سود بانکی است.

استاد برجسته درس خارج حوزه علمیه قم با بیان این که درصد و جریمه گرفتن از مردم به ویژه در این شرایط بد اقتصادی کار اشتباهی است.

حضرت آیت‌الله نوری همدانی:

ایلنا؛ ۷ اردیبهشت ۹۷ - وی به تعطیلی برخی کارخانه‌ها و واحدهای تولیدی کشور اشاره کرد و گفت: به نظرم مهمترین عامل تعطیلی کارخانجات و واحدهای تولیدی سیستم ربوی بانک‌هاست. بسیاری از بانک‌ها در ابتدا تسهیلاتی در اختیار برخی از کارخانه‌ها قرار می‌دهند اما بعد از مدتی به گرفتن سود و حتی دیرکرد از تسهیلات داده شده اقدام می‌کنند در حالی که دیرکرد اقساط توسط بانک‌ها ربا محسوب می‌شود که مهمترین عامل ناتوانی اقتصادی است.

وی با بیان اینکه در هفت جای قرآن کریم مساله ربا مطرح و مورد نکوهش قرار گرفته است، گفت: بارها گفته‌ایم که گرفتن دیرکرد توسط بانک‌ها نوعی رباست و امیدواریم وزارت رفاه، کار و تعاون اجتماعی با هدف کمک واحدهای تولیدی برای رفع این مشکل اقدام کنند.

آیت‌الله نوری همدانی با بیان اینکه جمهوری اسلامی ایران با کشورهای غربی باید متفاوت باشد، گفت: در کشورهای غربی تمرکزشان روی همین بانک‌های ربوی است تا بتوانند ۹۹ درصد جامعه را زیر سیطره یک درصد ثروتمند قرار دهند. تازه بیشتر امتیازاتشان برای کارخانه‌های اسلحه‌سازی است اما ما نباید به سمت بانک‌های ربوی حرکت کنیم.

تسنیم؛ ۲۴ شهریور ۹۷ - آیت‌الله نوری همدانی تصریح کرد: حوزه علمیه قم همیشه در کنار دانشگاه بوده و است و دشمنان اسلام سعی می‌کنند حوزه علمیه و انقلاب را ناکارآمد نشان دهند درحالی‌که این مسئله درست نیست، خیلی از اوقات نیز حرف‌های بزرگان حوزه پخش نمی‌شود به همین جهت مردم فکر می‌کنند که ما مطالبه‌گر نیستیم؛ به عنوان مثال بارها تأکید کرده‌ایم که اخذ دیرکرد توسط بانک‌ها حرام است ولی یا به گوش مسئولان نمی‌رسد و یا می‌رسد ولی عمل نمی‌کنند.

مهر؛ ۲ بهمن ۹۷ - وی خاطرنشان کرد: در چند سال اخیر بارها گفتم که دیرکرد حرام است و دیرکرد ربا به شمار می‌رود، اما باز هر روز مردم به من نامه می‌نویسند که در بانک‌ها از آن‌ها دیرکرد گرفته می‌شود.

رسا؛ ۱۵ اسفند ۹۷ - گاهی اسم ربا را تغییر می‌دهند و آن را پیگیری می‌کنند، قرض با زیادت در هر صورت ربا است و گاهی با عنوان اوراق قرضه و مشارکت چنین مسأله‌ای را طراحی می‌کنند.

رسا؛ ۲۲ اسفند ۹۷ - حضرت آیت الله حسین نوری همدانی امروز در درس خارج خود که در مسجد اعظم قم برگزار شد، با بیان این که بانکداری در نظام اسلامی باید بدون ربا باشند، گفت: متأسفانه امروز ربا به اشکال مختلف در نظام بانکی مشاهده می شود، در حالی که ربا از شدیدترین گناه ها و مشی غربی ها است و نباید در جامعه و نظام اسلامی وجود داشته باشد.

وی افزود: باید ماهیت بانک ها تغییر کند و رباخواری برچیده شود، بانک بدون ربا این است که پول برای خود انسان باشد و به عنوان اعتماد به بانک سپرده شود تا در جریان اقتصادی حلال و صحیح مورد استفاده قرار گیرد نه این که بانک ها بنگاه اقتصادی راه اندازی کنند و ربا وجود داشته باشد.

حضرت آیت الله نوری همدانی با تأکید بر تسریع در رفع اشکالات نظام بانکی و رفع دغدغه های مردم و بزرگان اظهار داشت: ۴۰ سال از انقلاب گذشته و هنوز وضعیت بانک ها سامان پیدا نکرده است، علما باید در رسانه ها و تلویزیون مردم را نسبت به مسائل بانکی توجیه کنند تا خواسته و ناخواسته دچار ربا نشوند.

وی ادامه داد: متأسفانه هیچ فکری برای بانکداری بدون ربا نشده است در حالی که مسئولان مربوطه باید در این زمینه اهتمام داشته باشند، بانک های جامعه اسلامی نباید دنباله رو غرب باشند، کمیسیون اقتصادی مجلس باید بانکداری اسلامی بدون ربا را تصویب و دولت آن اجرایی کند. استاد برجسته درس خارج حوزه علمیه قم ابراز داشت: در گزارش کمیسیون اقتصادی آمده که قرار است بانکداری بدون ربا را تصویب کنند اما این طرح کامل و دقیق نیست و باز هم اشکالاتی دارد.

حضرت آیت الله جوادی آملی:

ایرنا؛ ۴ فروردین ۹۷ - آیت الله جوادی آملی با انتقاد از عملکرد برخی بانکها و اخذ دیرکرد از تسهیلات اعطایی خاطر نشان کرد: این اقدام بانکها رباست و با آموزه های قرآن، پیامبر اکرم و ائمه معصومین مغایرت دارد.

ایکنا؛ ۱۵ فروردین ۹۷ - قرآن، شیطان را مستکبر معرفی کرده ولی من به خاطر ندارم محاربه به شیطان نسبت داده شود؛ ولی فرمود بانکهای ربوی محارب هستند، بنابراین شما دائماً بگویید سال اشتغال و تولید، ولی تا سرمایه غیرربوی نباشد درست نخواهد شد .

تسنیم؛ ۲۴ فروردین ۹۷ - طبق بیان قرآن کریم، ربا و بانکداری ربوی سبب آبروبری است که ما به آن دچار هستیم، از طرف دیگر سرمایه‌های کشور با سوء مدیریت به بخش مسکن هدایت شد که نتیجه و حاصل آن تولید مسکن‌های انبوهی است که خالی افتاده‌اند.

این مفسر قرآن کریم ادامه داد: شما ببینید چرا قرآن رباخوار را دیوانه می‌داند؟ اینها سالیان متمادی درس خواندند، کیفیت سود، کیفیت درآمد، کیفیت وام دادن، کیفیت وام گرفتن، را آموختند تا شدند متخصص فن بانکداری ربوی! اینها در رشته خود عالم هستند. اما در سوره مبارکه «بقره» فرمود: الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ، می‌فرماید این مخبطنه [دیوانه‌وار] دارد زندگی می‌کند، چون حرف خدا و پیغمبر را گذاشته زمین، و دنبال سود حرام رفته است .

آدرس مطلب: خبرگزاری تسنیم

<https://bzn.ir/۱۵۰۱۳۲>

پیوست شماره ۶: توضیحی در مورد خلق پول توسط بانکها

Money creation in the modern economy

Definition of money creation

What is money creation?

Aban ۱۲, ۱۳۹۸ AP — Money creation is the process leading to an increase in the money supply. This money supply can be divided into ۲ main categories.

-currency: This is notes and coins in circulation within a country or geographical area. It represents about ۵% of the world's money supply.

-book money: This is money in the form of accounting entries. It represents ۹۵% of the world's money supply. This money does not physically exist, it is simply lines that appear on the debit or credit side of bank accounts.

That is why banks were only afraid of one thing during the crisis, that individuals would decide to empty their accounts for fear of the bank's collapse. Panic movements alone have led to the closure of some banks, physically incapable of issuing banknotes and coins. Effectively, this money does not really exist, it is a simple accounting entry.

Money creation is permanent and is theoretically regulated by central banks. They are the ones who decide on the level of money creation they want.

The general public often has a distorted image of money creation that they associate with a "printing press". Only counterfeiters operate printing presses like in films, but despite everything, central banks and those counterfeiters do have something in common. They create money ex nihilo (out of nothing). The Nobel Prize winner in Economic Sciences, Maurice Allais, also believes that there is no difference between the money created by central banks and counterfeiters (punished by law). It is made out of nothing and leads to the same results. The only difference is that those who benefit from it are different. Something to consider!

Let us now look at the different mechanisms leading to money creation.

خلق پول در اقتصاد مدرن

تعریف خلق پول

خلق پول چیست؟

۱۲ آبان ۱۳۹۸ آسوشینتدپرس - خلق پول فرآیندی است که منجر به افزایش عرضه پول می شود. این حجم پول را می توان به ۲ دسته اصلی تقسیم کرد:

- واحد پول: اسکناس و سکه هایی است که در یک کشور یا منطقه جغرافیایی در گردش هستند. حدود ۵ درصد از عرضه پول جهان را تشکیل می دهد.
- پول دفتری: این پول به صورت ورودی حسابداری است. ۹۵ درصد از عرضه پول جهان را تشکیل می دهد. این پول از نظر فیزیکی وجود ندارد، فقط خطوطی هستند که در سمت بدهکار یا اعتباری حساب های بانکی ظاهر می شوند.

به همین دلیل است که بانک ها در طول بحران فقط از یک چیز می ترسیدند و آن اینکه افراد از ترس سقوط بانک تصمیم به خالی کردن حساب خود بگیرند. تحرکات هراس به تنهایی منجر به تعطیلی برخی بانک ها شده است که از نظر فیزیکی قادر به انتشار اسکناس و سکه نیستند. در واقع، این پول واقعا وجود ندارد، یک ورودی ساده حسابداری است.

خلق پول دائمی است و از نظر تئوری توسط بانک های مرکزی تنظیم می شود. آنها هستند که در مورد سطح خلق پولی که می خواهند تصمیم می گیرند.

عموم مردم اغلب تصویری تحریف شده از خلق پول دارند که آن را با «مطبوعات چاپ» مرتبط می کنند. فقط جعل کنندگان ماشین های چاپ را مانند فیلم ها کار می کنند، اما علی رغم همه چیز، بانک های مرکزی و آن جعل کنندگان چیزی مشترک دارند. آنها پول را *ex nihilo* (از هیچ) خلق می کنند. موریس آلیس، برنده جایزه نوبل در علوم اقتصادی نیز معتقد است که تفاوتی بین پول ایجاد شده توسط بانک های مرکزی و جعل کنندگان (مجازات قانونی) وجود ندارد. از هیچ ساخته شده و به همان نتایج منجر می شود. تنها تفاوت این است که کسانی که از آن سود می برند تفاوت هستند. چیزی برای در نظر گرفتن!

اکنون به مکانیسم های مختلف منجر به خلق پول نگاه می کنیم:

Money creation through the credit multiplier

A large part of money creation is carried out by commercial banks that provide credit to their customers (individuals or companies).

If a loan application is accepted by the bank, it will credit the applicant's account with the loan amount. For example, if you need ۲۰۰,۰۰۰ to buy your house, the

bank credits your account with this amount and this amount appears as a debit on the bank's account. It advances you $200,000\text{€}$

To finance your loan, the bank can use all of its collected deposits (short and long-term savings for its customers). So it uses your money, your savings to make a profit. Effectively, when a bank lends money to a client, the client has to pay an interest rate (this is quite normal). In reality, it lends money that does not belong to it (its customers' money), that it does not own. It is just a right granted to it by the central bank. By a simple accounting entry (linked to the creation of a new loan), there is therefore money creation from a simple bank deposit.

Banks transform savings into new loans. But money creation does not end there. Effectively, the loan amount also generates new loans. This is called the deposit or credit multiplier.

Let's look at our example again. So you receive $200,000\text{€}$ from your bank to buy your house. You pay either the former owner or the builder for this house. They deposit the $200,000\text{€}$ that you give them into their bank account at their bank. That bank then receives fresh savings that it can, in turn, lend by granting new loans. It is an endless circle of money creation.

However, there is a limit to this type of money creation due to the Basel III rules. You know, these regulations on bank solvency imposed by the authorities. These rules stipulate that a bank must have a solvency ratio of 8% (mandatory reserve rate), plus 2.5% security, i.e. 10.5% . This ratio prevents the bank from lending all the available savings from its customers.

In other words, when the bank receives $1,000\text{€}$ of savings from a customer, it must keep 105€ ($1,000 * 10.5 / 100$) in reserve. It can therefore only lend 895€ . The next bank receiving the money from the credit can only lend 809€ . This limits the credit multiplier and therefore the creation of money.

With an initial deposit of $1,000\text{€}$ in a bank, money creation is theoretically around $1,000\text{€}$ ($895 + 809$, etc.), or a credit multiplier of 1.05 ($1,000 / 950$).

The other limitation of money creation by the credit multiplier is demand. To grant new loans, there must be a need for money from the various economic actors. In times of economic crisis, these needs are reduced, due to low investor

confidence in the future. For its part, the bank must also be able to find customers it considers solvent. The credit multiplier is never used at its theoretical maximum level.

ایجاد پول از طریق ضریب اعتباری

بخش بزرگی از خلق پول توسط بانک های تجاری انجام می شود که به مشتریان خود (افراد یا شرکت ها) اعتبار می دهند.

در صورت پذیرش درخواست وام توسط بانک، مبلغ وام را به حساب متقاضی واریز می کند. به عنوان مثال، اگر برای خرید خانه خود به ۲۰۰۰۰۰ یورو نیاز دارید، بانک این مبلغ را به حساب شما واریز می کند و این مبلغ به عنوان بدهکار در حساب بانک ظاهر می شود. ۲۰۰۰۰۰ یورو به شما کمک می کند.

بانک می تواند برای تامین مالی وام شما از تمامی سپرده های جمع آوری شده (پس انداز کوتاه مدت و بلندمدت مشتریان خود) استفاده کند. بنابراین از پول و پس انداز شما برای کسب سود استفاده می کند. در واقع، زمانی که بانک به مشتری وام می دهد، مشتری باید نرخ بهره پردازد (این کاملاً طبیعی است). در واقع، پولی را قرض می دهد که به آن (پول مشتریانش) تعلق ندارد و مالک آن نیست. این فقط حقی است که بانک مرکزی برای آن قائل شده است. بنابراین با یک ورودی ساده حسابداری (مرتبط با ایجاد یک وام جدید)، پول از یک سپرده بانکی ساده ایجاد می شود.

بانک ها پس انداز را به وام های جدید تبدیل می کنند. اما خلق پول به همین جا ختم نمی شود. در واقع، مبلغ وام همچنین وام های جدیدی ایجاد می کند. به این ضریب سپرده یا اعتبار می گویند. بیاید دوباره به مثال خود نگاه کنیم. بنابراین شما ۲۰۰۰۰۰ یورو از بانک خود برای خرید خانه خود دریافت می کنید. برای این خانه یا به مالک سابق پول می دهید یا به سازنده. آنها ۲۰۰۰۰۰ یورویی را که به آنها می دهید به حساب بانکی آنها در بانکشان واریز می کنند. سپس آن بانک پس انداز جدیدی دریافت می کند که به نوبه خود می تواند با اعطای وام های جدید وام دهد. این یک دایره بی پایان از خلق پول است.

با این حال، محدودیتی برای این نوع خلق پول به دلیل قوانین بازل III وجود دارد. می دانید، این مقررات در مورد پرداخت بدهی بانک توسط مقامات تحمیل شده است. این قوانین تصریح می کند که یک بانک باید دارای نسبت بدهی ۸٪ (نرخ ذخیره اجباری) به اضافه ۲.۵٪ امنیت، یعنی ۱۰.۵٪ باشد. این نسبت باعث می شود بانک نتواند تمام پس اندازهای موجود را به مشتریان خود وام دهد. به عبارت دیگر، هنگامی که بانک ۱۰۰۰ یورو پس انداز از مشتری دریافت می کند، باید ۱۰۵ یورو (۱۰۰ * ۱۰۰/۱۰۰) در ذخیره نگه دارد. بنابراین فقط می تواند ۸۹۵ یورو وام بدهد. بانک بعدی که

پول را از اعتبار دریافت می کند، تنها می تواند ۸۰۱ یورو وام دهد. این ضریب اعتبار و در نتیجه ایجاد پول را محدود می کند.

با سپرده اولیه ۱۰۰۰ یورو در بانک، خلق پول از نظر تئوری حدود ۴۵۰۰ یورو (۸۹۵ + ۸۰۱ و غیره) یا ضریب اعتباری ۴.۵ (۱۰۰۰/۴۵۰۰) است.

محدودیت دیگر خلق پول توسط ضریب اعتباری تقاضا است. برای اعطای وام های جدید، باید از سوی فعالان مختلف اقتصادی به پول نیاز باشد. در مواقع بحران اقتصادی این نیازها به دلیل اعتماد پایین سرمایه گذاران به آینده کاهش می یابد. بانک نیز به نوبه خود باید بتواند مشتریانی را که حلال می داند پیدا کند. ضریب اعتباری هرگز در سطح حداکثر نظری خود استفاده نمی شود.

Monetary creation through debt

To grant new credit (and thus generate money creation), a bank must have resources. If its customers' deposits do not allow it to grant new loans, it can turn to the central bank and borrow money from it.

In this case, the money created is truly ex nihilo. The bank credits its customer's account with the loan amount and the same amount is debited to the commercial bank's account. In parallel with this, the same bank is credited with the amount of the loan by the central bank, which debits the loan to its account.

But who finances the central bank? No one! The central bank can create as much money as it wants by a simple accounting entry and it owes nothing to anyone. This is the magic of our monetary system. This is the origin of money creation. Thereafter, it can either lend this money to commercial banks or buy treasury bills. Its objective is to inject money into the real economy to finance its development. The problem is that commercial banks do not necessarily reinvest this money into the real economy. For several years, we have seen a tightening of the rules for banks to obtain credit, yet they have excess liquidity from the central bank.

This is the perversity of the monetary system. The central bank lends to commercial banks without even knowing what they are going to do with the money. As a result, this money ends up on the financial markets. And not in the real economy!

However, the amount lent to banks is not unlimited. Every week, the central bank sets an amount that it is prepared to grant to banks (allowing it to maintain theoretical control over money creation). This amount varies according to the central bank's objectives (fighting deflation, boosting growth, etc.). The banks offering the highest interest rates to the central bank are allocated the money. With the current low rates, money is given to banks almost free of charge.

With this free money (or at a very low cost), these banks can provide loans if they wish. If new loans are granted, the money created is doubled. There is money created by the central bank and money created by commercial banks with the effect of the credit multiplier I mentioned above.

For these banks, life is good! They lend money that comes either from its customers or from the central bank. This money does not belong to them, but banks can make a significant profit from it (the interest rate on the loan). The only risk is that the loan will not be repaid. But if this is the case, the bank may seize the assets related to the loan. For example, if you can't repay the credit on your home, it seizes your home and sells it to pay off its loan. It's a great job, being a banker. They win every time.

ایجاد پول از طریق بدهی

برای اعطای اعتبار جدید (و در نتیجه ایجاد پول)، یک بانک باید منابع داشته باشد. اگر سپرده های مشتریان اجازه اعطای وام جدید را به بانک نمی دهد، می تواند به بانک مرکزی مراجعه کرده و از آن وام بگیرد.

در این مورد، پول ایجاد شده واقعاً *ex nihilo* است. بانک مبلغ وام را به حساب مشتری خود واریز می کند و همان مبلغ را به حساب بانک تجاری واریز می کند. به موازات آن، همان بانک مبلغ وام را توسط بانک مرکزی بستانکار می کند که وام را به حساب آن واریز می کند.

اما چه کسی بانک مرکزی را تامین مالی می کند؟ هیچ کس! بانک مرکزی می تواند با یک حساب ساده هر چقدر که بخواهد پول ایجاد کند و به کسی بدهکار نیست. این جادوی سیستم پولی ماست. این خاستگاه خلق پول است. پس از آن، می تواند این پول را به بانک های تجاری قرض دهد یا اسناد خزانه بخرد. هدف آن تزریق پول به اقتصاد واقعی برای تامین مالی توسعه آن است. مشکل این است که بانک های تجاری لزوماً این پول را دوباره در اقتصاد واقعی سرمایه گذاری نمی کنند. چند سالی

است که شاهد تشدید قوانین بانک‌ها برای دریافت اعتبار هستیم، اما نقدینگی مازاد بر بانک مرکزی دارند.

این انحراف نظام پولی است. بانک مرکزی به بانک‌های تجاری وام می‌دهد بدون اینکه بدانند آنها با این پول چه خواهند کرد. در نتیجه این پول به بازارهای مالی سرازیر می‌شود. و نه در اقتصاد واقعی! با این حال، میزان وام به بانک‌ها نامحدود نیست. هر هفته، بانک مرکزی مبلغی را تعیین می‌کند که آماده است به بانک‌ها اعطا کند (به آن اجازه می‌دهد کنترل نظری بر خلق پول را حفظ کند). این میزان با توجه به اهداف بانک مرکزی (مبارزه با تورم، تقویت رشد و ...) متفاوت است. به بانک‌هایی که بالاترین نرخ سود را به بانک مرکزی ارائه می‌دهند، پول تخصیص داده می‌شود. با نرخ‌های پایین فعلی، پول تقریباً رایگان به بانک‌ها داده می‌شود.

این بانک‌ها با این پول رایگان (یا با هزینه بسیار کم) در صورت تمایل می‌توانند وام بدهند. در صورت اعطای وام‌های جدید، پول ایجاد شده دو برابر می‌شود. پول ایجاد شده توسط بانک مرکزی و پول ایجاد شده توسط بانک‌های تجاری با اثر ضریب اعتباری که در بالا ذکر کردم وجود دارد. برای این بانک‌ها زندگی خوب است! آنها پولی را که یا از مشتریانش می‌آید یا از بانک مرکزی وام می‌دهند. این پول متعلق به آنها نیست، اما بانک‌ها می‌توانند سود قابل توجهی از آن (نرخ سود وام) به دست آورند. تنها خطر این است که وام بازپرداخت نمی‌شود. اما اگر چنین باشد، بانک ممکن است دارایی‌های مربوط به وام را توقیف کند. به عنوان مثال، اگر نتوانید اعتبار خانه خود را بازپرداخت کنید، خانه شما را تصرف کرده و برای پرداخت وام خود می‌فروشد. این یک کار عالی است، بانکدار بودن. آنها هر بار برنده می‌شوند.

Tools available to the central bank to regulate money creation

-The reserve requirement rate: This is the rate used for Basel III solvency ratios applied to commercial banks. It is currently ۸%. It corresponds to the money that the bank must put in reserve and cannot lend when it receives funds (from the savings of its customers or the central bank). The central bank sets this rate.

To reduce the number of loans and thus money creation, it only needs to increase this rate. The effect of the credit multiplier is therefore reduced. Conversely, by lowering the rate, the central bank favours money creation.

-Refinancing rate: This is the rate at which commercial banks can refinance themselves with the central bank. The lower this rate, the more commercial banks

try to borrow (money being cheaper), which increases money creation. Conversely, an increase in the refinancing rate reduces money creation. It corresponds to the key interest rate that you know.

-Open market operations: This is an operation carried out by the central bank to buy or sell government securities (treasury bills) on the interbank market. If the central bank sells securities, it recovers liquidity from commercial banks. This liquidity cannot then be used to grant new loans, which has the effect of reducing money creation. Conversely, by buying public securities (a QE operation), the central bank provides liquidity to commercial banks, thus promoting money creation through the credit multiplier effect.

All this is theory, because in the end banks do what they want, they are free to lend or not (and therefore to inject this liquidity into the real economy). Whatever they do, no one says anything. It is these banks that rule the world, that have control over money creation, inflation, growth, investment, etc. Excess liquidity only benefits financial institutions, the population (i.e. you) has only crumbs, which we are willing to give them.

I suggest a very simple idea to have greater control over money creation. It would be enough for the central bank to ask and verify for what purpose the money borrowed by the banks will be used. Why doesn't the central bank do it? The banking sector is all-powerful, it leads the world.

Author :Vincent Launay EN

ابزارهایی که بانک مرکزی برای تنظیم پول در اختیار دارد

- نرخ ذخایر الزامی: این نرخ است که برای نسبت‌های پرداخت بدهی بازل III برای بانک‌های تجاری اعمال می‌شود. در حال حاضر ۸ درصد است. این مربوط به پولی است که بانک باید در ذخیره بگذارد و هنگام دریافت وجوه (از پس انداز مشتریان خود یا بانک مرکزی) نمی‌تواند وام دهد. بانک مرکزی این نرخ را تعیین می‌کند.

برای کاهش تعداد وام‌ها و در نتیجه خلق پول، تنها نیاز به افزایش این نرخ دارد. بنابراین اثر ضریب اعتباری کاهش می‌یابد. برعکس، بانک مرکزی با کاهش نرخ، به خلق پول کمک می‌کند.

- نرخ ریفاینانس: نرخ است که بانک‌های تجاری می‌توانند با بانک مرکزی مجدداً خود را تامین مالی کنند. هرچه این نرخ کمتر باشد، بانک‌های تجاری بیشتر تلاش می‌کنند تا وام بگیرند (پول

ارزان‌تر است)، که باعث افزایش خلق پول می‌شود. در مقابل، افزایش در نرخ تامین مالی مجدد باعث کاهش خلق پول می‌شود. با نرخ بهره کلیدی که می‌دانید مطابقت دارد.

- عملیات بازار آزاد: عملیاتی است که توسط بانک مرکزی برای خرید یا فروش اوراق بهادار دولتی (اسناد خزانه) در بازار بین بانکی انجام می‌شود. اگر بانک مرکزی اوراق بهادار را بفروشد، نقدینگی را از بانک‌های تجاری پس می‌گیرد. این نقدینگی پس از آن نمی‌تواند برای اعطای وام‌های جدید استفاده شود، که اثر آن کاهش خلق پول است. برعکس، بانک مرکزی با خرید اوراق بهادار عمومی (عملیات QE)، نقدینگی را در اختیار بانک‌های تجاری قرار می‌دهد و در نتیجه خلق پول را از طریق اثر ضریب اعتباری ترویج می‌کند.

همه اینها تئوری است، زیرا در نهایت بانک‌ها هر کاری را که می‌خواهند انجام می‌دهند، آزادند وام بدهند یا ندهند (و بنابراین این نقدینگی را به اقتصاد واقعی تزریق کنند). هر کاری می‌کنند هیچ کس چیزی نمی‌گوید. این بانک‌ها هستند که بر جهان حکومت می‌کنند، بر خلق پول، تورم، رشد، سرمایه‌گذاری و غیره کنترل دارند. نقدینگی مازاد فقط به نفع مؤسسات مالی است، جمعیت (یعنی شما) فقط خرده‌هایی دارید که ما حاضریم به آنها بدهیم.

من یک ایده بسیار ساده را برای کنترل بیشتر بر خلق پول پیشنهاد می‌کنم. کافی است بانک مرکزی بپرسد و بررسی کند که پول استقراضی بانک‌ها برای چه منظوری مصرف می‌شود. چرا بانک مرکزی این کار را نمی‌کند؟ بخش بانکی همه کاره است، جهان را رهبری می‌کند.

نویسنده: وینسنت لونی EN

منبع: CentralCharts نمودارهای مرکزی

<https://www.centralcharts.com/en/gm/1-learn/9-economics/35-central-bank/624-definition-money-creation>

How is money created?

Cash, which includes banknotes and coins in circulation, together with bank reserves (i.e. commercial banks' deposits with the central bank), make up the monetary base. This monetary base can only be expanded by central banks - in the case of the euro area, the European Central Bank (ECB) and national central banks -, either by printing banknotes and minting coins, or by creating bank reserves, which are an electronic ... the monetary base only accounts for a small share of total money in circulation. Most of the money we use is created by

commercial banks when they lend money. When a commercial bank issues a new loan to its customers and credits their current accounts with the corresponding amount, it is creating "inside money". This money will be used to buy goods or make investments and will eventually end up being deposited in other bank accounts. Conversely, when customers pay off their debts, that inside money is destroyed. ... To ensure that this process does not repeat itself endlessly and that the money in circulation does not exceed the desired amount (which would have an adverse impact on price stability and lead to inflation), the process of creating money is controlled and regulated by central banks and other supervisory authorities. Central banks set minimum reserve requirements, which commercial banks must satisfy with cash holdings at the central bank.

پول چگونه ایجاد می شود؟

پول نقد که شامل اسکناس و مسکوک در گردش است، همراه با ذخایر بانکی (یعنی سپرده های بانک های تجاری نزد بانک مرکزی)، پایه پولی را تشکیل می دهد. این پایه پولی را تنها می توان توسط بانک های مرکزی - در مورد منطقه یورو، بانک مرکزی اروپا (ECB) و بانک های مرکزی ملی - یا از طریق چاپ اسکناس و ضرب سکه یا با ایجاد ذخایر بانکی که یک ابزار الکترونیکی هستند، گسترش داد. پایه پولی تنها سهم کمی از کل پول در گردش را به خود اختصاص می دهد. بیشتر پولی که ما استفاده می کنیم توسط بانک های تجاری هنگام وام دادن پول ایجاد می شود. هنگامی که یک بانک تجاری وام جدیدی به مشتریان خود می دهد و به حساب های جاری آنها با مبلغ مربوطه اعتبار می دهد، در حال ایجاد "پول درونی" است. این پول صرف خرید کالا یا سرمایه گذاری می شود و در نهایت به حساب های بانکی دیگر واریز می شود. برعکس، وقتی مشتریان بدهی های خود را پرداخت می کنند، آن پول درونی از بین می رود. ... برای اطمینان از اینکه این روند بی انتها تکرار نمی شود و پول در گردش از مقدار مورد نظر تجاوز نمی کند (که تأثیر نامطلوبی بر ثبات قیمت ها می گذارد و منجر به تورم می شود)، روند خلق پول کنترل و تنظیم می شود. توسط بانک های مرکزی و سایر مراجع نظارتی. بانک های مرکزی حداقل الزامات ذخیره را تعیین می کنند که بانک های تجاری باید آن را با نگهداری وجه نقد در بانک مرکزی برآورده کنند.

منبع: بانک اسپانیا Banco de España

<https://www.bde.es/wbe/en/areas-actuacion/politica-monetaria/preguntas-frecuentes/definicion-funciones-del-dinero/como-se-crea-el-dinero.html>

How is money created?

Most of the money in the economy is created, not by printing presses at the central bank, but by banks when they provide loans.

Money is more than banknotes and coins. If you have a bank account, you can use what's in it to buy things, typically with a debit card. Because you can buy things with your bank account, we think of this as money even though it's not cash.

Therefore, if you borrow £100 from the bank, and it credits your account with the amount, 'new money' has been created. It didn't exist until it was credited to your account.

This also means as you pay off the loan, the electronic money your bank created is 'deleted' - it no longer exists. You haven't got richer or poorer. You might have less money in your bank account but your debts have gone down too. So essentially, banks create money, not wealth.

Banks create around 80% of money in the economy as electronic deposits in this way. In comparison, banknotes and coins only make up 3%. Finally, most banks have accounts with us at the Bank of England, allowing them to transfer money back and forth. This is called electronic central bank money, or reserves.

پول چگونه ایجاد می شود؟

بیشتر پول در اقتصاد، نه از طریق چاپخانه های بانک مرکزی، بلکه توسط بانک ها هنگام ارائه وام ایجاد می شود.

پول بیشتر از اسکناس و سکه است. اگر حساب بانکی دارید، می توانید از آنچه در آن است برای خرید چیزهایی استفاده کنید، معمولاً با کارت نقدی. از آنجایی که می توانید با حساب بانکی خود چیزهایی بخرید، ما این را به عنوان پول در نظر می گیریم، حتی اگر پول نقد نباشد.

بنابراین، اگر ۱۰۰ پوند از بانک وام بگیرید و این مبلغ را به حساب شما واریز کند، «پول جدید» ایجاد شده است. تا زمانی که به حساب شما واریز نشده بود وجود نداشت.

این همچنین به این معنی است که با پرداخت وام، پول الکترونیکی ایجاد شده توسط بانک شما "حذف می شود" - دیگر وجود ندارد. شما ثروتمندتر یا فقیرتر نشده اید. ممکن است پول کمتری در حساب بانکی خود داشته باشید اما بدهی های شما نیز کاهش یافته است. بنابراین اساساً بانک ها پول خلق می کنند، نه ثروت.

بانک ها از این طریق حدود ۸۰ درصد پول در اقتصاد را به صورت سپرده الکترونیکی ایجاد می کنند. در مقایسه، اسکناس و سکه تنها ۳ درصد را تشکیل می دهند. در نهایت، اکثر بانک ها با ما در بانک انگلستان حساب دارند که به آنها اجازه می دهد پول را به عقب و جلو انتقال دهند. به این پول بانک مرکزی الکترونیکی یا ذخایر می گویند.

منبع: Bank of England بانک انگلستان

<https://www.bankofengland.co.uk/explainers/how-is-money-created>

پیوست شماره ۷: اخبار بین‌المللی در مورد پدیده وحشتناک جزایر پلاستیک در اقیانوس آرام!

The Pacific Garbage Patch: The Pacific Garbage Patch is a floating island of trash, plastic bags and bottles in the northeast Pacific Ocean. The size of this floating garbage island is larger than the combined area of the three countries of France, Germany and Spain.

The world's largest mass of waste, which is very slowly degradable, consists of plastic and non-plastic materials, which are getting bigger and bigger. This pile of garbage has grown ۱۰۰ times in the last ۴۰ years.

Since this garbage pile is located in the path of the North Pacific Gyre (eddy and the meeting place of ocean currents), it is moving between Hawaiian and North American waters.

All four other major marine debris piles in the world also contain millions of tons of pollutants. Garbage piles do not just float on the surface of the water, but sometimes extend several meters below the surface of the water.

The impact of pollutants on the environment is not a secret. Marine mammals, turtles and birds see and feed on decomposing plastics like plankton.

The Pacific Garbage Patch is an ideal habitat for *Halobates sericeus*, a wingless insect that requires undersea reefs and vegetation to lay its eggs.

The huge pile of marine debris has provided the best breeding environment for this insect, which may be a windfall food source for crabs and fish and small seabirds, but is itself a fisherman that eats plankton and fish eggs.

The excessive reproduction of this insect is a threat to the balance of the entire ocean ecosystem. But on the other hand, the Mediterranean Sea has recorded the highest average accumulation of garbage and pollution with about ۲۵۰ billion pieces of floating garbage. It will take about ۹۰ years to renew and remove the waters of this more or less polluted sea. Some plastics do not decompose for a hundred years or more.

لکه زباله اقیانوس آرام: «توده عظیم زباله اقیانوس آرام»، جزیره شناوری است از زباله و کیسه‌های پلاستیکی و بطری در شمال شرقی اقیانوس آرام. وسعت این جزیره شناور زباله‌ای بزرگتر از مجموع مساحت سه کشور فرانسه، آلمان و اسپانیا است.

بزرگترین توده زباله جهان که بسیار به کندی تجزیه شدنی است شامل مواد پلاستیکی و غیر پلاستیکی است که بزرگتر و بزرگتر می‌شود. این توده زباله در ۴۰ سال اخیر ۱۰۰ بار بزرگتر شده است.

از آنجا که این توده زباله در مسیر چرخاب شمالی اقیانوس آرام (گرداب و محل تلاقی جریانهای اقیانوسی) قرار دارد، بین آبهای هاوایی و آمریکایی شمالی در حرکت است. هر چهار توده زباله دریایی بزرگ دیگر جهان نیز متشکل از میلیون‌ها تن مواد آلاینده است. توده‌های زباله فقط در سطح آب شناور نیستند بلکه گاهی تا چندین متر در زیر سطح آب امتداد دارند. تاثیر آلاینده‌ها بر محیط زیست بر کسی پوشیده نیست. پستانداران دریایی، لاک پشت‌ها و پرندگان پلاستیک‌های در حال تجزیه را مثل پلانکتون می‌بینند و از آن تغذیه می‌کنند.

توده زباله‌های اقیانوس آرام محیطی ایده آل برای هالابتیس سرسیوس (*Halobates sericeus*) است، حشره‌ای بی بال که برای تخمگذاری به صخره‌های زیر دریا و محیط گیاهی نیاز دارد. توده زباله عظیم دریایی بهترین محیط تولید و مثل برای این حشره را فراهم کرده است، حشره‌ای که شاید منبع غذایی بادآورده برای خرچنگ‌ها و ماهیان و پرندگان کوچک دریایی باشد اما خود صیادی است که پلانکتون‌ها و تخم ماهیان را می‌خورد.

ازدیاد نسل بی رویه این حشره تهدیدی است برای به تعادل و توازن کل اکوسیستم اقیانوس. اما در آنسو، دریای مدیترانه با حدود ۲۵۰ میلیارد تکه زباله شناور، بالاترین میانگین انباشت زباله و آلاینده‌گی را به نام خود ثبت کرده است. تجدید و زدوده شدن آبهای این دریای کم و بیش محصور از آلاینده‌گی‌ها، حدود ۹۰ سال زمان خواهد برد. برخی پلاستیک‌ها تا یکصد سال یا بیشتر، تجزیه نمی‌شوند.

منبع: خبرگزاری بین‌المللی یورو نیوز Euronews

<https://b2n.ir/m۴۷۴۸۱>

The concentration of plastic in the Great Pacific Garbage Patch as defined by Nature ranges from ۱۰۰–۱kg per km^۲ meaning a concentration of plastic up to ۱۰,۰۰۰times higher than “normal” ocean plastic levels. An estimated ۸۰,۰۰۰tons of plastic is present in the area.

Over the next ۱۰years, the plastic soup could double in size. At this speed, the plastic grows as much as the size of a football field every second. According to some estimates, the patch has been growing tenfold every decade since the ۱۹۵۰s, The plastic soup

consists mainly of fishing nets, plastic bottles and caps, and (not least) of plastic bags. A pretty good argument for recycling and using bio-degradable bags! Pieces of plastic in world's oceans. The UN estimates that ۵ trillion microplastic particles are present in oceans. That's ۵۰۰ times more than the total number of stars in our galaxy. More plastic produced in the last decade than in all remaining history. Global plastic production has now reached over ۳۲۰ million tons a year. Without intervention, the amount of plastic in the world's oceans will triple within a decade. In the plastic soup there are ۶۰ pounds of surface plastic to every one pound of plankton. By ۲۰۵۰, the world's oceans are expected to contain more plastic than fish by weight. More than ۱,۲۰۰ species of fish and sea mammals are impacted by plastic, through ingestion or entanglement – both of which can make them sick or kill them.

Scientists agree: "If the oceans die, we die" Life on Earth depends on the ocean's ecosystems – including humans.

غلظت پلاستیک در لکه زباله بزرگ اقیانوس آرام همانطور که توسط طبیعت تعریف شده است بین ۱-۱۰۰ کیلوگرم در کیلومتر مربع است، به این معنی که غلظت پلاستیک تا ۱۰۰۰۰ برابر بیشتر از سطوح پلاستیکی "عادی" اقیانوس است. تخمین زده می شود که ۸۰۰۰۰ تن پلاستیک در این منطقه وجود دارد. ظرف ۱۰ سال آینده، حجم سوپ پلاستیکی دو برابر خواهد شد. با این سرعت، پلاستیک در هر ثانیه به اندازه یک زمین فوتبال بزرگ می شود. بر اساس برخی برآوردها، این پچ از دهه ۱۹۵۰ هر دهه ده برابر شده است. سوپ پلاستیکی عمدتاً از تورهای ماهیگیری، بطری ها و کلاه های پلاستیکی و (نه کم کم) کیسه های پلاستیکی تشکیل شده است. یک استدلال بسیار خوب برای بازیافت و استفاده از کیسه های زیست تخریب پذیر! تکه های پلاستیک در اقیانوس های جهان: سازمان ملل تخمین می زند که ۵۱ تریلیون ذره میکروپلاستیک در اقیانوس ها وجود دارد. این ۵۰۰ برابر بیشتر از تعداد کل ستاره های کهکشان ما است. تولید پلاستیک در دهه گذشته بیشتر از تمام تاریخ باقی مانده است. تولید جهانی پلاستیک در حال حاضر به بیش از ۳۲۰ میلیون تن در سال رسیده است. بدون مداخله، میزان پلاستیک در اقیانوس های جهان ظرف یک دهه سه برابر خواهد شد. در سوپ پلاستیکی به ازای هر پوند پلانکتون ۶۰ پوند پلاستیک سطحی وجود دارد. انتظار می رود تا سال ۲۰۵۰، اقیانوس های جهان از نظر وزنی بیش از ماهی ها پلاستیک داشته باشند. بیش از ۱۲۰۰ گونه ماهی و پستاندار دریایی

از طریق بلع یا درهم تنیدگی تحت تأثیر پلاستیک قرار می‌گیرند - که هر دوی آنها می‌توانند آنها را بیمار یا از بین ببرند.

دانشمندان موافقت می‌کنند: "اگر اقیانوس‌ها بمیرند، ما می‌میریم" زندگی روی زمین به اکوسیستم های اقیانوس - از جمله انسان - بستگی دارد.

منبع: جهان به حساب می‌آید The World Counts

<https://www.theworldcounts.com/challenges/oceans/more-plastic-than-fish>

Great Pacific Garbage Patch: The Great Pacific Garbage Patch is a collection of marine debris in the North Pacific Ocean. Also known as the Pacific trash vortex, the garbage patch is actually two distinct collections of debris bounded by the massive North Pacific Subtropical Gyre.

تکه زباله بزرگ اقیانوس آرام: لکه زباله بزرگ اقیانوس آرام مجموعه ای از زباله های دریایی در اقیانوس آرام شمالی است. همچنین به عنوان گرداب زباله اقیانوس آرام شناخته می‌شود، لکه زباله در واقع دو مجموعه مجزا از زباله است که توسط چرخنده عظیم نیمه گرمسیری اقیانوس آرام شمالی محدود شده است.

آدرس مطلب: national geographic

<https://education.nationalgeographic.org/resource/great-pacific-garbage-patch>

Remote Pacific Island Covered in Plastic Trash: One of the most remote islands in the Pacific Ocean is covered with more than ۳۷million pieces of waste plastic, with an estimated ۳,۵۰۰ bits of debris washing up on its shores every day, scientists said Monday....

جزیره دورافتاده اقیانوس آرام پوشیده از زباله‌های پلاستیکی: دانشمندان اعلام کردند یکی از دورافتاده‌ترین جزایر اقیانوس آرام با بیش از ۳۷ میلیون قطعه زباله پلاستیکی پوشیده شده است و تخمین زده می‌شود که هر روز ۳۵۰۰ تکه زباله در سواحل آن شسته می‌شود....

منبع: مجله تایم Time Magazine

<https://time.com/۴۷۸۰۱۸۲/plastic-trash-henderson-island-pacific/>

پیوست شماره ۸: مشاغل برتر در روایات

۱. کشاورزی و باغداری:

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ ابْنِ مَجْبُوبٍ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عُمَارَةَ عَنْ مِسْمَعٍ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: لَمَّا هَبِطَ بِأَدَمَ إِلَى الْأَرْضِ اِحْتَاَجَ إِلَى الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ فَشَكَا ذَلِكَ إِلَى جِبْرِئِيلَ ع فَقَالَ لَهُ جِبْرِئِيلُ: يَا أَدَمُ كُنْ حَرَاثًا قَالَ فَعَلَّمَنِي دُعَاءً قَالَ قُلِ اللَّهُمَّ اكْفِنِي مَثْوَةَ الدُّنْيَا وَكُلَّ هَوْلٍ دُونَ الْجَنَّةِ وَالْأَبْسِنِيِّ الْعَافِيَةَ حَتَّى تَهْنِئَنِي الْمَعِيشَةَ.

امام صادق (علیه السلام): وقتی حضرت آدم به زمین هبوط کرد، به طعام (غذا) و نوشیدنی احتیاج پیدا کرد پس از این بابت به جبرئیل شکوه کرد. جبرئیل به او گفت: ای آدم! بسیار کشاورزی کن. آدم گفت: پس به من دعائی بیاموز. گفت بگو: اللَّهُمَّ اكْفِنِي مَثْوَةَ الدُّنْيَا وَكُلَّ هَوْلٍ دُونَ الْجَنَّةِ وَالْأَبْسِنِيِّ الْعَافِيَةَ حَتَّى تَهْنِئَنِي الْمَعِيشَةَ.

الكافي، ج ۵، ص ۲۶۰

بحار الأنوار، ج ۱۱، ص ۲۱۷ / الوافي، ج ۱۷، ص ۱۳۰ / وسائل الشيعة، ج ۱۹، ص ۳۷

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنِ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عِيْسَى عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ سَيَابَةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سَأَلَهُ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ جُعِلْتُ فِدَاكَ أَسْمَعُ قَوْمًا يَقُولُونَ إِنَّ الزَّرَاعَةَ مَكْرُوهَةٌ فَقَالَ لَهُ: ازْرَعُوا وَاغْرِسُوا فَلَا وَاللَّهِ مَا عَمِلَ النَّاسُ عَمَلًا أَحَلَّ وَلَا أَطْيَبَ مِنْهُ وَاللَّهِ لَيَزْرَعَنَّ الزَّرْعَ وَيَغْرِسَنَّ النَّخْلَ (الغرس) بَعْدَ خُرُوجِ الدَّجَالِ.

امام صادق علیه السلام در پاسخ به مردی که گفت: «شنیده‌ام که برخی می‌گویند: "کشاورزی ناپسند است"»: کشاورزی کنید و بکارید؛ که به خدا سوگند! مردم کاری حلال‌تر و پاک‌تر از کشاورزی انجام نمی‌دهند. و به خدای سوگند! پس از بیرون شدن دجال [در عصر ظهور امام موعود علیه السلام] فراوان کشاورزی می‌شود و بسی درخت خرما کاشته خواهد شد.

الكافي، ج ۵، ص ۲۶۰ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۲۳۶

الوافي، ج ۱۷، ص ۱۳۰ / وسائل الشيعة، ج ۱۹، ص ۳۳

شغل انبياء:

عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ أَبِي السَّرِيِّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنِ يَزِيدَ بْنِ هَارُونَ الْوَأَسِطِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ عَنِ الْفَلَاحِينَ فَقَالَ هُمُ الزَّارِعُونَ كُنُوزَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَمَا فِي

الْأَعْمَالِ شَيْءٌ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الزَّرَاعَةِ وَمَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا زَرَعًا إِلَّا إِدْرِيسَ ع فَإِنَّهُ كَانَ خَيَّاطًا.

یزید بن هارون واسطی: از حضرت صادق علیه السلام درباره کشاورزان پرسیدم. فرمود: «آنان کشت کنندگان و گنج‌های خدا در زمینش هستند؛ و نزد خدا کاری دوست داشتنی‌تر از کشاورزی نیست؛ و خداوند هیچ پیامبری را برنینگیخت جز آن که کشاورز بود، مگر حضرت ادريس عليه السلام که خياط بود.»

تهذيب الأحكام، ج ۶، ص ۳۸۴
وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۴۲ / الوافي، ج ۱۷، ص ۱۳۳

عَدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَنْ بَعْضِ أَصْحَابِنَا قَالَ قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ ع كَانَ أَبِي يَقُولُ: خَيْرُ الْأَعْمَالِ الْحَرْثُ تَزْرَعُهُ فَيَأْكُلُ مِنْهُ الْبُرُّ وَالْفَاجِرُ أَمَّا الْبُرُّ فَمَا أَكَلَ مِنْ شَيْءٍ اسْتَغْفَرَ لَكَ وَ أَمَّا الْفَاجِرُ فَمَا أَكَلَ مِنْهُ مِنْ شَيْءٍ لَعَنَهُ وَيَأْكُلُ مِنْهُ الْبُهَائِمُ وَالطَّيْرُ؛

امام باقر (عليه السلام) فرمود: بهترین کارها کشاورزی است؛ آن را می‌کاری و نیکوکار و بدکار از آن می‌خورند. نیکوکار می‌خورد و برایت از خدا آمرزش می‌طلبد؛ اما بدکار، می‌خورد و آنچه خورده، او را لعن و نفرین می‌کند، و چرندگان و پرندگان نیز از آن بهره‌مند می‌شوند.

مصدر اصلی: الكافي، ج ۵، ص: ۲۶۱
منابع دیگر: الوافي، ج ۱۷، ص ۱۳۰ / وسائل الشيعة، ج ۱۹، ص ۳۴

عَنْهُ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ أَبِي السَّرِيِّ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنِ يَزِيدَ بْنِ هَارُونَ الْوَاسِطِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنِ الْفَلَاحِينَ فَقَالَ: هُمْ الزَّارِعُونَ كُنُوزَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَ مَا فِي الْأَعْمَالِ شَيْءٌ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ الزَّرَاعَةِ وَمَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا زَرَعًا إِلَّا إِدْرِيسَ فَإِنَّهُ كَانَ خَيَّاطًا؛

از حضرت صادق علیه السلام درباره کشاورزان پرسیدم. فرمود: «آنان کشت کنندگان و گنج‌های خدا در زمینش هستند؛ و نزد خدا کاری دوست داشتنی‌تر از کشاورزی نیست؛ و خداوند هیچ پیامبری را برنینگیخت جز آن که کشاورز بود، مگر حضرت ادريس عليه السلام که خياط بود.»

مصدر اصلی: تهذيب الأحكام، ج ۶، ص ۳۸۵
منابع دیگر: الوافي، ج ۱۷، ص ۱۳۳ / وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۴۲

عَنْهُ عَنِ النَّهْيكِيِّ وَيَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْعَبْدِيِّ عَنِ أَبِي وَكَيْعٍ عَنِ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ (صلى الله عليه و آله): عَلَيْكُمْ بِالْغَنَمِ وَالْحَرْثِ فَإِنَّهُمَا يَغْدُونَ بِخَيْرٍ وَيُرْوَحَانِ بِخَيْرٍ؛ پیامبر خدا (صلى الله عليه و آله): بر شما باد دام [داری] و کشاورزی؛ زیرا این دو شب و روز، پیوسته خیرند.

مصدر اصلی: المحاسن، ج ۲، ص ۶۴۳

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۵۳۹ / بحار الأنوار، ج ۶۱، ص ۱۳۳

درختکاری: عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنِ أَبِيهِ عَنِ التَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ أَيُّ الْمَالِ خَيْرٌ؟ قَالَ: الزَّرْعُ زَرَعَهُ صَاحِبُهُ وَ أَصْلَحَهُ وَ أَدَّى حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الزَّرْعِ خَيْرٌ قَالَ رَجُلٌ فِي غَنَمٍ لَهُ قَدْ تَبِعَ بِهَا مَوَاضِعَ الْقَطْرِ يُقِيمُ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتِي الزَّكَاةَ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الْغَنَمِ خَيْرٌ قَالَ الْبَقْرُ تَعْدُو بِخَيْرٍ وَ تَرَوْحُ بِخَيْرٍ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الْبَقْرِ خَيْرٌ قَالَ الرَّاسِيَاتُ فِي الْوَحْلِ وَ الْمُطْعِمَاتُ فِي الْمَحَلِّ نِعَمَ الشَّيْءِ النَّخْلُ مَنْ بَاعَهُ فَإِنَّمَا تَمْنُهُ بِمَنْزِلَةِ رَمَادٍ عَلَى رَأْسٍ شَاهِقٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ إِلَّا أَنْ يُخْلَفَ مَكَانَهَا قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ النَّخْلِ خَيْرٌ قَالَ فَسَكَتَ قَالَ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيُّ الْإِبِلِ قَالَ فِيهِ الشَّقَاءُ وَ الْجَفَاءُ وَ الْعَنَاءُ وَ بُعْدُ الدَّارِ تَعْدُو مُدْبِرَةً وَ تَرَوْحُ مُدْبِرَةً لَا يَأْتِي خَيْرُهَا إِلَّا مِنْ جَانِبِهَا الْأَشْأَمِ أَمَا إِنَّهَا لَا تَعْدَمُ الْأَشْقِيَاءَ الْفَجْرَةَ؛

از حضرت رسول (صلى الله عليه و آله پرسیدند: بهترین مال کدام است؟ فرمود: زراعتی که انسان به هنگام برداشت محصول، حق خداوند را از آن بپردازد. عرض کردند: پس از زراعت کدام مال بهتر است؟ فرمود: کسی که چند گوسفند داشته باشد و هر جا که آب و علفی بیابد آنها را بچراند و نمازش را بخواند و زکات مالش را بپردازد. عرض شد: بعد از گوسفند کدام مال بهتر است؟ فرمود: گاو که در صبح و شام شیر می دهد. پرسیدند: پس از گاو بهترین مال چیست؟ فرمود: درخت خرما که ریشه در گل فرو برده و در خشکسالی و کم آبی میوه دهد. سپس فرمود: درخت خرما سرمایه خوبی است و هر کس (بدون ضرورت) آن را بفروشد، پولش همچون خاکستری است که بر سر کوه بلندی در مسیر تندباد رها شده باشد، مگر اینکه به جای آن، درخت خرما دیگری بخرد. سپس پرسیدند: بعد از درخت خرما کدام مال بهتر است؟ حضرت سکوت کرد و جوابی نداد. شخص عرض کرد: چرا شتر را نفرمودید؟ فرمود: شترداری موجب مشقت و سختی و دوری از خانه می شود و هزینه آن سنگین است.

مصادر اصلی: الکافی، ج ۵، ص ۲۶۱ / من لا یحضره الفقیه، ج ۲، ص ۲۹۱ / الأمالی، ص ۳۵۰

۲. دامداری:

عَنْهُ عَنِ النَّهْيكِيِّ وَيَعْقُوبَ بْنِ يَزِيدَ عَنِ الْعُبَيْدِيِّ عَنِ أَبِي وَكَيْعٍ عَنِ أَبِي إِسْحَاقَ عَنِ عَلِيِّعَلِيهِ السَّلَامِ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: عَلَيْكُمْ بِالْغَنَمِ وَالْحَرْثِ فَإِنَّهُمَا يَعْذُونَ بِخَيْرٍ وَيُرْوَحَانِ بِخَيْرٍ؛

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله): بر شما باد دام [داری] و کشاورزی؛ زیرا این دو شب و روز، پیوسته خیرند.

مصدر اصلی: المحاسن، ج ۲، ص ۶۴۳

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۵۳۹ / بحار الأنوار، ج ۶۱، ص ۱۳۳

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جُنْدَبٍ قَالَ حَدَّثَنِي رَجُلٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: تِسْعَةُ أَغْشَارِ الرُّزْقِ مَعَ صَاحِبِ الدَّائِبَةِ؛

امام صادق (علیه السلام): نه دهم روزی، از آن چهار پادار است.

مصدر اصلی: الکافی، ج ۶، ص ۵۳۶

منابع دیگر: الوافی، ج ۲۰، ص ۸۲۰ / وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۶۶۴

عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ خَالِدٍ عَنِ ابْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنْ أَبِي جَمِيلَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ: «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: لِعَمَّتِهِ مَا يَمْنَعُكَ أَنْ تَتَّخِذِي فِي بَيْتِكَ بَرَكَةً؟ قَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ وَ مَا الْبَرَكَةُ؟ قَالَ: شَاةٌ تُحَلَبُ؛ فَإِنَّهُ مَنْ كَانَ فِي دَارِهِ شَاةٌ تُحَلَبُ أَوْ نَعْبَةٌ أَوْ بَقَرَةٌ تُحَلَبُ فَبَرَكَاتٌ كُلُّهُنَّ.»

امام باقر (علیه السلام) فرمودند: «حضرت رسول (صلی الله علیه و آله و سلم) به عمه خود فرمود: که چه چیز تو را مانع شده است که در خانه خود برکتی نگاه داری؟ گفت: یا رسول الله برکت چیست؟ فرمود: گوسفندی که شیر دهد. چرا که هر که در خانه اش گوسفند شیرده یا بز شیرده یا گاو شیرده باشد، تمام اینها (باعث) برکت (خانه) هستند.»

مصادر اصلی: الکافی، ج ۶، ص ۵۴۵ / المحاسن، ج ۲، ص ۶۴۱

(محاسن با دو سند این روایت را نقل کرده:

سند اول: عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ وَ عُثْمَانَ عَنِ أَبِي جَمِيلَةَ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ قَالَ:

سند دوم: وَ رَوَى أَبِي عَنْ أَحْمَدَ بْنِ النَّضْرِ عَنْ جَابِرٍ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ مِثْلَهُ.)

منابع دیگر: الوافی، ج ۲۰، ص ۸۵۱ / وسائل الشیعة، ج ۱۱، ص ۵۱۱ و ج ۲۴، ص ۴۳۰

أبو علي الأشعري عن الحسن بن علي عن عبيس بن هشام عن عبد الله بن سنان عن أبي عبد الله ع قال: إِذَا اتَّخَذَ أَهْلُ بَيْتِ شَاةٍ أَتَاهُمْ اللَّهُ بِرِزْقِهَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ الْفَقْرُ عَنْهُمْ مَرَحَلَةً فَإِنْ اتَّخَذَ شَاتَيْنِ أَتَاهُمْ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهِمَا وَزَادَ فِي أَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ الْفَقْرُ عَنْهُمْ مَرَحَلَتَيْنِ فَإِنْ اتَّخَذُوا ثَلَاثَةً أَتَاهُمْ اللَّهُ بِأَرْزَاقِهِمْ وَارْتَحَلَ الْفَقْرُ عَنْهُمْ رَأْسًا.

عبد الله بن سنان گوید: امام صادق ع فرمود: هرگاه خانواده‌ای یک رأس گوسفند را نگه‌داری کنند، خداوند روزی آن را نزدشان می‌فرستد، رزق و روزی آنان را می‌افزاید و فقر از نزد آنان تا یک منزل مسافت کوچ می‌دهد. پس اگر دو رأس گوسفند نگه‌داری کنند، خداوند روزی آن دو رأس را نزد آنان می‌فرستد، روزی آنان را می‌افزاید و فقر را تا مسافت دو منزل از نزد آنان کوچ می‌دهد. پس اگر سه رأس گوسفند نگه‌داری کنند، خداوند روزی آنها را نزد آن خانواده می‌فرستد و فقر را به‌طور کامل از نزد آنان کوچ می‌دهد.

الكافي، ج ۶، ص ۵۴۴

عَلِيٌّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ النَّوْفَلِيِّ عَنِ السَّكُونِيِّ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: سُئِلَ النَّبِيُّ أَيُّ الْمَالِ خَيْرٌ قَالَ الزَّرْعُ زَرَعَهُ صَاحِبُهُ وَ أَصْلَحَهُ وَ أَدَّى حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الزَّرْعِ خَيْرٌ قَالَ رَجُلٌ فِي غَنَمٍ لَهُ قَدْ تَبِعَ بِهَا مَوَاضِعَ الْقَطْرِ يُقِيمُ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتِي الرِّكَاتَةَ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الْغَنَمِ خَيْرٌ قَالَ الْبَقَرُ تَعْدُو بِخَيْرٍ وَ تَرُوحُ بِخَيْرٍ قَالَ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ الْبَقَرِ خَيْرٌ قَالَ الرَّاسِيَاتُ فِي الْوَحْلِ وَ الْمُطْعِمَاتُ فِي الْمَحَلِّ نَعَمَ الشَّيْءُ النَّحْلُ مَنْ بَاعَهُ فَإِنَّمَا ثَمَنُهُ بِمَنْزِلَةِ رَمَادٍ عَلَى رَأْسِ شَاهِقٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيْحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ إِلَّا أَنْ يُخْلَفَ مَكَانَهَا قَيْلٌ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيُّ الْمَالِ بَعْدَ النَّحْلِ خَيْرٌ قَالَ فَسَكَتَ قَالَ فَقَامَ إِلَيْهِ رَجُلٌ فَقَالَ لَهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَيْنَ الْإِبِلُ قَالَ فِيهِ الشَّقَاءُ وَ الْجَفَاءُ وَ الْعَنَاءُ وَ بَعْدَ الدَّارِ تَعْدُو مُدْبِرَةً وَ تَرُوحُ مُدْبِرَةً لَا يَأْتِي خَيْرُهَا إِلَّا مِنْ جَانِبِهَا الْأَشْأَمِ أَمَا إِنَّهَا لَا تَعْدُمُ الْأَشْقِيَاءَ الْفَجْرَةَ؛

از حضرت رسول (صلی الله علیه و آله) پرسیدند: بهترین مال کدام است؟ فرمود: زراعتی که انسان به هنگام برداشت محصول، حق خداوند را از آن بپردازد. عرض کردند: پس از زراعت کدام مال بهتر است؟ فرمود: کسی که چند گوسفند داشته باشد و هر جا که آب و علفی بیابد آنها را بچراند و نمازش را بخواند و زکات مالش را بپردازد. عرض شد: بعد از گوسفند کدام مال بهتر است؟ فرمود: گاو که در صبح و شام شیر می‌دهد. پرسیدند: پس از گاو بهترین مال چیست؟ فرمود: درخت خرما که ریشه در گل فرو برده و در خشکسالی و کم‌آبی میوه دهد. سپس فرمود: درخت خرما سرمایه خوبی است و هر کس (بدون ضرورت) آن را بفروشد، پولش همچون خاکستری است که بر سر کوه بلندی در مسیر تندباد رها شده باشد، مگر اینکه به جای آن، درخت خرما دیگری بخرد. سپس پرسیدند:

بعد از درخت خرما کدام مال بهتر است؟ حضرت سکوت کرد و جوابی نداد. شخص عرض کرد: چرا شتر را نفرمودید؟ فرمود: شترداری موجب مشقت و سختی و دوری از خانه می‌شود و هزینه آن سنگین است.

الكافي، ج ۵، ص ۲۶۱ / من لا يحضره الفقيه، ج ۲، ص ۲۹۱ / الأمالي، ص ۳۵۰

عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرِ الْحَمِيرِيِّ فِي قُرْبِ الْإِسْنَادِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ ظَرِيفٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلْوَانَ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ ع قَالَ: «كَانُوا يُحِبُّونَ أَنْ يَكُونَ فِي الْبَيْتِ الشَّيْءُ الدَّاجِنُ، مِثْلَ الْحَمَامِ أَوْ الدَّجَاجِ أَوْ الْعِنَاقِ، لِيَعْبَثَ بِهِ صَبْيَانُ الْجِنِّ وَلَا يَعْبَثُونَ بِصَبْيَانِهِمْ.»

امام صادق (علیه السلام) از پدرش امام باقر (علیه السلام): «همیشه دوست داشتند که یک چیزی که با خانه الفت و انس بگیرد (حیوانات اهلی و خانگی) - مثل کبوتر و مرغ و بز - در خانه باشد؛ تا اینکه کودکان جن با آنها مشغول بازی شوند و با کودکان انسان بازی نکنند.»

قرب الإسناد، ص ۹۳

وسائل الشيعة، ج ۱۱، ص ۵۲۴ / بحار الأنوار، ج ۶۰، ص ۷۴ و ج ۶۲، ص ۱

الحسين بن بسطام في طب الأئمة، عن الْمُظْفَرِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ أَبِي يَحْيَى الْمَدَائِنِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: « أَكْثَرُوا مِنَ الدَّوَابِّ فِي بُيُوتِكُمْ تَتَسَاعَلُ بِهَا الشَّيَاطِينُ عَنْ صَبْيَانِكُمْ.»

پیامبر (صلی الله علیه وآله): « زیاد در خانه‌هایتان حیوانات نگه‌دارید که شیطان با بازی با آنها از کودکان شما روی گردان شوند.»

طب الأئمة عليهم السلام (ابن بسطام)، ص ۱۱۲

وسائل الشيعة، ج ۱۱، ص ۵۲۱ / هداية الأئمة إلى أحكام الأئمة ع (شیخ حرّ عاملی)، ج ۵، ص ۱۲۸ / طب الأئمة عليهم السلام (للشُّبْرِي)، ص ۲۸۹ / بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۶۲، ص ۱ - ج ۹۲، ص ۱۵۰ - ج ۶۰، ص ۲۰۶ - ج ۶۰، ص ۷۴ / مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۲۸۵

۳. خیاطی:

وَ عَنْهَا أَحَبُّ الْعَمَلِ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ الْخِيَاطَةُ؛

عایشه: محبوبترین کار نزد رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم خیاطی بود.

مکارم الأخلاق، ص ۱۷

السَّيْخُ وَرَأْمٌ فِي تَنْبِيهِ الْخَاطِرِ، عَنْ رَسُولِ اللَّهِ [أَنَّهُ قَالَ: عَمَلُ الْأَبْرَارِ مِنَ الرَّجَالِ الْخِيَاطَةُ وَكَانَ صَ يَخِيْطُ تَوْبَهُ وَ يَخْصِفُ نَعْلَهُ وَ كَانَ أَكْثَرَ عَمَلِهِ] فِي بَيْتِهِ الْخِيَاطَةَ؛

پیامبر خدا]: کار مردان نیک، خیاطی است و پیامبر خدا] جامه خود را می‌دوخت و کفشش را پینه می‌کرد و بیشترین کار او در خانه اش خیاطی بود.

مجموعه ورام، ج ۱، ص ۴۱

مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۲۲۷

عَنْ إِبْرَاهِيمَ بْنِ إِسْحَاقَ عَنْ حُسَيْنِ بْنِ أَبِي السَّرِيِّ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ إِبْرَاهِيمَ عَنْ يَزِيدَ بْنِ هَارُونَ الْوَاسِطِيِّ قَالَ: سَأَلْتُ جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ عَنِ الْفَلَاحِينَ فَقَالَ هُمُ الزَّرَاعُونَ كُنُوزُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ وَمَا فِي الْأَعْمَالِ شَيْءٌ أَحَبَّ إِلَى اللَّهِ مِنَ الزَّرَاعَةِ وَمَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا زَرَّاعًا إِلَّا إِدْرِيسَ ع فَإِنَّهُ كَانَ خِيَّاطًا.

یزید بن هارون واسطی: از حضرت صادق علیه السلام درباره کشاورزان پرسیدم. فرمود: «آنان کشت‌کنندگان و گنج‌های خدا در زمینش هستند؛ و نزد خدا کاری دوست داشتنی‌تر از کشاورزی نیست؛ و خداوند هیچ پیامبری را برنینگیخت جز آن که کشاورز بود، مگر حضرت ادريس عليه السلام که خیاط بود».

تهذيب الأحكام، ج ۶، ص ۳۸۴

وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۴۲ / الوافي، ج ۱۷، ص ۱۳۳

ريسندگی: عن محمد بن خالد الضبي قال: مرَّ إبراهيم النَّخَعِيُّ عَلَى امْرَأَةٍ وَ هِيَ جَالِسَةٌ عَلَى بَابِ دَارِهَا بُكْرَةً وَ كَانَ يُقَالُ لَهَا أُمُّ بَكْرٍ - وَ فِي يَدِهَا مِعْزَلٌ تَغْزُلُ بِهِ فَقَالَ لَهَا يَا أُمَّ بَكْرٍ - أَمَا كَبُرَتْ أَمَا أَنْ لَكَ أَنْ تَضْعِي هَذَا الْمِعْزَلَ فَقَالَتْ وَ كَيْفَ أَضَعُهُ وَ قَدْ سَمِعْتُ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ ع - يَقُولُ هُوَ مِنْ طَيِّبَاتِ الْكَسْبِ؛

ابراهیم نخعی بر زنی، با کنیه ام بکر، گذشت که پگاهان کنار خانه خود نشسته، دوک در دست، مشغول ریسندگی بود. گفت: «ای ام بکر! آیا پیر نشده‌ای؟ آیا وقت آن نرسیده که این دوک را کنار نهی؟» گفت: «چگونه کنارش نهم، که از امیرالمؤمنین علی بن ابی‌طالب علیه السلام شنیدم که می‌فرمود: "ریسندگی از پیشه‌های پاک است».

مصدر اصلی: تفسیر العیاشی، ج ۱، ص ۱۵۰

منابع دیگر: وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۲۳۷ / بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۵۳

۴. تجارت: (شغل دوم)**۴/۱. فائده تجارت: محرومیت زدایی**

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى عَنِ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنِ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ قَالَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ: تَعَرَّضُوا لِلتَّجَارَةِ فَإِنَّ فِيهَا غِنًى لَكُمْ عَمَّا فِي أَيْدِي النَّاسِ.

امیرالمومنین (علیه السلام): متعرض تجارت شوید؛ چرا که در آن بی نیازی از آنچه در دست مردم است می باشد.

الكافي، ج ۵، ص ۱۴۹ / من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۹۳ (مرسلا) / الخصال، ج ۲، ص ۶۲۱
سند خصال: حَدِيثِ الْأَرْبَعَاءِ: حَدَّثَنَا أَبِي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ حَدَّثَنَا سَعْدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ حَدَّثَنِي مُحَمَّدُ بْنُ عَيْسَى بْنِ عَبْدِ الْيَقْطِينِيِّ عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ يَحْيَى عَنِ جَدِّهِ الْحَسَنِ بْنِ رَاشِدٍ عَنِ أَبِي بَصِيرٍ وَ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّي عَنْ أَبِيهِ ع أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع عَلَّمَ أَصْحَابَهُ فِي مَجْلِسٍ وَاحِدٍ أَرْبَعَاءَ بَابٍ مِمَّا يُضْلِحُ لِلْمُسْلِمِ فِي دِينِهِ وَ دُنْيَاهُ قَالَ: ...

الوافي، ج ۱۷، ص ۱۲۴ / وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۱۱ و ۱۲ (وفيه: للتجارات بدل للتجارة) / هداية الأمة إلى أحكام الأئمة عليهم السلام، ج ۶، ص ۱۱ / بحار الأنوار، ج ۱۰، ص ۱۰۰ و ج ۱۰۰، ص ۹۶ / جامع أحاديث الشيعة (للبروجردي)، ج ۲۲، ص ۲۷۴

عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ أَبِي عَمِيرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَعْفَرَانِيٍّ عَنِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: «مَنْ طَلَبَ التَّجَارَةَ اسْتَعْنَى عَنِ النَّاسِ قُلْتُ وَ إِنْ كَانَ مُعِيلاً؟ قَالَ: وَ إِنْ كَانَ مُعِيلاً إِنَّ تِسْعَةَ أَغْشَارِ الرِّزْقِ فِي التَّجَارَةِ.»

محمد زعفرانی از امام صادق (علیه السلام): «هر کس تجارت را طلب کند (به دنبال تجارت باشد)، از مردم بی نیاز می گردد.» گفتیم: «اگر چه معیل (و صاحب اهل و عیال) باشد؟» فرمود: «بله؛ اگر چه معیل باشد؛ همانا نه قسمت از ده قسمت رزق در تجارت است.»

مصادر اصلی: الكافي، ج ۵، ص ۱۴۸ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۳ [عين سند كافي]

منابع دیگر: وسائل الشيعة، ج ۱۷، ص ۱۱ / الوافي، ج ۱۷، ص ۱۲۲ / جامع أحاديث الشيعة، ج ۲۲، ص ۲۷۴

رَوَى رَوْحٌ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: «تِسْعَةُ أَغْشَارِ الرِّزْقِ فِي التَّجَارَةِ.»

امام صادق (علیه السلام): «نه قسمت از ده قسمت رزق در تجارت کردن است.»

مصدر اصلی: من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۲۳۳

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۰ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۲۶

حَدَّثَنَا بِدَلِّكَ أَحْمَدُ بْنُ الْحَسَنِ الْقَطَّانُ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى بْنِ زَكَرِيَّا عَنْ بَكْرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ حَبِيبٍ عَنْ تَمِيمِ بْنِ بَهْلُولٍ عَنْ سَعِيدِ بْنِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمَخْزُومِيِّ عَنْ الْحُسَيْنِ بْنِ زَيْدٍ عَنْ أَبِيهِ زَيْدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَنِ النَّبِيِّ ص أَنَّهُ قَالَ: «تِسْعَةُ أَعْشَارِ الرِّزْقِ فِي التِّجَارَةِ وَالْجُزْءُ الْبَاقِي فِي السَّابِيَاءِ؛ يَعْنِي الْغَنَمَ.»

امیرالمومنین (علیه السلام) از پیامبر (صلی الله علیه وآله): «نُه قسمت از ده قسمت رزق در تجارت و بقیه آن در گوسفند است.»

مصدر اصلی: الخصال، ج ۲، ص ۴۴۶

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۰ / بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۵

قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ: «تِسْعَةُ أَعْشَارِ الرِّزْقِ فِي التِّجَارَةِ، وَوَاحِدٌ فِي غَيْرِهَا. وَرُؤْيٍ: وَوَاحِدٌ فِي السَّابِيَاءِ يَعْنِي: الْغَنَمَ.»

امیرالمومنین (علیه السلام): «نُه قسمت از ده قسمت رزق در تجارت و یکی از آن در غیر آن است. و روایت شده که: یکی از آن در گوسفند است.»

هدایة الأئمة إلى أحكام الأئمة عليهم السلام (شیخ حرّ)، ج ۶، ص ۱۱

مَا رُؤِيَ عَنِ النَّبِيِّ ص: أَنَّهُ قَالَ: «تِسْعَةُ أَعْشَارِ الرِّزْقِ فِي التِّجَارَةِ وَالْجُزْءُ الْبَاقِي فِي السَّابِيَاءِ؛ يَعْنِي الْغَنَمَ.»

از پیامبر (صلی الله علیه وآله) روایت شده است که فرمود: «نُه قسمت از ده قسمت رزق در تجارت است، و یک جزء باقیمانده در سابیاء است؛ و مراد از سابیاء: گوسفند است.»

مصدر اصلی: الخصال، ج ۲، ص ۴۴۶

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۰ / بحار الأنوار، ج ۶۱، ص ۱۱۸

عَنِ النَّبِيِّ ص قَالَ: «الرِّزْقُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ مِنْهَا فِي التِّجَارَةِ وَوَاحِدٌ فِي غَيْرِهَا.»

رسول خدا (صلی الله علیه وآله): «رزق ده جزء دارد که نُه قسمت از آن در تجارت کردن است و یکی (باقیمانده) از آن در غیر تجارت.»

مصدر اصلی: عوالي اللئالی، ج ۲، ص ۲۴۲

منابع دیگر: مستدرک الوسائل، ج ۱۳، ص ۱۰

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَاصِمِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ التَّهْدِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ شَرِيفِ بْنِ سَابِقِ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: «... بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ فَإِنِّي قَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ الرَّزْقُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ أَجْزَاءٍ فِي التِّجَارَةِ وَوَاحِدَةٌ فِي غَيْرِهَا.»

امیرالمومنین (علیه السلام): «تجارت کنید تا خداوند به شما برکت بدهد؛ چرا که من از رسول خدا (صلی الله علیه وآله) شنیدم که می فرمود: همانا رزق ده جزء دارد که نه قسمت از آن در تجارت و یکی (باقیمانده) در غیر از تجارت است.»

مصادر اصلی: الکافی، ج ۵، ص ۳۱۸ / من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۱۹۲ / الغارات، ج ۲، ص ۸۲۴

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۲ و ج ۲۰، ص ۷۱ / بحار الأنوار، ج ۴۲، ص ۱۶۰

قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع اتَّجَرُوا بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ إِنَّ الرَّزْقَ عَشْرَةٌ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ فِي التِّجَارَةِ وَوَاحِدٌ فِي غَيْرِهَا.

من لا یحضره الفقیه، ج ۳، ص ۱۹۲

عدة الداعي و نجاح الساعي، ص ۸۲

الوافي، ج ۱۷، ص ۱۲۶ / بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۱۳ / وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۱۲ (تقلاً عن

الکافی)

سند وسائل: وَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ الْعَاصِمِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ التَّهْدِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ شَرِيفِ بْنِ سَابِقِ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع فِي حَدِيثٍ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع قَالَ لِلْمَوَالِي

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَاصِمِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ التَّهْدِيِّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ شَرِيفِ بْنِ سَابِقِ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: أَتَتِ الْمَوَالِي أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ ع فَقَالُوا نَشْكُو إِلَيْكَ هَوْلًا الْعَرَبِ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص كَانَ يُعْطِينَا مَعَهُمُ الْعَطَايَا بِالسُّوْبَةِ وَ زَوْجَ سَلْمَانَ وَ بِلَالًا وَ صُهَيْبًا وَ أَبَا عَلَيْنَا هَوْلًا وَ قَالُوا لَا تَفْعَلْ فَذَهَبَ إِلَيْهِمْ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع فَكَلَّمَهُمْ فِيهِمْ فَصَاحَ الْأَعْرَابُ أَبِينَا ذَلِكَ يَا أَبَا الْحَسَنِ أَبِينَا ذَلِكَ فَخَرَجَ وَ هُوَ مُغْضَبٌ يُجَرُّ رِدَاؤُهُ وَ هُوَ يَقُولُ يَا مَعْشَرَ الْمَوَالِي إِنَّ هَوْلًا قَدْ صَيَّرَكُمْ بِمَنْزِلَةِ الْبُهُودِ وَ النَّصَارَى يَنْزَوُجُونَ إِلَيْكُمْ وَ لَا يُزَوَّجُونَكُمْ وَ لَا يُعْطُونَكُمْ مِثْلَ مَا يَأْخُذُونَ فَاتَّجَرُوا بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ فَإِنِّي قَدْ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ الرَّزْقُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ أَجْزَاءٍ فِي التِّجَارَةِ وَوَاحِدَةٌ فِي غَيْرِهَا.

فضل بن ابی قزّه از امام صادق علیه السلام روایت می‌کند: «گروهی از مسلمانان غیر عرب خدمت علی علیه السلام آمدند و گفتند: «ما از این اعراب نزد شما شکایت می‌کنیم. همانا رسول خدا صلی الله علیه و آله بخشش‌ها را میان ما و آن‌ها به طور مساوی تقسیم می‌کرده و سلمان و بلال و صهیب را به ازدواج درآورد ولی این‌ها درباره ما از این کار خودداری می‌کنند و می‌گویند ما چنین نمی‌کنیم. علی علیه السلام به سوی اعراب رفت و درباره مسلمانان غیر عرب با آن‌ها سخن گفت ولی عرب‌ها فریاد برآوردند: ای ابوالحسن علیه السلام، ما از این کار خودداری می‌کنیم! ما از این کار خودداری می‌کنیم! علی علیه السلام [از میان آنان] بیرون رفت، درحالی که از شدت خشم، عبایش را بر زمین می‌کشید و به [غیر اعراب] می‌گفت: ای گروه غیر عرب! این‌ها با شما همانند یهودیان و مسیحیان رفتار می‌کنند. با زنان‌تان ازدواج می‌کنند ولی به شما زن نمی‌دهند و مثل آنچه می‌گیرند به شما نمی‌دهند. پس به تجارت روی آورید، خداوند به شما برکت دهد، همانا من از رسول خدا علیه السلام شنیدم که فرمود: روزی ده بخش است؛ نه بخش آن در تجارت و یکی در غیر آن است.»

الکافی، ج ۵، ص ۳۱۸

وسائل الشیعة، ج ۲۰، ص ۷۱ / بحار الأنوار، ج ۴۲، ص ۱۶۰

وَ قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ ع: «اتَّجَرُوا بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ إِنَّ الرِّزْقَ عَشْرَةٌ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ فِي التِّجَارَةِ وَ وَاحِدَةٌ فِي غَيْرِهَا.»

امیرالمومنین (علیه السلام): «تجارت کنید تا خداوند به شما برکت بدهد؛ چرا که من از رسول خدا (صلی الله علیه و آله) شنیدم که می‌فرمود: همانا رزق ده جزء دارد که نه قسمت از آن در تجارت و یکی (باقیمانده) در غیر از تجارت است.»

مصدر اصلی: عدة الداعي و نجاح الساعي، ص ۸۲

منابع دیگر: بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۱۳

الْخِصَالُ، عَنْ أَبِيهِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى الْعَطَّارِ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ الْأَشْعَرِيِّ عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ يَزِيدَ عَنْ سُفْيَانَ الْحَرِيرِيِّ عَنْ عَبْدِ الْمُؤْمِنِ الْأَنْصَارِيِّ عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ ع قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ص: «الْبُرْكََةُ عَشْرَةٌ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ أَغْشَارُهَا فِي التِّجَارَةِ وَ الْعُشْرُ الْبَاقِي فِي الْجُلُودِ.»

امام باقر (علیه السلام) از پیامبر (صلی الله علیه و آله): «برکت ده جزء دارد که نه قسمت از ده قسمت آن در تجارت و بقیه آن در جلود (پوست‌ها) است.»

مصدر اصلی: الخصال، ج ۲، ص ۴۴۵

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۰ / بحار الأنوار، ج ۱۰۰، ص ۴ / جامع أحادیث الشیعة، ج ۲۲، ص ۲۷۲

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْعَاصِمِيُّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ أَحْمَدَ التَّهْدِيَّ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ شَرِيفِ بْنِ سَابِقٍ عَنِ الْفَضْلِ بْنِ أَبِي قُرَّةَ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: ... قَالَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَجَرُّوا بَارَكَ اللَّهُ لَكُمْ فَإِنِّي سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ص يَقُولُ إِنَّ الرِّزْقَ عَشْرَةٌ أَجْزَاءٍ تِسْعَةٌ فِي التِّجَارَةِ وَوَاحِدٌ فِي غَيْرِهَا؛

امام علی علیه السلام: تجارت کنید تا خداوند به شما برکت دهد؛ زیرا من از پیامبر خدا [شنیدم که می فرمود: «روزی، ده بخش است: نه بخش، در تجارت است و یک بخش، در غیر آن».

الكافي، ج ۵، ص ۳۱۹

من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۹۲

رُوِيَ عَنِ الْفَضِيلِ بْنِ يَسَارٍ قَالَ قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّي قَدْ تَرَكْتُ التِّجَارَةَ فَقَالَ لَا تَفْعَلْ افْتَحْ بَابَكَ وَابْسُطْ بِسَاطِكَ وَاسْتَرْزِقِ اللَّهَ رَبَّكَ؛

به نقل از فضیل بن یسار - به امام صادق علیه السلام گفتم: من تجارت را کنار نهاده‌ام. فرمود: «چنین نکن. در [دکان] خود را بگشای و بساطت را بگستر و از پروردگارت، روزی بخواه».

مصادر اصلی: من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۶۵

منابع دیگر: الوافی، ج ۱۷، ص ۶۹ / وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۷

۴/۲. فائده دیگر تجارت: افزایش عقل

عَدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنِ ابْنِ فَضَالٍ عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ عَمَّنْ حَدَّثَهُ عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع قَالَ: «التِّجَارَةُ تَزِيدُ فِي الْعَقْلِ.»

امام صادق (علیه السلام): «تجارت کردن، عقل را زیاد می کند.»

مصادر اصلی: الكافي، ج ۵، ص ۱۴۸ / من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۹۱

منابع دیگر: وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۲ / الوافی، ج ۱۷، ص ۱۲۱

قَالَ الصَّادِقُ ع: «تَرَكُ التِّجَارَةِ مَذْهَبَةٌ لِلْعَقْلِ.»

امام صادق (علیه السلام): «ترک کردن تجارت، از بین برنده‌ی عقل است.»

من لا يحضره الفقيه، ج ۳، ص ۱۹۲ / وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۷

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي الْفَرَجِ الْقُمِيِّ عَنْ مُعَاذِ بْنِ بِيَّاعِ الْأَكْسَبِيِّ قَالَ: قَالَ لِي أَبُو عَبْدِ اللَّهِ ع يَا مُعَاذُ أَضَعُفْتَ عَنِ التَّجَارَةِ أَوْ زَهَدْتَ فِيهَا قُلْتُ مَا ضَعُفْتُ عَنْهَا وَ مَا زَهَدْتُ فِيهَا قَالَ فَمَا لَكَ قُلْتُ كُنَّا نَتَنَظَّرُ أَمْرًا وَ ذَلِكَ حِينَ قُتِلَ الْوَلِيدُ وَ عِنْدِي مَالٌ كَثِيرٌ وَ هُوَ فِي يَدِي وَ لَيْسَ لِأَحَدٍ عَلَيَّ شَيْءٌ وَ لَا أَرَانِي أَكُلُهُ حَتَّى أَمُوتَ فَقَالَ تَتْرُكُهَا فَإِنَّ تَرْكَهَا مَذْهَبَةٌ لِلْعَقْلِ اشْعَ عَلَى عِيَالِكَ وَ إِيَّاكَ أَنْ يَكُونَ هُمْ السُّعَاءَ عَلَيْكَ.

معاذ لباس فروش می گوید: «امام صادق علیه السلام به من فرمود: ای معاذ! در تجارت سست شدی بلکه از آن کناره گرفته ای! معاذ گفت: در تجارت سست نشده ام و از آن کناره گیری نکرده ام. امام علیه السلام فرمود: پس تو را چه شده است؟ گفتم: منتظر قیام شما هستم [یا منتظر دستور مجدد شما برای تجارت هستم] - این ماجرا مربوط به زمان گذشته شدن ولید بن عبدالمکک بود - و من مال بسیاری دارم که در اختیارم هست و به احدی بدهکار نیستم و گمان نمی کنم که تا پایان عمرم نیز تمام شود.» امام علیه السلام فرمود: تجارت را رها نکن؛ زیرا ترک آن عقل را از بین می برد. برای خانواده ات تلاش کن و پرهیز از این که آنان برای تو کار و تلاش کنند.

الكافي، ج ۵، ص ۱۴۸ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۲
(سند تهذيب: أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى عَنْ عَلِيِّ بْنِ الْحَكَمِ عَنْ أَبِي الْفَرَجِ عَنْ مُعَاذِ بْنِ بِيَّاعِ الْأَكْسَبِيِّ قَالَ) [كُنْتُ أَتَنَظَّرُ أَمْرَكَ بَدَلْ كُنَّا نَتَنَظَّرُ أَمْرًا]

مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ كَثِيرٍ بِيَّاعِ الْأَكْسَبِيِّ قَالَ: «قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ ع إِنِّي قَدْ هَمَمْتُ أَنْ أَدَعَ السُّوقَ وَ فِي يَدِي شَيْءٌ قَالَ إِذَا يَسْتَقُطُّ رَأْيُكَ وَ لَا يُسْتَعَانَ بِكَ عَلَى شَيْءٍ.»

معاذ بن كثير لباس فروش به امام صادق علیه السلام عرض کرد: «اموالی در اختیار دارم و تصمیم گرفته ام بازار را رها کنم. امام علیه السلام فرمود: در این صورت نظرت از ارزش و اعتبار ساقط می شود و در هیچ موردی از تو درخواست کمک نمی شود.»

الكافي، ج ۵، ص ۱۴۹ / تهذيب الأحكام، ج ۷، ص ۳
(سند تهذيب: أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ سِنَانٍ عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ كَثِيرٍ بِيَّاعِ الْأَكْسَبِيِّ)
تهذيب الأحكام، ج ۶، ص ۳۲۹
(سند ۲: مُحَمَّدُ بْنُ أَحْمَدَ بْنِ يَحْيَى عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عَنِ ابْنِ سِنَانٍ عَنْ حُدَيْفَةَ بْنِ مَنْصُورٍ عَنْ مُعَاذِ بْنِ كَثِيرٍ صَاحِبِ الْأَكْسَبِيِّ)

عَنْهُ (ای: أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى) عَنِ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنِ أَسْبَاطِ بْنِ سَالِمِ بْنِ بِيَّاعِ الزُّطِّيِّ قَالَ: «سَأَلَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَ يَوْمًا وَأَنَا عِنْدَهُ عَنْ مُعَاذِ بْنِ بِيَّاعِ الْكُرَائِسِيِّ فَقِيلَ تَرَكَ التَّجَارَةَ فَقَالَ عَمَلُ الشَّيْطَانِ عَمَلُ الشَّيْطَانِ مَنْ تَرَكَ التَّجَارَةَ ذَهَبَ ثُلُثًا عَقْلِهِ أَمَا عَلِمَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ص قَدِمَتْ عِيرٌ مِنَ الشَّامِ فَأَشْتَرَى مِنْهَا وَاتَّجَرَ فَرَبِحَ فِيهَا مَا قَضَى دَيْنَهُ.»

اسباط بن سالم می گوید: روزی نزد امام صادق (علیه السلام) بودم که ایشان در مورد معاذ لباس فروش سوال کردند. به ایشان عرض شد که: معاذ تجارت را ترک کرده است. پس حضرت فرمود: این کار او کار شیطان است! کار شیطان! هر کس تجارت را ترک کند دو سوم عقلش از بین می رود! آیا معاذ نمی دانست که رسول خدا (صلی الله علیه و آله) نزد کاروانی از شام رفتند و از آن چیزی خریدند و با آن تجارت کردند و سودی بردند که با آن سود بدهی خود را پرداخت نمودند.

تهذیب الأحکام، ج ۷، ص ۴ عوالي اللئالی، ج ۳، ص ۱۹۴ (با اندکی تفاوت) / وسائل الشیعة، ج ۱۷، ص ۱۷

نظام اصطلاحات:

نظام اصطلاحات دیگران	نظام اصطلاحات الگوی پیشرفت اسلامی
<p>کشورهای توسعه یافته / اقتصاد کلان / شاخص‌ها و نماگرهای اقتصاد کلان / گران‌ترین شهرهای دنیا / ایده‌های اقتصاد آدم اسمیتی / شغل استخدامی / سند توسعه پایدار ۲۰۳۰ / تمدن مدرنیته / مفاهیم مدرنیته / اقتصاد نئولیبرال (Neoliberal economic) / اقتصاد آدم اسمیتی (Adam Smith) / اقتصاد ایدئولوژیک / جنگ شناختی / شورش جلیقه زردهای حاشیه پاریس / جنبش ضد وال استریت / حکمرانی در جهان / اقتصاد بخش خصوصی / اقتصاد بخش دولتی / شهرهای توسعه یافته / کالاهای صنعتی / آرمیوه‌های صنعتی / کنسرو / شکلات / مواد افزودنی و غیر مفید / متابولیسم (metabolism) / استاندارد گذاری / ایزو (iso)ها / استانداردهای ایزو (iso) / سازمان استاندارد جهانی / فاصله طبقاتی / بنگاه‌های بزرگ / smaها / بنگاه‌های کوچک و متوسط / تولید صنعتی / بخش خصوصی / بخش دولتی / قرارگاه ملی مرغ و تخم مرغ / تولید متمرکز / ناترازی سوخت / سیاست‌های قیمتی / توسعه گرا / فردگرایی / لیبرالیسم / تأمین مالی بزرگ / بانک / بورس / بهره‌دادن / بهره‌گرفتن / پول‌های خرد / تجمیع سرمایه‌های خرد / نقدینگی / موازنه عرضه و تقاضا / بسته‌بندی صنعتی / بازیافت زباله / زباله / پسماند / جزائر پلاستیک / پدیده بسته‌بندی / پسماندهای تولید / کمسیون / سیب سلامت / کارآفرین / مدیریت متمرکز آب / سد / صنعت و تکنولوژی / آپارتمان / قوانین نظام مهندسی / قانون ۶۰ به ۴۰ / تولیدکنندگان خرد / پرتوهای هسته‌ای / بذر هسته‌ای / بذر تراریخته / آفت‌کشی شیمیایی / آفت‌کشی با شیوه‌های ژن‌پایه / نمک تصفیه شده / یددار / تغییرات اقلیمی / اسناد بین‌المللی</p>	<p>شاخص کفاف زندگی / شاخص مشاغل مستقل / تئوری‌های اقتصادی پیامبر (صلی الله علیه و آله) / تئوری‌های اقتصادی اسلام / فقه‌المکاسب / نظام‌سازی در حوزه اقتصاد / اقتصاد خانواده / طبّیات / وصف «طبّیات» در تولید / کالای طبّیب / کالاهای غیر طبّیب / کالاهای خیبت / اُم الامراض / یبوست / شاخص طبّیب‌بودن / اصل استخدام / اجیرشدن / توزیع عادلانه سود / تولید غیرمتمرکز / نظام سرمایه‌داری / خانه‌های حیاط‌دار / تولید ناعادلانه / مفهوم مترقی فاصله محل کار تا محل خانه / قدرت تنظیم وقت / ربادادن / رباگرفتن / قرض الحسنه / ربا / رباخواری / پول اعتباری / خلق پول اعتباری / قدرت خلق پول / اعتبار / پدیده خلق پول / منشأ خلق پول / افسانه بازیافت! / اقتصاد مردم‌پایه / اقتصاد مردمی / اقتصاد با نگاه پیامبر اکرم (صلی الله علیه و آله) / اقتصاد اسلامی / عقلانیت اقتصادی / سرمایه‌دار / کارگاه‌های تولید خانگی / پیشران‌های اقتصاد مردمی / الگوی مردم‌پایه اقتصاد / تمدن‌سازی / فهم تمدنی مادران / قانون مترقی احیاء موات / احیاء اراضی موات در حوزه مدیریت آب / احیاء موات / قنات / چشمه / احیاء اراضی موات برای مشاغل برتر / احیاء اراضی موات برای سکونت / طراحی پیوسته / اراضی موات / پیوستگی اراضی سه‌گانه / کاربری‌های سه‌گانه برای احیاء موات / قانون طسق / قوانین فرعی مرتبط با واگذاری زمین‌های رایگان / تبیین قوانین مهاجرتی و جمعیتی / دار و اسعه / زیست‌بوم مردمی اقتصاد / تولید غذا در خانه / تولید محصولات برتر / پدیده تولید تفریحی / تولید در مشاغل برتر / مشاغل برتر / تولید خانگی / مردمی کردن اداره معادن / انفال / مردمی و غیرمتمرکز سرمایه‌دارهای زانو صفت / تأمین مالی ارزان / بخش مردمی / بازارهای رایگان و وقفی / افزایش عقل مردم / تجارت عمومی / تأمین اولیه نهاده‌های طبیعی تولید / آفت‌کشی طبیعی / دامپزشکی شیء‌پایه / سائمه / نمک طبیعی / الگوی غیرمتمرکز مدیریت آب / چاه مادر قنات / چاه‌های خانگی و محلی / سقف‌های هدایت‌کننده آب باران / آب ماه نیشان رومی / ماء مبارک / قدرت استحصال آب آسمان / هنرستان‌های مرتبط با مشاغل برتر / سیستم آموزشی مشاغل برتر / تکنولوژی‌های استحصال روغن خانگی / الگوهای غیرمتمرکز مدیریت معدن / برنامه ملی کاهش مصرف انرژی / برنامه مواجهه با اسراف / جانمایی صحیح محل کار / جانمایی صحیح محل بازار / جانمایی صحیح محل تفریح / جانمایی صحیح محل تحصیل / غذاهای با طبع سرد و خنک / تغییر الگوی آشپزی / الگوی خورد و خوراک در فصل‌های سرد / الگوی خورد و خوراک در فصل‌های گرم / گرمایش و سرمایش طبیعی / پول‌داری مالیات</p>

چهارشنبه ۱۰ مرداد ۱۴۰۳ در تالار شهر مشهد

برنامه معیشتی الگوی پیشرفت اسلامی در مشهد تبیین شد.

اخبار تکمیلی جلسه به زودی منتشر می شود.

حجت الاسلام علی کشوری (دبیر شورای راهبردی الگوی پیشرفت اسلامی)

بخش خصوصی ۶ عارضه مهم ایجاد می کند.

چهارشنبه ۱۰ مرداد ۱۴۰۳ در تالار شهر مشهد

علوم مرتبط با فقه الامام

علوم مرتبط با فقه التزکیه

علوم مرتبط با فقه العلم

برنامه معیشتی الگوی
پیشرفت اسلامی

علوم مرتبط با فقه المکاسب

علوم مرتبط با فقه النظم

طبقه‌بندی جدید
علوم

علوم مرتبط با فقه العبره

علوم مرتبط با فقه البیان

علوم مرتبط با فقه الفرقان

علوم مرتبط با فقه نفی سبیل

*** جدول تصمیم بر نامه معیشتی الگوی پیشرفت اسلامی (۹ تصمیم) ***

دسته بندی تصمیمات:	تصمیمات پیشنهادی:	آثار تصمیمات:
زیرساخت‌ها و اقدامات اولیه برای بازسازی الگوی مردم‌پایه اقتصاد	واگذاری زمین رایگان به مردم و اجرای قانون مترقی احیاء موات با رعایت چهار شرط:	فرآهم آمدن بستر و مکان مناسب برای انجام کارهای اقتصادی و تولید / تولید و مدیریت آب به صورت غیرمتمرکز / گسترش مشاغل برتر
	بهره‌برداری مردمی و غیر متمرکز از معادن	کم‌شدن فاصله طبقاتی / اجرای عدالت / محرومیت‌زدایی و ...
	اداره معادن با یکی از دو راه:	
	قراردادن سود حاصل از معادن در اختیار تمام مردم (نه فقط کارآفرینان (سرمایه‌دارها))	
تأمین اولیه نهاده‌های طبیعی تولید	ساخت و راه‌اندازی بازارهای رایگان و وقفی با جانمایی مناسب	تضمین فروش برای تولیدکنندگان / استحکام شبکه توزیع کشور / بازتوزیع درآمدها و محرومیت‌زدایی / کاهش سطح قیمت‌ها / افزایش عقل مردم
	راه‌اندازی الگوی غیر متمرکز مدیریت آب	تولید و تأمین آب / استحصال آب باران / ایجاد پدافند غیرعامل در حوزه آب / بی‌نیازی از روش معیوب تولید و مدیریت متمرکز آب به وسیله سد آسان‌ترشدن تصفیه آب
	راه‌اندازی هنرستان‌های مرتبط با مشاغل برتر	مدیریت خبر و گسترش دانش در مورد مشاغل برتر ایجاد بستر برای نمونه‌سازی مشاغل برتر
راه‌اندازی برنامه مصرف انرژی (برنامه مواجهه با اسراف)	بذر مرغوب (غیرتراریخته و غیرهسته‌ای) آفت‌کشی طبیعی (نه شیمیایی و ژن‌پایه) دامپزشکی شی‌پایه (مانند: نگهداری دام به صورت سائمه‌چراندن دام در چراگاه) / قراردادن نمک طبیعی در کنار غذای دام	گسترش تولید طبیعی نهاده‌های اولیه تولید / رهایی از مضرات تولیدات صنعتی و شیمیایی / افزایش سلامت دام و گیاهان / افزایش سلامت انسان
	راه‌اندازی تکنولوژی بسیار پیشرفته قنات راه‌اندازی برنامه تقویت آب‌خوان طراحی سقف‌های هدایت‌کننده آب باران در پشت بام تفکیک آب نجس از آب کثیف در خانه	کاهش حمل و نقل / کاهش مصرف انرژی

* مسیرهای ارتباطی:

بایگه اطلاع‌رسانی نقشه راه m-hedayat.blog.ir

کانال «الگو» در پیام‌رسان ایتا @Olgou